

A

1. Abafája (Apalina, Mt.). — Egykori két halastaváról *Sztripszky* 58. l. 159.—160. sz.

2. Abásfalva (Abuş, U.) és **Homoródalmás** (U.) irányában a *Várhegyen* van *Almos*, vagy *Almás vára*, melynek területén cserepeket letek. *Orbán* I. 85. l. — *Téglás G.* szerint dák eredetű. EM. XII. 312.—314. l.

3. Abrudbánya (Abrud, Grosschlatten, Af.). — Környékét az őskori aranyművelés szempontjából is figyelemmel kell kísérni. *Marţian* I. 2. sz. *Márton* 87. és 90. l. kelta aranykarpercecet említ. V. ö. *Jahreshefte IX.* 1908. 254.—276. l.

Egy 146 gr súlyú, 3 cm széles, 2 mm vastag, két végén felhajtott, erőszakosan szétterjesztett karperec ez. MNM. 1892. évi besz. napló 57. sz.

4. Acél, l. Ecel (Nk.).

5. Acidava, l. Temesszlatina (Te.).

6. Acsiuca, l. Ácsfalva (Ar.).

7. Acsuva, l. Ácsva (Ar.).

8. Agmonia, l. Szavoj (Krsz.).

9. Agyagfalva (Lutiţa, U.) és **Bögöz** (U.) közt II. Fülöp aranystaterét letek. M. C. C. 1859. 165. l. — *Gooss* 9. l. — *Marţian* I. 3. sz. — NK. XIV. k. 81. l.

A hagyomány az egykori Agyagfalvát a *Sardes* határrészbe helyezi. U. itt van a *Feneketlen tó*. *Orbán* I. 35. l. — *Sztripszky* '63. l. 199. sz.

10. Aizizis, l. Furlog (Krsz.).

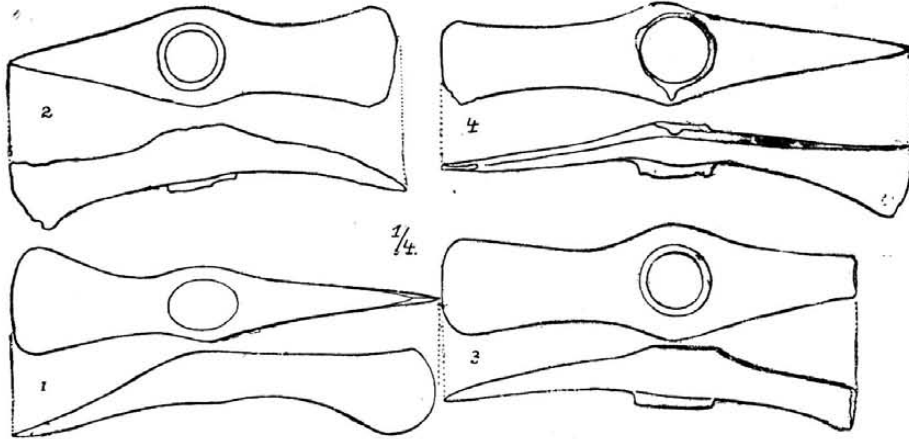
A NBKM.-ban 2175. sz. egyenes fokú, amphibolit fejsze.

12. Akmár (Acmar, Acmarium, Af.). — Az irodalom egy br. gyűjtélkes leletről beszél, melynek jó része állítólag *Jeney István* gyulafehérvári rendőrkapitány útján az EMER.-ba került. — *Jeney* lányánál 1 dudoros karperec-törredék, 1 sima karperec, 1 spirálisan barázdált karperec-törredék, 1 br. dudor és 1 br. fibulavég volt még 1886 nyarán. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 62.—63. l. 27. sz. — Átköltözés folytán az utóbbi leletek Nagyváradra kerültek s *Jeney* lánya magánál tartotta azokat. — *Téglás G.* az OMIK. XX. (VII.) 23. l. br. tokos baltát is említ. — Az OTÉ. XI. (2. r. VIII.) tévesen Akmor-t mond. — *Marţian* I. 5. sz., II. 2. sz. paizsdudort is említ az OTÉ. XII. (2. r. IX.) után, tévesen.

Az EMER.-ban nincsenek *Jeney*-től beajándékozott holmik.

13. Aknaszlatina (Szlatina, Slatina, Mm.). — 1867-ben liliumlevél alakú, markolatlemez bronzkardot letek, mely a máramarosszigeti ref. liceum gyűjt.-be került. AÉ. r. f. VI. 1872. 291. l., X. 294. l., XI. 46. l. — *Hampel* II. 158. l.

Mihályi János gyűjt.-be egy bronz gyűjtélkes leletről a következő tárgyak jutottak: 6 ép, korongos, tüskés csákány, 3 csákánykorong-törredék, 4 csákánypenge-törredék, 3 csákánynyéllyük-törredék, 1 tokos véső, 2 tokos füles br. balta, melyek egyike félholdas kávájú s füle táján rongált.

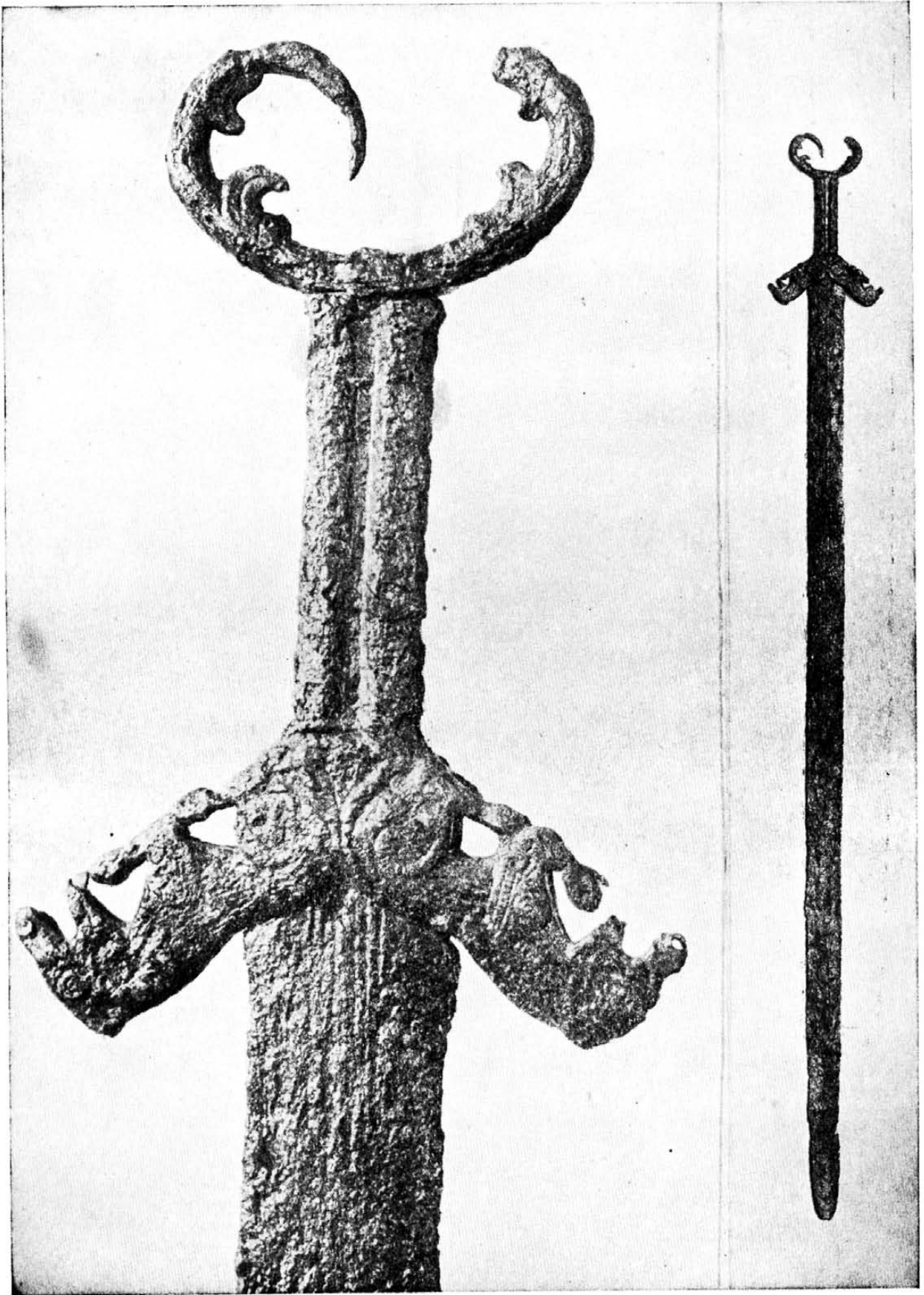
1. kép. Kettős ellentett élű rézcsákányok: 1. Várhegyről, 2. Albisről, 3. a székelyudvarhelyi Budvárról, 4. Felső-csernátonról.

11. Ajton (Aiton, Ko.). — Halmok. *Marţian* II. 8. sz.

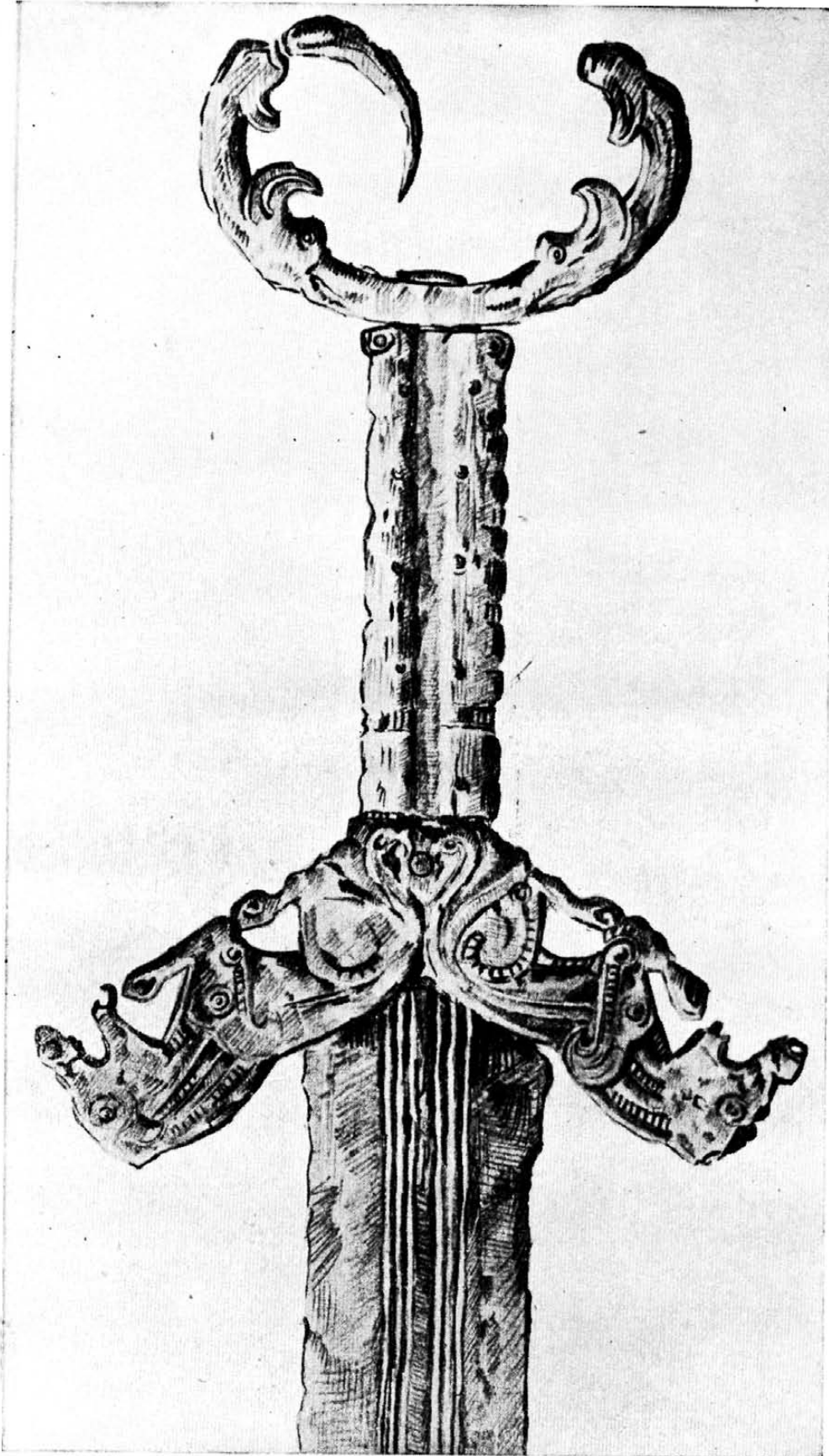
Az EMER.-ban I. 6114. sz. aeneolithikus amphibol kalapács vagy fokos fele a *Csürek* határrészéből. — U. ott II. 8952. sz. aeneol. kő harcbalta-törredéke a *Kiscsolt* dűlőből. — U. o. II. 8868.—71. sz. rézkori őrlőkövek selymes palából, mint a perjámosi; l. MKÉ. VII. 92. l. 12. ábra. és a Földr. Közl. XXXIX. 1909. a perjámosi ásatásokról szóló cikk 9. ábráját.

A MNM.-ban egy 11 cm hosszú, tokos füles bronzbalta, egy 14 cm h. br. kopjahegy s egy 18 cm h. br. fokos, mint *Hampel*: Bronz-kor XXXII. t. 4. sz. (var.).

14. Albis (Albiş, Hsz.). — A SzNM.-ban 20.4 cm h. kettős ellentett élű rézcsákány. (1. kép 2. sz.) AÉ. ú. f. XXXIII. 306. l. — *Roska* Szf. 25. kép 2. sz. — U. ott u. o. korú agyagkanál. SzNM. Ért. I. 52. l. — *Kiss* I. k. 17. l. és 3. kép 2. sz.

2. kép. Az aldobolyi szkíta kard.

3. kép. Az aldobolyi szkíta kard.

Határában *Pókahalma* (1653), *Tófenék* (1668) és *Bivalok tója* (1850) nevek. Emlékkönyv 54.—55. l. — A NBKM.-ban 4869. sz. rézkori csupor.

15. Alcina (Alțina, Alxen, Sze.). — 1886-ban br. gyűjteléses lelet került felszínre, melyben 7 karperec, 5 sarló, balták, csőalakú br. lemez, 1 tű, 2 borostyánkőgyöngy volt. Agyagedénybe voltak rejtve, melyből cserepek maradtak fenn. Kbl. X. 1. l. — *Marțian* I. 6. sz., II. 15. sz. — Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 190. l. 196. sz. a baltákat nem említi.

16. Alcernáton l. **Alsócernáton** (Hsz.).

17. Alsil (Cil, Ar.). — A MNM.-ban bronz tokos füles balta. MNM. 1883. évi jk. 16/a. sz. — Mon. II./1. k. 14. l.

18. Aldoboly (Doboli-de-Jos, Hsz.). — Az EMEA.-ban *Elephas primigenius* combcsontja. EME. Évk. V. 119. l. — *Gooss* 9. l.

A falu feletti *Báshalom*-ban bronzlándzsákat, buzogányokat és baltákat leltek.

A község alatti *Büskemező*-n, a patak mentén, síktemetkezések üstformájú sírokkal, amelyekben föld, hamu és szén között néha vastagfalú vörös urnák, serlegalakú edények, szűrőedények, csontok, vasvésők és vaskések is voltak. *Orbán* III. 36. l. — *Gooss* 9. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 175. l.

Az EMER.-ban 1794.—1801. és 2264.—71. sz. rézkori cserepek, kőgyöngyök, csonttöredék, agyagpereszlen. EM. III. 162. l. — Útm. 17. l.

A SzNM.-ban szkíta vaskard (2. és 3. kép). AÉ. ú. f. VI. 234. l., rajza u. o. 237. l., XIII. 389. l., rajza u. o. 387. l. 7. ábra és 391. l. 8. ábra alatt. — *Marțian* I. 7. sz. az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 182. l. 151. sz. után *Bácsalmot* és *Büskemező*-t ír. — V. ö. *Marțian* II. 233. sz. — ZfE. XXVIII. 14. 17. l. — *Hampel* Skyth. Denkm. 18. l. 22. ábra. — *Ginters* 30. 42. 45. 84. l. és XX. t. — *Minns*: Scythians and Greeks 69. l. 18. ábra. — *Fettich* I. 18. és 24. l., II. 502. l. — U. a. Das Tiermotiv der Parierstange des Schwertes aus Aldoboly. PZ. XIX. 1928. 144.—152. l. — U. a. Az aldobolyi kard koráról. Über die Zeitstellung des Schwertes von Aldoboly. SzNM. Emlékkönyv 351.—365. l. — *Párvan* 359. 360. 366. 387. 394. 395. 683. 684. 762. 763. l. és 251. ábra. — *Childe* II. 389. l. — *Nestor* 591. sz. jegyzet. — ESA. XI. 167. l. és 3. kép. — *Kiss* I. k. 27. l. és 11. kép.

Határában 1685-ben *Hódostó*, 1692-ben *Sóhordóút*, 1723-ban *Csikostó*, 1737-ben *Tekerőtó*, 1739-ben *Csontos tó dombja*, 1740-ben *Csontos tó*, 1761-ben *Kincses verem* nevek. Emlékkönyv 55. l.

19. Algyógy (Geoagiul-de-Jos, Geoagiui-Joseni, Hu.). — A gr. *Kún Kocsárd* tulajdonát képező *Kőbalja* nevű szőlőhegyen levő mésztufában több barlang, ill. fülke van. Ezek egyikét a gróf 1876-ban sírbolttá alakíttatta át s akkor a olyan kerámiakai maradványok, fejszék stb. kerültek felszínre, mint a nándori barlangban. Azonos kulturális emlékeket leltek a barlangon kívül s a vele szemben levő *Cetățuie*-n (=váracská), valamint ennek előfokán is, melyet

Dealul Judelui-nak (= a bíró hegye) neveznek. A gr. *Kún Kocsárd-barlang* elnevezés *Téglás G.*-től származik. Azelőtt *Szerbek tanyájá*-nak hívták. — A leletek kisebb része a szászvárosi ref. Kún-kollégiumba, nagyobb része a *Torma Zsófia* gyűjt.-be került s ezzel az EMER. birtokába. Az EMER.-ban: V. 9964.—65. sz. amphibol fejszék, V. 9966.—68. sz. aeneol. és bronzkori bög-rék, V. 9969. sz. négyzetes edénytöredék, V. 9970. sz. edényfűl, V. 9971. sz. spirális díszű cserép (4. kép). — EM. 1879. 199.—202. l. — OTÉ. XI. (2. r. VIII.). 1886. 24. l., XII. (2. r. IX.) 76. l. 77. sz., XXII. 1897. 29.—30. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 618. l. — AÉ. ú. f. V. 300. 302.—307. l. — Hunyad vm. tört. I. 13. l. és 38.—47. továbbá 50.—51. ábra. — *Roska* II. 272. kép. — Az EMER.-ban még IV. 2983. sz. rézkori cserép a *Pedeapsa* határ részéből. — *Schrollner* 76. l. 79. sz. Wietenberg-, barázdás tüzelésű és lencses díszű kerámiákat sorol fel. V. ö. X. t. 7. sz., XXVI. t. 5. sz., XXVII. t. 3. sz. — Az u. o. XXX. t. 7. sz. alatti csupor nem tordosi, hanem minden valószínűség szerint algyógyi.

A *Kún Kocsárd-barlang*-ból egy nyakperec öntőmintája is kikerült, melyet *Téglás G.* tévesen mond fibulának. Hunyad vm. tört. I. 13. l. és 47. ábra.

*Várad*i dévai gyűjt.-be egy erdélyi aranyból készült fülbevaló került. *Neigebaur* 108. l. 20. sz. — *Gooss* 24. l. — *Hampel* II. 3. l. — *Marțian* I. 8. sz., II. 281. sz.

Környékét és a *Curia*-on levő földvárát az őskor és a dák kérdés szempontjából is át kell kutatni. V. ö. OMIK. XX. (VII.) 21. l. — *Marțian* I. 8. sz., II. 281. sz., Urme 21. l.

Barlangjairól l. *Bielz* I. 47. l. 50. sz. — OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 202.—204. l.

20. Allios, l. **Temesilléd** (Te.).

21. Almakerék (Mălâncrav, Mahlenkrug, Nk.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 61. l. 180. sz.

22. Almás, l. **Háromalmás** (Ar.).

Kézdialmás (Hsz.).

Szászalmás (Kk.).

23. Almásbalázsháza (Bălan, Szi.). — A határában levő *Băltăreli* nevű posványos hely esetleg régi tómedret takar. Mon. III. 77. l.

24. Almássegres (Agriș, Ar.). — A *Csóka* hegyen sáncokkal körített vár nyomai. Mon. III. k. 1./II. rész 99. l.

25. Almásmálom (Málom, Mălin, Szd.). — Határában 1334-ben *Nădasbük*i, 1622-ben *Kendertó*, 1701-ben *Pokoltó*, 1754-ben *Kendertó*, *Kecskető*, 1898-ban *Kendertó* nevek. Mon. V. 120.—121. l.

26. Almásmező (Almaș, Fo.). — A BSM.-ban az ú. n. *Bronzbarlang*-ból sírban lelt korabronzkori fayence gyöngy. *Childe* II. 283. l. és 2. sz. jegyzet és 291. l. — *Nestor* 404. sz. jegyzet.

27. Almásmező (Almaș, Poiana Mărului, Cs.). *Kriminis-sarok* határnév valószínűleg a román *cremenea*-val (= kova) függ össze.

28. Almásszelistye (Almaş-Sălişte, Hu.). — Határában ősemberi nyomok. Hunyad vm. tört. I. 9. l.

29. Almásszentmária (Máriatelke, Szentmária, Sânta-Măria, Ko.) és Kajántó között *Borzas-tó*-ról tesz említést a gyulafehérvári káptalan. *Sztripszky* 35. l. 5. sz.

30. Almásvölgye (Krsz.). — Őselefánt nyomai. *Grisellini* II. 54. l. — *Milleker*: Délm. ősk. rég. 2. l. és Délm. ősk. 5. l.

és 8515.—16. sz. kvarcszilánkok. U. ott II. 7544. sz. aranyfülbevaló, vagy csüngődísz (5. kép 1. sz.). Súlya 2.7 gr. Képe Páztortútz 1931. 59. l.

Wien-ben gyűrűforma, hegyesvégű aranykarikák. Összsúlyuk 85 arany.

1853-ban szántás közben ezüstsodronyból font láncot lelt *Groşan Silimon*, melyhez 2 másik lánc kapcsolódott, továbbá 2 kapocsszerű, át-tört díszű ékítményt, egy csavart (tordírozott) ezüstsodronyt, melynek végei állatfejesek és ara-

4. kép. Aeneolithikus (1.—5.) és bronzkori (6.—7.) leletek Algyógyról.

31. Alménes (Minişel, Ar.). — A *Grădişte* erdőt s az ebben levő tó környékét az őskor szempontjából is át kell kutatni. *Mon.* III. k. 1./II. rész 100. l.

32. Alór (Urişor, Szd.). — Határában 1898-ban *Űóhát* név. *Mon.* V. 340. l. — 1910-ben még feljegyeztem ezt a határnevet. — A hagyomány a *Şesul pustiu* (= puszta tér) határrészbe helyezi a régi községet. *Mon.* V. 340. l.

33. Alparét (Olpret, Szd.). — Az EMER.-ban a *Bábolna-hegy*-ről 8514. sz. chalcedongöröngy

nyozottak voltak. Az Antikenkabinet csekély értékük miatt nem fogadta el, holott a cserbeli, csórai, vojkházai, medgyesi stb. leletekkel testvérek. *A. f. ö. G.* XIII. 133. l. — *Mitt. d. pr. Com.* 1860. 20. l. — *M. C. C.* 1856. 129. l. — *Gooss* 10. l. — *AÉ. ú. f.* VI. 204.—207. l., 385.—392. l. — *Hampel Trouv.* 61.—62. l., II. 3. l. — *Seidl* IV. 61.—62. l. — *OTÉ.* XII. (2. r. IX.) 302. l. 313. sz. — *ASL. N. F.* XIII. 1876. 490. l. és 508. l., XIV. 65. l. — *Marţian* I. 9. sz., II. 479. sz. — *Pârvan* 356. 539. 540. 559. 705. 706. 785. l. — *Orosz* I. 1. sz.

A *Bábolnahegy*-en (*Băbăii*) villanova típusú urnatöredékek (belül vörös, kívül fekete színűek és hornyoltak, különösen a keleti oldalon gyakoribbak, részben az *Orosz E. gyűjt.-ben.*) *Kövári* I. 264.—265. l., II. 317.—318. l. — OTÉ. XVI. 1891. 157. 186. l., XXVI. 1901. 33. l. — EM. XXVI. (ú. f. III.) 258. l. — *Orosz* I. 10. sz. *Bábolna-hegy* alatt. L. *Igricé-nél* (Szd.) is.

Határában 1784-ben *La tău* (= a tónál), *La tăul Zăpârțului* (= a zápróci tónál) nevekkal találkozunk. 1908-ban *La tău* (= a tónál) és *La țiglă*. (= a téglánál) határneveket jegyeztem fel. — Szemrevételezendő határrészei még *La mobilă* (= a halmoknál) és a *Drumu tăului* (= a tó útja). Mon. II. 23. l.

34. Alpestes (Nagypestes, Peștișul Mare, Hu.). — A tordosiakra emlékeztető cserepek, pohárfélék, dendrites jaspisszilánkok. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 66. l. 41. sz. — Hunyad vm. tört. I. 15. l. — *Marțian* I. 10. sz., II. 502. sz.

35. Alsóbajom (Boianul-de-Jos, Baaszen, Kk.). — A SzNM.-ban két tokos füles bronzbalta.

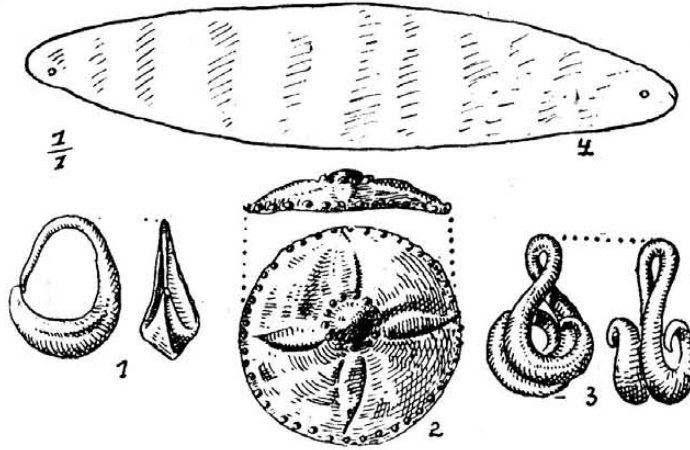
U. ott villanova-urnatöredékek. *Pârvan* 579. 582. 583. 712. 791. 792. l. és 436. és 454. ábra alatt kelta kannát és cserepeket közöl a SzNM.-ból. U. ott 1929. sz. tokos, kelta vasbalta. *Kiss* I. k. 31. l.

A NBKM.-ban a *Nyír tetejé-ről* 1893. sz. egyenes fokú zöldkő-trachytfejsze és 1894. sz. rézkori, enyhén csónakos bazalt-balta, 1993.—98. sz. alatt bronzkori cserepek és kőfejszeélek.

Határában *Aranyos hegy* (1645), *Kincses gödör* (1712), *Sószek* (1724). Emlékkönyv 55. l.

A hagyomány a régi községet a *Bartafalva* határrészbe helyezi. *Orbán* III. 99.—100. l.

40. Alsócsobánka (Ciubanca, Ciubanca-Mare, Szd.). — A MNM.-ban obszidiánmagkő. AE. ú. f. XVI. 442. l., XLVII. (1934) 150. l. — A Felsőcsobánka felé vezető völgyben cserepeket, br. kar- és nyakpereceket leltek. *Marțian* I. 11. sz., II. 177. sz. — *Orosz E.* gyűjteményében br. lándzsa. AE. ú. f. XXVI. 372. l. — *Orosz* I. 21. l. 2. sz. — A *Valea popii* határrészéből *Crăciunaș Gergely* gör.

5. kép. Aranyékszerek: 1. Alparétről, 2. Erdélyből, 3. Zilahról, 4. Gyulafehérvárról.

36. Alsóbalázsfalva (Blașfalăul-de-Jos, Bn.). — Határában só. *Hodor* 789. l.

37. Alsóbán (Bănișor, Szi.). — Határában *Dâmbul morii* (= a malom dombja). Mon. III. 110. l.

38. Alsóbogáta, l. Magyarbogáta (Szd.).

39. Alsócsernáton (Cernatul-de-Jos, Hsz.). — Az EMER.-ban IV. 2906.—47. sz. kerámikai maradványok (6. kép) a ref. temető mellett létezett, de már teljesen tönkretett, festett kerámikás telepről. A leletek részben az erősi felső réteg emlékeivel egykorúak. — A SzNM.-ban 4278. sz. ferdefokú, aeneol. kőfejsze, 2756. sz. agyagedény, 3049. sz. csésze s rövid lélegzetű ásatás eredményeképpen gomba alakú edénytálcák és az erősi felső réteggel egyező kerámikai maradványok ugyancsak a ref. temető mellől. *Dolg.* — *Trav.* II. 182. l. — Emlékkönyv 334. l. — *Schroller* 77. l. 138. sz. és XXXVIII. t. 6. 9. sz. — *Nestor* 129. sz. jegyzet. — *Kiss* I. k. 13. l.

kel. lelkész birtokába kőbalta és vastag cserepek jutottak. Mon. II. 452. l. — *Orosz* II. 54. l. 1. sz.

Határában 1766-ban *Marginea lacului cetățelii* (= a váracska tavának széle), *Szeliste*, *Cetățele* (= váracska), *Lacuri* (= tavak) nevek. Mon. II. 452. l.

41. Alsócsóra (Ciora, Krähendorf, Af.). — Az EMER.-ban I. 7934.—39. sz. br. karperecek.

1821-ben nagyobb ezüstlelet került felszínre: 4 karperec, melyek 7.8 cm átmérőjük s egyszerű ezüstsodronyból készültek, 5 korong és csőszerű veret, egy 43.4 cm hosszú, négyélűre sodrott lánccal több pecskszerű csüngővel, 6 fibula, 2 nyakperec, 1 nyereggombszerű tárgy, 2 sodronyspirális, egy 13.1 cm széles és 15.7 cm hosszú ezüstlemez, rajta lapos reliefben két egymás felé forduló emberi alak, amelyek részben trébeltek, részben pedig vésettek. Wienbe kerültek. — *Katalog d. k. Münzkab.* p. 339. 180.—203. — *Arneth* 79. l. — *Neigebauer* 293. l. — *Gooss* 17.—18. l. — AE. ú. f. VI. 204.—207. l.

és 385.—392. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 63. l. 28. sz. — *Marțian* I. 137. sz., II. 171. sz. — Az ezüstlemez ASL. N. F. XIII. 481. 509. és 526. l. és u. o. XIII. tábla, a lánchról u. o. 490. l. — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 59.—60. l. — *Nestor* 695. sz. jegyz., 170. l.

Az EMER.-ban 1 drb. barbarus ezüstérem. *Dessewffy* 1244. sz.

6. kép. Kerámiai maradványok Alsócsernátonról.

42. Alsódetrehem (Tritul-de-Jos, Ta.). — Határában őskori telep. — Az egerbegyi határ felé villanova típusú edénytöredékek. *Céglás* I. gyűjteményébe kerültek. AÉ. ú. f. XXII. 405. l. *Orosz E.* gyűjt.-ben koravaskori kétfülű agyagtál, a füleken gomb ül.

43. Alsódombró (Dumbrăvița, Ar.). — A határában levő *Balta puturoasă* (=bűzös mocsár) esetleg régi tófeneket takar. Mon. III. k. I/II. rész 101. l.

44. Alsóegregy, I. Magyaregregy (Szi.).

45. Alsóegres (Bethlenegres, Agrișul Becleanului, Szd.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 46. l. 70. sz.

46. Alsó-Fehér vm. — *Nestor* 525. k. sz. jegyzetében bronzcsákányt említ a gyulafehérvári múzeumban.

Állítólag innét van a MNM.-ban egy kelta ízlésű bronzkarika. Zárt, síma, hengerded sodronyból való, öt helyen hármas bütykök ékítik. MNM. 1897. évi besz. n. 28. sz.

47. Alsófüld (Fildul-de-Jos, Ko.). — Az EMEÁ.-ban *Equus primigenius* és *Equus cfr. primigenius* zápfoga (OTÉ. XI. — 2. r. VIII. — 22. l.) és obszidiánmagkő. U. o. 24. l. — AÉ. 1911. 276. l. 1934. 150. l.

48. Alsógáld (Galda-de-Jos, Af.). — Az EMER.-ban I. 7381. — 89. sz. rézkori torha cse-

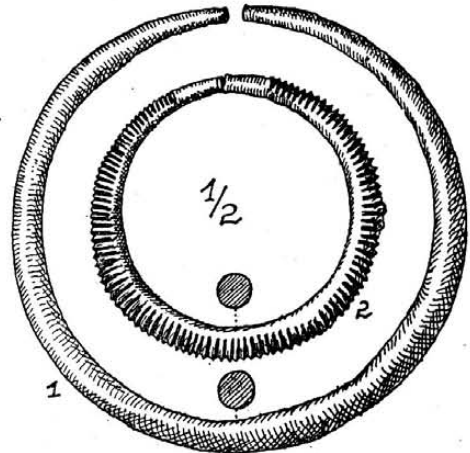
repek br. *Kemény Árpád* birtokáról az ú. n. II. tábláról.

49. Alsógörbed (Krivina, Crivina, Krsz.). — Határában *Vârful cremenii* (=kovakő csúcsa) név. Krassó vm. tört. II./I. 280. l.

50. Alsógrohot, I. Grohot (Hu.).

51. Alsógyékényes (Gichișul-de-Jos, Szd.). — Ki kell kutatni, hogy vajjon a község nevében szereplő *gyékény* szó nem takar-e nádas helyet s ez nincsen-e összefüggésben régi kiszáradt tóval, amelynek peremén őskori telepek is lehettek. Mon. III. 558. l.

52. Alsóhagmás (Hășmaș, Szd.). — Az EMER.-ban D. 589.—90. és D. 592.—98. sz. br. karperecek (7. kép), mint egy nagyobb gyűj-

7. kép. Bronz karperecek Alsóhagmásról.

telékes lelet töredéke, mely részben elkallódott. *Orosz E.* nyomozott utána és 26 drb. br. karperecet és 4 sarlót tudott megállapítani, mely utóbbiak közül egy kettő tört erdélyi típusú példány az egykori dési múzeumba jutott. Ez D. 584.—5. sz. alatt szerepel a gyűjteményben. — A lelet a *Cigle erdejé*-ben került felszínre s *Orosz E.* a maga gyűjteménye részére 4 drb. egymásba kapcsolt br. karperecet szerzett, *Crăciunaș Gergely* gör. kel. lelkész birtokába pedig 1 br. lándzsa jutott ebből a leletből. AÉ. ú. f. XXVI. 370.—372. l. — *Orosz* II. 54. l. 2. sz. Határában 1889-ben *Jidovina* és *Rātu peșterii* (=a barlang rétje) nevek. Mon. IV. 11. l.

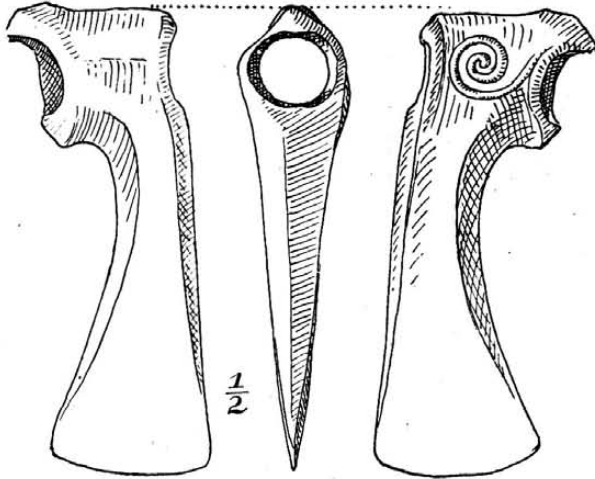
53. Alsóilosva (Ilișua, Szd.). — Az irodalom innét ötvennél több tokos br. baltát említ. ASL. N. F. III. 341. l. — *Gooss* 29. l. — *Hampel* Trouv. I. l. és II. 4. l. — *Marțian* I. 12. sz., II. 361. sz. — *Neigebauer* 238. l. — Ezenkívül kovaforgácsokról is értesít. — *Orosz* I. 21. l. 3. sz.

Az EMER.-ban *Alsóilosváról*, vagy *Csicsókeresztúr-ról* (Szd.) 2977. sz. egyélű rézcsákány (8. kép 1. sz.) és 2976. sz. rézbalta (8. kép 2. sz.), melynek kiugró nyéllyuka félholdas bevágású s egyik oldalán spirális dísz van, mint a kovásznai (Hsz.) rokon példákon. — Az Útm. 19. l. az EMER.-ban szarvasagancsnyeleket (foglalók) is említ.

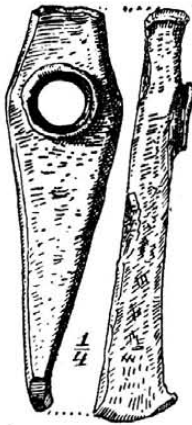
Határában őskori telep. AÉ. ú. f. XXIII. 286. l., XXIV. 358. l.

A debreceni Déri-Múzeumban az AÉ. ú. f. XXXV. 124. l. szerint közelebről meg nem határozott tárgy van.

Határában Feneketlen tó, 1831-ben Kisvárdombja, Vároldal, 1864-ben Orezel (régí várhely), Balta Cornesii, Tó, Dealu la tăuș (= a tavacsánál levő hegy), 1898-ban Balta Corneșii, Hegytó, Kis- és Nagyvárdomb nevek. — Sóbányái az őskorban is szerepet játszhattak. Mon. IV. 124.—126. l.

8. kép. 1. Egyéltű rézcsákány Alsóilosváról v. Csicsókeresztúrról.

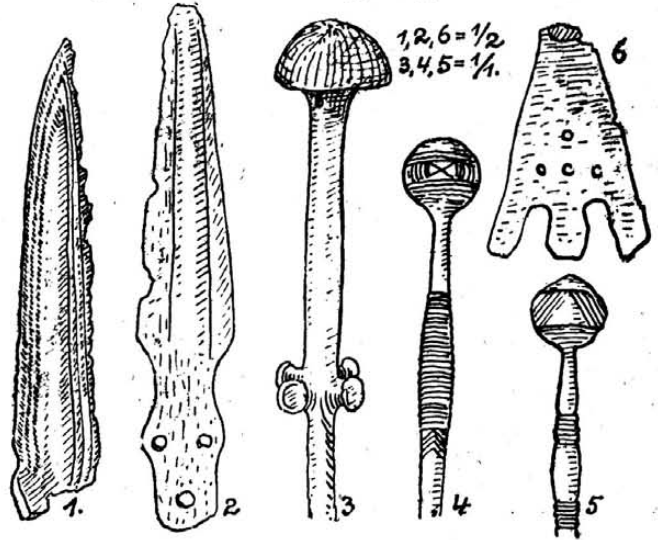

8. kép. 2. Rézbalta Alsóilosváról v. Csicsókeresztúrról.

54. Alsójára (Iara-de-Jos, Ta.). — Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 85. l. 124. sz. szerint Alsójára és Bicalat közt egy 17 cm hosszú, 6.8 cm széles serpentinbalta került felszínre, mely az OTÉ. IV. 1879. 153. l., XIII. (2. r. X.) 1888. 276. l. szerint az EMER.-ban van.

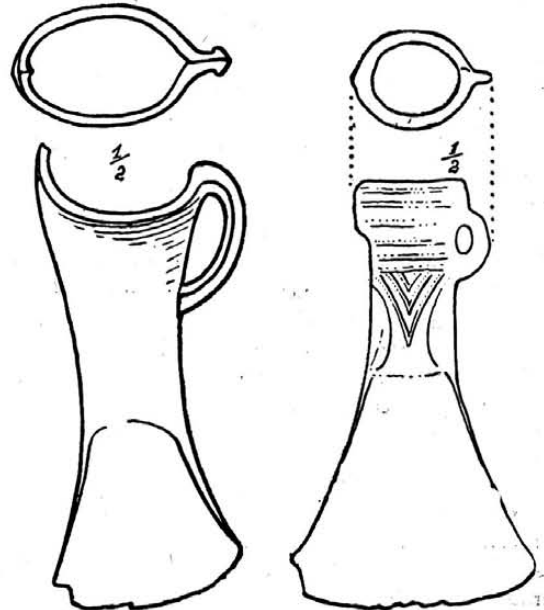
A MNM.-ban van egy 19.5 cm h. lapos rézvésvő és egy 12.5 cm h. állítólag br. kalapács, alakja inkább rézcsákányra vall. MNM. 1907. évi besz. n. 122. sz. és az u. a. évi Jelentése 38. l.

Az EMER.-ban egy nagyobb bronzleletből van 1752.—87. lelt. sz. alatt 7 fűrésztöredék, 2 nyakperectöredék, 1 karika, 2 törpenge, 3 tű, 1 nyílcsúszszerű lemez (9. kép). EM. III. 181. l.

9. kép. Bronztörök és tűk az alsójárai leletből.

— Pulszky: Mo. A. I. XXXVIII. t. 1. sz., XLI. t. 2.—3. sz., LXI. t. 4.—6. sz. — Hampel Trouv. 62. l., II. 3.—4. l., XIII. t. 1. sz., XVIII. t. 2.—3. sz., LII. t. 4.—6. sz. — Útm. 15.—16. l. — Marțian I. 13. sz., II. 347. sz. — Roska Szf. 46. kép. — Valószínűleg u. a. leletből való az EMER. 91. sz. félholdas kávájú br. tokos füles baltája (10. kép 1. sz.), valamint a 92. sz. tokos füles balta is (10. kép 2. sz.). — Valószínűleg

10. kép. 1. Erdélyi, 2. magyarországi típusú tokos füles bronzbalta az alsójárai leletből.

u. abból a leletből van a marosvásárhelyi róm. kat. főgimn.-ban egy tokos füles bronzbalta.

Egykori halastaváról Sztripszky 48. l. 76. sz.

55. Alsókarácsonfalva, I. Karácsonfalva (Af.).

56. Alsókaznaes (Coznicul-de-Jos, Szi.). — Határában *Prodea* nevű legelődomb és *Coastea crucii* (= a kereszt halma). Mon. III. 604. l.

57. Alsókomána (Comana-de-Jos, Fo.). — Barlangjában barlangi medve csontjait lelték. OMIK. XX. (VII.) 401. l.

58. Alsókossály (Cășeiu, Cășeiu-de-Jos, Szd.). — A dési városi múzeumban a római táborhelyen eszközölt ásatások rendjén kikerültek az aeneolithikumból származó cserepek (köztük lencsés díszű is), bronzkori edénytöredékek és egy I. vas-kori tál gombos füle.

Az Útm. 21. l. tévesen ide helyezi az EMER. 4356. sz. vadkant ábrázoló agyagszobor alsó részét, amelynek lelőhelye Vecel (l. o.)

Határában 1898-ban *Baltă* (= tócsa) név. — A római tábor mellett egy helyet *Cetățel*-nek (= váracska) hív a nép. Mon. IV. 415. l.

59. Alsóköves (Govașdia, Ar.). — Határában *Dâmbul grădiște* (= vár-domb), *Sártó*, *Zátony*, *Valea mănăstirii* (= a kolostor völgye) nevek. Mon. III. k. I./II. r. 101. l.

60. Alsólapugy (Lăpușiu-de-Jos, Hu.) és Pánk között 1881-ben 8 drb. aranykarikát lelték. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 58. l. 2. sz. — Hunyad vm. tört. I. 10. l. — *Marțian* I. 15. sz., II. 386. sz. — Állítólag még 3 (összesen 11) drb. volt. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 63. l.

61. Alsólupkó (Alsólupkova, Dolina-Lupcova, Krsz.). — A község felett 2,5 km-re 1896-ban egy magyar típusú rézvésőt mosott ki a Duna árja a part falából; — *Alsólupkó* és *Berzászka* között levő *Sztenka* nevű szikla keleti oldalán őskori telep van tűzhelypadokkal, cserepekkel, hordó alakú edénnyel, tölcséres szájú csészével, agancseszközzel; — a szikla tetején kelta bronzfibula került felszínre; — a *Fischer*-féle fatelepnél mészbetétes cserepeket lelték; — u. a. irányban a patak mellett sok cserép bukkan ki. *Milleker* I. 75.—76. l., II. 43. l. — 1903-ban hiányos öntésű tokos br. balta jutott dr. *Szivák Imre* gyűjteményébe. *Milleker* III. 92. l.

62. Alsólupkova, I. Alsólupkó (Krsz.).

63. Alsómarosváradja, I. Váradja (Af.).

64. Alsónereznice, az AÉ. r. f. X. 294. l. hibásan Alsóneznice (Mm.) helyett.

65. Alsóneznice (Năsnița-de-Jos, Mm.). — A máramaroszigeti ref. liceum gyűjteményében volt egy korongos bronzcsákány. AÉ. r. f. X. 294. l. — AK. XIII. 2. f. 33. l. — *Hampel* II. 4. l.

66. Alsóorbó (Gârbova-de-Jos, Af.). — A NBKM.-ban 1920.—86. sz. alatt a *Piatra Dani* határrezsből aeneolithikus vesszős, barázdás tűzdelésű, rácsos, körömbenyomásos, vésős, ujjbenyomásos bordadíszű, benyomott háromszöges, kimetszett díszű cserepek. Debreceni Közlemények 1940. I. sz. 4. l.

67. Alsóoroszfalu (Rusul-de-Jos, Szd.). — A szászrégeni ev. szász gimnáziumban erdélyi típusú br. tokos balta. *Gooss* 49. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 301. l. 305. sz. — *Hampel* II.

130. l. — A község északi kijáratától keletre emelkedő elszigetelt hegycsúcs folytatását képező gerincen nagy földtöltés, mely helyenként 3—4 m széles és 1—2 m magas, benne égett földrögök látszanak. Helyenként eltűnik. AÉ. ú. f. XXIV. 357. l.

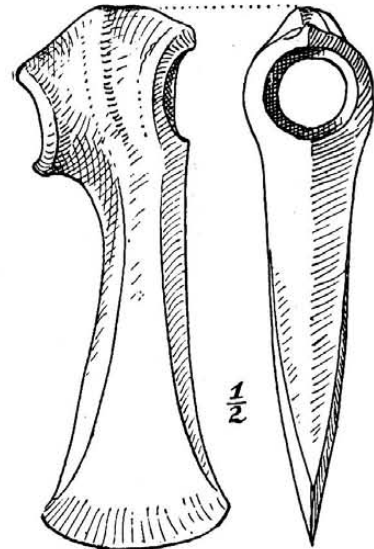
Orosz I. 83. sz. tévesen azonosítja Rózsa-patakkal. L. ott.

68. Alsópián (Pianul-de-Jos, Deutsch-Pien, Sze.). — A szászsebesi ev. gimnáziumban Bos sp. zápfoga. EM. IV. 132. l. — Az Astra nagyzebeni múzeumában 1206. sz. br. lándzsa.

69. Alsópotsága, I. Felsőpotsága (Ta.).

70. Alsórákos (Racoșul-de-Jos, Nk.). — Az EMEÁ.-ban *Elephas primigenius* foga és *Rhinoceros tichorhinus* maradványai. EME. Évk. V. 119. l.

A *Cepej* hegy lábánál bronzbaltákat, buzogányokat, nyílhegyeket és sírokat lelték. *Orbán* I. 204. l. — BSA. XI. 194. l. — Innét van az EMER.-ban a 189. sz. bronzbalta (11. kép.). Az

11. kép. Az alsórákosi bronzbalta.

ASL. N. F. XIII. 474. l. tévesen br. baltát mond a gyűjtemény megnevezése nélkül. *Gooss* 47. l. — Az EM. III. 81. l. tévesen fokost mond. — V. ö. AÉ. ú. f. XXXIII. 313. l. — *Marțian* I. 18. sz., II. 538. sz., Urme 53. l. — *Könyöki-Nagy* 287. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 188. l. 187. sz. Az itteni mészkőszikrtekben kova is fordul elő. Székelység 1935. 3. l.

A község határában bőven van limonit. *Kiss* I. k. 25. l.

71. Alsószentmihályfalva (Sânmihaui-de-Jos, Ta.). — Az EMER.-ban a *Közép-Bodok* dűlőből I. 584. sz. kőkalapács és I. 585.—90. sz. korabronzkori cserepek. — U. ott a *Korsókő* határrezsből I. 728. sz. kovaszilánk. Útm. 17. l.

A ref. templom építésekor urnatemetőre akadtak, amelyből az EMER.-ba állítólag br. balta, sarló és karperec került. *Orbán* V. 156. l. — *Gooss* 37. l. — *Hampel* Trouv. I. l., II. 4. l.

Nevezett gyűjteményben nincsenek meg ezek az emlékek mind, csak 221. lelt. sz. alatt egy sarlótörredék.

A *Wolff*-udvarban őskori cserepek kerültek felszínre. AÉ. ú. f. XXII. 406. l. — *Marțian* I. 19. sz., II. 593. sz.

Határában *Tóhelyes* (*Jankó* II. 11. l.) és *Leányvár* (*Orbán* V. 127. l.) név.

A hagyomány az egykori *Élecsfalvát* a *Bogáth*-on levő *Bogáth kútja* mellé helyezi. Itt cserepek fordulnak elő. *Orbán* V. 126.—127. l.

A *Füzes forrás*-nál 4 halom van, amelyekből szántáskor fegyverek bukkannak ki. U. o. 125. l. és u. o. 2. sz. jegyzet.

72. Alsószivágy (Așuajul-de-Jos, Szi.). — Határában *Mociriște* (= kis mocsarak), *Mociră*, (= mocsár), *Rovină* (= ingovány) nevek. — A *Cetățea* (= váracska) határrészben egy kerek földhányás volt, amelyet már elegyengettek. Itt párhuzamos, köralakú sáncok is voltak. Mon. IV. 412. és 611. l.

73. Alsószolesva (Sălciva-de-Jos, Ta.). — *Téglás G.* egy 18 cm hosszú s nyéllyukánál 6.5 cm széles kvarcos kárpáti homokkőfejszét és egy 12 cm hosszú, 5.5 cm széles sötétzöld serpentinfejszét szerzett innét. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 84. l. 120. sz. *Marțian* I. 20. sz., II. 576. sz.

Az itteni aranymosás nyomai az őskorig is visszanyúlhatnak. *Jahrb.* 1856. 24. l.

74. Alsószopor (Soporul-de-Jos, Szi.). — Az EMER.-ban IV. 2394.—402. sz. bronzkori cserepek, köztük a IV. 2395. sz. u. o. kimetszett díszű bögrétől való, mint a felsőszöcsiek. Debreceni Közlemények 1940. 1. sz. 4. l.

75. Alsószovát (Soatul-Unguresc, Suatul-de-Jos, Ko.). — Az EMEÁ.-ban kőkalapács. OTÉ. IV. 1879. 153. l. L. még *Szovát* alatt is.

Egykori halastaváról *Sztripszky* 41. l. 25. sz. — EM. 1911. 308.—309. l.

76. Alsószöcs (Suciul-de-Jos, Szd.). — Az EMER.-ban 169.—171. sz. erdélyi típusú br. tokos füles balták a *Gura văii* (= patak szája) határrészéből. Útm. 15. l. — *Marțian* I. 22. sz., II. 642. sz. — *Orosz* I. 21. l. 5. sz.

Határában 1715-ben *Csengőhegy*, *Barlangtorok*, *Nyisztor tava*, *Kenderes tó*, 1819-ben *Mocsár* nevek. Mon. VI. 493. l.

77. Alsótatárlaka (Tărtăria, Tărtăria, Af.). — A vasúti őrházzal szemben u. o. neolithikus telep, mint a tordosi. *Orosz E.* gyűjteményében innét festett kerámika is van. EM. XXV. (ú. f. III.) 259. l.

78. Alsótelek (Telincul-de-Jos, Teliuc, Hu.). — Az irodalom innét kőbuzogányt s a község alatt, az út jobb felén lelt amphibolitfejszét ismer. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 66. l. 43. sz. — Hunyad vm. tört. I. 15. l. — *Marțian* I. 23. sz., II. 682. sz.

79. Alsótortja (Altortja, Turia-de-Jos, Hsz.). — A SzNM.-ban kis méretű amphibolpala-kalapács. OTÉ. IV. 1879. 153. l.

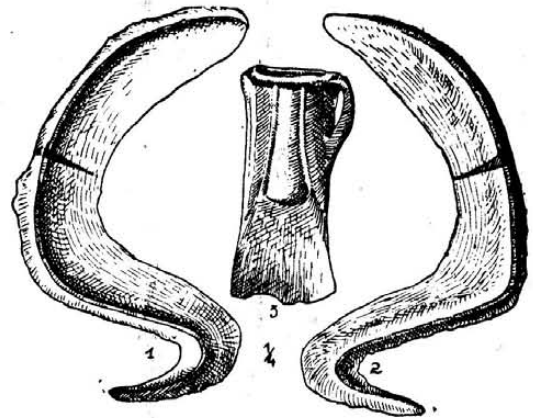
Csoboth János-nak a *Tortjapatak* közelében levő telkén az aeneol.-ból származó telep, mely

a rézkorba is belenyúlik (erődsi felső réteg). *Dolg.* — *Trav.* II. 181. és 232. l. — Emlékkönyv 334. l. — *Schroller* 78. l. 159. sz. az átmeneti fokozatból valónak mondja.

A SzNM.-ban a most említett telep emlékein kívül 2113. sz. gabonazúzó kő, 6149. sz. spirális, részben kivájt díszű edényfűl (Debreceni Közlemények 1940. 2. sz. 4. l., képe 3. kép 1. sz. alatt), 2112. sz. kettős csonkakúp alakú agyaggyöngy, 3682. sz. gombos fülű I. vaskori tál füle és 2117. sz. kívül-belül fekete, hornyolt I. vaskori bögrétörredék.

U. ott bronzcsákány is. AK. XIII. 33.—34. l. A SzNM. Ért. I. 50. l. rézből valónak mondja.

U. o. 2 horgas markolatú bronzsarló és egy tokos füles bronz balta (12. kép). *Hampel* II. 4.—5. l. — *Dolg.* — *Trav.* II. 181. l.

12. kép. Az alsótortjai bronzlelet.

Az EMER.-ban 151.—153. sz. br. tokos füles balták (egyik a 13. képen), 196. sz. markolatós liliumlevél alakú bronzkard (14. kép), melynek hegye törött, ebben az állapotban 65.5 cm hosszú, ebből 10 cm esik a pengére. *Gooss* 59. l. tévesen 80 cm-re teszi a hosszúságát. EM. III. 182. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 185. l. 161. sz. — *Hampel* II. 4.—5. l. — *Marțian* I. 27. sz., II. 702.

Magánkézben volt *Quintilius Curtius* ezüstdénárja. *Gooss* 59. l. — Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 185. l. 14. sz. szerint a SzNM.-ba került. — U. o. 2 thasosi tetradrachma.

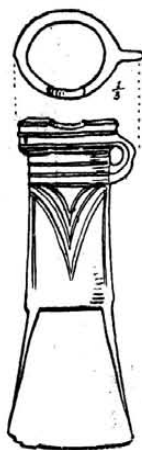
A SzNM. Ért. I. 49.—50. l., *Hampel* *Trouv.* XXXI. t. 4. sz., *Bronzkor* II. 4. l. és XXXI. t. 4. sz., *Pulszky*: *Mo. A. I.* LVI. t. 4. sz., *Nagy G.* az AÉ. ú. f. XXXIII. 313. l. és u. o. 314. l. 42. ábra alatt tévesen altortjainak veszi a sepsibessenyői (l. ott) rézbaltát.

A *Havashágó*-n sok vastag cserép fordul elő. *Orbán* III. 92. l.

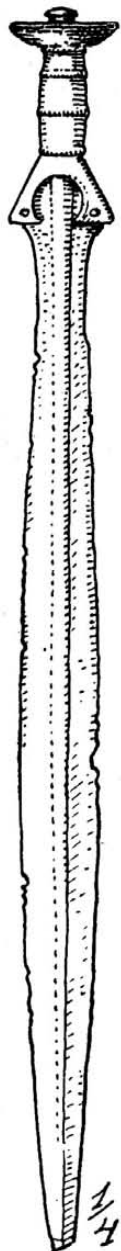
Az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 63. l. 16. sz. tévesen pásztagyöngyöket említ. Ezek a feltortjai *Bálványosvár*-ból valók. *Roska* Szf. 59. l.

Tortjavára-ról *Orbán* III. 93. l. — *Könyöki-Nagy* 285. l.

Alsó- és Felsőtorja határában 1360-ban *Kőoltár*, 1603-ban *Nagy tó*, *Catárút*, 1675-ben *Vargahalma*, 1758-ban *Sókert* nevek. Emlékkönyv 55. l.

13. kép. Magyarországi típusú tokos füles bronzbalta Alsótorjáról.

14. kép. Az alsótorjai bronzkard.

80. Alsóvárosvíz (Orăștioara-de-Jos, Hu.). — Innét, vagy pedig **Felsővárosvízről** (Hu.) u. olyan fonott ezüstláncdarabot látott *Téglás G.*, mint a csórai, nagyváradi stb. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 75. l. 71. sz.

Környékéről hasonló lánctagok és karperec jutott 1884-ben az EMER.-ba. *Gooss* 120. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 75. l. 71. sz.

Az itt elvonuló sánc a dák kérdés szempontjából is tisztázandó. *Neigebaur* 94.—95. l.

81. Alsóvidra (Vidra-de-Jos, Ta.). — Aranymosásának nyomai az őskorig is visszanyúlhatnak. V. ö. *Jahrb.* 1856. 19. l. — *Gooss* 126. l. — *Marțian* I. 25. sz., II. 739. sz.

82. Alsó- és Felsővolál (Hsz.). — Határában 1736-ban *Bokásdomb*, *Catárkút*, 1758-ban *Várpad*, 1761-ben *Córamenő* nevek. Emlékkönyv 56. l. (L. *Karatna* alatt is).

83. Alsózorlenc (Nagyzorlenc, Zorleanțul-Mare, Krsz.). — Az *Icreliște* határrészben őskori telep. *Milleker* I. 191. l.

84. Alsózsuk (Jucul-de-Jos, Ko.). — Az EMEÁ.-ban *Cervus megaceros* agancstörödéke. OTÉ. IV. 1879. 149. l. — A kolozsvári egyetem Ásványtani Intézetében a Kísszamosból kifogott *Cervus elaphus foss.* agancsa. EME. Évk. V. 127. l.

Az Apahida felé eső erdőszélen őskori telep. EME. Évk. 1883. 89. l.

A *Pados* határnak *La izvoru* (= a forrásnál) nevű részében őskori telep, ennek emlékei *Orosz E.* gyűjteményében. EM. XX. 92. l.

La rugie határrészéből obszidián-, szarukőszilánk, őskori cserepek, vasrög *Orosz E.* gyűjteményében. EM. XXII. 308.—309. l. — AÉ. XLVII. (1934) 150.—151. 157. 209. l.

A vasúti állomás mellett zsugorított temetkezést figyelt meg 1925-ben *Bod Péter* bonchidai orvos.

Orosz E. gyűjteményében félholdas kávájú, tokos, füles br. balta. AÉ. ú. f. XXVI. 368. l. — *Marțian* I. 26. sz., II. 381. sz.

Az Alsó- és Felsőzsuk határában volt *Égett-tó*-ról (később *Barátok tava*) *Sztripszky* 41. l. 26.—30. sz.

85. Altorja, l. Alsótorja (Hsz.).

86. Alvinc (Vințul-de-Jos, Winzendorf, Af.). — Az EMEÁ.-ban vasútépítéskor kikerült *Elephas primigenius* agyara és a sibiráni hídig terjedő bevágásból kőbalta. EME. Évk. V. 125. és 135. l. — *Gooss* 10. l. — ASL. N. F. XIII. 1876. 414. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 64. l. 30. sz. A mammut társaságában lelt állítólagos kőeszköz kérdése ma is tisztázatlan. EME. Évk. V. 125. l. — *Gooss* 12. l. — *Kadić* 14. 119. l. — A szász-szebesi ev. gimn.-ban *Bos sp.* zápfoga. EM. IV: 132. l.

Marțian I. 28. sz., II. 743. sz. réz helyett tévesen bronzcsákányt, továbbá ezüsttorqueseket, valamint edénytörödékeket, a *Valea rea* határrészből pedig kőcsákányt említ.

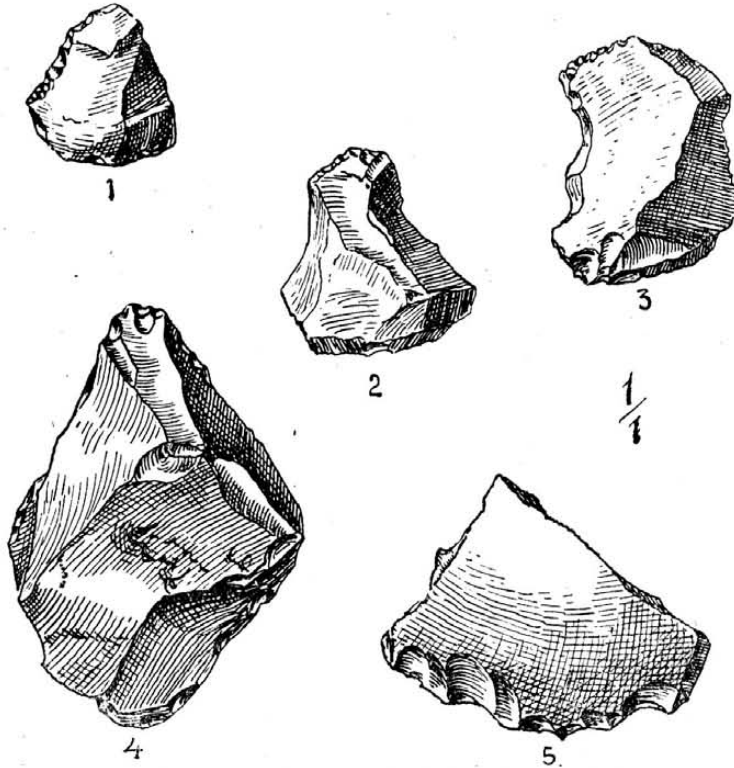
Az EMER.-ban IV. 2112.—31. sz. alatt neol. szalagdíszes és aeneol. vesszős, körömbenyomásos és barázdás tüzelésű cserepek, IV. 2132.—38. sz. jászpisszilánkok, IV. 2139. sz. hosszú csontár és IV. 2372. sz. kőfejsze éle. Továbbá a marosparti, ú. n. *Tormatelep*-ről IV. 4379.—82. sz. barázdás tüzelésű, lencsés, vesszős, körömbenyomásos aeneol. cserepek. *Űosinsky* 27.—28. l. tévesen hivatkozik az I. t. 7. sz. edényére a nagyenyedi múzeumból, mert a hivatkozott táblán nincs ilyen számú ábra, e helyett az u. e. tábla 4. sz. ábrája értendő, ez pedig algyógyi.

A NBKM.-ban aeneol. mészbetétes cserepek és csupor (ZfE. XXXV. 1903. 447. l. 25. ábra és *Űosinsky* 28. l. és I. t. 4. sz.); a *Gobli-*telepről szalagdíszes kerámika, mint a tordosi,

andesit-trachytbalta (Mon. II./1. 83.—84. l. és V. t. 47.—55. sz.); rézkori kétfülű bögre (u. o. 92. l. és XV. t. 138. sz. — ZfE. XXXV. 1903. 446. l. s képe u. o. 447. l. 25. ábra alatt. — Schroller 14. l., VIII. t. 2. ábra.). — V. ö. még Schroller 75. l. 45. sz. és XV. t. 2. sz.

U. ott 50. sz. kettős ellentett élű rézcsákány, melynek hossza 20.5 cm. Mon. II./1. 85. l. és VIII. t. 67. sz. — Hunyadm. tört. I. 13. l. és XX. t. 47/b képen egy egyélű rézcsákányt is mutat be innét. V. ö. AÉ. ú. f. VIII. 124. l. és rajza u. o. 123. l. 27. sz. alatt. — Téglás G. az OTÉ XII. (2. r. IX.) 64. l. tévesen Balomirra (Hu.) helyezi a kétélű rézcsákányt.

15. kép. Moustiéri leletek Andrásházapusztáról.

Gr. *Teleki Domokos* gerneszegi gyűjt.-ben bronzkori cserepek, csésze és dák (?) doliumtöredék.

Az EMER.-ban a *Glück*-birtokról még 1890-ben felszínre került (beleltározatlan) villanova urna.

Alvine és Szászváros között ezüsttorquest letek. Wienbe jutott. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 65. l. 37. sz. — V. ö. *Maržian* I. 28. sz., II. 743. sz., ahol tévesen többet említ.

A MNM.-ban a *Rutilia*-család ezüstérme. MNM. 1871. évi besz. n. 268. sz.

Zebornik vára környékét az őskor szempontjából is át kell kutatni. *Kővári* II. 215. l.

87. Andrásfalva, l. Nyáradandrásfalva (Mt.).

88. Andrásházapuszta (Andrásházapuszta, Ko.). — A kolozsvári egyetem Ásványtani Intézetében *Elephas primigenius* és *Bos sp.* marad-

ványai. EME. Évk. V. 127. l. — *Gooss* 10. l. — A Nádas melletti partszakadásból *Brachydiastematherium transylvanicum* Boeckh et Maty alsó állkapcsa. EME. Évk. V. 129. l. — Egy kisebb *Paleotheridea* 2 zápfoga, lábszár és bordatöredéke és egy gyíkféle állat zápfogai az EMEÁ.-ban. U. o. — EM. IV. 132. l. — U. ott ütő és vágó eszközök barna tüzkőből, szilánkok u. abból és kovásodott neogén homokkőből. A diluviális kavics közt eltemetve lelte *Koch A.*, az *Elephas primigenius* agyartöredékeivel együtt kavicsgödörökben. EM. IV. 134. l.

A magyarnádasi állomástól keletre halmot vág át a vasúti pálya. Itt moustiéri telep.

Dr. *Tulogdy János* megállapítása szerint itt lelte *Koch A.* a fenti moustiéri pattintott holmikát is. *Breuil*: St. pal. en Trans. Bul. Soc. Nat. Cluj, II. 195. l. és 2. ábra 1.—3. sz. — *Roska* I. 185. kép 1.—3. sz. — A leletek az EMEÁ.-ban és *Tulogdy János* gyűjt.-ben vannak (15. kép). V. ö. *Tulogdy J.* Kolozsvár környékének pleistocén képződményei. Kolozsvár, 1925. — AO. VIII. 349. l. — B.—H. XIV.—XV. 22. 84. l. — *Siebenb.* Vierteljahrschrift 1932. 132. l. — *Dacia* II. 415. l. — *Kadić* 14. 16. 119. 121. l. — *Orosz E.* gyűjt.-ben obszidiánszilánk. OTÉ. XXVI. 1901. 22. l. — AÉ. XLVII. (1934) 151. l. — *Nestor* 17.—18. l.

89. Angyalos (Angheluș, Hsz.). — Az EMEÁ.-ban *Mastodon arvensis* Croisel (és nem *M. Longirostris* Kamp.) zápfogának fele és lábszártöredéke. EME. Évk. V. 119. l. — *Gooss* 10. l. — OTÉ. IV. 1879. 150. l.

Az EMER.-ban 2274. sz. neolithikus edényke.

A SzNM.-ban a *Telek* határrészből ujj-, köröm- és barázdált tüzelésű cserepeket, dísznókova néven ismert jáspis- és füstös kovaszilánkokat említ az OTÉ. XII. 183. l. 156. sz. és utána *Marțian* I. 29. sz., II. 18. sz. — *Kiss* I. k. 13. l. Az említett gyűjteményben 8213.—24. sz. alatt kaptafaalakú kovapalabalta, neolithikus edényfülek, körömdíszes cserép, talpcsövek, gyöngyalakú hálósúly, szarvasagancs, marhafog, marhacsont és csontsimító van. — U. o. 7952. sz. alatt nyéllyuknyújtványos (mely félholdasan bevág) rézbalta.

Határában *Bábolna árka*. *Orbán* III. 183. l.

90. **Antos** (Anteș, Antos, Szd.). — Az irodalom 5 drb. szokatlan nagyságú amphibolbaltát ismer innét. *Marțian* I. 30. sz., II. 19. sz.

Határában *La țigla* (=a téglánál) név. *Mon.* II. 29. l.

91. **Apa** (Apa, Sza.). — A MNM.-ban kelta vaslándzsa. AÉ. ú. f. XIII. 449. l. — *Pârvan* 513. l.

16. kép. Urnasír mellékletei Apahidáról.

92. **Apahida** (Apahida, Ko.). — *Orosz E.* gyűjt.-ben: a) A *Csuba*-magaslat délkeleti nyúlványáról őskori cserepek. AÉ. ú. f. XXII. 401. l. — b) A szamosvölgyi megálló melletti kavicsbányából csiszolt kőék. U. o. 402.—403. l. — c) A *Fața Merezii* tetejéről szarukőszilánkok, kvarcfragácsok, parittyakő, vonaldíszes cserép, égett csontok, faltapas, kvarc törökő. U. o. 403. l. — OTÉ. XXVI. 1901. 26.—27. l. — d) A *Darvas-hegy*-ről obszidiánszilánk. AÉ. ú. f. XXII. 403. l. és XLVII. (1934) 151. 157. 209. l. — U. onnét chalcedon vakaró. EM. XXII. 305.—306. l. — e) A *Darvastó* keleti és délnyugati partja feletti alacsony terrázsokról cserepek, a dugásos oldalról trachyt- és gneiszlőkő töredékek. AÉ. ú. f. XXII. 403. l. — EM. XX. 91. l. — f) A *Zăpoadă*-nak a *Darvastó*-ra néző oldaláról amphibolandezit-fejszetöredék (AÉ. ú. f. XXII. 403. l.) és obszidiánszilánk. EM. XXII. 305. l. — Erdély 1933. 7. l. — AÉ. XLVII. (1934) 151. 157. 209. l. — g) A *Cioara veche* határrészből jáspiskés és chalcedonforgács. AÉ. ú. f. XXII. 403. l. — h) A *Continit* határrészből ősk. csupor, fedő, cserepek, tapasztöredékek, obszidiánszilánk, kovakés és kovaszilánk. U. o. 403. l. — EM. XXII.

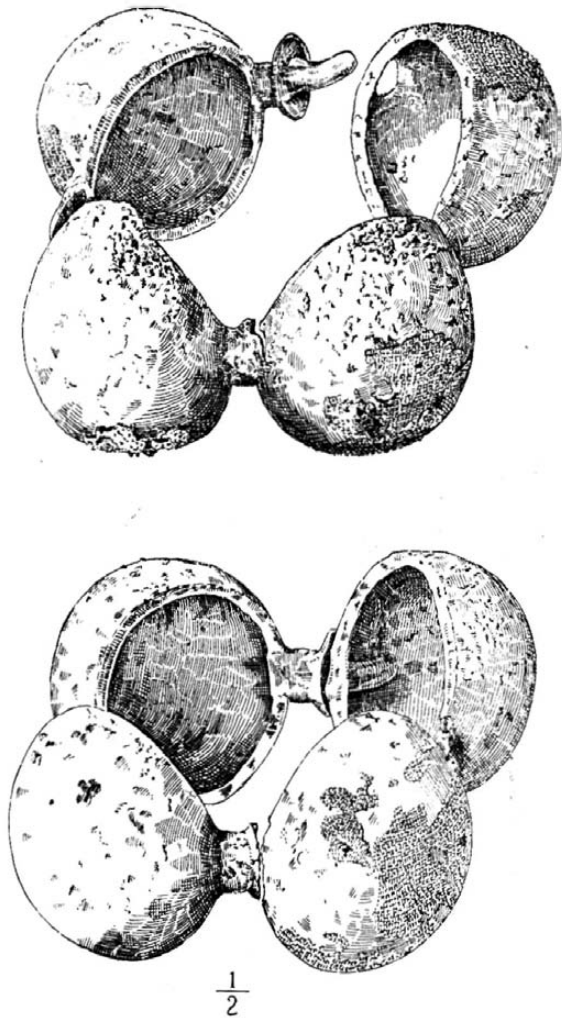
305. l. — AÉ. XLVII. (1934) 151. 157. 209. l. — i) A falu déli végén levő kiállítási helyről tapasztöredékek, cserepek, szarukőszilánk, felálló perem, *Bos taurus* és *Sus scrofa* maradványai. AÉ. ú. f. XXII. 403.—404. l. — j) Az *Omharus*-féle kincs lelőhelyéről tapasztöredékek, cserepek, U. o. 404. l. — k) A *Rettegi-kert*-ből felszínre jutott 4 hálónehezékből 1 drb. U. o. 404. l. — l) A *Girlapart*-ról és *Girlaköz*-ről vesszős, meanderes díszű cserepek, szarukőszilánk, bronzkarika és csüngő. U. o. 404. l., XXVI. 368. l. — m) A község keleti feléről tűzkőkés. AÉ. ú. f. XXII. 404. l. — n) A *Făutca* közepe tájáról 5 cm magas, 4,4 cm átm. obszidiánnucleus. U. o. 404. l. — o) A falu északi végéről, az állami iskola kertjéből vörös agyagpala karika. U. o. 404.—405. l. — p) A *Găti hegyfok*-ról őrlőkőtöredék, cserepek, szarvasfog. U. o. 405. l. — q) A *Melegvölgy*-ben a *Flegner*-birtokkal szemben a *Tarcsapatak* mellől *Bos*, *Ovis* csontok és telepmaradványok. U. o. 405. l. — r) A *Pădurița*-ról egy 9,5 cm magas és 4 cm átm. obszi-

diánnucleus és szilánkok, a felette levő telepről pedig száznál több szilánk. AÉ. ú. f. XXXI. 276. l. — EM. XX. 91.—92. l. — AÉ. XLVII. (1934) 151. 157. 209. l. — s) A réti bronzkori és kelta telepről cserepek, bronzok stb. és obszidiánszilánk. AÉ. ú. f. XXVIII. 174. l. — EM. XX. 92. l. — AÉ. XLVII. (1934) 151. 157. 209. l. — Faunájáról *Orosz E.* a Pótfüzetek a TK. 1909. évf. 73.—75. l. és *Pesti Hírlap* 1909. okt. 5-i sz. — *Orosz E.* Az apahidai réti őstelep. AÉ. 1908. 172.—179. l. — *Nestor* 371. sz. jegyzet. — sz) **Apahida és Felsőszuk** között az erdő széléről 3 drb. törökő. OTÉ. XXVI. 1901. 27. l. — t) A Szamos-hegyfok-ról telepmaradványok. OTÉ. XXVI. 1901. 26. l. — u) A község területéről (*Bogdánffy*-féle telek) kelta nyomok és hálósúly. U. o. 27. l. — A kelta temető egy részének emlékei (*Orosz E.* La-Tène sírmező Erdélyben. AÉ. ú. f. XXI. 228. l. és egy urna AÉ. ú. f. XXVII. 181. l.), köztük *Spalax typhlus* maradványai. OTÉ. XXVIII. 1903. 202.—203. l. — v) Az állami út 13. sz. km köve tájáról bronzkori urnasír mellékletei (16. kép).

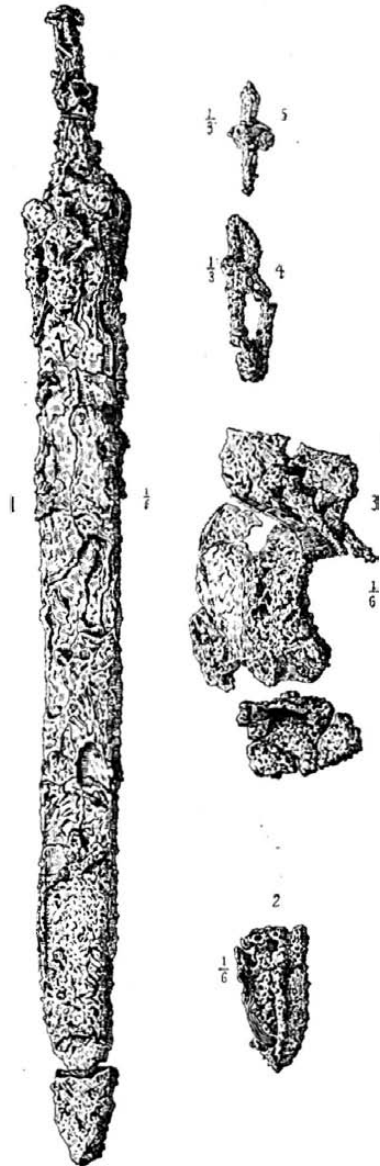
Az EMER.-ban 1939. sz. vágott szarvasagancs, I. 982. sz. őrlőkő a réti őstelepről, II.

3147.—3792 e. sz. a község északkeleti végén létezett réz- és bronzkori telep, II. 4099.—4383. sz. alatt pedig az u. ott feltárt kelta temető emlékei (21 középkelta sír) (17.—19. kép). I. 1675. sz. ősk. zúzókő és I. 1676. sz. csiszolókö-töredék a *Darvastó* mellől. EME. Évk. 1910.

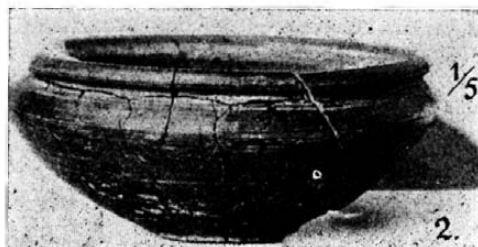
34. l., 1911. 40. és 45. l. — Útm. 10. 18. 21. l. — *Kovács István*: Az apahidai őskori telep és La-Tène temető. — La station préhistorique et la cimetière de l'époque La-Tène d'Apahida. Dolg. — Trav. II. 1911. 1.—69. l. — V. ö. még u. o. VI. 33. l. — Boltin de la Real Academia de

17. kép. Kelta bronz karpercepár az apahidai 5. sírból.

18. kép. Kelta vaskard, fibula és paizsfogantyú az apahidai 7. sírből.

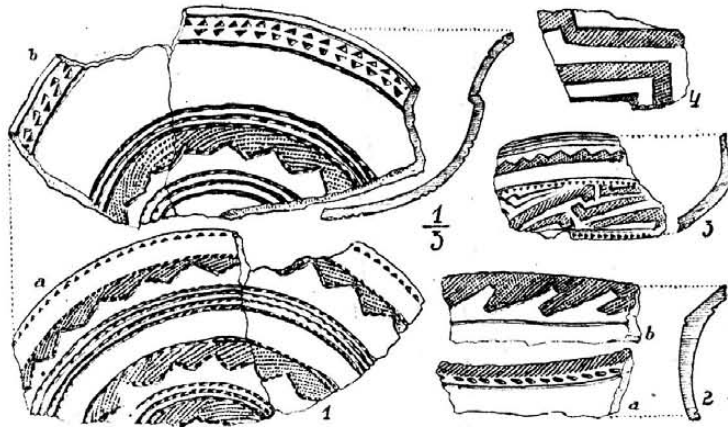

19. kép. Kelta agyagedények az apahidai 7. sírből.

Buenos Letras de Barcelona XI. 39.—48. l. — AÉ. ú. f. XXXI. 85. l. — *Marțian* I. 32. sz., II. 20. sz. — *Déchelette* II. k. 3. r. 1081. 1082. 1223. l. és 446. 518. ábra. — *Pârvan* 192. 193. l. I. sz. jegyzet, 200. 201. 346. 347. 348. 353. 372. 373. 377. 387. 466. 483. 489. 502. 503. 507. 512. 516. 517. 528. 533. l. 4. sz. jegyzet, 542. 551. 555. 564. 568. 569. 575.—578. 761. 781. 782. 786. 787. 790. 791. 800. l. és 239. 247. 248. 353. 372. 387. 402. 404. 412. 416. ábra. — *Márton* 12. l. 5. sz. — *Dolg.—Arbeiten*, Szeged, 1934. 126. és 164. l. — *Nestor* 633. sz. jegyzet.

A kelta temető területéről *Orosz E.* gyűjt.-ben villanova-urna és I. vaskori bögre. *Nestor* 488. sz. jegyz.

Dr. Lengyel Sándor orvos gyűjt.-ben a kis-réti telepről bronzkori emlékek. — *Schroller* 74. l. 8. sz. Wietenberg-kerámikát említ innét. — *Nestor* 373. sz. jegyzet.

20. kép. Bronzkori agyagedénytöredékek Apanagyfaluból.

A NBKM.-ban 4866.—68. 4874. sz. bronzkori és 3546. 4869.—73. sz. kelta agyagedények, 3588. sz. gúlaalakú agyag hálósúly.

A *Darvastó*-ról *Sztripszky* 41. l. 18. sz. **93. Apanagyfalu** (Nușeni, Nușfalău, Szd.). — Az EMEÁ.-ban *Cervus megaceros* Hartm. ép koponyája és csaknem teljes agancsokkal. EME. Évk. V. 128. l. — *Gooss* 41. l. — *Hauer* u. *Stache*: Geol. Siebenb. 385. l.

Az EMER.-ban a *Rézerdő*-ből 1776. sz. kvarcitkalapács, 1787. sz. amphibol véső. — U. ott még 334.—408., 2113.—80., 1768.—75. és 1792. sz. aeneol., réz- és bronzkori cserepek, csésze (20. kép) s 1 állati szarv. — 1790. sz. csontsíp és 1791. sz. kőgyöngy. EME. Évk. V. 139. l. — *Gooss* 10. l. — EM. III. 145. 162. l. — *Wosinsky* 26. l. és VII. t. 4. sz., VIII. t. 1.—3. 5. sz. — Útm. 12. l. — *Marțian* I. 33. sz., II. 470. sz. — *Schroller* 74. l. 3. sz. alatt Wietenberg-, barázdás tüzelésű és lencses díszű kerámikát sorol fel. — *Debreceni Közlemények* 1940. I. sz. 4. l.

Orosz I. 21. l. 6. sz. a *Rézerdő*-ben lelt s az EMER.-ban 1776. sz. alatt levő kvarcitkalapácsot földpátdús amphibol kőzetből való balta címén tévesen helyezi a kolozsvári ref. koll.

gyűjt.-be. — A kolozsvári ref. kollégiumban egy 9,5 cm h. ívelt fokú amphibolit fejsze van.

Határában 1334-ben *Nádasbüki*, 1644-ben *Tó vége*, 1842-ben *Tófarka mellett* nevek. Mon. II. 40. l.

94. Apatelekek (Mokra, Mocrea, Ar.). — Határában *Cicasto* (= Csíkkostó) név. Mon. III. k. 1./II. rész 105. l.

95. Apáca (Apața, Heiliger Geist, Br.). — A brassói ev. gimnáziumban *Elephas primigenius* maradványai. EME. Évk. V. 119. l. — *Gooss* 10. l.

Határában *Kakasborozda* nyomai. *Orbán* III. 20. l. — *Kövári* II. 39. l.

96. Apátfalva (Apoșdorf, Abtsdorf, Sze.). — A nagyszzebeni Termtud. Társ. gyűjteményében voltak: *Bos urus priscus*, *Cervus dama priscus* Cuv., *Ursus spelaeus*, *Rhinoceros tichorhinus*, *Cervus elaphus foss.* maradványai. EME. Évk.

V. 122. l. — *Verh. d. Herm. Ver. f. Naturw.* 1850. I. 150.—162. 171.—175. l. — 1875-ben egy serpentinbalta, egy csavart br. gyűrű és egy ismeretlen rendeltetésű br. tárgy került felszínre. *Gooss* 8. l. — A. f. ö. G. XXIV. 397. l. — *Marțian* I. 34. sz.

97. Apátkeresztúr (Cristur, Bi.). — Özv. dr. *Penkert Mihályné* székelyhídi gyűjteményében egyélű, egyenes rézcsákány, melynek éle nem ugrik ki a szerszám testéből. Hossza 16,3 cm, súlya 1170 gr. Előlapján 5, hátlapján 3 sekélyen beütött, kerek tulajdon- vagy gyári jegy van. A rajta lévő karcolatok ekétől származnak. Enyhén kiemelkedő nyéllyuknyújtványa helyenként be van ütögetve. (21. kép).

98. Arad (Arad, Ar.). — A drezdai Zwingerben van innét egy kettős ellentett élű rézcsákány.

Gáj városrészben bronzkori sírt leltek. AÉ. 1897. 261. l.

Az *Egger*-gyűjt.-ben volt egy magyar típusú tokos füles bronzbalta és egy bronzcsákány. *Egger* III. t. 23. sz. és II. l. 76. sz.

Arad—*Gájról* a MNM.-ben 3 br. öntörög. MNM. 1893. évi besz. napló 83c. sz.

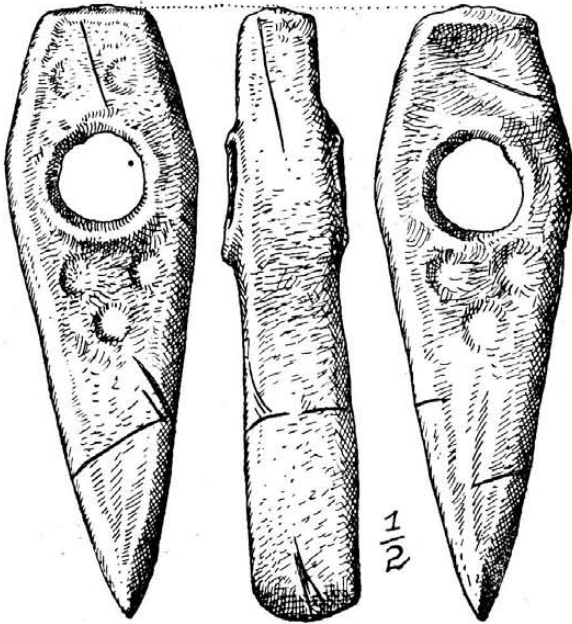
99. Aradkövi (Cúvin, Ar.). — A *Miloja* hegyen 1902-ben és 1912-ben mammutcsontokat leltek. — Határában *Cetate* (= vár) és *Mănăstire* (= monostor) nevek. Mon. III. k. 1./II. rész. 107. l.

100. Arad m. — A molossok rézérme ismeretes innét. *Párvan* 614. l.

101. Arany (Uroiú, Hu.). — Az aranyi hegy nyugati lábánál *Elephas primigenius* maradványait lelte *Orosz E.* OTÉ. XXVIII. 1903. 206. l.

A dévai múzeumban aeneol. kerámika és 5354. sz. három dudorú kelta br. karperec vörös zománcszemekkel. — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 57.—58. l.

Az EMER.-ban az aranyi hegy keleti lejtőjéről 119. sz. bronzbalta. Az Útm. 15. l. tévesen vésőket (baltákat) említ. — U. ott II. 5259. — 373. sz. neol. (mint a tordosiak) és aeneol. cserepek.

21. kép. Egyélű rézcsákány Apátkeresztúrról.

Az EMEÁ.-ban zöldkő-trachytfejszetöredék és br. tokos balta. EM. VI. 64. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 60. l. 19. sz.

Az aranyi hegyen levő ősk. telepről *Orosz E.* gyűjt.-ben is vannak leletek. EM. XXV. (ú. f. III.) 259. l.

Aranyról Gyertyános-ra menve a határkeresztől jobbra kőlappal fedett urnát ástak ki s a községben is akadtak urnákra. Egyet össze is állított *Margittay Gábor* marosvásárhelyi mérnök. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 60. l. 19. sz.

A MNM.-ban az aranyi hegyről kőkalapács, aeneol. cserepek és kelta vasbalta töredéke. MNM. 1913. évi besz. n. 81. sz.

A marosvásárhelyi kultúrpalota gyűjt.-ben bronzkori cserepek.

Téglás G. földvárat említ az aranyi hegykúpon. Hunyad vm. tört. I. k. 13. l. — *Marțian* I. 35. sz., II. 718. sz. — Az őskori erődítések

szempontjából át kell vizsgálni. *Kövári* I. 11. 138. (dák eredetűnek véli), II. 215.—216. l. — OMIK. XX. (VII.) 21. l. — Állítólag a dák *Sergidava*-val azonos. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. XV. 116. l.

V. ö. még ASL. N. F. XIV. 1877. 108. l. — *Windisch K.* Geogr. d. Grossfürst. Siebenb. Pressburg, 1790. — Siebenb. Volkskunde (1854).

102. Aranyág, l. Székesaranyág (Ar.).

103. Aranykút (Aruncuta, Ko.). — Az EMER.-ban 99. sz. tokos fűles br. balta, 100. sz. br. makkos sarló és 4347. sz. hengered agyagedény alja. *Hampel* II. 5. l. — Útm. 15. l. — *Marțian* I. 36. sz., II. 31. sz.

104. Aranymező (Bebeni, Szd.). — A vasúti állomás mellett urnákat leltek. *Marțian* I. 37. sz., II. 35. sz.

Határában 1722-ben *Baltă* (= tócsa), *Răstoacă* (= vízállásos hely) nevek. Mon. II. 47. l.

105. Aranyos (Arinyes, Arănieș, Hu.). — *Dosul lui Sonii* hegyoldalban barlang. Összeomlott, kutatásokra nem alkalmas. *Torma Zsófia* szerint a barlang a *La tiezona* hegyoldalban van. EM. VII. 168. l.

A hagyomány dák erősséget helyez ide. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. XV. 119. l.

106. Aranyosbánya (Offenbánya, Ofenbaia, Ta.). — Barlangját az őskor szempontjából is át kell kutatni. *Bielz* I. 55. l. 62. sz.

Itten deszkát utánzó réz aranyosóteknőt leltek. Az irodalmi adatok római kori aranybányászat nyomairól tudósítanak, de ezek visszanyúlhatnak az őskorig. *Neigebaur* 192. l. — *Gooss* 96. l. — OMIK. XX. (VII.) 25. l. — *Marțian* I. 510. sz., II. 476. sz. — *Childe* II. 6. l.

107. Aranyosfő (Szkerisara, Scărișoara, Ta.). — Barlangjai:

Poarta lui Ionel, Racovitza 434.—435. l.

Corobana lui Gârțău (abri), u. o. 435. 470. l.

Jégbarlangjáról u. o. 435.—440. l. és *Racovitza*:

Observations sur la glacière naturelle dite „Ghețarul dela Scărișoara“. Bul. Soc. de Științe. Cluj, III. 1927. 75.—108. l.

Corobana mică, Racovitza 465. 470. l.

Ghețarul de sub Zgurăști, u. o. 465.—470. l.

Corobana mică dela Chei, u. o. 470. l.

Hoancele Căldărilor (5 barlang) u. o. 471. l.

Peșterea dela Pojarul Ghețarului u. o. 472.—473. l.

Huda dela Polița, u. o. 473. l.

Peșterea Postului, u. o. 473. l.

Huda izvorului dela cotețul Dobreștilor, u. o. 473.—474. l.

Corobana dela cotețul Dobreștilor, u. o. 474.—475. l.

Corobana dela Piatra roșie (abri), u. o. 475. l.

Corobana Mândruțului, u. o. 476. l.

Corobana dela Poarta lui Ionel, u. o. 479.—480. l.

Coiba mare dela Casa de piatră, u. o. 480.—481. l.

Corobana mică dela Coiba mare, u. o. 481.—482. l.

Peșterea dela Șohodolul Ciceri, u. o. 482.—483. l.

V. ö. még *Schmidl* 289. l. és *Bielz* I. 58. l. 66. sz., 60. l. 67. sz. — Br. *Jósika Gábor*: A szkerisórai jégbarlang. Erdély 1931. 33.—39. l.

108. Aranyosgyéres (Ghiriș, Câmpia Turzii, Ta.). — Az EMER.-ban 1993.—94. sz. aeneol. cserepek. *Wosinsky* 27. l. a barázdás tűzdelésűek közé sorolja. — *Marțian* I. 239. sz. és II. 291. sz. ezek alapján őskori telepet említ. — V. ö. Útm. 14. l. — *Schroller* 74. l. 10. sz. barázdás tűzdelésű keramikát sorol fel.

A Harasztos és Aranyosgyéres közti lázt a hagyomány *Bogát* néven említi, az oklevelek is beszélnek ilyen nevű faluról s *Nagy-* és *Kis-bogát*-ra oszlott. Az *Élecsfalva* nevű forrás közelében vastag cserepek fordulnak elő. A *Füzes forrás* táján négy halom van, amelyekből az eke fegyvereket borít ki. *Orbán* V. 124.—125. l. Valamennyi az őskor szempontjából is hitelesítendő.

109. Aranyosmedgyes (Medișa, Sza.). — Az eke 107 drb. koiszto-bokus érmet vetett fel, amik egy edénybe voltak rejtve. Egy részük a MNM.-ba került. NK. II. 1903. 57. l. — A *Dessewffy* gyűjt.-be 2 drb. jutott. *Dessewffy* I. 19. l. és XVIII. tábla 443.—444. sz.

110. Aranyosmohács (Măhaciu, Ta.). — Föl kell figyelni a *Sásnyíl-tava* (felső tó) és *Szöke-mál-tava* (alsó tó) környékén, ahol esetleg őskori nyomok is lehetnek. *Sztripszky* 60. l. 171.—172. sz.

111. Aranyospolyán (Poiana de Arieș, Ta.). — Határában *Major-domb* nevű halom. *Orbán* V. 151. l. — CIA. 1876. II. 154. l.

112. Aranyosponor (Ponorel, Ta.). — Barlangjairól *Bielz* I. 53.—55. l. 61. sz. — Nemzeti Társalkodó 1857. évf. II. 82. l. — *Kövári*: Erdély földje ritk. Kvár, 1857. 228.—229. l. — Trans. IV. 117.—119. és 126.—128. l.

113. Aranyosrákos (Rachiș, Ta.). — Az EMER.-ban IV. 2448.—52. sz. aeneolithikus jellegű cserepek. Leőhelyük a rákosi réten Csegez felé menve egy hirtelen kaptató felett van.

Az **Aranyosrákos és Várfalva** közötti dombon egy 13 fogas br. fésűt leltek, felső része közepén oszlop s ettől jobbra és balra egy-egy ló. Az AÉ. ú. f. XIX. 351.—352. l. szerint szkíta eredetű, *Fettich* II. 497. l. kétségbe vonja ezt. — ESA. XI. 196. l. — U. ottan egy 46 cm magas, alul 3,2 cm átmérőjű, felfelé keskenyedő és vízszintes csőrben végződő tárgy került felszínre. AÉ. ú. f. XIX. 352. l.

Aranyosrákos és Várfalva közt br. gyűrű-töredék és 2 olyan fonott ezüstgyűrű került felszínre, mint a cserbeliek. U. o. 352. l.

A *Labirintus*-nak nevezett helyen a domb-szerű emelkedésben kör alakú bemetszés van, ahol állítólag római érmeket is leltek. *Orbán* V. 184. l.

Határában *Tónál*, *Száldobos* nevek. *Jankó* II. 10.—11. l.

114. Aranyosszentmiklós (Sânnicoară, Szd.). — Az EMER.-ban D. 519. sz. kúpos hálósúly,

D. 522. sz. neol. kőbaltatöredék, D. 523. sz. kettős csonkakúp alakú agyaggyöngy, D. 524. sz. három lyukkal átfúrt csontamulett (*Roska* II. 117. kép 6. sz.) — *Temesváry János* gyűjteményében 2 br. karperec, mint *Hampel* CCII. t. 1. és 2. sz. — AÉ. ú. f. XV. 193. l., XVII. 434. l. — Mon. I. 122. l. — *Marțian* I. 38. sz., II. 594. sz. — *Orosz* I. 21. l. 7. sz.

A *Lovásztelek* határrészéből kőkalapácsok, fejszék és vésők jutottak *Temesváry János és Józsa János* gyűjt.-be. V. ö. Mon. II. 55. l. — AÉ. ú. f. XV. 193.—201. l. — *Orosz* II. 54. l. 3. sz.

115. Aranyosszohodol (Szohodol, Sohodol, Ta.). — A NBKM.-ban Ursus spelaeus maradványai. Földrajzi Közl. XXXIII. 112.—115. l., XL. 564. és 599. l. — Budapesti Napló 1904. szept. 23. 263. sz. — Pesti Napló 1904. szept. 23. 263. sz. — Független Magyarország 1904. szept. 23. sz. — S.—H. 515. 516. 518. 519. 523. 564. sz. — A csontoknak az ősemlék részéről való megmunkálása téves megfigyelésen alapszik. V. ö. *Roska* I. 303. l. — *Kadić* 14. 119. l. Topánfalva alatt.

A MNM.-ban kőfejsze (leőhelye tévesen Szokodolnak írva). Alsófehér vm. mon. I./1. 65.—66. l. — MNM. 1898. évi besz. n. 100. sz.

A *Peștera Lucia mică* (= Kis Lucsia-barlang)-ról *Racovitza* 433. l., a *Peșterea Lucia mare* (= Nagy Lucsia-barlang)-ról u. o. 463.—465. l. — Mon. I./1. 65.—66. l.

116. Aranyrápolt (Hu.). — Határában ősk. telep. AÉ. ú. f. V. 300. l. V. ö. még **Rápolt** alatt is.

117. Arcidava, l. Varadja (Krsz.).

118. Argidava, l. Varadja (Krsz.).

119. Arinyes, l. Aranyos (Hu.).

120. Armönis, l. Örményes (Krsz.).

121. Asszonyfalva (Frâua, Frauendorf, Nk.). — A NBKM.-ban 3364. sz. enyhén kaptafalakú, trapezoid mész-tufavész.

Asszonyfalva és Kisselyk között a Küküllő balpartján három sánc látható négy szögben, 120 láb hosszúak s hármas földhányás köríti őket. Innét egy 34 cm hosszú, kettős ellentett élű rézcsákány van a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban. ASL. X. 1. 5. l., N. F. XIV. 1877. 107. l. — *Gooss* 21. l. — *Hampel* Ant. 21. l. és képe VII. t. 13. sz. alatt (Trauendorf-ról valónak írva), *Neigebaur* 254. l. — AÉ. ú. f. XXXIII. 306. l. — *Hampel* II. 6. l. — *Marțian* I. 42. sz., II. 271. sz. — *Neigebaur* 254. l. és Jahrb. 1856. 20. l. szerint 1811-ben Kozon-aranynak is leltek itten.

A MNM.-ban rézkori kőcsákány, melynek foka kúpos gombban végződik. MNM. 1897. évi besz. n. 54. sz.

1875. júniusában a Nagy-küküllő balpartján agyagedénybe rejtve 563 drb. római ezüstérmét leltek, melyek között volt 9 drb. Kr. e. 217 előtti időből, súlyuk 4,07—3,50 gr, 550 familiáris érem a Kr. e. 217—49 közti időből és 4 nummi incusi. *Gooss* 21. l. — ASL. N. F.

XIV. 73. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 197. l. 250. sz. — *Párvan* 610. l.

A földvárról v. ö. *Könyöki-Nagy* 287. l.

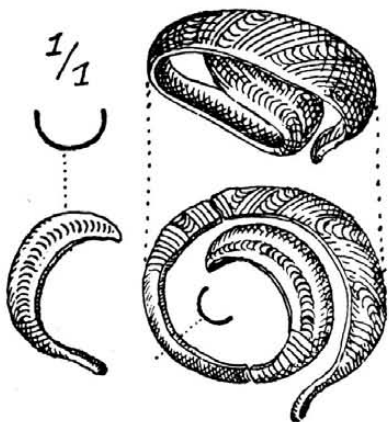
122. Asszonynépe (Asinip, Af.). — Egykori halastavairól (egyiknek neve Tow) *Sztripszky* 60. l. 177. sz.

A NBKM.-ban 3474. sz. ívelt fokú kőfejsze.

123. Asszonyvásár, l. Asszonyvására (Bi.).

124. Asszonyvására (Asonvaşar, Bi.). — A MNM.-ban egy 24 cm hosszú, kettős ellentett élű rézcsákány, egyik karja hosszabb, mint a másik. AÉ. ú. f. XXIV. 434. l., XXXIII. 307. l. MNM. 1904. évi jelentése 30. l. — 1904. évi besz. napló 65. sz.

Penkert Sándor székelyhídi gyűjteményében hármasszividomú aranycsüngő, erdélyi aranyból. Összsúlyuk 23,82 gr. A közbelső 10 gr súlyú, egyik karja, miután a megfelelő helyen elvékonyodik, visszahajlik. A ráakasztott egyik szividomú, egyszerű csüngő 7,17 gr súlyú, végei megduzzadva hajlanak vissza, — a másik 6,65 gr súlyú, a találók közepütt eltörték. Mindháromnak külső fele élbe fut, belső felük közepütt lapos gerincet mutat, melytől jobbra-balra enyhe mélyülés fut végig (22. kép).

22. kép. Koravaskori arany hajtincsszorító Asszonyvásáráról.

125. Aszubeszterce (Kisbisztra, Dorolea, Klein-Bistritz, Bn.). Az egyik adat szerint itt lelték 1854-ben gyümölcsfaültetéskor hullámvonalas díszű edények társaságában azt a 9 szemből álló őskori aranyláncot, amely a wieni Antikenkabinetbe jutott s ott beolvasztották. L. még Beszterce alatt is. A. f. ö. G. XV. 326. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 301. l. 304. sz. — *Gooss* 14. l.

A besztercei ev. gimn. gyűjteményében egy 25 cm h. kettős ellentett élű rézcsákány és félholdas kávájú, erdélyi tokos füles bronzbalta.

126. Atyha (Atia, U.). — A *Fiastető*-nek *Kupás* nevű részén faopál fordul elő. A területet át kell vizsgálni abból a szempontból, hogy nincsenek-e ott őskori műhelyek? *Orbán* I. 141. l.

A *Fiastető*-nek északnyugati oldalát *Nagy kő*-nek nevezik, a Kisküküllőre hajló oldalán három egymás feletti tó van, amelyet *Sok tó* néven ismernek. Dugásaikat cyclopikus körakások képezik. *Orbán* I. 143. l. — *Sztripszky* 62. l. 194.—196. sz.

Á

1. Ábrahámfalva, l. Szentábrahám (U.).

2. Ácsfalva (Acсуca, Aciuța, Ar.). — Határában szálában van meg a jáspis, faopál. Közel lévén *Jószáshely*-hez, valószínűleg sikerrel lehetne kutatni itten a palaeolithikus és mesolithikus kultúra nyomai után. AO. VIII. 349. l. — B.—H. XIV.—XV. 23. 84. l. — Mon. III. k. 1./II. rész 108. l. — *Roska*: Paleol. Ardealului. Anuarul Inst. Geol. XIV. 1931. 114. l. — *Jókai*: Magyarhon népségei 47. l. — *Kadié* 16. 122. l.

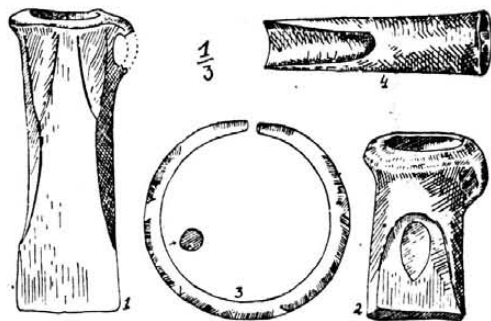
3. Ácsva (Acсуva, Aciuva, Ar.). — Határában *Peștere* (=barlang) név. Mon. III. k. 1./II. rész 108. l.

4. Ádámos (Adámuş, Kk.). — Az egykori *Buda tava* környékét az őskor szempontjából is figyelemmel kell kísérni. EM. 1911. 309. l. Határában *Halomköz* név.

5. Ágostonfalva (Agostin, Augustin, Nk.). — Az EMEÁ.-ban *Elephas primigenius* zápfogai, amiket *Ágostonfalva* és *Ürmös* közt lelték. EME. Évk. V. 119. l. — *Gooss* 9. l.

Az EMER.-ban I. 1509. sz. szarvasagancs és 2279.—95. sz. csuprok, részben neolithikusak, részben erődi jellegűek, részben pedig az aeneol.-ból származnak. EM. II. 152. l., III. 104. és 162. l.

A SzNM.-ban 5167. sz. bronz gyűjtélkes leletből völgyelő tokos véső, 5165. sz. erdélyi típusú, tokos füles balta, 5166. sz. törött élű tokos füles balta, 5168. karperec. AÉ. L. 141. és 230. l., képe 141. l. (23. kép).

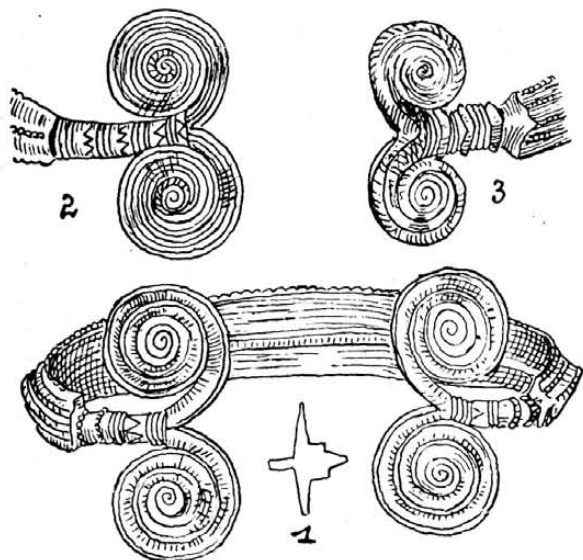

23. kép. Az ágostonfalvi bronzlelet.

6. Ágris (Agris, Ar.). — A Mon. II./1. 18. l. barbarus érmekeket említ innét.

7. Ákos (Acâş, Szi.). — 1855. március 22-én egy paraszt a *Kraszná*-ban (másodlagos hely!) egy kengyelalakú aranycsatot lelt, melynek súlya

90 gr, átmérője 6.3 cm, szélessége 5.2 cm, keskeny szélén 2.6 cm nyílással. Végei discosokban szöknek ki és bevéselt csigavonalakkal vannak díszítve (24. kép). A. f. ö. G. XV. 323. 1.

24. kép. Az ákosi aranykarperec.

(tévesen Szilágysomlyó alatt). — Gooss 9. 1. — ASL. N. F. XIV. 1877. 64. 1. — Hampel II. 3. 1. — Hoernes-Menghin 23. 1. is tévesen Szilágysomlyó-ról valónak mondja; a 7. (és nem 6.) ábrán adja a képét. — Párvan 329. 330. 549. 679. 758. 1. — Nestor 125. 1.

Határában Sötét tó környéke, Mocsár, Éhdomb, Cserdomb, Cömösvár és Bundadomb nevek. Mon. III. 34. 1.

8. Ákosfalva (Acățari, Mt.). — EME. Évk. V. 124. 1. és Gooss 9. 1. Elephas primigenius zápfogát említi innét.

A SzNM.-ban 2 bronzkori agyagkarika és edénytöredékek. SzNM. Évk. I. 52. 1.

Gr. Teleki Domokos gernyeszegi gyűjt.-ben egy tokos füles bronzbalta.

Az Átolpatak mellett az Átolfalva határrészben sok vastag cserepet leltek. Orbán IV. 54. 1.

9. Árapatak (Araci, Arpatac, Hsz.). — A SzNM.-ban 5242. sz. vastagnyakú, trapezoid kővéső és 7.—99. sz. egyenes fokú, ívelt oldalú, 17.7 cm h. kőfejsze. — Praemykenaei jellegű telep a Csulakkaréj határrészben, mely az aeneolithikumban is lakott volt. MKÉ. VIII. 172. 1. — Emlékkönyv 334. 1. — Schroller 77. 1. 130. sz.

A NBKM.-ban 61. a. sz. alatt egy síma és 61. b. alatt egy négy helyen 3—3 bütyökkel díszített kelta br. karperec. Alsófehér vm. mon. II./1. k. 99. 1., rajzuk XX. t. 257.—258. sz. alatt. — Párvan 551. 1. jegyzet. — Kiss I. k. 31. 1.

Kövári II. 39. 1. szerint a község neve az ott elvonuló s a húnoknak tulajdonított sáncoktól származik.

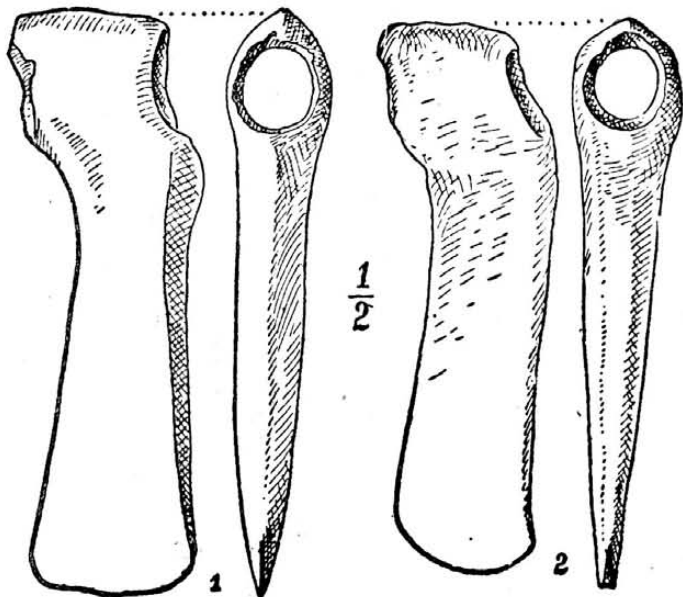
10. Árkos (Arcuş, Hsz.). — Az EMER.-ban II. 3112. sz. homokkőkalapács.

A SzNM.-ban 23./883. sz. 17.5 cm hosszú kőfejsze és u. e. szám alatt egy csónakos rézkori kőfokos, vagy harci balta a Vadas határrészből. SzNM. Ért. I. 42.—43. 1. — OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 67. 1. 1. sz.

Régeni Áron unitárius tanító gyűjt.-ben a Gejemege határrészből 2 rézbalta (25. kép). Velük egy kis kúpos agyag hálónéhezéket, vadgalamszürke edényperemet és durva, talpas edény töredékét lelte.

A debreceni Déri-Múzeumban 1 kúpos fejű bronztű, 2 karperec, 2 sarlótöredék és 1 bronzkarika. AÉ. ú. f. XXXV. 124. 1. (Sepsiárkos alatt.)

Az Égvesze és Sugópatak közt emelkedik a Várhegy, melynek tetejét 280 lépés kerületben félkörű földhányás szegélyezi, mely 1 öl magas, alapja pedig 3 öl széles. Orbán átvágta s megállapította, hogy nem pusztán földből készült, hanem szikladarabokat is építettek bele. Orbán III. 49. 1. — Kövári II. 39. 1. szerint a község nevét a húnoknak tulajdonított ároktól nyerte. — V. ö. Könyöki-Nagy 284. 1. — Marfian I. 39. sz., II. 28. sz.

25. kép. Rézbalta Árkosról.

Határában 1698-ban Berektőszége és Várhegy teteje nevek. Emlékkönyv 56. 1. — Árkosivár. EME. X. vándorgy. Emlékkönyve 94. 1.

11. Árokajja (Arcalia, Kellersdorf, Szd.). — 1793-ban 2 hallstattkori br. kocsikereket és 7 br. karikát leltek itten. A kerekék átmérője 80 cm, négyküllősek. Az egyik kerék egyik külőjén 1 kiálló, duzzadt gyűrűtag, a másodikon 2, a harmadikon és negyediken 3 ilyen duzzadt gyűrűtag van. A karikák a kocsizhoz, vagy lószerszámhoz tartózhattak. Neigebaur 291. 1. — Hodor 783. 1. — AK. II. 257. 1., VII. 181. 1. — Gooss 11. 1. — Hampel Trouv. LIX. t. 2. sz., II. 6. 1. — Pulszky: Mo. A. I. LXIV. t. 4. sz.

— AÉ. ú. f. XXXIV. 445. l. — OMIK. XX. (VII.) 231. l. — Mon. I. 118. 143. l. — AÉ. r. f. I. 1869. 34.—37. l. — *Marțian* I. 40. sz. és II. 25. sz. bronz gyöngyöket és 1 vaslándzsát is említ. Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 303. l. 324. sz. szerint az EMER.-ban „egy gyönyörű gyöngyszem“ van. (Nincs a gyűjteményben!) — Az egyik kerék *Arneht*: Arch. Analekt. VI. k. XIX. t. után ASL. N. F. III. 379. l. és I. t. 14. sz. és 350.—351. l., továbbá XIII. k. 1876. 479. l. és IV. t. 14. sz. — *Pärvan* 294. l. I. sz. jegyzet, 319. 320. 375. 398. 399. 414. 440. 456. 676. 682. 685. 761. 764. l. és 208. ábra. — *Orosz* I. 8. sz. — Mannus 1932. 42. és 44. l. — *Alterth. uns. heidn. Vorzeit* III. k. IV. f. I. t. 5. sz.

Határában 1837-ben *Cetate* (=vár), 1864-ben *Sub cetate* (=vár alatt) név. Mon. II. 67. l. — *Kövári* I. 139. l. — *La cetate* (=várnál) *Hodor* 781. l.

12. Árpástó (Arpaștau, Szd.). — *Floth Ferenc* gyűjteményében volt egy szárnyas br. balta. AÉ. ú. f. XV. 284. l. — Mon. I. 118. l. — *Marțian* I. 41. sz., II. 30. sz. — *Orosz* I. 9. sz.

Határában 1622-ben *Hajómező*, *Úy-Cóh-ban*, *Holtvíz*, *Holtvízen túl*, *Úythó*, 1754-ben *Feneketlen tó*, *Kerektó*, *Hajórév* nevek. Mon. II. 81. és 83. l.

B

1. Baca (Bața, Szd.). — Közelebbről ismeretlen határrészben őskori telep. AÉ. ú. f. XXIV. 358. l.

Határában 1622-ben és 1754-ben *Kerektó*, 1864-ben *Borzás* és *Jeges* (egykori tó), valamint *Cók köze* és *Horgos tó* nevekkel találkozunk. Mon. II. 99. l.

2. Bacaucis, I. Fény (Te.).

3. Backamadaras (Päsăreni, Mt.). — A NBKM.-ban *Elephas primigenius* zápfogai (OTÉ. IV. 405. l.) és 1916. sz. dacitfejsze éle.

A *Kincses* nevű határrészben őskori telep. AÉ. ú. f. XVII. 64. l. Itt cserepek és régi fegyverek is fordulnak elő. *Benkő* 251. l. — A NBKM.-ban 42. 43. 54. sz. alatt 3 tokos füles bronzbalta, 44. sz. alatt pedig egy br. hajtű van a *Kincses*-ről.

Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 193. l. 218. sz. s utána *Marțian* I. 46. sz., II. 407. sz. *Backamadaras* alatt tárgyalja a *Backamadaras* és *Nyárászentbenedek* közt feltárt szkíta sír mellékleteit: az 50. ez 60 nyílhegyről beszél. L. *Nyárászentbenedek* alatt. — ESA. XI. 168. l.

Határában 1643-ban *Kintses*, *Sásszeg*, *Teke-restó* és *Várhegy* nevek. SzO. VI. 404. l. — *Sztripszky* 58. l. I. sz. jegyzet. — *Benkő* I. 251. l. *Cógátpatak*-ot említ.

4. Badacsony, I. Szilágybadacsony (Szi.).

5. Bagamér (Bogomir, Bi.). — A nagyváradi múzeumban 2092. sz. magyar típusú, lapos réz-véső.

6. Bagos, I. Szilágybagos (Szi.).

7. Bagut. — Az EM. VIII. 302. l. és IX. 190. l. tévesen így jelöli meg az EMER.-ban 143. sz. alatt Marosgezsé-ről, vagy Marosbogát-ról származó br. tokos baltát, melynek fülébe öt karika van akasztva.

8. Baja, I. Kishaja (Ar.).

9. Bajnokfalva (Bohány, Bohani, Ar.). — Határában halom. Mon. II./I. 7. l.

10. Bakonya (Bocăia, Hu.) és **Cseb** (Hu.) közti völgyben *Juca Manilie* földjén ősk. temetőt tártak fel a hetvenes években. Hunyad vm. tört. I. k. 14. l. — U. ott nagy csontokat leltek, amiket félelemből ismét elástak. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 76. l. 76. sz.

A Csebről Bakonyára vezető öblös szirtszoros szikláin ősk. (valószínűleg az aeneol.-ból származó) cserepek. Hunyad vm. tört. I. 14. l. — *Marțian* I. 48. sz.

11. Baksa, I. Magyarbaksa (Szi.).

Oláhbaksa (Szi.).

12. Balánbánya (Csíkbalánbánya, Bolan, Bălan, Cs.). — Rézbányák nyomai. Ezek minden valószínűség szerint már az őskorban művelés alatt állhattak.

A *Várbükké*-n falrakásos várnymok. *Orbán* II. 95. l. — AÉ. ú. f. XLII. 53. l. — *Marțian* I. 122. sz., II. 41. sz. — Székelység 1935. 9. l.

Mészakőszirtjeiben kova fordul elő. Székelység 1935. 3. l.

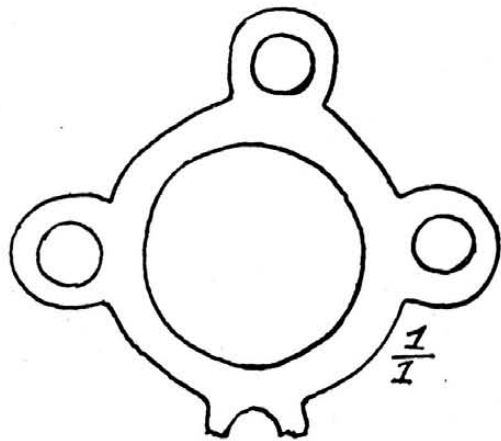
A *Nagy Hagymás* vonulatában a pásztorok több barlangról tudnak, melyek még felkutatásra várnak. Székelység 1937. 155. l.

13. Balászfalva (Blaj, Blasendorf, Af.). — Az EMEÁ.-ban *Cervus* maradványok. OTÉ. XXVI. 1901. 41. l.

Peri (=körtefák) határrészben ősk. telep. OTÉ. 1859. Az OTÉ. XXVI. 1901. 41. l. *La páru* (= a körtefánál)-nak jelöli meg a helyet.

A NBKM.-ban 4982.—85. sz. villanova-edények.

Az EMER.-ban I. 9415. sz. u. o. kori edény és I. 9416. sz. u. o. kori bronzcsüngő (26. kép), amiket vasútépítéskor leltek Balászfalva mellett s amik a nagyenyedi edényekkel együtt bizonyo-

26. kép. Koravaskori bronzékszer Balászfalváról.

san temetőből származnak. EME. Évk. 1908. 42. l. — Dolg.—Trav. IV. 238. 239. és 240. l. — *Marțian* I. 49. sz., II. 71. sz. — *Pârvan* 355. 356. l. I. sz. jegyzet, 382. 425. 683. 762. l. és 291.—292. ábra. — ESA. XI. 194. 200. l.

E temetőből a kolozsvári ref. kollégiumban is van 3 edény.

**14. Balázsháza, I. Almásbalázsháza (Szi.).
Tasnádbalázsháza (Szi.).**

15. Balla, I. Szilágyballa (Szi.).

16. Ballaháza (Mal, Szi.). — Határában *Rodina* (=mocsár), *Noroice* (=kis mocsár) nevek esetleg régi tómedreket takarnak. — *Mormânt* (=sírhalom) név. Mon. III. 91. l.

17. Balomir (Balomir, hátszegi járás, Hu.). — A Sztrigy jobb partján fel az erdő felé ősk. telep. U. onnét kőfejszét említ az EMER.-ban az EME. Évk. V. 136. l. — *Gooss* 12. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 71. l. 60. sz. — Hunyad vm. tört. I. k. 17. l. — *Marțian* I. 51. sz., II. 44. sz.

18. Balomir (Balomir, szászvárosi járás, Hu.) és Alkenyér közt több agyagedényt leltek, köztük egy háromlábú, meánderes díszűt is, mely az MNM.-ba került. AK. VI. 164., VII. 187. l. — *Gooss* 11. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 146. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 72. l. — Hunyad vm. tört. I. k. 17. l. — *Marțian* I. 50. sz., II. 51. sz. — OTÉ. 1878. 136. l.

A *Valea rea* nevű vízáróknál és a *Nagyrétnél* ősk. cserepek. — A káptalani birtok közelében levő sziget előtt a balpartban urnatöredékeket lehet látni. *Téglás G.* tévesen idehelyezi a NBKM.-nak alvinci csákányát is. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 64. l.

19. Balomireasa (a Bihari hegyek egyik ága) völgyeiben aranymosás nyomai látszanak. Nincsen kizárva, hogy ezek az őskorig is visszanyúlnak. Jahrb. 1857. 24. l. — *Gooss* 66. l.

20. Balsa (Balșa, Hu.). — A *Dosu Merii* sziklában kis barlang. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. IV. 1888. 96. l. A templom felett, a *Muncel*-tetőre vezető hegyoldalon ősk. telep, valószínűleg az aeneolithikumból. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 75. l. 73. sz.

Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 75. l. 73. sz. s utána Hunyad vm. tört. I. k. 14. l., *Marțian* I. 52. sz., II. 45. sz. ide teszi a *Piatra șincoișului* barlangban a hetvenes években felszínre került bronzleletet is. A barlang *Balsa* és *Máda* között van.

21. Banica (Banyica, Bănița, Hu.). — A község közelében a Zsil mellett van a *Boli-barlang*, említve Petrozsény-nél és Merisor-nál is. *Gooss* 66. l. — *Bielz* I. 36.—39. l. 32. sz. — ASL. I. 2. füzet 2. l. — *Bielz*: Reisenhandbuch für Siebenbürgen. Hermanstadt, 1881. 52. l.

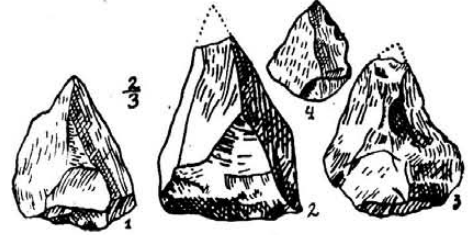
A dévai múzeumban a *Boli-barlang*-ból az aeneolithikumból származó cserepek. V. ö. Hunyad vm. tört. I. k. 21.—22. l. L. **Petrozsény-nél** is.

22. Banyica, I. Banica (Hu.).

23. Barátka (Brátka, Bratca, Bi.). — A *Coastea Luchii*-n levő egyik fülkében moustiéri emlékeket (27. kép) tártam fel, köztük egy obszidiánszilánkot is. AÉ. XLVII. (1934) 151. 157. 209. l.

Határában *Peșterea din coasta Ciplăului. Racovitza* 546. 547. l.

Racovitza 546. l. tévesen helyezi ide a köröslőrői *Peșterea boifului*-t. L. o.

27. kép. Moustiéri dárdagegyek Barátkáról.

Dacia V.—VI. k. 43. 50. 66. l. — *Roska*: A barátкаи moustiéri ipar. — L'industrie moust. de Barátka. FA. I.—II. k. 3.—6. l.

24. Barátos (Brateș, Hsz.). — A SzNM.-ban a *Bende*-határrészből 4275. sz. gabonázúzó kő.

Orbán III. k. 156. l. tévesen idehelyezi a cőfalvi aranykincs lelőhelyét. A SzNM.-ban kelta urna. *Pârvan* 579. 712. 791. l. és 423. ábra. — *Kiss* I. k. 31. l.

Határában 1593-ban *Sárvár*, 1686-ban *Aszalos domb*, *Batz dombja*, *Falunádja*, *Ló-haristó*, 1721-ben *Csikostó*, 1758-ban *Kereknád oldala* nevek. Emlékkönyv 56. l.

25. Barbos, I. Barboza (Krsz.).

26. Barboza (Barbos, Bărbosul, Krsz.). — Határában *Țilva turcului* (=a török dombja) nevű halom. Krassó vm. tört. II. k. I. rész 25. l.

27. Barcaroznyó (Râșnov, Rosenau, Br.). — *Schroller* 77. l. 122. sz. a rézkori telepek közt említi.

Az EMER.-ban I. 1829. sz. ívelt fokú, mandulaalakú kőfejsze. — A BSM.-ban 4 drb. hallstatti bronztű, 444. sz. középkelta br. fibula és kelta urna. *Pârvan* 579. 712. 792. l. és 437. ábra.

Barcaroznyó és Keresztényfalva közt pogányvár. *Könyöki-Nagy* 282. l.

A *Ferenclik* nevű barlangról *Bielz* I. 20.—22. l., III. 15. a. — Jahrb. d. Siebenb. Karpatenvereines VI. 171.—172. l.

28. Barcaszentpéter (Szentpéter, Sânpetru, Petersburg, Br.). — *Elephas primigenius* foga és koponyája. EME. Évk. V. 119. l. — *Gooss* 43. l. A BSM.-ban ívelt fokú, mandulaalakú kőfejsze.

A *Lempesch*-en van a *Tatárvár* nevű csúcs, melyet 2 öl széles és 2 öl magas gátöny (töltés) fut körül 480 lépés területben. Sánca belül van. Ezen belül a hegycsúcs még kb. 30 lábnyira emelkedik s fent 280 lépés területű fennsíkban végződik. Ennek szélén is földtöltés vonul

végig s itt falrakás nyomait is meg lehet állapítani. — A várscúctól kb. 60 lépésnyire úgy É.-on, mint D.-n a menedékesen lehanyatló hegyhát sánccal van átvágva. *Orbán* VI. 443. l. — *Könyöki-Nagy* 282. l. — *Marțian* Urme 44. l. dák eredetűnek véli, I. 662. sz. és II. 596. sz. pedig urnákat és kőszejkényárokat is említ innét.

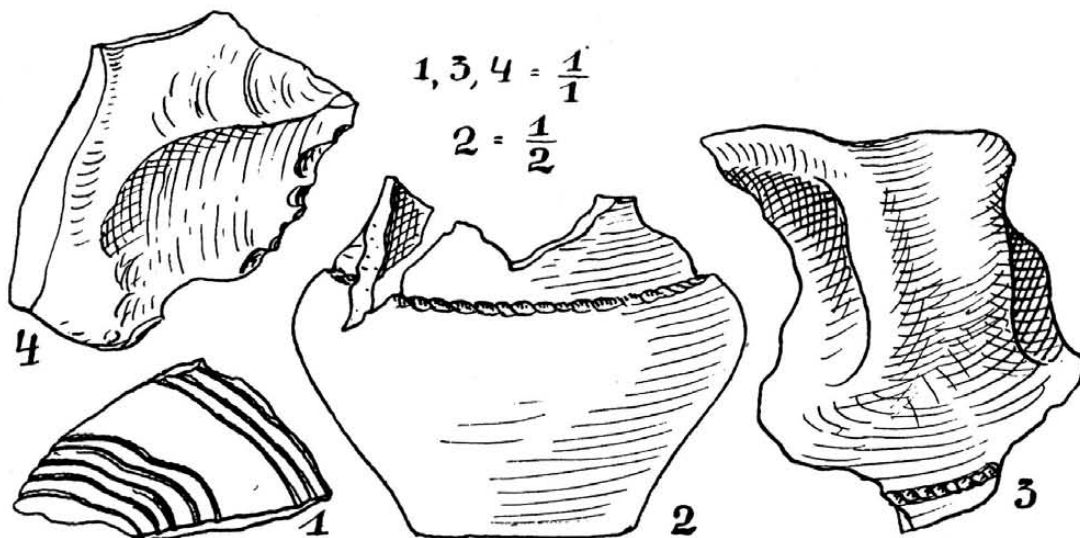
29. Barcaújfalu (Satu-Nou, Neudorf, Br.). — *Schroller* 77. l. 119. sz. alatt az átmeneti fokozatból és rézkorból származó kerámikát említ.

A BSM.-ban tulajdonjegyes edénytípusok, és gombaalakú edény talp, mint a tordosiak; — a festett kerámika körébe tartozó kanálnyel; — aeneol. vesszős díszű kerámika; — körömbenyomásos cserepek; — aenol. formát utánzó agyagbaltácska (nyéllyuk táján megduzzad); — aeneol. kőcsákány foka; — kőfejsze, mely a régi fúrás táján eltört, s újra fúrták, s

U. ott. A. 1707. sz. ívelt fokú, többé-kevésbé ovális amphibolpala-fejsze. U. o. 153. l. — *SzNM. Ért.* I. 42. 44. l.

Az EMER.-ban 17. sz. trapezoid mészkővésző. EM. II. 152. l. — Az EM. III. 162. l. a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik között kőbaltát említ. A most említett vésző lesz. *Roska* Szf. 3. kép 3. sz. — U. ott 2185.—2235. sz. rézkori cserepek, zsinegdíszes bögre, csontok, opálszilánkok az alább ismertető sírhalmokból (28. kép). — *Debreceni Közlemények* 1939. 2. sz. 4. l., 1940. 1. sz. 5. l.

Bardóc, Bojtén és Bibarcfalva közt 8 sírhalom volt. Magasságuk 2—6 láb, átmérőjük 6—12 láb, háromban 7—10 kőlapból emelt szejkény sír volt. A kőlapok éle vágott. A szejkények hossza 2,3—4 láb, szélességük 1,9—2,4 láb, magasságuk pedig 1—3 láb. Fent fedőlapjuk volt. A kőlapok közötti nyílásokat agyag-

28. kép. 1. Vonal-, 2.—3. zsinegdíszes kerámika, 4. opálvakaró az egyik bardóci, bronzkori szejkénysírból.

így foka kissé homorú; — bronzkori cseréptöredék; — 2,5 cm átmérőjű, nyílt bronzkarika, melynek teste sodrott, egyik vége hegybe fut, a másik laposan végződik.

Nestor 138. l. s 31. kép alatt Barcaújfalu-ból valónak mondja a BSM. keresztényfalvi gyűjtékes bronzleletét.

30. Bardóc (Bărduț, Brăduț, U.). — A *SzNM.*-ban *Mastodon arvensis* Croix. maradványai. OTÉ. IV. 1879. 150. l.

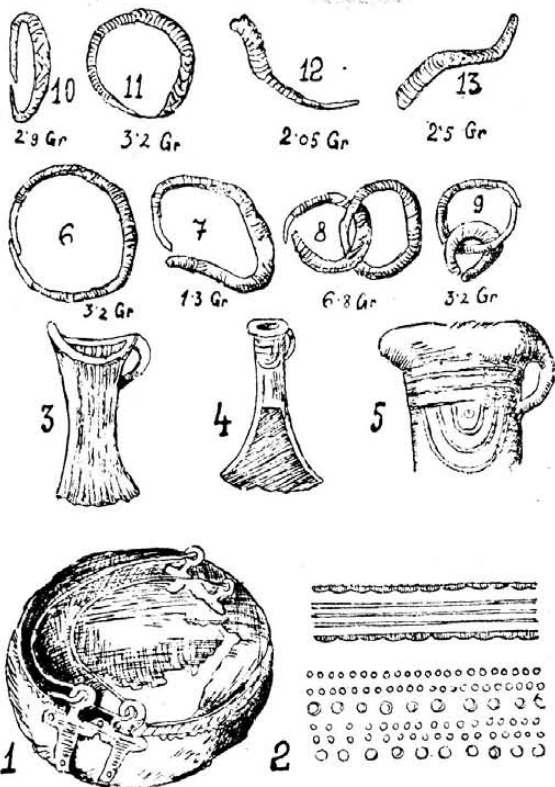
Az *Egrespatak* forrásvidéke mentén az opál szálában van meg. *Nagy Imre* olaszteleki birtokos alsó és középső palaeolithikus anyagot gyűjtött innét, melyből a *SzNM.*-ban 8298. sz. alatt 2 vakaró és 8299. sz. alatt egy tűzkővakaró-penge van. 1935. szeptemberben az *Egrespatak* medréből *Levallois*, *praemoustiéri*, középső *solutréi* és *mesolithikus* holmik gyűjtöttem a *SzNM.* részére. Anyaguk opál, csak egy középső *solutréi* dárdahégyé fehér kvarc. *Kiss* I. k. 8. 10. 11. l.

gal töltötték be. Egyik halomban 1, kettőben 2—2 és 3—3 sírt fedtek fel. Az egyikben csak hamu, szén és cserép volt. A kőszejkények hamuval voltak tele, az egyikben gondosan összerakott, égett emberi csontokat figyeltek meg. Az egyik kőszejkény mellett hasas urnát letek. — Mindenik halomban voltak kőeszközök, köztük sárga jáspiskés, fehér kvarc- és opálszilánkok. — Környékükről *Finály H.* egy trachytufavészőt és félig égett durva cserepeket gyűjtött. — A sírok cserepei részben jól égették és díszítettek (vonal, háromszög, kör, elipszis). *Orbán* I. 223. l. — *ASL. N. F.* XI. 311.—315. l., XIV. 1877. 157. l. — *EME. Évk.* V. 134. l. — *Gooss* 12. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 185.—186. l. 169. sz. — *CIA.* 1876. II. 112. és 158. l. — *EM.* XII. 242.—243. l. — *AÉ. ú. f.* XXXIV. 387. l. — *Roska* II. 348. l. — *Westen G.*: Über die Hügelgräber hinter Bardócz, nächst Barót im Udvarhelyer Stuhl. *ASL. N. F.* XI. 18.—27. l. a halmok fekvését és nagyságát feltüntető táb-

lával. — *Paget I.*: Ungarn und Siebenbürgen. Leipzig, 1842. — *Schroller* 24. 75. l. 69. sz. és XXI. t. 1.—8. sz. alatt kimetszett díszű kerámikát közöl.

Az egyik kőszekrényből *Simonffy Sámuel* baróti orvos gyűjt.-ben volt egy bronzrudacska. EM. XII. 243. l.

1858-ban *Bogdán László* a következő tárgyakat lelte az erdőben: 25 gyűrűded aranytekerics bekarcolt egyszerű, vagy kereszt- és zégzugvonalkákkal díszítve. Az arany különböző minőségű: egy töredékben kevés arany volt, egy másik színarany, mások elektronszerűek (75% arany, 25% ezüst, erdélyi arany!). A gyűrűk súlya 3.4, 2.75, 2.7, 2.3, 2.1 gr. — A leletben volt 2 bronzbalta, 2 br. sarló, br. kardpengetőredék, 2 kétfülű bronzüst (29. kép). A. f. ö.

29. kép. A bardóci kincsleletből: 1. bronzüst, 2. egy második bronzüst díszítése, 3.—5. tokos füles bronzbalták, 6.—13. rovátkolt díszű aranyékszerek, vagy értékmérők.

G. XXIV. 388.—389. l. — *Gooss* 12.—13. l. — ASL. N. F. XIII. 500. l. és VIII. t. 9. sz., XIV. 65. l. — EM. XII. 242. l. — AÉ. 1868. 55. l. — AÉ. ú. f. XIV. 208. l. — *Roska* Szf. 33. l. — *Marțian* I. 56. sz., II. 48. sz. br. láncot és kardot (nem pedig töredéket) mond. — *Pärvan* 308. 309. 310. 402. 404. 412. 414. 456. 677. 756. l. és 193.—196. ábra. — *PZ.* 1935. 49. l. — *Nils Aberg* V. 93. l. — *Kiss* I. k. 25. l.

A leletből Wienben rovátkolt felületű aranykarika (AÉ. r. f. I. 55. l.), az EMER.-ban pedig 1866. sz. aranygyűrű.

Határában *Faluhely*. *Orbán* I. 225. l.

Az AÉ. ú. f. V. 83. l. tévesen Bárdóc-ot ír.

31. Barlangfalva (Pestyere, Peștere, Hu.). — Barlangjáról *Bielz* I. 45. l. 45. sz.

32. Baromlaka, l. Nagybaromlaka (Nk.).

33. Barót (Baraolt, Hsz.). — Az irodalom innét hódmaradványokat (*Castor*-cfr. *fiber* L.) említ. EME. Évk. V. 119. l. — *Gooss* 13. l.

A SzNM.-ban bronzkori edényperem, agyaggyöngyök és 5174. sz. talpas bronzbalta töredéke, l. 361. sz. elprovinciásodott villanova-urna a Háromszék és Udvarhely m. közötti *Határpaták* mellől. *Pärvan* 388. 421. 683. 689. 762. 768. l. és 267. ábra és XXII. t. 2. sz.

U. ott leveles, tüskés, köpös, szkíta bronznyílhegy (343. kép 6. sz.). SzNM. Ért. I. 51. l. A múzeumban 2 drb. szerepel Nagyborosnyó-ról, de csak az egyik való innét, a másik Barótról került oda. *Nagy Géza* u. i. a két nyílcsúcs ajándékozóját külön-külön említi a most idézett helyen. *Roska* Szf. 66. képen is tévesen Nagyborosnyóról származónak van feltüntetve mindkét nyílhegy. — ESA. XI. 168. l. és 11. kép 6.—7. sz.

Az EM. III. 182. l. aranygyűrűt említ a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik között.

Környékén *De la Tour* atlasza 9618. sz. ezüstérme, 9630. sz. ezüstérmének 2 változata, római köztársasági dénár barbár utánzata került felszínre. NK. VII. 1908. 122. l.

A baróti sáncokról EM. XIII. 423. l. (*Vészervára!*).

Határában 1798-ban *Tószeg, Várbely, Véczerfarka* nevek. Emlékkönyv 57. l. — EME. X. vándorgy. Emlékkönyve 94. l.

Könyöki-Nagy Véczervárát római eredetűnek véli. 294. l. — Az őskor szempontjából szemrevételezendő.

34. Baszarabasza (Basarabasa) és **Brotuna** (Brotuna, Hu.) községek határában levő *Coastea cremenii*-n a faopál szálában van meg. U. itt bányagödöröknek látszó beásások az őserdőben, amikről utólagosan úgy értesültem, hogy a múlt század végén abból a célból termeltek ki innét opált, hogy az üvegyártásnál kísérletezzenek vele. Ezekből a gödörkből, azok széléről s különösen a diluviális magas terrász 60 cm vastag párkányagyagjából szerzett holmik alsó palaeolithikus jellegűek. *Roska M.*: Das Altpalaeolithikum von Baszarabasza-Brotuna. Die Eiszeit IV. 1927. 99.—101. l. — *S.—H.* 498. sz. — *Földt. Int.* 1903. évi jelentése 70.—104. l. — AO. VIII. 349. l., IX. 213. l. — B.-H. XIV.—XV. 23. és 84. l. — *Roska*: Notá prelim. Anuarul Inst. Geol. XIV. 86. l. — U. a. Paleol. Ard. u. o. 114. és 125. l. — Siebenb. Vierteljahrsschrift 1932. 133. l. — Bul. de la Soc. Préhist. Franç. 1934. 372.—373. l. — *Kadić* 16. 122. l. — Germania 16. k. (1932) 263. l. *Riek* nem tartja alsó palaeol.-nak. — Dacia V.—VI. k. 44. 81. l. — ACMI. IV. 158. 162. 175. l.

35. Batizpolyán, l. Rákosfalva (Szd.).

36. Baucár (Băuțar, Hu.). — A Bánátot a Hátszegi síksággal összekötő *Vaskapu*-szorosban fekvődvén, környéke az őskor szempontjából különös figyelemmel kísérendő.

Az itt elvonuló sáncokról *Neigebaur* 16. l. — *Gooss* 66. l.

37. Bába (Baba, Szd.). — Határában 1913-ban *Valea lacului* (= a tó völgye, pataka) és *Balta lui Costin* (= a Kosztin tócsája) neveket jegyeztem fel.

38. Bábea (Babța, Szi.). — Határában *Știu-bei* (= tengerszem), *Dealul morii* (= a malom dombja) nevek. Mon. III. 97. l.

39. Bábolna (Bobálna, Hu.). — Határában barlangot emlegetnek. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. IV. 1888. 97. l. A *Dobogó* hegyfokon és az onnan levezető patak árkában sok cserép fordul elő. Valószínűleg az aeneolithikumba tartoznak. Hunyadm. vm. tört. I. k. 13. l.

40. Bábolna-hegy, I. Alparét-nél (Szd.).

41. Bács, I. Kisbács (Ko.).

42. Bácsfalu (Bacifălău, Batscherdorf, Br.). — A község mellett régi sáncok vonulnak el. *Orbán* VI. 188. l. — AE. ú. f. XXVIII. 86. l.

43. Bádok (Badoc, Ko.). — A kolozsvári ref. koll.-ban a *Boroshegy*-ről: a) neol. talpcsőtörredék, edényfülek, mint a tordosiak, finom téglavörös, áglyenyomatos faltapasz; — b) 3 obszidiánmagkő, sok obsz. penge- és vakaró törredék; — hidrokvarcit-, kova-, jáspis-gyárt. hulladék, vakarók, kaparók, árvésők; — opálosodott homokkőlándsza, törött, magas kaparó, szép kovaárvéső, aeneol. cserép, ívelt kőfejszefok.

44. Bágy (Badeni, U.). — Az *Oromtető* nevű sziklában összeomlott barlang van. *Orbán* I. 172.—173. l.

A bágyi vár környékét az őskor szempontjából is át kell kutatni, amit az a körülmény is indokol, hogy *Orbán* I. 74. l. egy háromlélű, köpűs, szakás, szkíta br. nyílhegyet is közöl a vár területén lelt egyéb holmik között. — *Marțian* Urme 35. l. dák eredetűnek véli s római épületeket is említ ottan. — V. ö. *Kövári* I. 139. l., II. 47. l. — *Marțian* I. 47. sz., II. 38. sz. — *Bunea*: *Vechile episcopii*, Blaș 1902. — ESA. XI. 168. l.

45. Bágyon (Bagiu, Ta.). — Határában *Első mocsár*, *Hátulso mocsár*, *Mocsároltal*, *Mocsárjar*, *Sósviz*, *Tóoldal*, *Tó*, *Fiaștő*, *Tófarka*, *Szál-dobos* nevek. *Jankó* II. 9. l. — Halastaván ma is halásznak. EM. 1911. 309. l.

46. Bája, I. Kisbaja (Ar.).

47. Báld (Balda, Ko.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 52. l. III. sz.

48. Bálványos (Balvanioș, Hsz.). — Az EMER.-ban 247. sz. erdélyi típusú br. sarló.

Az EM. III. 181. l. a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik között br. fejszét és buzogányt, a 182. l. pedig br. kardot is említ. A fentti gyűjteményben nincsenek. — Az AE. r. f. XI. 54. l. is említi az EMER.-ban. Ez azonban az EMER. 196. lelt. sz. altorjai bronzkardja.

49. Bálványosvára (Unguraș, Szd.). — *Neigebaur* 291. l. s. utána *Gooss* 12. l. rézedényeket említ a gróf *Bethlen Ferenc* gyűjteményében, az EMER.-ban pedig br. baltákat, kardot, lándzsát és egy kettős ellentett élű rézcsákányt, — az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 303. l. 325. sz. br. kardot, lándzsát és 1 rézcsákánytörredéket sorol fel az EMER.-ből, — itt azonban csak a 154. sz. tokos füles br. balta van. Az a liliumlevél alakú bronzkard, amit *Hampel* Fouilles 63. l. említ és II. 7.—8. l. részletesen leír, a háromszék megyei *Altörjá*-ról származik. — V. ö. AK. II. 254. l. — ASL. N. F. III. 353. l. — Mon. I. 112. l. — *Orosz* I. 11. sz. — *Marțian* I. 53. sz. karperecét, bronzvereteket és tükröt is említ, mégpedig az ASL. N. F. XIII. 500. l. és *Jahrb.* 1856. 36. és 136. l.-ra való téves hivatkozással. — *Neigebaur* ismételtelen réznek mondja a bronzot, s így a fentti edények bizonyosan bronzból valók voltak. V. ö. ASL. N. F. XIII. 500. l. — *Párvan* 377. 682. 761. l. — *Mannus* 1932. 542. 544. l. — *PZ.* 1935. 33. sz. jegyz.

Határában 1673-ban *Széktonál levő ligeterdő*, 1756-ban *Nádas*, 1812-ben és 1814-ben *Kendertő*, *Pokoltó*, *Vidrás kaszáló* (egykor tó), *Száraxtó* (egykor tó), *Gálmáté tója*, *Nádasajja* nevek. Mon. II. 134.—138. l.

Váráról *Kövári* I. 199. l. — Mon. II. 103.—104. l.

50. Bályok (Baioc, Bi.). — A MNM.-ban gyűjtélékes br. lelet. AE. ú. f. XIX. 377. l.

51. Bán, I. Alsóbán (Szi.).

52. Bánffyhunad (Huedin, Huiedin, Ko.). — Az irodalom innét obszidiánnucleust ismer. AE. r. f. III. 1869. 56.—57. l. és 3.—5. ábra. ASL. N. F. XIII. 1876. 422. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 300. l. 299. sz. — *Marțian* I. 54. sz., II. 341. sz. — AE. XLVII. (1934) 151. l.

A MNM.-ban egy 7 cm hosszú bronzkalapács vésett díszítéssel, amit a *Törések nyomai* nevű határrészben leltek. MNM. 1910. évi besz. napló 151. sz.

Határában *Fenekellen tó*, *Dinnyetó*, *Földvár* nevek. *Jankó* I. 11. l.

53. Bánia, I. Bánya (Krsz.).

54. Bánlak (Bănlac, To.). — A MNM.-ban a *Vereskő* nevű barlangból rézkés, rézhajtú, csattörredék. MNM. jk. 1855. jún. 30. 29. sz. — *Hampel* II. 8. l. a biharmegyei Bánlakáról valónak mondja. Megvizsgálandók az anyag szempontjából.

55. Bánlaka (Banlaca, Bi.). — A vöröskői kis barlangban bronzsarlót és több br. tárgyat leltek. Egy sarló a MNM.-ban, egy másik a debreceni ref. kollégium gyűjteményében. *Hampel* Trouv. 3. l., II. 8. l. — *Milleker* az AE. ú. f. XIII. 129. l. tévesen kifogásolja s helyezi a lelőhelyet Torontál vm.-be. L. *Bánlak* alatt is.

Alsó és felső barlangjáról B.-H. II. 140. 168. l.

A *Piatra corbului*-nál levő fülkét 1924-ben átkutattam. Mit sem tartalmazott.

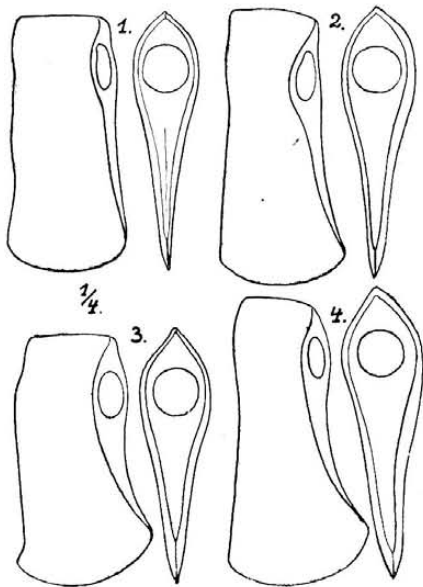
A *Piatra morii*-nál levő két fülkét 1931-ben kutattam át, egyelőre aeneolithikus cserepeket szolgáltatottak.

A bánlaki alagútnál levő 2 barlangról *Racovitza* 427. l., a *Rabló* v. *Biró Lajos-barlang*-ról u. o. 427. l. A *Rabló* barlangot *Peșterea ungurului*-nak (= a magyar barlangja) is hívják. U. o. 545.—546. l. Kutatásokra nem alkalmas, mert igen lennt fekszik, s a Sebes-Körös magas víz-álláskor előnti.

56. Bánpatak (Banpotoc, Hu.). — A dévai múzeumban barázdás tűzdelésű cserepek.

57. Bánya (Bánia, Bănia, Krsz.). — *Hala-váts Gyula* 1878. nyarán a *Kraku-Otara* hegyhátán az aeneolithikumból származó cserepeket gyűjtött a MNM.-nak. AÉ. r. f. XII. 310. 311. 356. l. — Ezek a cserepek rosszul égett edényektől származnak, vonaldíszesek, kihajló pereműek, dudorosak, fácskával (?) benyomott párhuzamos ékítményekkel és futó barázdákkal (barázdás tűzdelés!) ékítettek. MNM. 1878. évi besz. n. 112. sz. — *Milleker* I. 15. l.; Délm. ősk. rég. 3. l.; Délm. ősk. 3. l.

58. Bányabükk (Baniabic, Vâlcele, Ta.). — Határában nagyobb rézbaltalelet került felszínre. Az EMER.-ban IV. 4364.—78. sz. alatt 15 drb., a volt kolozsvári román egyetem Régészeti Intézetében I. 10469.—72. sz. alatt 4, magánkézben 24 drb. (30. kép). AÉ. ú. f. XLIV. 228.—229.

30. kép. Rézbalták Bányabükkről.

és 305. l. — *Roska M.*: Le dépôt de haches en cuivre de Baniabic. Dacia III.—IV. 352.—355. l. és Szf. 19. kép. — *Nestor* 15. ábra, 300. sz. jegyzet.

Egykori halastaváról *Sztripszky* 49. l. 80. sz. — Az 1:75.000 térképen is jelezve a községtől D.-re levő 3 dugás: egy a malomnál, egy ettől Dk.-re ugyancsak a malomnál, a harmadik a másodiktól Dk.-re a malomnál.

59. Bányika (Baica, Ko.). — Határában sós erék. *Hodor* 547. l.

60. Bárányhegy (? Erdély). — *Hampel* Trouv. 63. l., II. 8. l. szerint 1878-ban a MNM. a végein 2—2 sodronyos tekercsben végződő koravaskori aranykarperecet és 4 aranygyöngyöt szerzett. — MNM. 1878. évi besz. n. 57. sz.

A karperec hossza 19.6 cm, szélessége 1.4 cm, súlya pedig 7.15/16 arany. A gyöngyök átmérője 1.5 mm.

61. Báránykút (Bărcut, Bekokten, Nk.). — A segesvári ev. gimnáziumban serpentinbaltalelet.

A község alatt 1872-ben hamut, cserepeket, tűzikutyákat és hengeres agyagtesteket leltek. EME. Évk. V. 132. l. — *Gooss* 13. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 188. l. 188. sz. — *Marțian* I. 55. sz., II. 47. sz. — Az EMER.-ban I. 1844. sz. neol. kúpos agyaghálósúly.

62. Bárdóc, Bardóc helyett tévesen szerepel az AÉ. ú. f. V. 83. l.

63. Bárdos, l. *Marosbárdos* (Mt.).

64. Bársza, l. *Vasaskőfalva* (Bi.).

65. Báton (Batin, Szd.). — Határában 1864-ben *Cetățele* (= váracska) név. Mon. II. 140. l. — A *Dealul cetății*-n (= várhegy) őskori telep. *Marțian* I. 58. sz., II. 50. sz.

66. Bátor, l. *Báton* (Szd.).

67. Bátos (Batoș, Ko.). — Az irodalom innét szívalakú kvarcitcsákányokat ismer. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 87. l. 139. sz. — *Marțian* II. 51. sz.

Határában várnyomok. *Kövári* II. 60. l. — *Marțian* I. 59. sz.

68. Bázna (Bazna, Bassen, Kk.). — Határában őskori telep. *Marțian* II. 49. sz. U. o. az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 179. l. 243. sz.-ra való téves hivatkozással hibásan helyezi Bázna-ra a felsőbajomi br. nyílhegyeket.

69. Bede (Bedeni, Mt.). — Határában 1663-ban *Săstorok* név. SzO. VI. 405. l. — *Benkő* I. 139. l.

Bede és Havadtó közt a *Nagybükk* árkaiban egy 10 cm h. enyhén ívelt fokú, mandulaalakú kőfejszét leltek, amelyet a marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. gyűjteménye őriz.

70. Bedellő (Bedeleu, Isovoarele, Ta.). — Barlangjai: *Peșterea dela Groș, Racovitza* 556.—558. l. Nevezik *Peșterea dela Poartă*-nak is. U. o. 556. l. — OMIK. XX. (VII.) 207. l. — *Bielz* I. 51.—52. l. 60. sz. — *Kövári*: Erdély földje ritk. 123. l. — *S.—H.* 252. 331. sz. — A *Csepegő barlang*-ban *Ursus spelaeus* Blum. maradványai. OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 23. l. — FK. X. 464. l., XV. 568.—576. l. — M. Tud. Akad. Mat. Termud. Közl. XVIII. 57.—65. l.

A községtől Dny.-ra a Remeté-re vezető útvonal mellett a *La valea inșelului la cruce* hegytetőn *Herepei K.* és *Fenichel S.* 1887. szept. 6-án egy 12 m hosszú, 10 m széles és 1.8 m magas tumulust bontottak meg, melyben kettős kőburkolatú, egymástól keskeny földréteggel elválasztott, boltozatos aeneol. sírt tártak fel. Benne egymás fölött 4 csontvázat leltek: kettő a felszínhez közelebb feküdt s felnőttké volt (az egyik nő, a másik férfi). Fejük Dk.-re, lábuk Ény.-ra

esett, s zsugorított fekvő helyzetben pihentek. Az egyik mellett bögrét és kővésőt, a másik mellett agyagpereszlent (orsókarika) leltek. — Az alattuk levő 2 csontvázat keskeny földréteg választotta el tőlük. U. o. tájolású és fekvésű gyermekek voltak. A tumulus alját 12 cm vastag döngölt agyagréteg borította, sok szén és cserép volt beleágyalva. — A csontvázaktól Dk-re 4 nagy kőtuskóból emelt áldozati oltárt(?) fedett fel *Herepei* és *Fenichel*, mely a talapzattól a kőburkolatig nyúlt, s tetején nagymennyiségű hamut, ebben feltűnően sok fa- és állati csontszemet s ezek mellett egy pár növényi magvat figyeltek meg. A leletek (egyenes és ívelt fokú fejszék, körömdíszes, vesszős, barázdás tűzdelésű, lencsés, bordadíszes kerámika) 2364.—86. sz. alatt a NBKM.-ban. Alsófehér vm. mon. II. 1. k. 21.—22. l. — A *Bocșuța* és *Pucula* nevű sziklák odúiban az aeneol.-ból származó kerámikái maradványok jutottak a NBKM.-ba. U. o. 28.—31. l. — *Roska* II. 350.—351. l. — *Wosinsky* 31.—32. l. — AÉ. ú. f. XI. 65.—69. és 160.—163. l., XXXIV. 386. l. — EM. XXV. (ú. f. III.) 114. l. — *Childe* I. 189. l. 1. sz. jegyzet. — *Schroller* 75. l. 50. sz. — *Nestor* 67. l.

71. Belényes (Beiuș, Bi.). — Környékéről a nagyváradi múzeumban 2097. sz. kettős ellentett élű, karcsú rézcsákány, hossza 16,5 cm; 2099. sz. 24 cm hosszú, nehezebb rézcsákány, nyéllyuka felett és alatt sekélyen beütve; egyik élét levágták, a másik be van ütve.

72. Bencene (Bințiți, Hu.). — A nagyszombeni Termtud. Társ. gyűjteményében *Ursus spelaeus* és *Elephas primigenius* maradványai voltak. EME. Évk. V. 125. l. — *Gooss* 13. l.

73. Bencéd (Bențed, Bențid, U.). — A községtől K.-re egy kerekded dombot *Várhegy*-nek neveznek. Egy kisebb terjedelmű erőd homályos nyomai még kivehetők rajta, így a keskeny hegynyakot átszelő árok és egy kútszerű mélyülés. *Orbán* I. 107. l. — *Kövári* II. 47. l. — *Könyöki-Nagy* 294. l. — *Marțian* I. 60. sz. (*Várbükké*-t mond), II. 57. sz.

74. Bene, I. Homoródbene (U.).

75. Benedek, I. Borosbenedek (Af.).

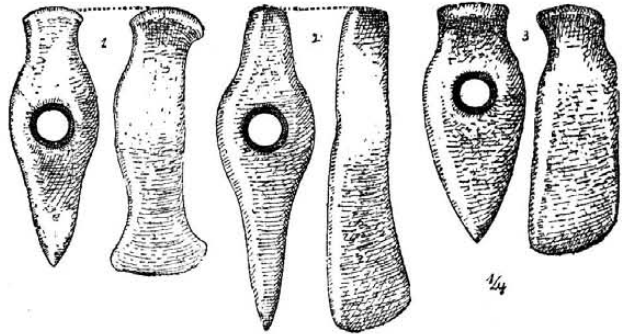
76. Benefalva (Maroszentanna egy része, Benești, Mt.). — A régi torony alapmunkálatai rendjén aranyékszerre, gyöngyökre és fegyverekre bukkantak. *Orbán* IV. 188. l. — *Gooss* 13. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 86. l. 131. sz.

77. Bere, I. Székelybere (Mt.).

78. Bereck (Brețcu, Hsz.). — Az EMEÁ.-ban *Elephas primigenius* zápfogai. EME. Évk. 119. l. — A SzNM.-ban 46./893. sz. egyenes fokú, nagyobb, törött élű (h. kb. 24 cm lehetett) kőfejsze és 3890. sz. gombos fejű rézkori kőfokos (31. kép 1.). *Roska* Szf. 29. kép 1. sz., Emlékkönyv 333. l. 6. ábra és 334. l. — *Schroller* 77. l. 137. sz. és LIV. t. 2. sz. — *Gooss* 13. l. s. utána *Hampel* II. 9. l., aztán OTÉ. XII. (2. r. IX.) 182. l. 153. sz. és *Marțian* I. 63. sz., II. 102. sz. br. baltát és lándzsákat említene az EMER.-ban, ahol voltaképpen csak a 101. sz. br. lándzsa van.

Vénéturné várá-ról, a *Leányvár*-ban levő földhányásról *Orbán* III. 125. l. — *Kövári* I. 140. l., II. 49. l. — *Marțian* I. 63. sz., II. 102. sz., Urme 47. l. — ACMI. IV. k. 326. l.

Határában 1731-ben *Kis halastó* név. Emlékkönyv 57. l.

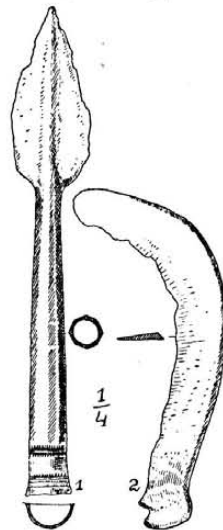

31. kép. Kőfokosok: 1. Bereckről, 2. a Székelyföldről, 3. Homoródklándról.

79. Bered (Bréd, Brebi, Szi.). — *Dealuri* néven halmokat (*Dealu crucii* = a kereszt halma, *Dâmbul horincașului* = a pálinkás dombja) említi a Mon. III. 177. l. — Mindenesetre szemrevételezendők és hitelesítendőek. A monográfia u. i. a román *Dealu*-t (=hegy) és *Dâmbu*-t (=domb) következetesen *halom*-nak fordítja.

80. Berend, I. Nádasberend (Ko.).

81. Beresztelke (Breaza, Mt.). — A *Lucpatak* balpartján, *Sânta Mibály* szántóján őskori telep van. A kolozsvári gör. kat. teológia gyűjt. ben aeneol. réz- és bronzkori kerámika, egy bronzlándzsa és egy bronzsarló van. Ez utóbbiak állítólag sírból kerültek ki. A lándzsán vasroszdanyomok (32. kép). V. ö. *Roska M.*

32. kép. Bronzsarló és lándzsacsúcs Beresztelkéről.

A beresztelki bronzlelet. Der Bronzefund von Beresztelke. AÉ. 1941. 15.—19. l.

82. Berethalom (Biertan, Birtihalm, Nk.). — A brassói BSM.-ban villanova urnatemető emlékei.

83. Berethe, I. Szászbréte (Szd.).

84. Berettyófarnos (Farnos, Farnoş, Bi.). — *Ardos Frigyes* nagyváradi gyűjteményében volt 2 kettős, ellentett élű rézcsákány. Az egyik 35 cm h. és alján a nyéllyuk szélén két kerek pont van bele ütve; — a másik 31.7 cm h. és hátán több sorban menő, körömbenyomásszerű beütés látható. — U. ott egy kerek bronzgomb, melynek alján 4 szeg áll ki s így bizonyosan famarkolatot díszíthetett. A szegek t. i. nincsenek elhajlítva, ami, ha bőrszíjra alkalmazzák, természetesen előállhatott volna.

85. Berény, I. Temesberény (Te.).**86. Bergenye, I. Mezőbergenye (Mt.).****87. Bersovia, I. Zsidovin (Krsz.).**

88. Berve (Berghin, Blutroth, Af.). — A szászsebesi ev. gimnáziumban serpentinbalták és egy nagy balta lágy palás agyagból. *Gooss* 14. l. — EM. IV. 134. l. — *Marţian* I. 65. sz., II. 58. sz. — Az EMER.-ban IV. 2378. sz. rézkori kőfokos foka, IV. 2556.—57. sz. ősk. agyaggyöngyök, IV. 2558. sz. ősk. agyagtégely a *La podei* határrészéből.

Téglás G. az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 81. l. 100. sz. br. vésőt (balta) és egy 10 cm hosszú br. szekercét is említ a nagyszzebeni Brukenthal-Múzeumban.

A marosvásárhelyi kultúrpalota gyűjt.-ben villanova-ízlésű kerámikai maradványok.

Tisztázni kell, hogy vajjon itt volt-e a dák *Sacidava* (*Gooss* 67. l.), vagy pedig inkább *Krassószekek*-on (l. o.).

89. Berzászka (Bársasca, Krsz.). — Alsólupkó felé a lyupkóvái sziklánál a hegytetőn jókora kőlap alatt 1887-ban edénybe rejtett br. gyűjtelőkerület került felszínre. A tárgyak részben szétszóródtak. A verseci múzeumba került 1 br. tokos füles balta, 1 tokos lándzsahegy, 1 markolatnyújtványos, törött sarló, 1 tömör karperec, 1 vastag, kerek átmetszetű huzalból készült nyílt karika, harántos hornyolatokkal, 1 karperec, 1 kardpengetőredék, 2 fűrészpengő-tőredék, 1 tokos balta szájszéle, 1 lábperec és 6 öntörög; — *Cyll Gusztáv* gyűjteményébe jutott 1 tokos füles balta, 1 markolatnyújtványos sarló. — 1901-ben *Cyll* gyűjt.-be jutott 1 lábperec.

1900-ban a papnak a lejtőn levő földjén urnasírt lelték. A mozsáralakú urna le volt fedve egy tállal. Az orsovai polg. fiúiskola gyűjt.-be került. Az orsovai polg. és elemi isk. ért. 1900 és 1901-ről 55. l. — *Milleker* III. 19.—21. l.

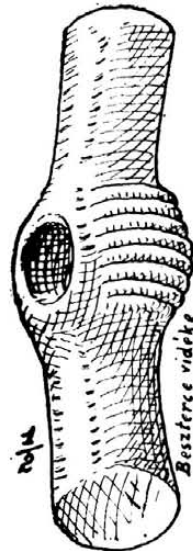
90. Besenyő, I. Búzásbesenyő (Kk.).**Sepsibesenyő (Hsz.).**

91. Bessenyő (Beşineu, Heidendorf, Bn.). — Az EMER.-ban I. 7745. sz. aeneol. opálosodott homokkőnucleus, I. 7746. sz. félig átfúrt, törött, aeneol. kőkalapács, a község déli végénél levő országút melletti lejtő lábától, — II. 5196.—210. sz. kőszilánkok, II. 5211. sz. kaptafaalakú kovapala kővéső, II. 5212.—15. sz. Uniokagy-lók, II. 5216.—19. sz. faltapasztőredékek és II. 5221.—31. sz. neol., aeneol., illetőleg réz- és bronzkori cserepek.

92. Bessenyő (Székásbessenyő, Beşineu, Af.). — A NBKM.-ban 4601.—30. sz. aenolithikus barázdás tüzelésű, körömbenyomásos, vessző- és lencsés díszű cserepek, fenn tagolt szalagfűl, lapos csonkakúpos pereszlenek (orsókarikák), kőeszközök, agancskalapácsok. Némelyik cserép barázdás tüzelésében még kivehető a fehér tömés. *Wosinsky* 28. l. és V. t. 13. sz. — *Schroller* 74. l. 19. sz.

U. ott 1276.—1316. sz. alatt részben aeneol., és bronzkori cserepek, valamint egy vörösréz-balta, melynek nyéllyuka befelé megnyúlik és megnyúlik a foka is ugyancsak befelé. Lelt. sz. 1300. Lelőhelyük a község *Kis- és Nagytelek* dűlője.

93. Beszterce (Bistriţa, Bistritz, Bn.). — Az EMER.-ban I. 4186.—88. sz. jáspis magkőtőredékek. — A wieni Antikenkabinetben bronzkard (*Sacken: Leitfaden* 88. l.) és u. oda egy 9 szemből álló aranylánc is jutott, amit beolvasztottak. Az egyes szemek a végeik felé vékonyodó karikák voltak (A. f. ö. G. XV. 326. l. — A M. C. C. 1856. 131. l. szerint 1853-ban lelték). Állítólag *Aszubeszterce-n* (Kisbisztra) lelték 1854-ben gyümölcsfaültetésekor hullámvonalas díszű edények társaságában (*Seidel: A. f. ö. G. XV. 326. l., OTÉ. XII. (2. r. IX.) 301. l. 304. sz. — Gooss 14. l.*). — A besztercei ev. gimn.-ban kettős ellentett élű 18.5 cm h. rézcsákány s az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 301. l. 304. sz. u. o. rézcsákány mintájára készült andezitcsákányt is említ. V. ö. még ASL. N. F. XIII. I. t. 14. sz., mely után ítélve inkább rézkori fokosnak lehetne mondani (33. kép). U. o. egyenes fokú

33. kép. Kőfokos Beszterce vidékéről.

kőfejsze. *Hampel* Trouv. 64. l., II. 13. l. — Vidékéről a segesvári ev. gimn.-ban rézcsákány. AÉ. ú. f. VIII. 125. l. — *Pulszky: Rézkor* 27. l., Mo. A. I. 82. l.

A *Burg*-on (*Marţian* I. 67. sz., II. 70. sz. szerint a *Dealul târgului*-on = a vásár hegye) vár

és szimmetrikus gödrök, ez utóbbiak valószínűleg kincskereső munkája. AÉ. ú. f. XXIII. 287. l.

Az EMER.-ban kelta ezüst tetradrachma, valószínűleg Beszterce vidékéről. Ét. 20.—1909. — Környékéről II. Fülöp tetradrachmájának utánzata, Nagy Sándor drachmájának kétféle barbár utánzata. *De la Tour* atlaszának 8774. és 9883. sz. változata. NK. VII. 1908. 121. l.

Dessewffy gyűjt.-ben 2 drb. ezüst barbár-érem valószínűleg ugyanazon leletből. *Dessewffy* I. 19. l. és XVII. t. 433. és 434. sz. — *Nestor* 695. sz. jegyz.

Richthofen dák doliumtöredékeket közöl az AÉ. 1931. 258. l. 142. ábra alatt. V. ö. még 349. l.

Környékéről a MNM.-ban 2 ú. n. dák ezüst-fibula, az egyik 122.9, a másik 120.6 gr súlyú. MNM. 1913. évi besz. n. 108. sz.

Az egykori *Nagyhalastó*-ról és *Felső halastó*-ról *Sztripszky* 47. l. 75. sz.

94. Beszterce-Naszód megye. Az EMER.-ban II. 4965. sz. neol. trapezoid, ívelt oldalú kovalabalta.

A MNM.-ban egy 11.2 cm hosszú kőkalapács és egy agyag orsógomb. MNM. 1913. évi besz. n. 81. sz.

A *Dessewffy*-gyűjt.-ben barbár ezüstérem. *Dessewffy* I. 15. l. és IX. t. 263. sz.

95. Bethlen (Becclean, Fo.). — Itten 31 drb. római köztársasági érem került felszínre. NK. II. 15. l. A MNM.-ba jutottak.

96. Bethlen (Becclean, Szd.). — Környékéről gr. *Teleki Domokos* gernyeszegi gyűjt.-ben egy 23.5 cm h. és egy 21.5 cm h. hegyes nyakú, ovális átmetszetű kőfejsze, egy 10 cm h. kaptafaalakú kőbalta, egy 11 cm h. neol. mésztufavéső.

Az EMER.-ban mészmárgavésőt említ az 'EME. Évk. V. 139. l. és bronzbaltát *Gooss* 14. l., *Hampel* II. 13. l., *Mon.* I. 115. l. — *Marțian* I. 68. sz., II. 52. sz. a mészmárgavésőn kívül bronzbaltát és vésőt is említ. — A *Mon.* I. 97. l. durva vésőről és kőszközökről ír. V. ö. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 304. l. 330. sz. — *Neigebaur* 292. l. csak bronzfejszét ismer. — Az EM. III. 145. l. cseréptöredékeket sorol fel. — *Orosz* I. 13. sz. — II. 4. sz. kőcsákányt is említ.

Az EMER.-ban a következő holmik vannak: 11. sz. hosszúkás ütőkő, 10043. sz. kőszilánk a *Dealul Poienilor* déli oldaláról (az OTÉ. XVII. 357. és 389. l. szarukőszilánkot említ innét). — I. 4392.—97., I. 4447.—75. sz. réz- és bronzkori cserepek, villanova-urnatöredék, 2 kavics, 1 kanál; a Nagyszamos medréből (másodlagos hely!) I. 7849. sz. mammutagyar. — Környékéről IV. 1879. sz. br. lándzsa (34. kép).

Marțian Gyula naszódai gyűjt.-ben bronzkori cserepek.

Várkudu felé az első átereszt irányában jobbra fennsík, ezen őskori telep s u. o. obszidiánzilánkok is. AÉ. ú. f. XXIV. 357. l., XLVII. (1934) 151. 157. 209. l.

A *Jeruzsálem* hegyen barbár ezüstérmeket leltek (L. *Jeruzsálem* alatt is!). *Marțian* I. 68.

sz., II. 52. sz., Urme 23.—24. l. pedig a Dés-bethleni vonalon dák várakat tételez fel.

Határában 1644-ben *Kerektó*, *Bikástó*, 1754-ben *Kerektóköz*, *Sóstó*, 1812-ben *Sóstó*, 1864-ben *Aknák közt* (egykori sóaknák!), *Tündérút* nevek. *Mon.* II. 192.—193. l.

Sóbányászata bizonyosan szerepet játszott az őskorban.

34. kép. Bronzlándzsa Bethlen vidékéről.

97. Bethlenfalva (Betlenfalău, U.). — Az EMEÁ.-ban félig serpentinisedett olivin gabróból készült balta, melynek foka a testéből peremesen kiáll. OTÉ. XI. (2. rész VIII.) 1886. 24. l.

98. Bethlenháza (Betlenhaza, Krsz.). — A temesvári múzeumban kőbaltatöredék. *Tört. Rég. Ért.* ú. f. IV. 144. l. — *Milleker* I. 21. l., Délm. ősk. rég. 6. l.

99. Bethlenkeresztúr. I. Sajókeresztúr (Szd.).

100. Bethlenszentmiklós (Sănmiclaș, Klossdorf, Kk.). — A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban 716. sz. 144 gr súlyú aranycsésze. A Kisküküllő kavicsrétegében lelték.

101. Békás (Bicaz, Cs.). — A *Zsidópatak* mellett barlang, benne csontok. *Bielz* I. 7.—8. l. 7. sz.

Az OTÉ. XIII. (2. rész X.) 1888. 73. l. 39. sz. kvarchomokból való, szív alakú fejszét említ a dévai múzeumban, a *Békás patak* mellől.

Határában a *Kriminis-hegy* valószínűleg a román *cremenea*-val (=kova) függ össze.

102. Bél (Beliu, Bi.). — A temesvári múzeumban csiszolt kővéső. *Hampel* Cat. 112. l. — U. o. kőkalapács, u. o. 133. l. Amit *Hampel* Ant. 15. l. és IV. t. 11. sz. alatt közöl rézkori kőfokos és nem kalapács.

103. Bélajabláné (Jablanica, Iablanița, Krsz.). — 1882 táján letek itten egy csomó bronzholmit, melyből *Tatuca György* ottani gör. kel. lelkész 7 tokos baltát szerzett meg. *Milleker* I. 48. l.

1890-ben a *Cheia globului* dűlőben 18 tokos füles br. baltát letek, amelyeket *Tatuca György* lelkész szerzett meg, s amelyből Wienbe került 1 példány, 1 a verseci múzeumba, 1 az orsovai polg. iskola gyűjteményébe, 1 a karánsebesi gör. kel. tanítóképzőbe jutott *Tatuca* lelkész ajándéka képen. *Milleker* III. 83. l.

104. Bélfenyér (Belfire, Bi.). — A nagyváradi múzeumban obszidiánmagkő. AÉ. XLVII. (1934) 151. l.

105. Bibarefalva (Bibartfalău, Biborteni, U.). — A Bacon vize, Várpataka és Fehér földpatakától körülvárva van a Ciburc vára nevű hegy, melynek fennsíkján 2—3 öl magas és 3—4 öl széles gátöny (földhányás) látszik, mely a hegy fennsíkját úgy futja körül, hogy északnyugati és északkeleti részén hegyes csúcsba jön össze. E gátönynek nincsenek sáncai. Orbán átvágta s falnyomokra akadt benne (I. 215. l.). — Neigebaur 279. l. I. sz. szerint urnákat is leltek itten. V. ö. Kővári I. 143. l., II. 48. l. — CIA. 1876. II. 112. és 158. l. — AÉ. r. f. I. 312. l. — Ceglás G. szerint dák eredetű. EM. XII. 238. l., XIII. 423. l. — Könyöki-Nagy 224. l. — Marțian I. 70. sz., II. 61. sz.

35. kép. Biharmegyei aranycsészék.

Halmairól v. ö. AÉ. ú. f. XXXIV. 387. l. A község határában limonit is van. Kiss I. k. 25. l.

106. Bihar (Biharia, Bihor, Bihorea, Bihereni, Bi.). — A község északi szélén réz- és bronzkori telep volt földbe mélyített putrikkal és félig a földbe ásott négyzetes, egyosztatú lakásokkal. A gótok és XI.—XIV. sz.-beli magyarok temetkezéseikkel alaposan megbolygatták. A telep emlékei a nagyváradi múzeumban. Hampel Trouv. LXXII. t. 2. 3. 5. sz. LXXIV. t. 4.—6. sz., LXXVIII. t. 6. sz. s Bronzkor u. a. táblák u. a. sz. alatt. — Pulszky: Mo. A. I. LXV. t. 2. 3. 5. sz. — Childe II. 81. l. — Dacia I. 313. l., II. 403. l. — Nestor 109. l.

A Földvár közelében a Kösmő partján lelt bronzleletből a nagyváradi múzeumba került: 1 rög, 1 tokos füles balta, 2 tokos füles balta töredéke, 2 lándzsacsúcstöredék, 1 sarló, 1 sarlótöredék, 1 késpenge, 1 négyküllös kerékidomú csüngő (Hampel LIV. t. 2. sz., Hoernes: Urge-

schichte der bildenden Kunst. I. kiad. XII. t. 14. sz.), 1 korong (Hampel XXXIV. t. 3. sz.), bronztöredék, bronzrúdacska. Hampel Trouv. 41. l., II. 13.—15. l. — Párvan 374. 404. 406. 410. 687. 766. l. — U. a. leletből a SzNM.-ban egy erdélyi típusú, törött élű, tokos füles balta és 2 akasztó karikával bíró négy küllös kerékalakú bronzcsüngő. Az AÉ. 1882. 31. l. Komó, vagy Korrópataka szerepel lelőhely gyanánt, a SzNM. Ért. I. 51. l. Kösmőpatakát mond.

Cséplő P. (AÉ. ú. f. XXI. 71. l.) és Párvan 301. 676. 755. l. a bihari várakat dák eredetűnek véli. — V. ö. AÉ. XXI. 69.—74. l.

107. Biharderecske (Bi.). — Az EMER.-ban I. 5178.—79. sz. neolitikus kaptafa alakú kőbaltatöredékek, I. 5180. sz. ütőkő, I. 5181.—84. sz. állati csontok és I. 5185.—88. sz. neolitikus cserepek, köztük egy húsvörös bevonású

edénytalptöredék, — I. 4731.—35. sz. rézkori edénytöredékek a téglagyár mellől.

A környékén levő halmokról Leitger János állított össze egy térképet. CIA. 1876. II. k. I. rész 4. l. és 151.—152. 155. l. Egy részük rendszertelenül, más részük kettős, hármas csoportokban, néha egyenes vonalban jelentkezik. 24 ép halmot vett föl, melyek közül az egyiket Lyukas halom-nak, egy másikat Égető halom-nak, a többit Kettős halom-nak, Sátor halom-nak, Kődomb-nak neveznek.

Itt obszidiánszilánkot is leltek. CIA. 1876. II. 12. l. — AÉ. XLVII. (1934) 151. 157. 209. l.

108. Bihardiószeg (Diosig, Diosig-in-Bihor, Bi.). — A MNM.-ban kerekfokú fejsze. MNM. 1892. évi besz. napló 60. sz. AÉ. ú. f. XII. 377. l. (a lelőhely Erdiőszegnek jelezve!). — U. ott br. tokos balta. AÉ. ú. f. XVII. 449. l.

U. o. a Kis Janka nevű szőlőhegyről kettős ellentett élű rézcsákány. AÉ. ú. f. XXXIII. 307. l. — 1895. évi besz. napló 6. sz.

A MNM.-ban 3 drb. hólyagos kelta br. karperec. Rajzuk az AÉ. ú. f. XXIII. 433. l. MNM. 1903. évi besz. n. 62. sz. — *Pârvan* 542. 706. 786. l. és 375. ábra. — *Nestor* 637. sz. jegyz.

U. o. a szőlőkben felfedett urnás (égetett) temetkezés mellől egy 39 cm h. kelta vaskés. MNM. 1893. évi besz. n. 47. sz.

109. Bihardobrosd (Dobrești, Bi.). — A *Valea Copliței* mellett levő barlangról *Racovitza* 543. l., — a *Valea Vizu*-ban levő I. barlangról u. o. 553. l. (= *Vizesvölgyi Kisbarlang*), — a II. barlangról u. o. 593.—594. l. (= *Vizesvölgyi nagy barlang*).

110. Biharfenyves (Brădeț, Bi.). — A *Peșterea Tătarvoaei*-ről (= *Attila-barlang*) *Racovitza* 462.—463. l.

111. Biharfélegyháza (Fileghiaz, Bi.). — A MNM.-ban a *Gyapoly-pusztá*-ról egy 17 cm és egy 24.5 cm h. kettős, ellentett élű rézcsákány és egy 35 cm h. nyársszerű rézpenge (tör?). AÉ. ú. f. XXII. 420. l. — 1912. évi besz. napló 80. sz.

U. o. agyagsupor és cserepek egymás mellé sorakozó vessződísszel. MNM. 1892. évi besz. n. 66. sz.

112. Biharfüred (Stâna-de-Vale, Bi.). — A barlang képe Mo. vm. és városai, Bihar vm. és Nagyvárad. Bpest, 1901. 33. l. — *Racovitza* 424.—425. l. — *S.—H.* 495. sz.

Dr. *Andrássy Ernő* gyűjt.-ben aurignaci jellegű kovapengék a fürdő melletti patak széléről.

113. Biharkeresztés (Mezőkeresztés, Bi.). — A MNM.-ban obszidiánszilánk és nucleus. AK. VII. 163. l. — AÉ. r. f. I. 57. l., II. 63. l. — CIA. 1876. II. 12. l. — *Pulszky*: Mo. A. I. 22. l. — *Hampel* Ant. 10. l. és I. t. 89. sz. — AÉ. XLVII. (1934) 151. l.

114. Biharmagura (Măgura, Bi.). — Barlangjairól Mo. vm. és városai, Bihar vm. és Nagyvárad. Bpest, 1901. 3. l. — *Racovitza* 456.—458. l. (*Peșterea dela Măgura*) és 458.—460. l. (*Coliboaia-barlang*), — 601. l. (*Hoanca din grumazul Bătrânei*).

115. Bihar megye. — A MNM.-ban lapos rézvéso (AÉ. ú. f. XXI. 186. l.), egy ép és egy csonka rézcsákány. AÉ. ú. f. XVII. 449. l. — 1895. évi besz. napló 167. sz. és 1897. évi napló 49. sz.

A nagyváradi múzeumban br. tokos füles balta töredéke. *Hampel* II. 15. l.

A MNM.-ban kelta vaskés. AÉ. ú. f. XIII. 178. l. — *Pârvan* 489. l. 4. sz. jegyzet 686. 765. l.

U. ott kelta üvegkarperec 50 töredéke. AÉ. ú. f. XXII. 86. l. — MNM. 1901. évi besz. n. 108. sz. (állítólag Bihar m.).

U. o. az 1910. évi besz. n. 88. sz. szerint kelta agyagedénytöredék.

Az aranyészékről (35. kép): ASL. N. F. XIII. 1876. 501. l., XIV. 1877. 64. l. — *Hampel* CCXLVI. t. — *Pârvan* 314. 318. 380. 392. 414. 682. 688. 767. l. és XIII. t. 3.—6. sz. — *Nestor* 123. l.

A nagyváradi múzeumban 2092. sz. 23. cm h. kettős ellentett élű rézcsákány.

116. Biharpüspöki (Episcopia, Bi.). — A Püspökfürdőnél levő *Somlyó-barlang*-ról B.-H. 138. 139. 141. 168. 169. sz. — Az EMEÁ.-ban u. onnét obszidiánszilánk. — AÉ. XLVII. (1934) 151. l.

117. Biharszentandrás (Sântandrei, Bi.). — A MNM.-ban obszidiánszilánk. MNM. 1893. évi besz. n. 75. sz.

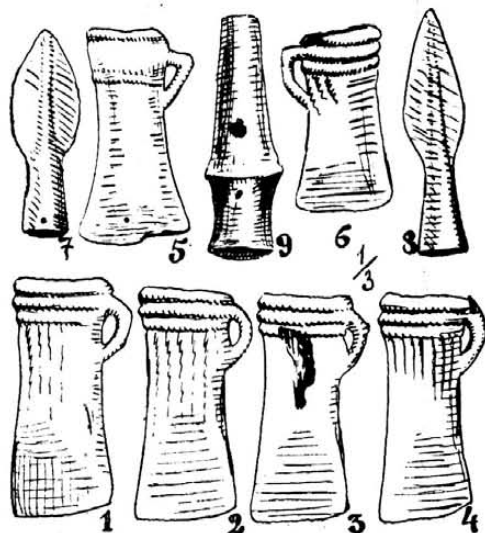
U. o. a Sebes-Körös jobb partjáról bazaltkőbuzogány, tulokszarv, bronzkori cserepek s bögrék. MNM. 1871. évi besz. n. 30. sz.

U. o. 7.5 gr súlyú, szívidomú csüngődísz, v. láncszem, melynek duzzadt végei egymásra hajlanak. MNM. 1906. évi besz. n. 79. sz.

118. Biharszentjános, I. Pusztaszentjános (Bi.).

119. Biharugra (Ugra, Bi.). — A nagyváradi múzeumban bronz tokos füles balta vasrozsa nyomaival, két br. karperec. *Hampel* Cat. 109. l., II. 166.—167. l.

U. ott 2175.—879. sz. alatt egy nagyobb bronz gyűjteléken lelet (36.—38. kép), melyben

36. kép. Biharugrai koravaskori leletek.

bronzrögök, tokos füles bronzbalták, zablák, kis-méretű lándzsák, gombok, korongok, köztük tükörszerűek is, áttört díszű, benne fémgolyós zörgő, törhüvely br. alsó fele, körtealakú, négy dudorú bronzbuzogány. A lelet duplumainak egy része csereképpen a MNM.-ba került. — *Márton* 98. 103. l. és XXX. t. 1. 2. sz. — ESA. XI. 168. l. — *Dissertationes Pannonicae* Ser. II. 9.

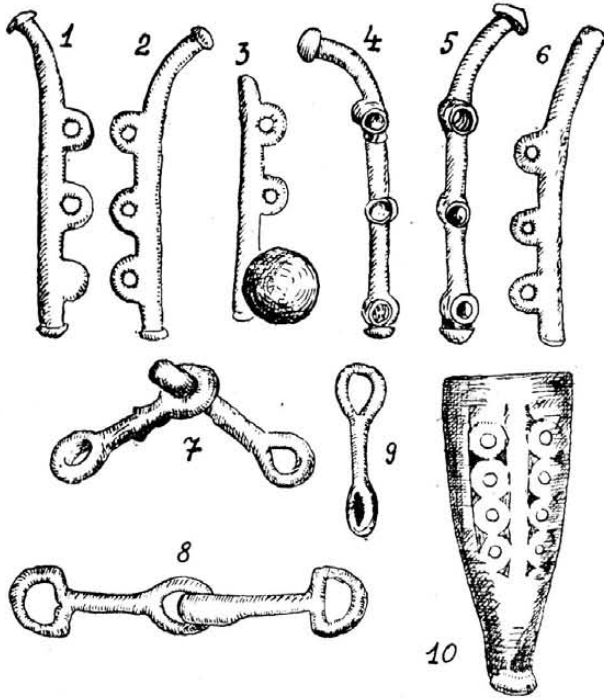
120. Biharújfalú (Bi.). — Az irodalom innét réztűt ismer. Mo. vm. és városai, Bihar vm. és Nagyvárad. Bpest, 1901. 445. l.

121. Bikal, I. Magyarbikal (Ko.).

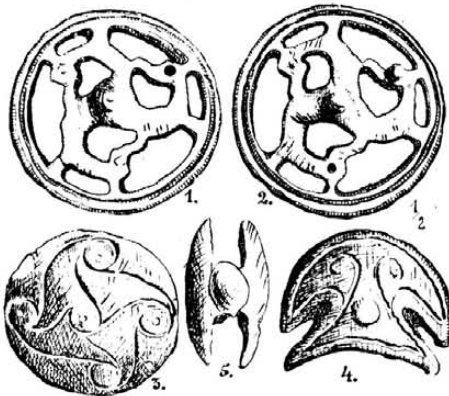
122. Bikfalva (Bicfalau, Tăureni, Hsz.). — Az EMER. 1525. sz. ekevasa lehet kelta, de de lehet római is. A *Csigavár* területét az őskor szempontjából át kell kutatni. *Orbán* III. 205. l. — *Marțian* I. 71. sz., II. 63. sz. föld-

várat említ és I. 108. sz. Bükfalva alatt a malomnál földhányásról ír.

Határában 1505-ben *Kincsesdomb*, 1583-ban *Kincses gödör*, 1642-ben *Pisztrángos*, 1775-ben *Kóré dombja*, *Űó*, 1829-ben *Űópataka* (erdő), 1845-ben *Űófarka*, *Űó felé* (erdő), *Csigavár* nevek. Emlékkönyv 57. l. — EME. X. vándorgy. Emlékkönyv 95. l.

37. kép. Biharugrai koravaskori leletek.

38. kép. Biharugrai koravaskori leletek.

123. Bikszád (Bicsad, Sza.). — *Cetățele, Lăutari, Intre coaste, Izvorul Răcșii, Sub coastea rătului* és *Măgurele* határrészekben a közönséges opál szálában van meg s az innét gyűjtött s ásott anyag valószínűleg mesolithikus. AO. VIII. 349. l. — B.-H. XIV.—XV. 23. és 84. l. — *Roska M. Paleol. Ardealului. Anuarul Inst. Geol. XIV. 1931. 116. és 125. l. — Bul. de la Soc. Préhist. Franç. 1934. 372. l. — ĀCMI. IV. k. 158. 162. 175. l.*

124. Bilak (Bileag, Adelsdorf, Bn.). — A besztercei ev. gimn. gyűjteményében 2 drb. erdélyi típusú bronz tokos füles balta.

125. Birkis, I. Marosberkes (Krsz.).

126. Bisztra (Bistra, Sze.). — A *Sebesvíz* mellékpatakja mellett a *Părău gardului* (= a kerítés árka)-ban 2 vasfejszét leltek. Br. mintára készültek, fejük lapos, élük előre hajló, a nagyobbik 35 cm hosszú. A szászsebesi ev. gimnáziumba kerültek. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 78. l. 90. sz.

Az itteni aranymosás nyomai bizonyosan az őskorig is visszanyúlnak. Jahrb. 1856. 19. l., 1857. 24. l. — *Gooss* 67. l.

127. Bisztra (Bistra, Ta.). — Az aranymosás nyomai valószínűleg az őskorig is visszanyúlnak. Jahrb. 1856—57. — *Marțian* I. 73. sz., II. 69. sz.

128. Bisztranagyvölgy (Valea-mare, Krsz., karánsebesi járás.). — Az itteni aranymosás nyomai felnyúlhatnak az őskorig is. *Grisellini* II. 100. l. — *Milleker* II. 69. l.

Berkeszi 45. l. ezüstitetradrachmát említ innét.

129. Bita (Bita, Hsz.). — A SzNM.-ban 5086. sz. hornyolt és körkörös díszű, kávébarna, hallstatti urnatöredék. *Párvan* 388. 389. 683. 762. l. és 268. ábra.

Határában földhányások. *Orbán* III. 170. l. (Honárka). — *Marțian* Urme 49. l. dák eredetűnek véli.

130. Blenkemező (Poiana Blenchi, Szd.). — Itten 1913-ban *La tău* (= a tónál) és *Ciuca* (= csuka) határneveket jegyeztem fel.

131. Bodok, I. Sepsibodok (Hsz.).

132. Bodola (Budila, Hsz.). — Váraról *Kővári* I. 143.—145., II. 218. l. Esetleg szláv eredetű, de nincs kizárva, hogy őskori nyomok is vannak rajta.

133. Bodontorok (Marosvásárhely és Megygyesfalva közt, Mt.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 59. l. 167. sz. — L. **Marosvásárhely** alatt is.

134. Bodos (Bodoș, Hsz.). — Határában 1668-ban *Várbükk* név. Emlékkönyv 58. l.

135. Bodza I. Bodzaforduló (Hsz.).

Bodzávama (Hsz.).

Magyarbodza (Hsz.).

Szitabodza (Hsz.).

136. Bodzaforduló (Intorsătura, Hsz.). — A Nagy- és Kisbodza közötti fővölgyet egy kb. 590 öl hosszú, alapjában 4 öl széles és épebb helyein 2 öl magas, déli oldalán sánccal szegett töltés zárja, melyet *Papok sáncá*-nak neveznek (= *Honárka, Attila útja*). *Orbán* VI. 84. l.

137. Bodzávama (Vama, Hsz.). — A *Valea cremenii* (= kovakő völgye) határrészben kevés kova van szálában, ősemberi nyomok nélkül.

A *Csukás* hegyen elvonuló védtöltések és sánccok kérdése tisztázandó. *Orbán* VI. 73. l. — A Nagy *Cátár* gerincén elvonuló *Honárka*, vagy *Attila útja* szintén. U. o. 80. l. — *Marțian* I. 76. sz. és II. 117. sz., ez utóbbi helyen Magyarbodza szerepel.

138. Boérfalva (Boereni, Szd.). — Az Astra nagyszebeni múzeumában 2134. sz. kőfejsze, mely újólag van átfúrva, még látszik a régi nyéllyuk alsó széle.

Határában 1767-ben *Valea răstoacelor* (= vízzállások völgye), 1785-ben *La tău* (= a tónál) nevek. Mon. II. 212.—213. l.

139. Bogács (Szászbogács, Băgăciu, Bogeschdorf, Kk.). — Az EMEA.-ban *Elephas primigenius* zápfogai. EME. Évk. V. 124. l.

140. Bogártelke (Băgăra, Ko.). — Határában *Sándor-tó*, *Mocsár*, *Gát* nevek. *Jankó* I. 15. l.

141. Bogárzó (Békés). — Dr. *Penkert Mihályné* székelyhídi gyűjt.-ben kaptafaalakú véső.

142. Bogát, l. **Marosbogát** (Ta.).

143. Bogáta, l. **Magyarbogáta** (Szd.).

Oláhbogáta (Szd.).

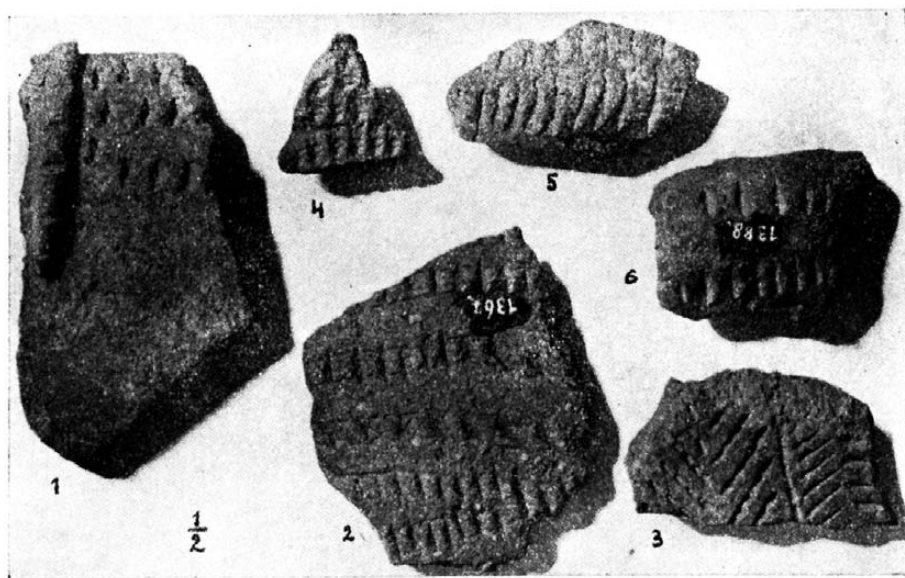
144. Bogdána, l. **Kásapatak** (Szi.).

Hasonló telep van a *Măgulicea* hegycsúcson is. Ennek déli oldalán sáncok nyomai látszanak. AÉ. ú. f. XL 64. l.

Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 60. l. II. sz. melaphirkalapácsot, cseréptöredékeket, kőszerszámokat említ.

Az EMER.-ban 1336.—1402. sz. között, továbbá II. 5141.—94. sz. vesszős, vésős, fenyőágas, tagolt bordás, barázdás tüzelésű, kimetszett és lensés díszű cserepek (39.—40. kép), (köztük az 1369. 1377. 1379. 1384. 1387. sz. szláv cserepek), kovaszilánk, zergeagancs, agyaggyöngy (melybe kőmag van beleszorítva), II. 5195. sz. ősk. agyagtégely és 49. 50. sz. gabonazúzó kövek. Útm. 14. l. — *Wosinsky* 27. l. — Debreceni Közlemények 1940. I. sz. 5. l. és 5. kép.

A dévai múzeumban 4301. sz. trapezoid, enyhén ívelt hátú baltatöredék.

39. kép. Boholti kimetszett díszű aeneolithikus cserepek.

145. Bogdánd (Bogdand, Szi.). — Határában *Földházak* név; — a *Kötető* hegycsúcson 40 m hosszú és 25—30 m széles vármaradvány (*Kunárvár?*); — a *Felsőrév* határrészben halom. Mon. III. 142. l.

146. Bogdánháza (Stărciu, Szi.). — Határában *Cetățea* (= váracska) név. Mon. III. 148. l. — A *Heresty* határrészben egy 10—15 m magas dombban 1 m mélyen sok emberi csontot leltek, szántás közben pedig teljes emberi csontvázat is vetett ki az eke. U. o. 149. l.

147. Bogsánbánya, l. **Némethögsán** (Krsz.)

148. Bogyesd, l. **Bozósd** (Ar.).

149. Bohány, l. **Bajnokfalva** (Ar.).

150. Boholt (Boholt, Hu.). — Határában barlang. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. IV. 1888. 97. l. — A *Ciuta* hegyen ősk. telep. AÉ. ú. f. V. 300. l., XI. 64. l. — Hunyad vm. tört. I. 12. l. — *Martian* I. 78. sz., II. 79. sz.

151. Boica, l. **Kisbánya** (Hu.).

152. Boica (Boița, Hu. hátszegi járás.). — Finomabb technikájú cserepek spirális és állítólag a bronzkorra emlékeztető díszítéssel. Állítólag br. lándzsát is leltek itt. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 72. l. 61. sz. — Hunyad vm. tört. I. 17. l. — *Martian* I. 80. sz., II. 80. sz.

153. Boj (Boiu, Hu.). — A *Măgurice* tetőn ősk. telep; barázdás tüzelésű, lensés díszű cserepek, jáspisszilánkok a dévai múzeumban. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 61. l. 22. sz. — Az irodalom 2 rézszekercét, br. kardot s egyéb br. holmikat is említ. Hunyad vm. tört. I. 13. l. — *Martian* I. 82. sz., II. 82. sz. — Az OMIK. XX. (VII.) 20. l. kétélű rézcsákányt mond szekerce helyett. *Váraról Könyöki-Nagy* 285. l.

154. Boján (Boian, Szi.). — Határában *Iazu-rile* (= gátak), *Dosul tăului* (= tómege), *Coastea caldă* (= meleg oldal, a Mon. halmot mond),

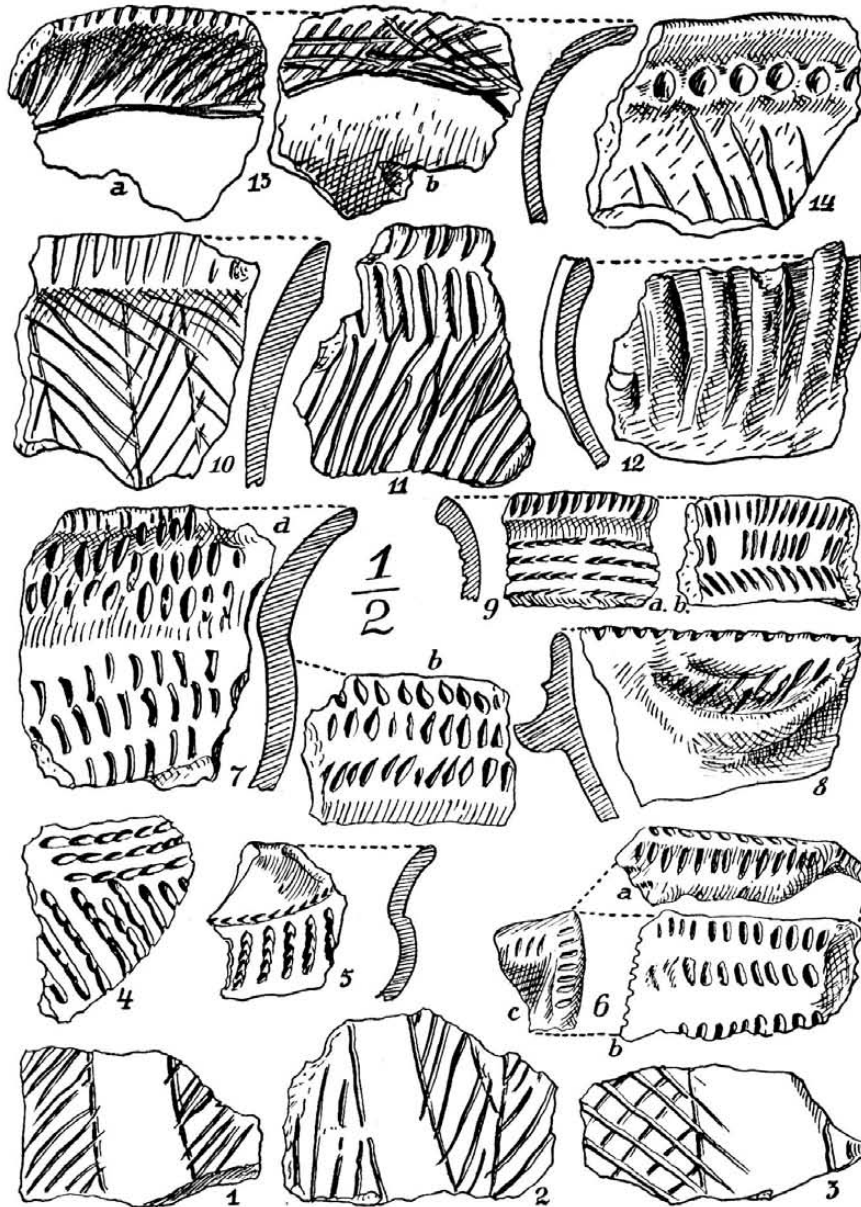

Coastea rece (= hideg oldal, a Mon. halmot mond), *Dealul boului* (= ökör dombja) nevek. Mon. III. 151. l.

155. Bojt (Bi.). — A debreceni ref. kollégium gyűjt.-ben kőkalapács. *Hampel* Cat. 133. l., Ant. 16. l. és IV. t. 22. sz. — U. ott obszi-

Kora? ASL. N. F. XIII. 1876. 483. l. és VII. t. 1. sz. — *Gooss* 53. l. — *ÓTÉ.* XII. (2. r. IX.) 198. l. 258. sz. — *Marțian* I. 83. sz., II. 616. sz.

158. Bolkács (Bălcaciu, Bulkesch, Kk.). — Határában halmok. *Müller*: *Siebenb. Sagen.* Kronstadt, 1857. — *Marțian* I. 84. sz., II. 42. sz.

40. kép. Boholti aeneolithikus edénytöredékek.

diánszilánk. AÉ. r. f. II. 62.—63. l. 149.—150. l. (*Ugarkova*). — *CIA.* 1876. II. 12. l. — AÉ. XLVII. (1934) 151. l.

156. Bokajalfalu (Băcăinți, Hu.). — A dévai múzeumban barázdás tüzdelésű aeneolithikus cserpepek.

A *Piatra Tomii*- (= Tamás kövé-)n az ősk. erődítések szempontjából is hitelesítő kutatásokat kell végezni. *OMIK.* XX. (VII.) 21. l.

157. Boldogváros (Seliștat, Seligstadt, Nk.). — A segesvári ev. gimnáziumban br. fibula.

159. Bolvás (Bolvásnica, Bolvașnița, Krsz.). — *Grisellini* II. 100. l. aranyosás nyomait említi. Nincs kizárva hogy az őskorig is visszanyúlhatnak. *Milleker* II. 16. l.

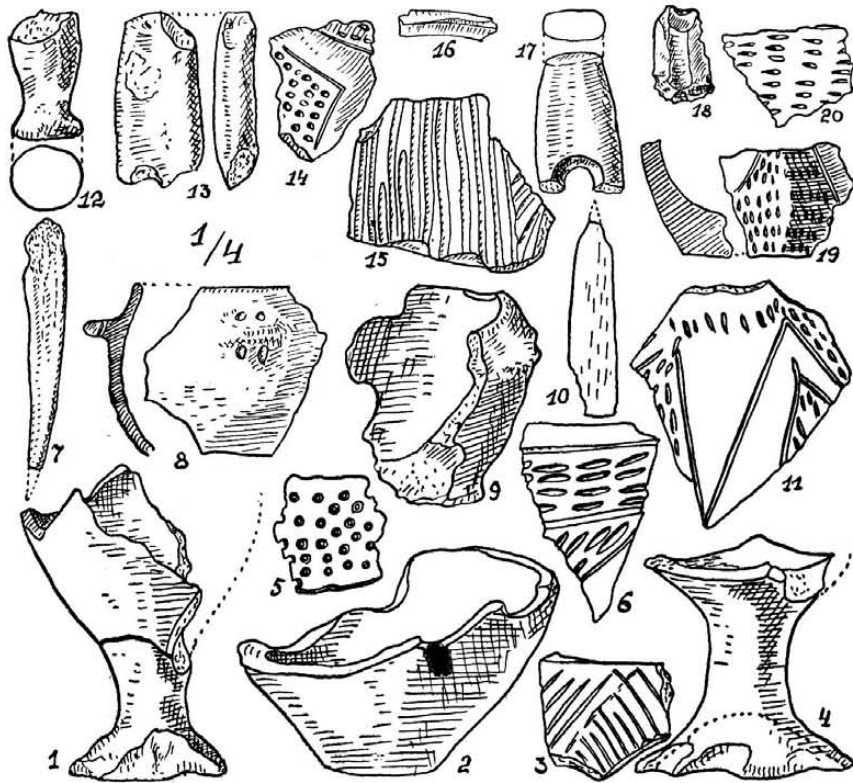
160. Bolvásnica, l. Bolvás (Krsz.).

161. Bonchida (Bonțida, Ko.). — *Bod Péter* orvos gyűjt.-ben a *Vérvölgy* határrészéből kettős, ellentett élű rézcsákány fele; — u. ott villanovaurna. — A *Pados* határrészben levő ősk. telepről leletek az *Orosz E.* gyűjt.-ben. *EM.* XXII. 309. l. Egykori tava a *Kapus tó.* *EM.* 1911. 308. l.

162. Bonenyíres (Bonț, Szd.). — *Valea holceragi, Răzor, După tău* (= a tó mege) határrész-
részekben ősk. telepek; kő- és br. eszköztöredé-
kek társaságban aeneol., réz- és bronzkori cse-
repek, köztük mészbetétesek. A leletek egy része
Orosz E. gyűjt.-ben, más része a wieni Natur-
hist. Mus.-ban. EME. Évk. III. 89. l. — OTÉ.
XVI. 1891. 152.—153. l., XXVI. 1901. 42.—46. l.
EM. XX. 31. és 93. l. — *Marțian I.* 87. sz.,
II. 86. sz. — *Hoernes: Urgeschichte d. bild.*
Kunst. I. kiad. Wien, 1898. 301. l. — *Schroller*
74. l. 1. sz. Wietenberg-kerámikát említ. — *Orosz*
I. 15. l. — Erdély 1933. 7. l.

Izbucul dela Rădeasa, Racovitza 446.—447. l.
Cetatea dela Rădeasa, u. o. 448. l.
Peșterea dela Preluca, u. o. 448. l.
V. ö. még *S.—H.* 107. 196. 316. 364. 402.
669. sz. — Erdély I. 34.—36. 87.—94. l. —
Mo. várm. és városai, Bihar vm. és Nagyvárad.
Bpest, 1901. 30. l. — OMIK. XX. (VII.) 143.
l. — ASL. N. F. XIII. 413. l.

Az EMEÁ.-ban *Ursus spelaeus* Goldf., a
nagysebeni Termtud. Társ. gyűjt.-ben volt
Canis spelaeus Goldf., a kolozsvári ref. kollé-
giumban *Pardus spelaeus* Goldf. maradványai.
EME. Évk. ú. f. II. 95.—142. l. — *Gooss* 42. l.

41. kép. Leletek a borbereki neolitikus telepről.

A *Valea holceragi*-ről *Orosz E.* gyűjt.-ben
2 obszidiánszilánk is és egy kelta br. fibula-
töredék. *Orosz E.* A Valea Holcerági őstelep
Bonenyíres határán. OTÉ. XX. 1895. 31.—36. l.
— AÉ. XLVII. (1934) 151. 157. 209. l.

A *Dealu bucutir*-on ősk. telep (OTÉ. XXVI.
37.—38. l.). Innen egy 17 cm hosszú amphibol-
pala-balta, melynek éle 4 cm széles. U. o. 186. l.
— Útm. 12. l. — *Orosz* II. 6. és 7. sz.

Határában 1576-ban *Cófar*, 1813-ban *După*
tău (= tómege), 1864-ben *După tău* és u. o.
egykori sóbányászat nyomai. Mon. II. 239. l.

163. Bondoraszó (Budurásza, Budureasa,
Bi.). — Barlangjai:

Peșterea dela alun, Racovitza 441.—442. l.
Peșterea zmeilor din Onceasa (benne *Ursus*,
Hyaena, *Felis*), u. o. 443.—445. l. és
Schmidl.

— Mo. várm. és városai, Bihar vm. és Nagy-
várad 2. l. — EME. Évk. V. 128. l. — *M. Bilz:*
Transsylvania I. 113.—119. l. — *Verh. d. Herm.*
Ver. f. Naturw. I. 1850. — B.—H. IV. 70. és
100. l. — OTÉ. XVI. 1891. 136. l.

Az EMER.-ban 8036. sz. kaptafaalakú véső-
szerű eszköz kristályos mészkőből, csiszolás nyo-
maival.

164. Bongárd (Bungard, Baumgarten, Sze.).
— Határában edénytöredékek kerültek felszínre,
melyek kora éppen úgy hitelesítendő, mint az
urnadaraboké, fegyvereké s római érmeké, ami-
ket *Gooss* 66. l. említ. — V. ö. még *Jahrb.* 1856.
26. l. — *Neigebaur* 292. l. (rómainak mondja).
— ASL. N. F. XIV. 1877. 175. l. — *Marțian I.*
88. sz., II. 113. sz.

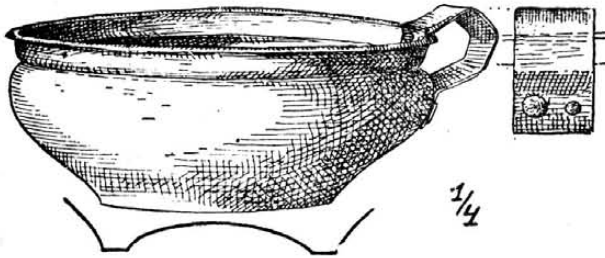
165. Boos, l. Bózs (Ko.).
Székelybós (Mt.).

166. Borbánd (Barabant, Af.). — A NBKM.-ban Brachydiastematherium-ra emlékeztető láb-szártsont. EM. IV. 133. l.

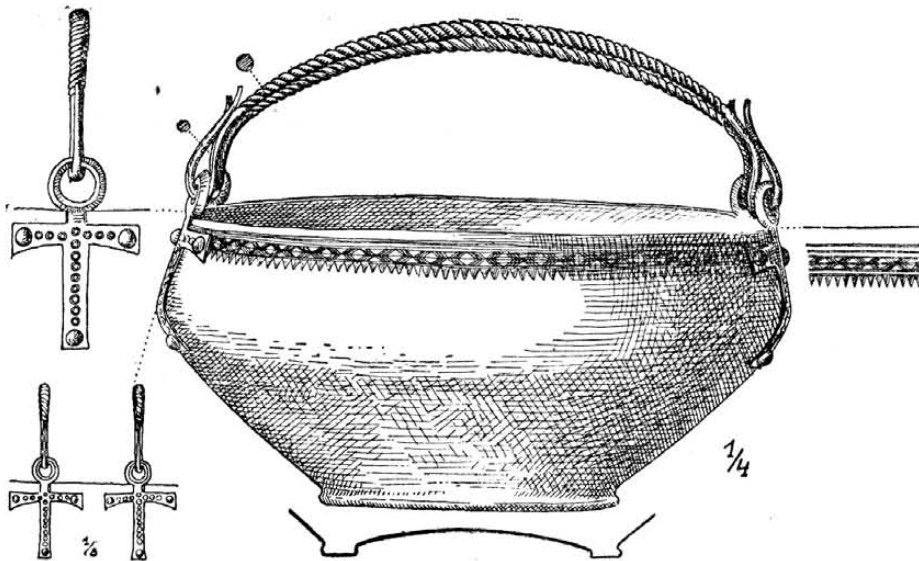
Egykori halastava Szentimre felé esett. *Sztripszky* 61. l. 178. sz.

167. Borberek (Af.). — Az EMER.-ban a Merítő-nél létezett s a tordosival egykorú neolithikus telepen végzett ásások eredményei IV. 1986.—IV. 2105. b. sz. alatt. AÉ. XLVII. (1934) 151. 157. 209. — Dolgozatok—Arbeiten, Szeged, XII. 1936. 37. 48. l. és 15. kép. — Debreceni Közlemények 1939. 1. sz. 3. l. és képük u. ott 7. l. (41. kép). — A *Vinci patak* nevű dűlőből u. ott I. 643. sz. br. csüngő.

Kovács Ferenc marosvásárhelyi plebánus gyűjteményében volt 9 törött, 2 ép, félholdas át-metszetű br. karperec és őskori cserepek. Magyar orvosok és természetvizsgálók munkálatai 1874. XVII. k. 79.—80. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 64. l. 31. sz. — *Marțian* I. 89. sz. — Jelenleg a marosvásárhelyi róm. kat. főgim.-ban.

42. kép. Bronzcsésze Borévről.

43. kép. Bronzüst Borévről.

A *Zebernik* hegyen *Téglás G.* őskori cserepeket, köztük egy hullámvonalas díszűt ásott ki. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 64. l. — *Schroller* 74. l. 21. sz. alatt *Wietenberg*-kerámikát említ.

A NBKM.-ban 2523. sz. egyenes fokú melaphirfejsze és 2524. sz. chloritpala-fejszetöredék. — U. ott 4991. sz. villanova-csupor, 3523.—45.

és 4187.—254. sz. alatt tordosi jellegű kő- és agyag emlékek, aeneol., réz- és bronzkori kerámika, 4953. sz. síma br. karperec.

Ezen a hegyen volt *Ebernyik vára*, melynek eredete az őskorba nyúlik. *Kövári* I. 145. l., II. 215. l. — *Könyöki-Nagy* 279. l.

168. Bord (Bord, Kk.). — 1932-ben nagyobb római családi ezüst érelelet került itten felszínre, melyből 190 darabot lehetett megmenteni. *Borza Al.* Notița numismatică. ACMI. 1930.—31. Cluj, 1932. 315.—316. l.

169. Borév (Buru, Ta.). — Évekkel ezelőtt br. gyűjtélkes lelet került ki az Aranyos sziklaszorosának egyik hasadékból. A leletből egy bronzbogrács és egy csésze jutott a kezeim közé meghatározás végett (42. és 43. kép); velük sok tokos füles br. baltát leltek. *Roska M.* Der Bronzedepotfund von Borév. Mannus XXIV. 1932. 540.—547. l. — PZ. 1935. 48. 56. l. — A MNM.-ba kerültek.

170. Borgó (Bârgău, Bn.). — A *Desseffy*-gyűjt.-ben 12 barbár ezüstérem. *Desseffy* I. 19. l. és XVI. t. 417.—418. sz., XVII. t. 419.—428. sz.

171. Borló (Borlova, Borlova, Krsz.). — *Grisellini* (II. 100. l.) aranymosás nyomait figyelte meg. Valószínűleg az őskorig is visszanyúlnak. *Milleker* II. 16. l.

172. Borlova, l. Borló (Krsz.).

173. Borosbenedek, l. Magyarborosbenedek (Af.).

174. Borosboesárd, l. Magyarborosboesárd (Af.).

175. Bors (Borș, Bi.). — A nagyváradi múzeumban br. tokos balta. *Hampel* II. 17. l.

176. Borsa (Borșa, Mm.). — 1855-ben br. gyűjtélkes leletre akadtak, melyből br. *Graf-ferried* a következő tárgyakat szerezte meg:

1 tokos füles balta, 1 bronzszer (?), 1 csigatekerceses bronzkarperec, 1 bronzlemezéből készült korong töredéke. A. f. ö. G. XXIV. 351. l. — *Hampel* *Trouv.* 66. l., II. 18. l.

U. a. évben szántáskor 2 tömör aranygyűrűt leltek, melyek összsúlya 40 arany volt. A. f. ö. G. XXIX. 303. l. — *Hampel* II. 18. l.

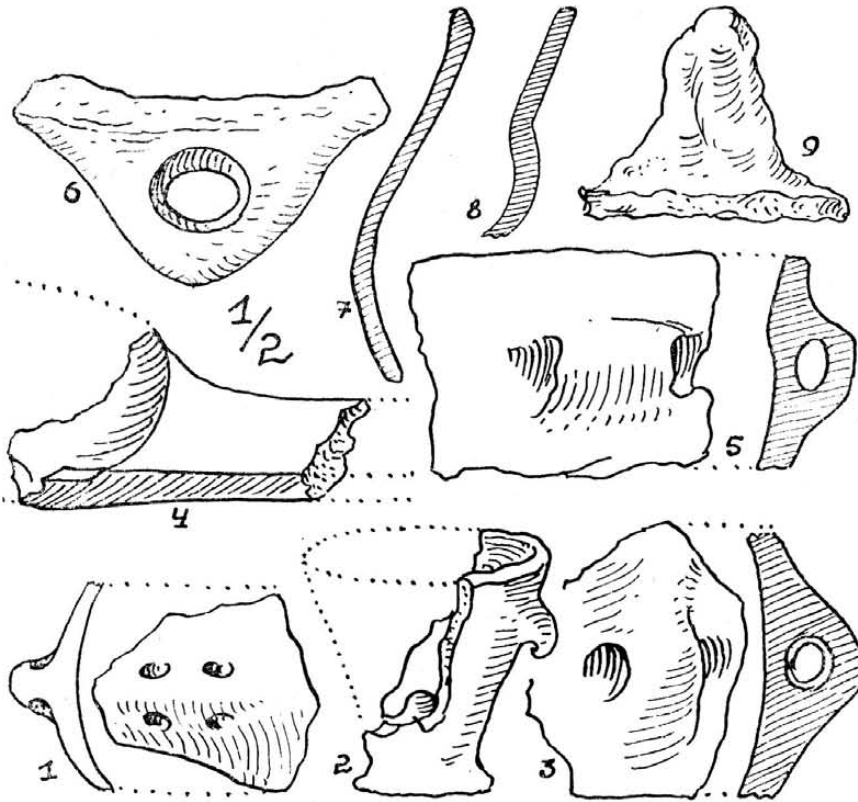
Talán u. a. leletből származott 6 kisebb régiség. A. f. ö. G. XV. (1856.) 137. l.

177. **Borsómező** (Inuri, Af.). — A NBKM.-ban sodrott ezüstnyakperec. OTÉ. XII. (2. r. IX.) '64. l. 32. sz. — *Marțian* I. 90. sz., II. 367. sz. (tévesen mond réznyakperecet).

kérdés szempontjából is fontos lehet. *Ackner* 9. l. — *Jahrb.* 1856. 10. l. — *Neigebauer* 95. l. 1. sz. — *Gooss* 68. l. — *Marțian* I. 92. sz., II. 91. sz., *Urme* 43. l. — *Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk.* XV. 127. l.

184. **Botez** (Botez, Hu.). — Aranybányászatának nyomai visszanyúlhatnak az őskorig is.

185. **Botfalu** (Bod, Brenndof, Br.). — A *Paphegy-en* (*Gorgány, Csigadomb, Éleskő, Pries-terhügel*) festett kerámikás telep, mely tovább él a rézkorban is. *AÉ. ú. f.* XXIII. 284.—85. l., XLVII. (1934) 151. l. — *ZfE.* XXXVI. 1904. 637. l. — *MAGW.* XXX. 189. l. — *Mitt. d. pr.*

44. kép. Neolitikus leletek Bögözlőről.

178. **Borzás** (Boziaș, Kk.). — Az EMER.-ban 19. sz. homokkővésső. — Az Útm. 12. l. az EMER.-ban tévesen sártapasztöredékeket, bekarcolt, bütykös, völgyes-dombos és meánderes díszű cserepeket említ innét, mert ezek a leletek a szolnokdobokamegyei Magyarborzásról valók. L. o.

179. **Borzás, I. Magyarborzás** (Szd.).
Szilágyborzás (Szi.).

180. **Borzova, I. Egregyborzava** (Szi.).

181. **Bós** (Boș, Groș, Hu.). — A dévai múzeumban 5208. 5251. és 5255. sz. hallstattkori br. pápaszemes fibulák. *Mannus* 1932. 542. 545. l. — *Nestor* 570. sz. jegyz.

182. **Bós, I. Bózs** (Ko.).

183. **Bosoród** (Boșorod, Hu.). — A határában levő *Cetatea Jidovilor* (= Zsidóvár) a dák

Com. I. 1903. 365.—399. l. — *Orbán* VI. 441. l. — *Dolg.-Trav.* II. 183. és 234. l. — *AÉ. ú. f.* XXIV. 221.—224. l. — *Hoernes M.* *Urg. d. bild. Kunst.* 2. kiad. Wien, 1915. 299. 302. 307. 311. 624. l. — *EM.* XXV. (ú. f. III.) 171. l., XXVI. (ú. f. IV.) 351. l. — *EME.* IV. (brassói) vándorgyűlésének Emlékkönyve 1908. 86.—90. l. — *Marțian* I. 93. sz., II. 173. sz. — *Childe* II. 101. l. és 66. ábra. — *ZfE.* LXII. 248.—258. l. — *Siebenb. Vierteljahrschrift* 1932. 137.—139. 142. l. — *Nils Åberg* III. 32. l.

A BSM.-ban innét festett kerámika, 2 rézár, 2 rézkorong, 1 réztű, 1 réztekercs és 1 huzal. *Schroll-ler* XXXVIII. t. 3.—5. ábra, XXXIX. t., XL. t. 2.—9. ábra, XLI. t. 2.—4. 6.—9. 11.—12. ábra, XLII. t., XLVIII. t., LIII. t. 4. ábra, LV. t. 12. ábra. — *SzNM.* Emlékkönyve 331. l. —

Jahrb. d. Burzenl. Sächs. Mus. I. 1925. 115. 1. és IV. t. 1.—4. sz. (kanalak). — ZfE. LVI. 1934. 133.—157. 1. — Schroller 48.—50. 51.—62. 68. 73. 76. 1. 103. sz. és XXXVIII. t. 3.—5. sz., XXXIX. t., XL. t. 2.—9. sz., XLI. t. 2.—4. 6.—9. 11.—12. sz., XLIII. t., XLVIII. t., LIII. t. 4. sz., LV. t. 12. sz. — Schmidt 89. 95. 119. 122. 1. — Nestor 129. sz. jegyzet.

U. ott a *Kronstädter Wiesen*-ről aeneol. lencsésdíszű kerámika. Schroller 76. 1. 102. sz. és XXXI. t. 9. sz. — Compa 45. 59. 1.

U. ott rézbaltá, kettős ellentett élű rézcsákány és egy bronzcsákány. Schroller 37. 1. 9. sz. jegyzet.

A *Paphegy*-ről a MNM.-ba jutott emlékekről AÉ. ú. f. XXII. 419. 1.

A MNM.-ban 28 kovaszilánk, 1 fenőkő, 1 faragott állati csont, 1 csontár, 1 őzaganacs, 8 ár és tű, 93 festett cserép. MNM. 1902. évi besz. n. 133. sz.

A *Gorgány* alján egy hatalmas töltés veszi kezdetét, melynek alja 6—10 láb széles, magassága 4—6 láb s amely az Olttal párhuzamos. Nincs régészeti jellege. A botfalvi teret védi az Olt áradásai ellen. Orbán VI. 441. 1.

186. **Bózes** (Bozes, Hu.). — A marosvásárhelyi kultúrpalota gyűjt.-ben volt egy kaptafalakú baltá.

187. **Bozósd** (Bogyesd, Bodești, Ar.). — Határában *Morminți* (= sírhalmok) név. Mon. III. k. 1./II. rész 118. 1.

188. **Bózs** (Bós, Boos, Boj, Ko.). — A patak jobbparti dombjain, az utca kétoldali árkaiban cserépek, Orosz E. gyűjt.-ben. EM. XXV. (III.) 258. 1.

Marțian I. 91. sz. és II. 88. sz. halmokat, cserépeket és br. fibulát említ.

189. **Bő**, I. **Mezőbő** (Ta.).

Székelybő (Mt.).

190. **Bőd** (Beud, Szd.). — Határában 1334-ben *Nádasbüki* név. Mon. II. 269. 1.

191. **Bödön** (Bidin, Szd.). — Az EMER.-ban D. 476. sz. neolithikus kővéső. — Orosz E. (I. 17. sz.) magánkézben 2 kővésőt, 3 kőamuletet és egy agyagnehezéket látott.

Határában 1864-ben *Coada tăului* (= Tófarka) név szerepel. Mon. II. 274. 1.

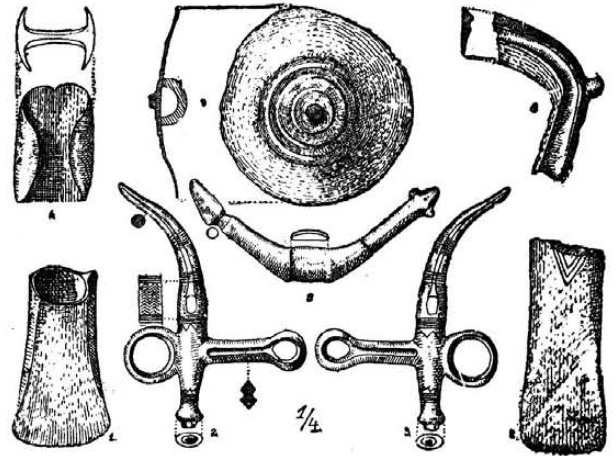
192. **Bögöz** (Mugeni, U.). — A *Pagyvántető* határrészben neolithikus telep (44. kép). Kiss I. k. 13. 1.

193. **Bökény** (Bukin, Buchin, Krsz.). — *Wolován István* birtokában több tárgy volt innét, köztük tokos br. balták. *Milleker* I. 27. 1.

194. **Bölön** (Belin, Hsz.). — Az EMEÁ.-ban *Elephas primigenius* zápfoga. EME. Évk. V. 119. 1. — *Gooss* 15. 1. — Az EMER.-ban IV. 4351. sz. *Bos primigenius* zápfoga.

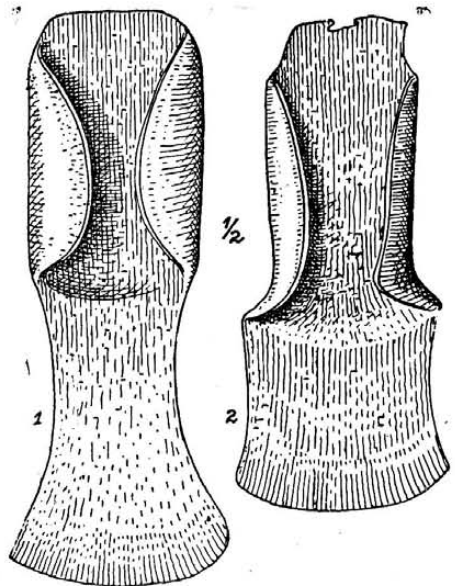
A SzNM.-ban a *Lügetárnyék* határrészből br. gyűjtélkes lelet, melyben van: 3 zablatag, sarlótöredékek, karperec-töredékek, 4 szárnyas és tokos baltatöredék, 1 füles br. korong, végül egy br. edény töredékei (45. kép). SzNM. Ert. I. 49. 1. — Székely Nemzet 1885. évi júl. 30-i

116. sz. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 185. 1. 166. sz. — *Marțian* I. 95. sz., II. 54. sz. — *Roska* Szf. 47. kép. — Mannus 1932. 542. 546. 1. U. ott 79./885. sz. szárnyas br. baltá (46. kép 2. sz.), valószínűleg u. a. leletből. *Roska* Szf. 36. kép. 2. sz. — V. ö. OTÉ. XIII. (2. rész X.) 1888. 69. 1. 19. sz., ahol egy br. baltát említ. — *Nestor* 505 a. sz. jegyzet, 134. 1. 26. kép, 537. sz. jegyz. — Gutenberg Lexikon 6. k. 520. 1.

45. kép. A bölöni bronzlelet.

A *Kollátpataka* és *Hajdinárom árka* egybeszakadásánál levő hegyfokot *Várhegy*-nek nevezik. Orbán III. 23. 1.

46. kép. Bronz szárnyas balták: 1. Sinfalváról, 2. Bölönböl.

Határában 1697-ben *Varjúvár*, 1716-ban *Nádpatak*, 1743-ban *Csilyános tava*, 1750-ben *Tómart*, *Varjúvár karéja* nevek. Emlékkönyv 58. 1.

195. **Böly** (Beiu, Ta.). — Egykori 2 halastaváról *Sztripszky* 51. 1. 100.—101. sz.

196. Bözöd (Bezid, U.). — Az EMER.-ban I. 1286. sz. festéktörő, vagy fenőkő. *Roska* II. 119. kép 1. sz. — U. ott I. 1276.—77. sz. br. karperecek. Útm. 17. l.

A *Várhegy*-en sok vastag cserép fordul elő. Állítólag kőfal is állott ott, amit lehoradtak a faluba építkezésekhez. *Orbán* I. 150. l. — *Marțian* I. 96. sz. és II. 95. sz., ez utóbbi helyen tévesen Bözödújfalunak.

Bözödon felül van kb. 10, sorba helyezett, kerek halom, amelyeket *Asztagos domb*-nak hívnak. Bizonyosan mesterségesek, mert aljukban sok vastag cserepet s más fegyvertöröredéket leltek. *Orbán*-nak egy pásztor azt is elmondta, hogy ott aranyekét is leltek. *Orbán* I. 150. l.

A hagyomány szerint a *Locpatak* völgyében *Locfalva* néven község volt, egy ott levő dombot most is *Templomhegyesi*-nek hívnak, az alatta levő teret *Falu helyé*-nek nevezik. — A mellette felnyúló *Házás völgy*-ben vastag cserepdarabokat, téglákat és érmeket leltek. *Orbán* I. 150. l.

197. Bözödújfalunak (Bözöduifalau, Bezidul Nou, U.). — Az EMER.-ban I. 1278. sz. ívelt fokú, mandulaalakú kőfejsze. — Útm. 12. l. tévesen idehelyezi az EMER.-ban levő I. 1286. sz. bözödi festéktörőt, vagy fenőkövet, — *Marțian* II. 95. sz. alatt tévesen idézi innét az EMER. I. 1276.—77. sz. br. karpereceit, mert azok Bözöd-ről valók. — *Marțian* II. 95. sz. a bözödi *Várhegy*-et is tévesen helyezi Bözödújfaluba. — V. ö. *Orbán* VI. 352. l.

A marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. gyűjt. ben egy-egy 10,5 cm h. kaptafaalakú balta és egy 7 cm h. egyenes fokú, aeneol. kőfejsze.

198. Bradacel (Brădețel, Hu.) és **Felsőboj** (Hu.) között a hegyélen kőfejsze és cserepek. Hunyad vm. tört. I. 9. l.

199. Bradest, l. Fenyéd (U.).

200. Bradest (Brădești, Af.). — A NBKM.-ban 1883. k.-z. sz. alatt *La varfu cicerii* határ-részből vesszős, barázdás tüzelésű cserepek, agyaggyöngyök, fejszeél és rézkori kőbalta; 3469. sz. korabronzkori bronztör-penge a *La burgu* határ-részből; — 82a. sz. bronzlándzsa és 82b. sz. díszített bronzövrészlet a *Piatra topliții* sziklahasadékaiból.

201. Brassó (Brașov, Kronstadt, Br.). — A *Kápolnahegy*-en levő *Nonnenloch*, a *Salamonfelsen*-ben levő, valamint a *Schulergebirge*-n levő *Milchloch* barlangról *Bielz* I. 18. l. 12. sz., 19. l. 13. sz., 19.—20. l. 14. sz.

A *Bethlengrotte*, *Rittersteighöhle*, *Untere u. Obere Burggrundhöhle*, *Zigeunerloch*, *Höhle am grossen Hangestein*, *Teufelshöhle*, *Salamonshöhle*, *Steinmilchhöhle* (benne Ursus spelaeus csontjai), *Goldloch*, *Flintschhöhle*, *Gutheilhöhle*, *Höhle im Ödweg am Bache*, *Höhle im Ödweg, hoch auf der Felswand* nevű barlangokról *Podék F.* Die Höhlen des Schulergebirges. Jahrb. d. Burzenl. Sächs. Mus. I. 1925. 43.—45. l.

A SzNM.-ban a *Bertalanhegy*-ről (*Gesprenberg*) tűzkőbalta. Emlékkönyv 332. l.

Az EMER.-ban a *Kápolnahegy*-ről I. 1830. sz. kőfejszetöröredék; — a *Rakodóvölgy*-ből I. 1843. sz. rézkori agyagsupor.

A BSM.-ban: a) A *Rakodóvölgy*-ből mandulaalakú kővéső, réz- és korabronzkori kerámika és 2 kelta pásztagyöngy. *Schroller* 77. l. 110. sz. és IX. t. 7. sz. — b) A *Schmidt-téglagyár* területéről u. olyan kerámika, u. o. 77. l. 114. sz. — c) A *Zinne*-ről u. olyan kerámika U. o. 77. l. 115. sz. — d) A *Salamonfelsen*-ről aeneol. barázdás tüzelésű és lensés díszű kerámika, továbbá rézkori kőcsákány, I. vaskori vaskések, vaszabla oldaltagja, kelta talpas tál, vasbalta, tokos vasvéső, vas és br. sarkantyú. *Párvan* 527. 705. 784. l. — *Nestor* 161. l. 668. sz. jegyz., 34. kép, 691. sz. jegyz. — *Schroller* 77. l. 111. sz. — e) A *Kronstädter Wiesenerl* aeneol. lensés és vesszős díszű kerámika, mint a korpádi. U. o. XXXI. t. 3. 4. 6. 9. sz. (U. onnét kettős ellentett élű rézcsákány is). — f) A *Biengärten*-ből *Schneckenberg*-kultúra (erődsi felső réteg) emlékei. U. o. 77. l. 107. sz. — g) A *Gesprenberg*-ről (*Bertalan-hegy*) *Rhinoceros*-állkapocs és *Schneckenberg*-kultúra emlékei. ZfE. XXX. 1898. Verh. 515. l. — *Childe* II. 128. l. és 79. ábra. — *Schroller* 77. l. 108. sz. és LII. t. 1. 5. 6. 9. 10., LIII. t. 14.—17. 20., LIV. t. 15.—16. sz. — h) A *Marktplatz*-ről u. o. kultúra emlékei. U. o. 77. l. 109. sz. — i) A *Schneckenberg*-ről a róla elnevezett rézkultúra emlékei. U. o. 77. l. 112. sz. és L. t. 1.—6. 8. 11., LI. t. 5. 11., LII. t. 2.—4., LIII. t. 1.—3. 5.—7. 12. 13., LIV. t. 3. 9. 13. 14., LV. t. 10. sz. — *Nestor* 69. l. 275. sz. jegyzet, 72. l. — Debreceni Közlemények 1939. 2. sz. 5. l. — j) A *Steinbruchhügel*-ről a *Schneckenberg*-kultúra emlékei. *Schroller* 68. és 77. l. 113. sz. és L. t. 7., LI. t. 3.—10., LV. t. 2. 6. 11. sz. — Debreceni Közlemények 1939. 2. sz. 5. l. — k) Brassó területéről aeneol. kőszekrény sír. — l) A *Staffen*-ről ívelt fokú kőfejsze. — m) A cementgyár területéről egyenes fokú, nyéllyuk táján kétoldalt kiugró kőfejsze. — n) A *Katharinengasse*-ből egyenes fokú, trianguláris kőfejsze. — o) A *Hangesten*-ről rézkori kőcsákány.

A Brassó melletti kénsavgyár területén löszbe mélyített körtealakú és egyenesfalú ősk. szemétködrökben 4, *Schroller* szerint kelta-dák csontvázaz temetkezés. *Schroller H.* Der Gräberfund in der Schwefelsäurefabrik bei Kronstadt. Jahrb. d. Burzenl. Sächs. Mus. I. 1925. 109.—113. l. Az itt közölt cserepek rézkoriak. — U. ott a *Schneckenberg*-ről I. vaskori, kúpos végű br. karperec. *Nestor* 694. sz. jegyz.

U. ott a *Brunzhügel*-ről I. vaskori kétfülű edények; a *Talinenberg*-ről villanova-hallstätti urnasírok.

U. ott Brassó környékéről korabronzkori kerámika, 4 tokos füles bronzbalta. V. ö. még ASL. XXI. 99. l. — MAGW. XXX. 190. l. — *Hoernes*: Urgeschichte d. bild. Kunst. 2. kiad. Wien, 1915. 259. 299. 304. 307. l. — AÉ. ú. f.

XLII. 50. és 306. l., ahol *Roska* tévesen említi a kettős ellentett élű rézcsákányt, amelyet a *Kronstädter Wiesen*-en letek szórványosan az u. ott felszínre került lencsés díszű kerámiával. V. ö. *Schroller* 67. l. — *Marțian* I. 99. sz., II. 100. sz. — *Nestor* 102. l. és 415. sz. jegyz. — *MAGW.* 1900. 189. l.

Az *Astra* nagyszebeni múzeumában 2153. sz. kaptafaalakú átfúrt balta (Debreceni Közlelemények 1939. I. sz. 3. l.), 1713. sz. rézkori harci balta, egy szám nélküli aeneol. balta megkezdett fúrással, végül 1212. sz. br. tokos füles balta.

Az *Egger*-gyűjt.-ben volt egy 44 cm h. bronzlándzsa, egy 12 cm átm., 38 gr súlyú, sodrott, hurokban és horogban végződő arany nyakperec, 2 aranyfibula, egy 12 cm átm. állatfejes ezüsttorques. *Egger* VI. t. 39. sz., XXV. t. 92. sz., 24. l. 206. sz., 29. l. 248. sz.

A *Schneckenberg*-en kúpos végű br. karperecet és szkíta nyílhegyet letek. *Schroller*: *Urgesch. Forschungen im Burzenlande*. Nachrichten d. deutsch. anthr. Gesellschaft 1928. 90. l. — *Nestor* 578a. sz. jegyzet.

A MNM.-ban egy 27.50 gr súlyú, őskori, vékony, kétrét összehajlított, kerek sodronyból képezett, mintegy 7 cm arany spirálhenger 18 tekerccsel, melynek egyik vége hurokban, a másik pedig ebbe illő kampóban végződik. A hurokot mélyített csavarvonal ékíti. MNM. 1891. évi besz. napló 14. sz. — *AÉ.* ú. f. XI. 448. l. és képe u. o. 352. l.

Környékéről a *Dessewffy*-gyűjt.-ben 3 barbár ezüst érem (*Dessewffy* I. 19. l. és XVII. t. 431. 432. 435. sz.) és még egy II. Fülöp-féle utánzat (u. o. III. 41. l. és XXXIV. t. 830. sz.), továbbá még 3 barbár érem. U. o. III. 42. l. XXXVII. t. 871. sz., IV. 79.—80. l. és LI. t. 1256.—1257. sz. — Környékén letek még 12 barbárérmét és két thasosi tetradrachmát. NK. VII. 1908. 9. l.

Egykori 2 halastaváról *Sztripszky* 65. l. 207.—208. sz.

202. Brád (Brad, Bradu, Hu.). — Br. gyűjteléses leletből 1 lándzsa, 1 tokos füles balta és 2 karperec került az aradi kultúrpalota gyűjt.-be (47. kép). *AÉ.* ú. f. XII. 70.—71. l. — *Hampel* II. 19. l. és CCXLIX. t. — Hunyad vm. tört. I. 15. l. és 60. kép. — *Marțian* I. és II. 97. sz. a *Jahrb.* 1856. 13. l. és *Gooss* 68. l. után régi bányanyomokat említ. Ezek mívelése minden valószínűség szerint az őskorig is visszanyúlhat.

A Szegedi Városi Múzeumban Babelon I. 199. típusú római köztársasági ezüstdénár. NK. XI. 10. l.

203. Brátka, I. Barátka (Bi.).

204. Breáza (Breaza, Af.). — Aranybányászatának nyomai visszanyúlhatnak az őskorig is.

205. Bresztóe, I. Torontálbresztovác (Tò.).

206. Brestye (Breștea, Te.). — 1877-ben III. Antiochus syriai király ezüstermét, 1 athéni

ezüstdrachmát és 1 abderai ezüstermet letek. *Berkeszi* 12. l.

207. Bresztovác, I. Torontálbresztovác (To.).

208. Bretye, I. Magyarbretye (Hu., a Sztrigy jobbpartján).

Oláhbretye (Hu., a Sztrigy balpartján.).

209. Brébfalva (Brebeni, Szd.). — Határában 1770-ben *La halastău* (= a halastónál) név. *Mon.* II. 279. l.

210. Bréd, I. Bered (Szi.).

211. Bréte, I. Szászbréte (Szd.).

212. Brotuna, I. Baszarabasz-Brotuna (Hu.).

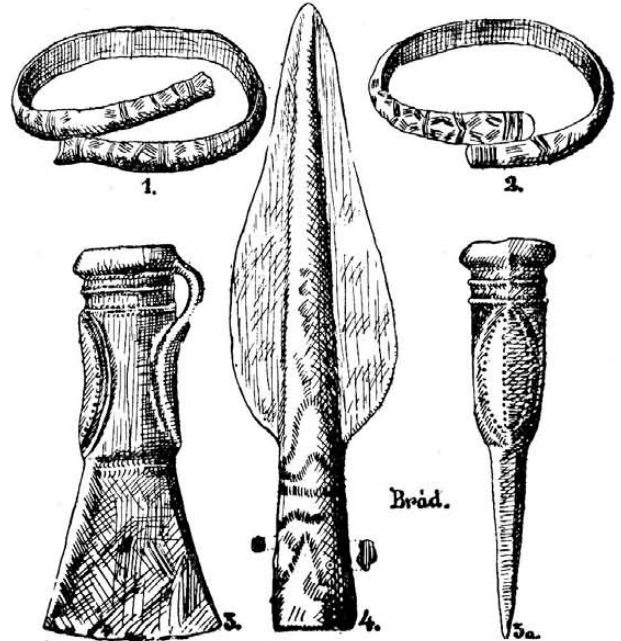
213. Brulya (Bruiu, Braller, Nk.). — Az irodalom Bos u. priscus maradványait említi innét. *EME.* Évk. V. 121. l. — *Gooss* 15. l. — *Verh. d. Herm. Ver. f. Naturw.* I. 1850. 171.—175. l.

214. Bruznik, I. Marosbrosznok (Krsz.).

215. Buczáva, I. Sólmosbuczáva (Ar.).

216. Bucsonfalva (Butyásza, Buteasa, Sza.). — *Kubinyi Ferenc* gyűjt.-ben egy 9.4 cm hosszú br. balta. *Hampel* II. 72. l. — Szilágy vm. mon. I. 117. l.

Határában *Kövár. Kövári* I. 169. l., II. 152. l.

47. kép. A brádi bronzlelet.

217. Buesum (Bucium, Af.). — Aranybányászatának nyomai az őskorig is visszanyúlhatnak.

218. Budafalva (Nemesbudafalva, elébb Ungurfalva, Ungureni, Szd.). — Az *EMER.*-ban 10182. sz. br. csákány. — *A Mon.* I. 117. l. br. gyöngyöket is említ. — A község déli határában egy csomó br. kardra bukkantak, amelyek cigánykovács kezébe kerültek. *OTÉ.* X. (2. rész VII.) 1895. 286. l. — *Orosz* I. 18. sz., II. 8. sz. — *Mon.* I. 117. l., II. 292. l.

219. Budatelke (Budateleec, Ko.) és **Szumurduk** (Ko.) között létezett *Darvastó*-ról *Sztripszky* 35. l. 6. sz.

220. Budfalva (Budești, Mm.). — A NBKM.-ban egy 39.5 cm h. bronztű.

221. Budurásza, I. Bondoraszó (Bi.).

222. Bujánháza (Boinești, Sza.). — Határában állítólag dák vár. AÉ. ú. f. XII. 316. l. — *Párvan* 300. 301. 316. 376. 755. l.

223. Bujdos (Buduș, Szd.). — Határában 1864-ben *La tăuri* (= a tavaknál), *La tău Bobei* nevek. A *La tăuri* határnevet 1913-ban is feljegyeztem. V. ö. Mon. II. 303. l.

224. Bujtur (Buituri, Hu.). — A *Torma Zsófia* gyűjt.-ben volt *Elephas primigenius* zápfoga a harmadkori kövületek lelőhelyéről. EME. Évk. V. 126. l. — *Gooss* 10. l. — Az EMEÁ.-ban moustiéri vakaró. *H. Breuil*: Stations pal. en Trans. Bul. Soc. Nat. Cluj, II. 195.—196. l. és 2. kép 5. sz. — *Roska* I. 303. l. és 185. kép 5. sz. — AO. VIII. 349. l. — B.-H. XIV.—XV. 22. 84. l. — Siebenb. Vierteljahrschrift 1932. 132. l. — *Kadić* 14. 119. l. — *Nestor* 17. l. — Dacia V.—VI. k. 50. 66. l.

Az EMER.-ban IV. 2111. sz. neolithikus viaszopálvakaró. — Az EMEÁ.-ban neol. cserepek a bujturi kövületek árkából. — M. C. C. 1856. 94. l.

225. Bukin, I. Bökény (Krsz.).

226. Bukova (Bucova, Hu.). — *Marțian* I. 101. sz. és II. 107. sz. földhányásokat említ. — Az őskor és különösen a dákoknak a rómaiak ellen való védekezése szempontjából a *Vaskapu szoros*, melyben Bukova is fekszik, elsőrangú hadászati fontossággal bír. Itt vezetett át az őskori kereskedelmi út is, mely a Bánátot a Hátszegi völgygel összekötötte. V. ö. *Neigebaur* 16. l. — *Gooss* 68. l. — *Jahrb.* 1856. 7. l.

227. Bukovec (Bucovăț, Krsz.). — 1895-ben a gróf *Serényi János* birtokán lelt cserepeket ajándékozott a MNM.-nak *Szentkláray Jenő*. AÉ. ú. f. XVI. 176. l. — *Milleker* I. 27. l.

1904-ben gr. *Serényi J.* birtokáról 1 kelta vaskést (nyelének vége karikára van visszahajlítva), 1 agancsvéget, 1 tömör br. hengert, 1 vasnyílcsúcsot, 1 kelta vaslándzsát, 1 kelta vasarló hegyét szerezte meg a temesvári múzeum. *Milleker* III. 24. l.

228. Bulbuk (Bulbuc, Hu.). — A Maros jobbparti hegységében Bokaj és Homoród között ősk. telep cirádás cserepekkel (valószínűleg az aeneolithikumból) és agancsárákkal. — A szászvárosi ref. Kún-kollégium gyűjteményébe kőfejsze és szilánkok jutottak innét. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 62. l. 26. sz. — Hunyad vm. tört. I. 13. l. — *Marțian* I. 102. sz., II. 111. sz.

229. Bules, talán **Ziridava** (Bâlci, Krsz.). — Említi *Ptolemaeus*. *Milleker* II. 8. l.

230. Bulzesd (Bulzești, Hu.). — Barlangjai: *Peșterea Bolondului*, *Racovitza* 512. l.

Peșterea dela Rusești, u. o. 513. l. — *Tég-lás G.* alaprajza nem pontos (Újabb barlangok

az Erd. Érchegys. övéről és a Fehér-Körös hunyadm. völgyszakaszáról. Mat. Termtud. Közl. Bpest, XXIV. 303.—338. l. 13. ábra.)

Peșterea de sub Bulz, *Racovitza* 513.—514. l. — Mat és Termtud. Közl. 325. l.

231. Bun, I. Kisbun (Kk.).

Nagybun (Kk.).

232. Buny, I. Nagybuny (Szd.).

233. Bunya (Bunea Română, Krsz.). — Határában *pogányvár*, melyet tévesen halomnak tüntet fel a *Rómer Fl.*-féle Résultats 100. V. ö. *Milleker* I. 27. l.

234. Buszd, I. Buzd (Af.).

235. Butyásza, I. Bucsonfalva (Sza.).

236. Butyin, I. Körösbökény (Ar.).

237. Búza (Buza, Szd.). — Az EMER.-ban D. 466. sz. 14 cm h. enyhén ívelt hátú, kaptafalakú kőfejsze. Debreceni Közlemények 1939. 1. sz. 3. l. — U. ott D. 490.—91. sz. kettős csonkakúpos agyaggyöngyök. *Orosz* I. 19. sz.

Vrabie (= veréb), *Izvoare* (= források), *Bég és Ursoaică* (= nöstény medve) határrészekben ősk. telepek. *Marțian* I. 105., II. 115. sz. — Mon. II. 310.—311. l. — *Orosz* II. 9. sz. — OTÉ. 1903. 575. l. A MNM.-ban obszidiánszilánk. AÉ. ú. f. XI. 81. l.

Határában 1329-ben *Büzös tó*, *Szarvastó*, 1622-ben *Bornemissza gátja alatt* nevek. Mon. II. 316. l. — *Hodor* 742. l.

238. Búzaháza (Buza, Mt.) és **Csikfalva** (Mt.) közt levő *Bögözháza* határrészbe egykori községet helyez a hagyomány. *Orbán* IV. 84. l.

239. Búzamező (Buzaș, Szd.). — A Szamos régi medre közelében a régi út melletti homokkőbarlang nyílásánál őskori telep. — A MNM.-ban innét *Frink Lajos* ajándéka képen obszidiánszilánk, 4 síma, 1 grafitos és 1 kuszált vonaldíszű cserép, köztük egy ősk. korongon készült is. AÉ. ú. f. XI. 81. l., XVII. 97. l. — *Orosz* I. 20. sz., II. 10. sz. — *Marțian* I. 106. sz., II. 116. sz. — Mon. II. 322. l.

1910-ben *Cooda Bălții* (= a tó farka) és *La tăuț* (= a kis tónál) határneveket írtam fel.

240. Búzásbesenyő (Beșineu, Kk.). — Egykori halastavának környéke az őskor szempontjából is fontos lehet. Gátja a község alatt ma is látható s majdnem a Kerelőszentpál-besenyői útig ér. EM. 1911. 309. l.

241. Buzd (Buszd, Boz, Af.). — A szászsebesi ev. gimn.-ban kettős ellentett élű rézcsákány. Schässburger Gymnasialprogramm 1871. — *Gooss* 16. l. — *Hampel* II. 19. l. — *Marțian* I. 107. sz., II. 92. sz. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 76. l. 80. sz.

242. Buzd, I. Szászbuzd (Nk.).

243. Büdöspatak (Bizușa, Szd.). — *Orosz* E. gyűjt.-ben chalcedon-magkő. OTÉ. XXVI. 1901. 35. l. — *Orosz* II. 11. sz.

244. Bükkőtőfalu (Stremț, Szi.). — *Bohățiel Sándor* mérnök gyűjt.-ben tokos füles br. balta (48. kép).

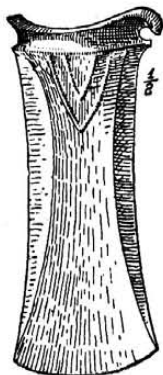

245. Bükszád, I. Sepsibükszád (Hsz.).

246. Bürgesd, I. Bürgesd (Szi.).

247. Bürgesd (Bilghez, Szi.). — A MNM.-ban trachytfokos, hossza 9.8 cm, foka 3.7 cm széles, nyéllukája 2.9 cm átmérőjű. MNM. 1876. évi besz. n. 149. sz. — Mon. I. 30. l. — *Hampel Cat.* 133. l., Ant. 16. l. és IV. t. 16. sz. tévesen Bülgezd alatt.

Határában *Tógát*, vagy *Kerekkert*, *Nagyító* és *Kődomb* nevek. Mon. III. 189. l.

48. kép. Tokos füles bronzbalta Bükkötfaluról.

248. Bürkös (Bârgăuș, Af.). — A NBKM.-ban 1648.—56. sz. lófog, aeneol. cserepek és kőszekőttörödékek, valamint egy rongált kaptafaalakú balta, ívelt fokú kőfejszetörödékek.

C

1. Canonia, I. Versec (Te.).

2. Cege (Țaga, Szd.). — A *Hódostó* nyugati partján őskori telep. EME. Évk. 1903. 89. l. — OTÉ. 1894. 28. l. — EM. XX. 93. l.

A *Montessori J.* gyűjt.-ban volt egy kőbalta. — A szamosújvári főgimn.-ban A. 18. sz. trapezoid homokkővésső. OTÉ. XVI. 1891. 155. 186. l. — *Marțian I.* 138. sz., II. 707. sz.

Az EMER.-ban 2189.—98. sz. bronzkori és villanova-urnatörödékek; a tó vízlevezető csatornája mellett az út jobb oldaláról kikerült IV. 2187. sz. gúlaalakú agyaghálósúly, torha, IV. 2188. sz. agyaggyöngy és u. ott. de a községnek valószínűleg más részében lett D. 475. sz. kővésső. L. *Göe* alatt is. — Erdély 1933. 8. l.

A NBKM.-ban 598.—650. sz. alatt *Herepei Károly*-nak a tó nyugati partján eszközölt ásásából 2 kőalapács, kővéssők, morzsolókövek, obsziidiánszilánk, hálósúly, neol. és aeneol. cserepek (AÉ. XLVII. 1934. 151. l.) és négy-szegletű edény. AÉ. ú. f. VIII. 338. l. — *Orosz I.* 21. sz. — *Orosz E.* magánkézben kőket látott, gr. *Wass Jenő* gyűjt.-ben a *Ménlői tanya* határrészéből 2 lyukkal átfúrt, csiszolt kőkorong. *Orosz I.* 21. sz., II. 17. sz. — Mezőség 1904. okt. 20-i sz. — Debreceni Közlemények 1939. 1. sz. 3. l.

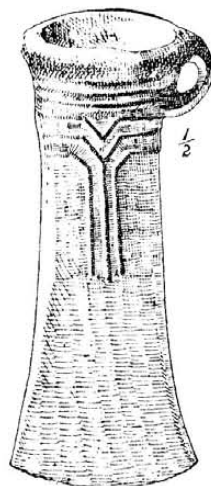
Határában 1321-ben *Szarvastó folyó*, *Ombuztó*, 1811-ben *Újtó*, 1864-ben *Tău* (= tó) nevek. Mon. II. 477. 478. l. 2. sz. jegyzet és 495. l. — V. ö. még *Sztripszky* 43. l. 43. sz. — OMIK. XX. (VII.) 192. 228. l. — *Herman O.* I. 73. l. — *Hodor* 706.—707. l.

Villanova-urnatörödékek kerültek a kolozsvári gör. kat. szeminárium gyűjteményébe is. Gr. *Logothetti Arisztid.* A mezőségi tavakról. Erdély 1931. 49.—54. l.

3. Cegő, I. Szászcegő (Szd.).

4. Cegőtelve, I. Szászcegő (Szd.).

5. Celnă (Țelna, Af.). — Az EMER.-ban IV. 1884. sz. br. tokos füles balta (49. kép). — A MNM.-ban 8 tokos füles balta. AÉ. ú. f. XII. 344. l.

49. kép. Tokos füles bronzbalta Celnáról.

6. Cente (Țentea, Szd.). — A szamosújvári főgimn. gyűjt.-ben hegyesnyakú, ovális átmetésű kőbalta. Lelt. sz. A. 45., hossza 19 cm, ívelt élének szélessége 6 cm.

Orosz E. (I. 22. sz.) állítólágot innét származó kőbaltát látott magánkézben.

7. Cikmántor (Ciucmandru, Țicmandru, Zuckmantel, Kk.). — A *Hagyabegyőről* urnák és görög ezüstérmek kerültek a cikmántori *Teleki* grófnő gyűjt.-be. *Gooss* 63. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 198. l. 253. sz. — *Marțian I.* 139. sz., II. 181. sz.

8. Cikud, I. Mezőcikud (Ta.).

9. Cimpeny, I. Kimpényszarduk (Hu.).

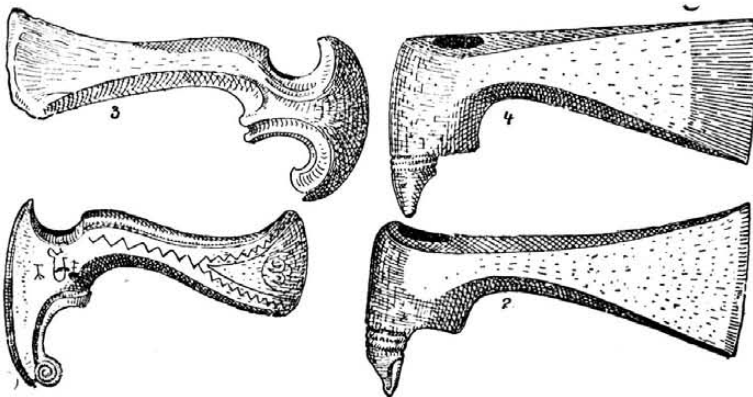
10. Cőfalva (Țufalău, Hsz.). — A SzNM.-ban barna festésű cserép és az erődsi felső réteggel egyező telep emlékei, köztük egy fazék, melynek fenekén éltre állított négyszög, a szemben levő szögek átlókkal vannak összekötve, a szögek végén egy-egy gömböcske. SzNM. Ért. I. 52. l.

1840-ben került felszínre egy aranykincs, melyben volt 9 aranybalta, nyers arany és aranylemezből készült ékszerek. Egy csákányt és a lemezes ékszereket a wieni cs. kir. múzeumok szerezték meg, a MNM. birtokába pedig felvarrásra alkalmas körídomú lemezes ék-

szerek (egyiken hullámos dísz) kerültek. Valamennyi erdélyi aranyból készült, súlyuk 965,5 arany. Részben elkallódtak. Rajzukat *Horváth K.* őrizte meg (50. kép). *Sitzber. d. phil. hist. Cl. d. k. k. Akad. Wien*, VI. 1851. 280. l. — *Arnth: Analekten XIV. t.* — *M. Akad. Ért.* 1841. 72. l., 1852. 254. l. — *Seidl I.* 28. l. — *ASL. N. F. XIII.* 1876. 433. l. 490. 532. l. és VI. t. 7. sz. (aranyboglár), V. t. 12. sz. aranybalta, VIII. t. 7. sz. aranyláncszem, XIV. 65. l. — *Új Magyar Múzeum* 1853. 56. l. — *AK. V.* 32. l. — *Orbán II.* 156. l. — *Pulszky: Rézkor* 72. l., *Mo. A. I.* 201. 204. l. — *OTÉ. XII.* (2. r. IX.) 182.—183. l. 155. sz. — *AÉ. ú. f. XXXIII.* 311. l. — *Jahreshefte XI.* 1908. 266. l. — *Párvan* 329. 355. 359. 364. 366. l. s u. o. 5. és 6. sz. jegyzet., 386. 387. 390. 392. 397. 400. 403. 405. 406. l. 3. sz. jegyzet, 432. 433. 441. 442. 449. 450. 483. 533. 679. 680. 683. 691. 693. 758. 759. 762. 765. 770. 771. 772. l. és 256. ábra 11. 12. sz. balták, 265. ábra alatt balta és aranydíszek. — *Roska Szf.* 45. kép. — *Hampel II.* 23. l. — *Gooss* 18. l. — *Marțian I.* 140. sz., II. 709. sz. — *Childe II.* 388. 390. l. — *Nestor* 120. l., 494. sz. jegyzet. — *Kiss I.* k. 23. l.

Nincs kizárva, hogy az *Andrássy-gyűjt.* baltája esetleg innét való. *AK. V.* 34. l.

Orbán B. (III. 156. l.) Barátosra teszi ennek a kincsnek a lelőhelyét.

50. kép. A cőfalvi aranybalták.

Határában 1766-ban *Fogtava, Kovács nádja, Córa menő* nevek. Emlékkönyv 58. l.

11. *Contra-Margum*, I. *Osztrova szigete* (Marossziget?).

12. *Coronini*, I. *Lászlóvára* (Krsz.).

Cs

1. *Csaholy*, I. *Magyarsaholy* (Szi.).
Oláhesaholy (Szi.).

2. *Csapó*, I. *Marosesapó* (Kk.).

3. *Csaramida* (Téglavár, Zolt, Krsz.). — Hajdan község Zold közelében, melynek emlékét a *Cărămida* (= téglá) határnév őrzi. Hitelesí-

tendő, hogy nem rejt-e őskori nyomokat is? *Krassó vm. tört. II./I. k. Bpest*, 1884. 100. l. — *L. Zold* alatt is.

4. *Csarnóháza* (Bulz, Bi.). — *Barlangjáról OTÉ. VII.* (2. r. IV.) 110. l.

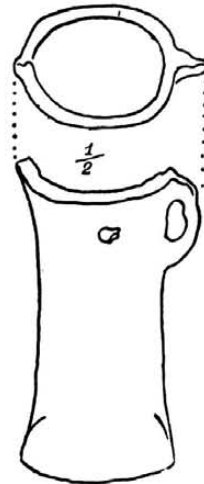
5. *Csatán* (Cetan, Szd.). — 1910-ben *Bástya* határnevet jegyeztem fel.

6. *Csatár*, I. *Hegyközcsetár* (Bi.).

7. *Csák* (Csákova, Ciacova, Te.). — Voltaképpen itten lelték azt a bányabükkiekkel egyező típusú rézbaltát, melyet az irodalom tévesen *Lippáról* származtat. *V. ö. CIA.* 1876. I. t. 8. sz. — *Hampel Cat.* 143. l. — *Pulszky Rézkor* 27. l., *Mo. A. I.* 82. l. — *Ephemeris Dacorom. IV.* 1926.—27. l. ábra 1. sz. — *Délm. Tört. Rég. Ért.* 1889. 4.—6. és 15.—16. l. — *Arad vm. monogr. II./I. k.* 12. l. 4. sz. jegyzet.

A temesvári múzeumban kettős ellentett élű rézcsákány. *Hampel Cat.* 113. l. — *Pulszky: Rézkor* 58. l. — *AÉ. ú. f. XIII.* 128. l. — *Milleker I.* 27.—28. l. szerint két bányászcsákányt leltek együtt (v. ö. *Tört. Rég. Ért. ú. f. V.* 15. l.), az egyiket egy rézműves vette meg s beolvasztotta, a másik a temesvári múzeumba jutott. Ennek hossza 32 cm, súlya 2,57 kg, nyéllyuka 4,2 cm átm. és 3,3 cm magas, egyik karja hosszabb, képe u. o. 28. l. — *V. ö. még Milleker Délm. ősk.* 34. l.

8. *Csákgorbó* (Ciachi-Gărbău, Szd.). — *Ruini* (= romok) határrészben kőeszközöket, br.

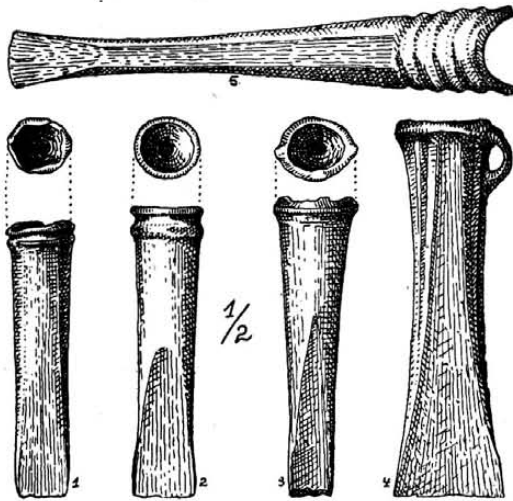
51. kép. Tokos füles bronzbalta Csákgorbóról.

baltákat, sarlókat és lándzsacsúcsot leltek. *Mon. I.* 121. l., II. 354. l. — *Marțian I.* 110. sz., II. 165. sz.

Az *EMER.*-ban 139. sz. enyhén félholdas kávájú balta (51. kép) és 140. sz. br. tokos füles véső (52. kép, 1. sz.). *Útm.* 15. l. — *Orosz I.* 23. sz.

Temesváry János gyűjt.-ben br. sarló. *AÉ. ú. f. XVII.* 434. l.

Orosz E. a volt dési múzeumban br. lándzsát említ (*AÉ. ú. f. XXVI.* 372. l.). *V. ö. Orosz II.* 13. sz. — Ma az *EMER.*-ban D. 573. sz. alatt,

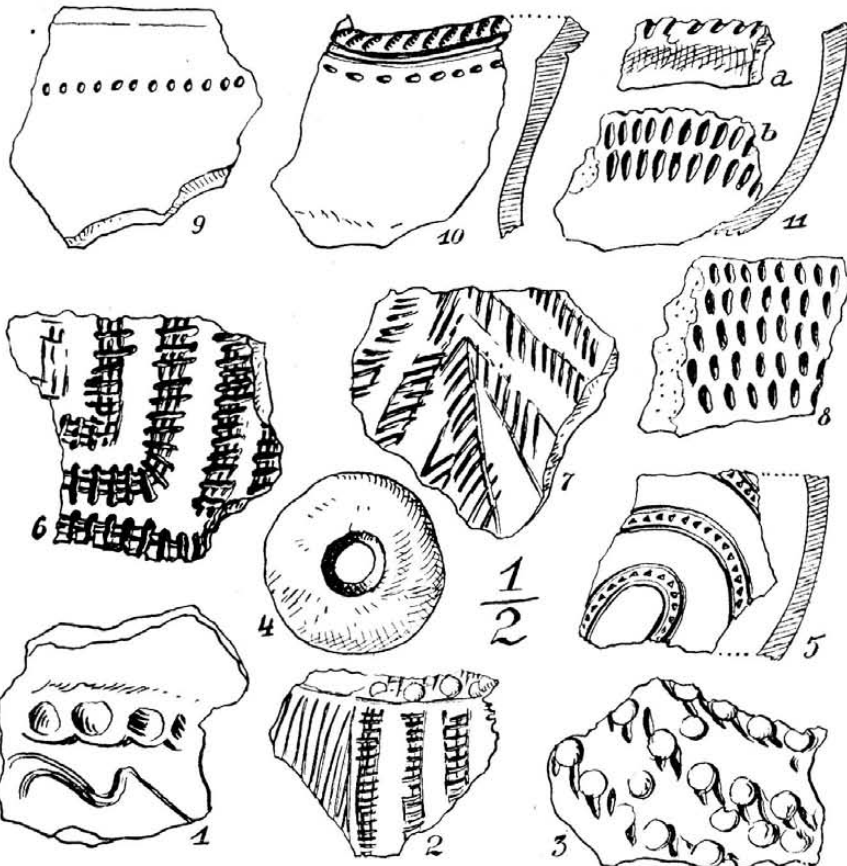
52. kép. Bronzvésők: 1. Csáki gorbórol, 2. 4. Erdélyből, 3. Oláh fodorházáról, 5. a csegezi Székelyköről.

9. Csáklya (Cetea, Af.). — Barlangjáról *Bielz* I. 49. l. 56. sz. — *Kövári*: Erdély földé ritk. 122. l. — *Mon.* I./1. 65. l.

radványok (53. kép), gyöngyök, átfúrt medvefog, fenn lyukas fenékö, vagy festékdörzsölő, csiszolókövek, kovavakarók csontsíp (lét. sz. 1312. *Roska* II. 174. kép 4. sz.); 2061.—73. és 2074.—112. sz. aeneol. és rézkori cserepek, opálosodott homokkő nucleus, ütőkö szilánk; I. 3024. sz. csontár, I. 3025. sz. állati szarv, I. 3026.—29. sz. cserepek, I. 3030. sz. simító, I. 3031. sz. fedő, I. 3032.—34. sz. gyöngyök, I. 3035.—40. sz. rézkori pereszlenek (54. és 55. kép.) — U. ott a *Vizesés* feletti szikláról IV. 2106. sz. hornyolt spirális díszű, barnavörös cserep. — U. ott a *Torma* Zs. gyűjt.-ben V. 9972. sz. neol. edényke és V. 9973.—74. sz. aeneol. cserepek.

U. ott 1328. sz. bronzlándzsa, 1329. 1330. sz. félholdas kávájú br. tokos füles balta, 1331. sz. br. tokos füles balta, 1332. sz. díszített br. lemeztöredék, 1333.—1334. sz. br. fibula tű nélkül és fibulatöredék, 1335. sz. agyaggyöngy fele. *Gooss* 16. l. — *EM.* VI. 1879. 31.—32. l. és 116. l., XXV. (ú. f. III.) 169. l. — *Ütm.* 13. l.

A NBKM.-ban a *La gruiu Luchii* határrészéből 372. sz. lapos rézvésző (*Mon.* II./1. 86. l.

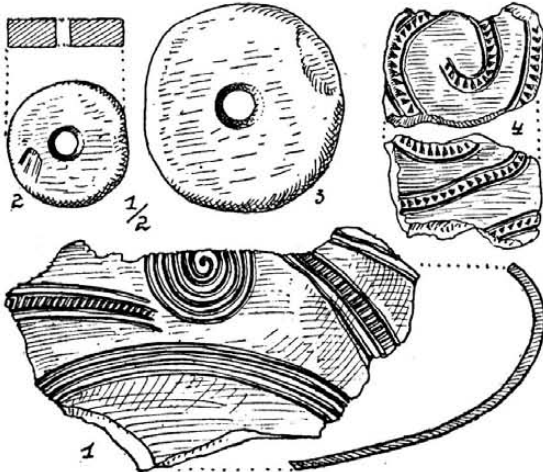

53. kép. Aeneolithikus edénytöredékek Csáklyáról.

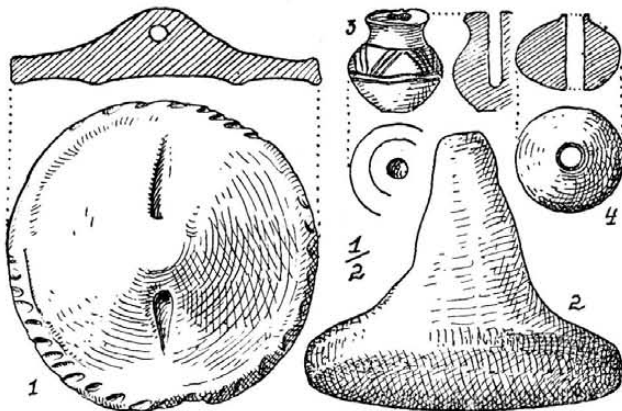
Az *EMER.*-ban 34. sz. amphibolpala-fejszefok. *EME.* Évk. V. 135. l. — *EM.* III. 162. l. (tévesen kalapácsnak mondja). — U. ott 1207.—1327. 1757.—66. sz. alatt aeneol. (barázdás tűzdelésű, lencsedíszű) és rézkori kerámikai ma-

és VIII, t. 75. sz. — *AÉ.* ú. f. VIII. 122. l. s rajza u. o. 121. l. 19. sz.); 2 drb. rézrög (*Mon.* 87. l. és IX. t. 87. 88. sz. — *AÉ.* ú. f. VIII, s rajza 123. l. 23. sz.); rézár (*AÉ.* ú. f. VIII. 122. l., rajza 121. l. 20. sz. alatt); rézkorong

(pereszlen, AÉ. ú. f. VIII. 122. l. s rajza 123. l. 21. sz.); br. sarlótöredék (Mon. 86. l. tévesen réznek mondja. Képe u. o. VIII. t. 80. sz.); — 1 félholdas kávájú br. tokos füles balta (u. o. 88. l. és X. t. 92. sz.); 1 bronzlándzsa-csúcs (u. o. 88. l. és X. t. 94. sz.); 1 br. gerely (u. o. 88.—89. l. és X. t. 95. sz.). Ebben a gyűjteléses leletben 23 drb. réz- és bronztárgy volt együtt.

54. kép. Bronzkori edénytöredékek Csákllyáról.

55. kép. Bronzkori agyaggyöngyök és simító Csákllyáról.

A ZfE. XXVII. 1895. Verh. 764.—765. l. adja egy bronzlándzsa hegyének (benné 4.02⁰/₀ cín és 12.57⁰/₀ ólom), 2 bronzlemeztöredék vegyelemzését s az utóbbiak (86.99⁰/₀ réz, 12.26⁰/₀ cín, 0.26⁰/₀ antimon, 0.07⁰/₀ ezüst, 0.31⁰/₀ nikkel, 0.11⁰/₀ kén) itáliai vegyítést mutatnak.

Ugyancsak a NBKM.-ban 2443.—3054. és 4255.—4379. sz. alatt a *Zuhatag* melletti őstelepről pereszlenek, ülő agyagidol, edényperemen díszként ülő idol az aeneol.-ból, a réz- és bronzkorból származó kerámika (Mon. II./1. 81. és 91. l. és IV. t. 26.—35. sz., XIV. t. 128. 135. sz. — Debreceni Közlemények 1940. I. sz. 6. l.), 2 lennt homorú koványílhegy, 1 gömbölyű márványbuzogány, 1 négykarajú syenitbuzogány (Mon. II./1. 80. l. és III. t. 11.—13. és 15. sz., a

négykarajú buzogány még AÉ. ú. f. VIII. 497. l. s rajza u. o. 418. l. — OMIK. XX. (VII.) 20. l.; a kerek buzogány *Pulszky* Mo. A. I. 27. l. 19. ábra), rézcákány töredéke (Mon. II./1. 86. l. és VIII. t. 76. sz. — AÉ. ú. f. VIII. 122. l. és képe 123. l. 22. sz.), rézkarperec (u. o. és VIII. t. 79. sz.), rézbalta (u. o. 86. l. és VIII. t. 72. sz.), u. olyan balta talkos palából való, mindkét lapján azonosan kivájt öntőmintája (u. o. 86. l. VIII. t. 72. sz. — *Hampel* II. 20. l., III. 51. l. 7. sz. — AÉ. ú. f. VIII. 93. l., XXXIII. 309. 313. l.), br. sarlótöredéke, br. nyakperectöredék.

U. onnét még sodrott vasfogantyú, vasüllő, vaskés br. nyele, kelta vaslándzsa, vaskés, kelta (III. periódusbeli) szárnyas vaskar, vaslanc (inkább zabla!), vascipesz, vas bőrvakaró, késő kelta bronzfibula, korongos fejű és számszerij-bronzfibula (56. kép.). Mon. II./1. 77. 99. l. és XXII. t. 243. 246. sz., XXIII. t. 247.—251. 253.—256. sz. — *Párvan* 318. l. 2. sz. jegyzet, 383. 514. 610. l. (kelta vaslándzsa). — U. o. grafitcserép és grafitcsésze alja.

Neigebaur 170. l. s utána EM. VI. 1879. — AÉ. ú. f. VIII. 337. l. 92.—93. l. — OMIK. XX. (VII.) 20. l. smirgelvésőt is említ innét. — *Neigebaur* 171. l. pedig azt mondja, hogy itten barbár tetradrachmákat, Julius Caesar és Augustus ezüstdénárjait is lelték. V. ö. AÉ. VIII. 93. l. — Maga *Neigebaur* 1874-ben több emberi csontvázat ásott ki. — Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 78.—80. l. 91. sz. thasosi tetradrachmákat, római családi és consularis érmekeket mond.

A MNM.-ban két aeneol. csonka edény a csákllyai sziklák közül. AÉ. ú. f. I. 167. l. — MNM. 1881. évi besz. n. 16. sz.

Az EMER. és a NBKM. leleteinek egy részét közli *Wosinsky* 29. l. III. t. 1. 3.—5. 7. sz., VII. t. 6.—7. sz. — A réztábla öntőmintája említve ZfE. XXXV. 1903. 446. l. s u. o. 24. ábra alatt spirális díszű cserepeket közöl. — *Schrollner* 67. l. 74. l. 23. sz. és XXVI. t. 8. sz., XXVII. t. 1. sz., XXIX. t. 2. sz. alatt Wietenberg-, barázdás tüzelésű, lencses díszű és rézkori keramikát sorol fel.

V. ö. még *Martian* I. 111. sz., II. 165. sz. — PZ. XIX. 68. l. és 67. l. 10. ábra. — SzNM. Emlékkönyve 337. l. — Dolg.—Trav. VI. 12. l.

Barcsay József testőr tulajdonában bronzphallus volt innét. Wienbe került.

Egy csákllyai ősk. hálónéhezéket közül *Herzman* O. II. 167. l. 47. ábra 10. sz. alatt.

A NBKM.-ban 2631. sz. háromlú, köpűs, szakás, szkíta br. nyílhegy is. — ESA. XI. 194. l.

10. Csákllyakő, l. Csákllya (Af.).

11. Csákló (Cicäu, Ta.). — A NBKM.-ban 1731.—1832. sz. alatt a *Szelistye* dűlőből aeneol. réz- és korabronzkori keramikai maradványok, 1870. sz. kőfejszeél, 1873. sz. rézkori fokos éle trachytból, továbbá rovátkolt br. karperec, vilanova-urnatöredék.

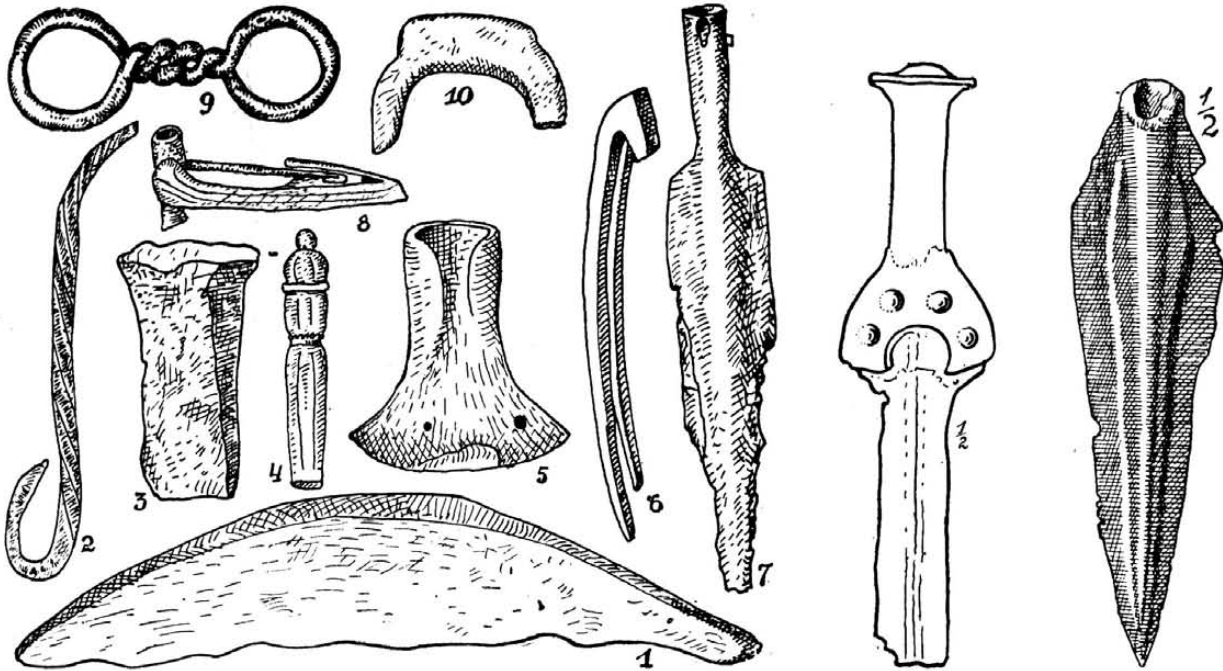
Az EMER.-ban a *Torma* Zs. gyűjt.-ben V. 9975. sz. u. o. korbelti cserép. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 83. l. 111. sz. — *Wosinsky* 29. l.

12. Csákova, I. Csák (Te.).
 13. Csány, I. Pusztacsány (Ta.).
 14. Császári (Cesariu, Szd.). — Egykori halastava emlékéit az 1864-beli *După tău* (= a tó mege) és *Coadă tăului* (= a tó farka) nevek őrzik. Mon. II. 364. l. — *Sztripszky* 44. l. 48. sz. — *Hodor* 693. l.
 Határában só. *Hodor* 693. l.

Székelykő tetejéről, — 193. sz. br. tör (57. kép) és 1560.—62. sz. br. balta (52. kép 5. sz.) és karika a *Székelykőről*, — IV. 2591. sz. br. lándzsa (58. kép) a Székelykő alatti *Disznópataka árkából* (másodlagos hely!).

Határában *Nádaspatok*, *Kerek gát*, *Nádkút*, *Szebeni vár*, *Tatárkút* és *Gorgán* nevek. *Jankó* II. 9. l.

56. kép. Kelta emlékek Csákljáról: 1. vaskés, 2. horog, 3. üllő, 4. fogantyú, 5. balta, 6. csipesz, 7. lándzsa, 8. fibula, 9. lánctag, 10. bőrvakaró.

57. kép. Bronztör Csegezről. — 58. kép. Bronzlándzsa ugyanonnan.

15. Csátófalva (Hundorf, Kk.). — A segesvári ev. gimnáziumban egy 21 cm hosszú, 1.120 kg súlyú, kettős ellentett élű rézcsákány. AÉ. ú. f. VIII. 118. l. (Hundorf alatt) és rajza u. o. 121. l. 12. sz. — *Hampel* II. 59. l. (Holmdorf alatt).

16. Csávás, I. Mezőcsávás (Mt.).

17. Cseb (Cibu, Hu.). — Az Erdőfalvától Cseb-nek vezető lankás magaslaton ősk. telep. Hunyad vm. tört. I. 14. l.

A Cseb és Bakonya közti völgyben ősk. temetőt ástak ki a hetvenes években. Hunyad vm. tört. I. 14. l.

A Csebről Bakonyára vezető *Blidar* nevű öblös szirtszoros sziklái ősk. cserepek, valószínűleg az aeneolithikumból. Hunyad vm. tört. I. 14. l.

U. ott fülkék, amiket át kell kutatni. *Bielz* I. 47. l. 52. sz. — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. IV. 1888. 97. l.

18. Csegez (Ceagz, Ta.). — Határából rézbaltai ismeretes. OTÉ. 1903. 575. l. — *Marțian* I. 113. sz., II. 139. sz.

Az EMER.-ban IV. 2371. sz. homokkő-fejsze éle, amit a *Székelykő* alatt a csegez felőli oldalon leltek. — U. ott aeneol. cserepek a

19. Csehétfalva (Cehetel, U.). — A SzNM.-ban 27./91. sz. csonkakúpos bronzkori agyaggyöngy.

20. Csejdtófalva, I. Tófalva (Mt.).

21. Csekelaka (Cecalaca, Af.). — A NBKM.-ban 1690.—708. sz. aeneol. és rézkori kerámiakai maradványok a falu alsó feléből, br. *Kemény Géza* lábjáról; — 3289. sz. ívelt fokú fejsze alakú 2 cm hosszú csüngődísz vörös jaspisból; — lapiska formájú rézvéső. Mon. II./1. 86. l. és rajza VIII. t. 73. sz. — U. o. br. tör pengetőredéke. Mon. II./1. 86. l. és képe VIII. t. 70. sz. Az AÉ. ú. f. VIII. 338. l. tévesen rézből valónak mondja; — 1706. sz. középtűtöt bordás lándzsatorédék.

OTÉ. XII. (2. r. IX.) 84. l. 118. sz. háromfülű, piros anyagú urnát is említ a fentti múzeumból, *Marțian* I. 114. sz. és II. 140. sz. tévesen több urnát mond.

22. Csekenye (Reghea, Szi.). — Az EM. III. 184. l. a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik között br. baltát is említ. Az EMER.-ban 81. sz. tokos füles bronzbalta, amit a kenderföldek közti ösvényen leltek volt, tévesen Csetenye alatt van bevezetve,

23. Cserbel (Cerbel, Hu.). — 1874. okt. 8-án a *Dosul pãrlit* határrészben a roskány-govásdiái út építésekor egy br. korszóba rejtett ezüstkincs (59. kép.) került felszínre, melynek jó része a MNM.-ba jutott, a korszó a dévai múzeumban van. A leletben volt a korszón kívül: 2 fibula, 1 háromszorosan sodrott s hurkos karperec, 1 özszezhurkolt síma karperec, 2 lemezes nyakpereg, 3 leveles gyűrű, 5 spirális, 4 csavart sodronyspirális, 1 tű és 491 ezüstérem, melyek részben consularisak, részben pedig azok barbár utánzatai. Császárkori érem nem fordult elő a leletben. A legfiatalabbak *Julius Caesar* korából valók, tehát a leletet a Kr. e. I. sz. derekára helyezhetjük. A lelőhely a Krassószőrény felől a *Vaskapú-szoros*-on át a hátszegi síkságra vezető kereskedelmi és hadi út közelében fekszik. —

25. Csernakeresztúr (Cristur, Hu.). — *Sub coastea Buciumului* határrészben ósk. telep. Hunyad vm. tört. I. 15. l.

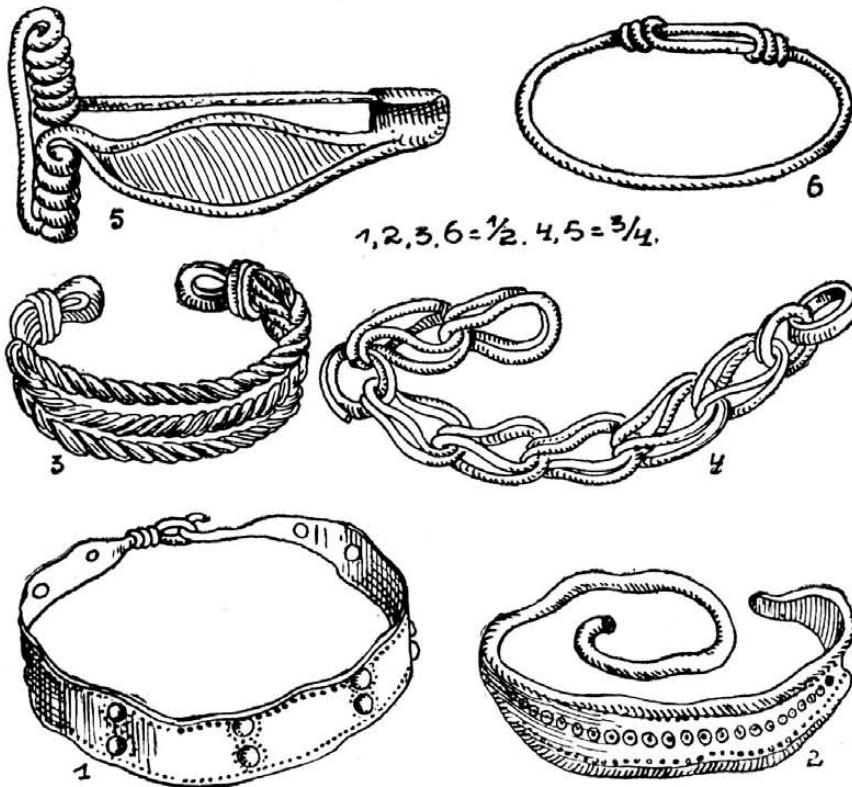
26. Cserna völgye. — A dévai múzeumban 4295. sz. rézkori kőcsákány, vagy fokos töredéke.

27. Csernáton, I. Alsócsernáton (Hsz.).
Felsőcsernáton (Hsz.).

28. Csernek (Cernuc, Szd.). — Határában *Vetricile* (= kis tűzhelyek) nevű rész, továbbá 1788-ban *La tău Druții* (= Druci tavánál), 1864-ben *Țău rău* (= rossz tó) nevek. Mon. II. 378. l.

29. Csertés, I. Felsőcsertés (Hu.).

30. Csetenyé. — Az EMER. leltárában tévesen szerepel Csekenye (Szi.) helyett, ahonét „a kenderföldek közti ösvényről“ a 81. sz. tokos füles bronzbalta van a nevezett gyűjteményben.

59. kép. A cserbeli ezüstlelet.

EM. 1874. 144.—146. l. — AÉ. r. f. IX. 1875. 215.—220. l. — AÉ. ú. f. VI. 204.—207. és 385.—392. l., VIII. 277.—280. l. — *Gooss* 16.—17. l. — ASL. N. F. 1876. 509. l., XIV. 1877. 73.—74. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 67.—69. l. 47. sz. — *Marțian* I. 116. sz., II. 143. sz. — *Pãrvan* 535. 536. 543. 549. 550. 552. 559. 610. 618. és u. o. 2. sz. jegyzet, 705.—708. 785.—787. l. és 369. 378.—381. 391. ábra. — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 63. l.

24. Csernabessenyő (Pecenevca, Krsz.). — Barlangjai:

Peșterea sub Șoim, Racovitza 431. l.
Gaura ungurului, u. o. 431.—432. l.
Gaura lui Läscheni, u. o. 432. l.

31. Csetye, I. Csáklya (Af.).

32. Csépan (Cepan, Tschepan, Bn.). — *Marțian* Gy. gyűjteményében aurignaci jellegű kovavakaró. Anuarul Inst. Geol. XIV. 121. l. — Bull. de la Soc. Préh. Franç. 1934. 373. l. — Dacia V.—VI. k. 50. 68. l.

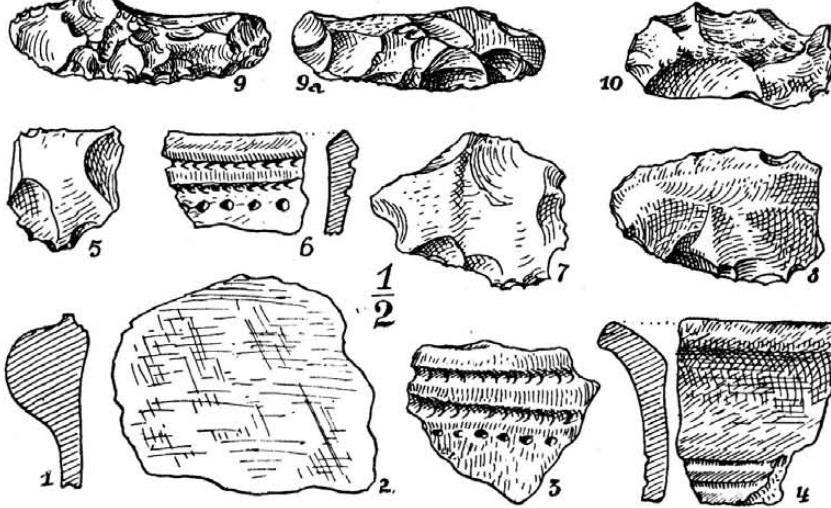
Az EMER.-ban a *Steinkempel* határrészből az egykori tópartról I. 4387. sz. aeneol. cserép és I. 4388. sz. opálosodott homokkőszilánk. — U. onnét a volt kolozsvári román egyetem Régészeti Intézetében I. 12158.—84. sz. pattintott kőszilánkok és bronzkori cserepek (60. kép). — U. a. intézetben a *Lenzseifenbach* határrészből I. 12144.—57. sz. opálosodott homokkőszilánkok és aeneol., réz- és bronzkori cserepek.

AÉ. ú. f. XXIII. 286.—287. 1. — *Marțian* I. 115. sz., II. 142. sz. — Erdély 1933. 8. 1. — Hasonló korú cserepek a besztercei ev. gimn.-ban.

A *Kohlenberg*-ről tönkretett koravaskori és kelta temető maradványai az EMER.-ban.

Törpény (Bn.) felé vassalak és római familiaris érmek kerültek felszínre. U. o.

A *Lenzseifenbach* és *Steinkempel* mellett egykori tórol *Sztripszky* 46. I. 69. sz. — U. ott jelenleg is van sósforrás.

60. kép. Bronzkori cserepek és kőszközök Csepánról.

33. Csib, I. Cseb (Hu.).

34. Csicsógombás, I. Gombás (Szd.).

35. Csicsógyörgyfalva (Ciceu-Giurgești, Szd.). — Határában 1771-ben *Cetăți* (= várak) név. Mon. II. 404. 1.

36. Csicsóhagymás (Ciceu-Hășmaș, Szd.). — Határában *Halastău* (= halastó) név. Mon. II. 409. 1.

37. Csicsóholdvilág és Mikeszásza közötti területről a marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. gyűjt.-ben egy 13,2 cm h. hegyesnyakú, ovális átmetszetű kőfejsze, 2 drb. neolithikus, egyenes fokú kőfejszetöredék, 7 drb. bronzkori agyaggyöngy és egy gömbalakú kőbuzogány fele.

38. Csicsókeresztúr (Ciceu-Cristur, Szd.). — Az EMER.-ban 2023.—29. sz. cserepek, 2 opálosodott homokkő-, 2 kova- és 1 kvarcszilánk és vakaró az aeneol.-ból és a rézkorból a *Poduri* (= hidak) határrészből; — u. ott 2030.—39. sz. aeneol. opálosodott homokkőszilánkok, kovaszilánk és egy obsziániánszilánk (2038. sz.); — u. ott I. 4193. sz. rézkori kőfokostöredék, I. 4194. sz. lapos kaptafaalakú mésztufabalta-töredék, I. 4195. sz. kaptafaalakú kovapalabalta, I. 4196. sz. homokkődarab fúrás nyomaival, I. 4197.—239. sz. opálosodott homokkő- és kovaszilánkok, gyártási hulladékok, vakarók; — u. ott 2040.—47. sz. villanova-urna cserepei a *Csicsóhegy*-ről. EME. Évk. 1879. 7. 1. — EM. VI. 202. 1. — OTÉ. 1885. 12. 1. — Mon. I. 97. 1. — Útm. 11.—12. 17. 1. — *Wosinsky* 32. 1. — *Marțian* I. 117. sz., II. 168. sz. — *Orosz* I. 25. sz., II. 14.

sz. alatt pedig a Nagyszamos medréből kikerült, vágott szarvasagancsot említ.

Marțian Urme 24. I. dák várat tételez fel itten. V. ö. *Kövári* I. 147. 1., II. 157. 1.

Határában 1622-ben *Pap tava*, *Magiaros nádas*, 1643-ban *Palotava vége*, *Pap tava*, *Városka* nevek. Mon. II. 424. 1.

L. *Alsóilosva* alatt is!

39. Csicsómező (Csicsópolyán, Ciceu-Poieni, Szd.). — *Orosz* II. 15. sz. — Mon. II. 439. 1. —

Marțian I. 119. sz. ősk. cseréptöredékeket említ innét a *Jintița* határrészből.

Határában 1769-ben *Balta sărată* (= sós tócsa) név. Mon. II. 439. 1.

40. Csicsópolyán, I. Csicsómező (Szd.).

41. Csicsóújfalu (Ciceu-Corabie, Szd.). — *Temesváry* J. gyűjt.-ben br. csákány, mint *Hampel* CLXXIV. t. 3. sz. és br. gyűrű. AÉ. ú. f. XVII. 434. 1., képük 433. 1. 3.—4. sz. — Mon. I. 115. 1. — *Marțian* I. 120. sz., II. 167. sz. — *Orosz* I. 26. sz.

Mon. II. 444. 1. és *Orosz* II. 16. sz. *Rácz Gyula* kudui birtokos gyűjt.-ben egy állítólagos görög felíratú ólompénzt (valósz. barbarus tetradrachmát) említ.

42. Csígmó (Cigmău, Hu.). — A *Magura* mögött levő *Besericuța* (= templomocská) nevű, beszakadt barlangban aeneol. cserepek. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 1897. 29. 1. — Hunyad vm. tört. I. 13. 1. és 36. sz. kép. — *Bielz* I. 46.—47. 1. és 49. 1. — Hunyadm. Tört. Rég. Ért. XV. 134. 1. — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. IV. 1888. 97. 1.

Állítólag itten keresendő a dák *Zeugma* és a magyar *Juriak vára* (a román *Podrădea*). Hunyadm. Tört. Rég. Ért. XV. 133. 1.

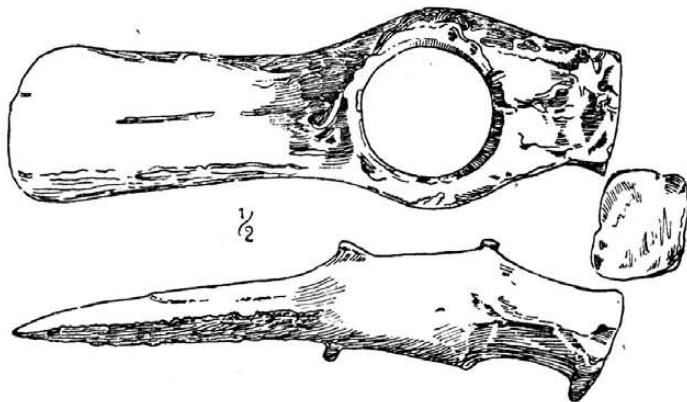
43. Csíkbálnbánya, I. Bálnbánya (Cs.).

44. Csíkbánkfalva (Bancu, Cs.). — *Nagy Jenő* csíkszentmártoni ügyvéd gyűjt.-ben rézkapa (61. kép). *Roska* Szf. 26a. kép. — *Csedő László* telken kőralakú tűzhely mellől öntőműhely maradványai kerültek felszínre, tőle kb. 200 lé-

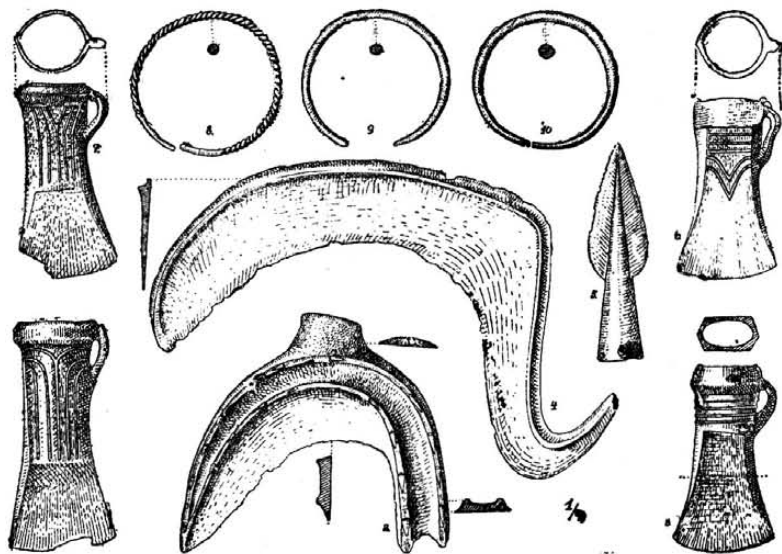
pésnyire a *Répás patak* mellett a *Gábor* telkén ezzel a lelettel kétségtelenül összefüggő holmitkat (1 br. balta, 5 karperec) ástak ki. A két leletből a SzNM.-ban van: 15 tokos füles balta, 5 karperec, 11 sarló és azok töredékei, köztük 9 erdélyi típusú, 2 markolatlemezes és 2 kicsi lándzsacsúcs; — a csíkszeredai róm. kat. gimn. gyűjteményébe: 2 tokos füles balta, — *Nagy Jenő* csíkszentmártoni ügyvéd gyűjt.-be 2 tokos füles balta és 1 lándzsacsúcs jutott (62. kép). SzNM.

egy 270 lépés területű s ezen belül egy másik, kisebb töltés. *Orbán* II. 22. l. — *Gooss* 17. l. — AÉ. ú. f. XXIII. 123. l. — *Könyöki-Nagy* 284. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 107. l. — *Benkő* II. 2. rész 75. l. — Mo. Műemlékei II. k. 269. l. — *Marțian* I. 123. sz., II. 173. sz. — *Vámszer* 72. l. — ACMI. IV. k. 290.—296. l. szerint dák eredetű.

Csíksomortán és Pálfalva között a *Pálfalvi vár*-ból bronzkori és dák cserepek vannak a

61. kép. Rézkapa Csíkbánkfalváról.

62. kép. A csíkbánkfalvi bronzlelet.

Jel. 1910.—II. 63.—64. l. — *Roska* Szf. 48. kép. — *Nestor* 133. l. 24. kép.

45. **Csikcsicsó** (Ciceu, Cs.). — Az *Egres* és *Várpatak* közt levő *Vár* (= Csicsóvár) eredete tisztázandó. *Orbán* II. 60.—62. l. — *Kövári* II. 55. l. — *Scheint* 119. l. — *Benkő* II. 2. rész 20. l. — *Imecs-Becze*: EMKE-kalauz 303. l. — *Vitos M.* Csíkm. füzetek 167.—168. l. — *Marțian* II. 39. l. — U. a. Urme 52. l. és 37. ábra. — *Vámszer* 72. l. — *Könyöki-Nagy* 282. l. — MAGW. 1901. 116. l. — ACMI. IV. 268.—274. 309. 313. 314. 318. 330. l. szerint dák eredetű. Felszíni leletek az EMER.-ban.

46. **Csikcsomortán** (Csomortán, Ciomortan, Lutoasa, Cs.). — A *Várdomb*-on (*Remetevölgy*)

Vámszer G. gyűjt.-ben. Egy részüket közli az ACMI. IV. a 293.—294. l.-n levő 59.—61. ábrán. V. ö. még u. o. 317. 324. l.

47. **Csíkdánfalva** (Dánfalva, Danești, Cs.). — Határában sok limonit van. Szemrevételezendő, hogy vajjon az őskorban nem nyertek-e belőle vasat? *Kiss* I. k. 25. l.

48. **Csíkfalva** (Vargata, Mt.) és **Búzaháza** között levő *Bögözháza* határrészbe egykori községet helyez a hagyomány. *Orbán* IV. 84. l.

49. **Csíkkarcfalva** (Cârțfalău, Cârța, Cs.). — *Osztoroshegy* egyik előhegyét *Várbükki*-nek, alább egy helyet *Várkapu*-nak, egy forrást *Vár-csorgó*-nak, egy tavat pedig *Vár halastava*-nak hívnak. *Orbán* (II. 88. l.) nem talált itten vár-

nyomokat. — Ezzel szemben *Marțian* I. 124. sz., II. 132. sz. földvárat említ itten. V. ö. *Kövári* II. 55. l. — *Benkő* II. 2. rész 35. l.

A *Templomdomb* megett kiadós opáltelep van, de 1928. szept. 12-én megejtett helyszíni vizsgálataim rendjén nem leltem emberi nyomokat.

50. Csíkkozmás (Cozmeni, Cs.). — A *Nyergestető*-n pogányvár. *Könyöki-Nagy* 282. l. — *Orbán* II. 49. l. — *Vitos* 152.—153. l. — Mo. Műemlékei II. k. 270. l. — *Vámszer* 71. l. — ACMI. IV. k. 307.—309. l.

51. Csiklófalú (Csiklova, Oláhcsiklova, Ciclova Română, Krsz.). — Határában *Morminte* (= sírhalmok) név. Krassó vm. tört. II./1. k. Bpest, 1884. 110. l.

A róm. kat. templomtól jobbra barlang. A magyar orvosok XVI. nagygyűlésének munkálatai 286. l. — *Milleker* Délm. ősk. rég. 14. l.

Az új sórfőzde pincéjének ásásakor mammutmaradványokat leltek. *Milleker*: Délm. ősk. 6. 11. l.

A réz itten termés állapotban is előfordul. *Milleker* Délm. ősk. 38. l.

52. Csiklova, I. Csiklófalú (Krsz.).

53. Csikmadaras (Mădăraș, Cs.). — Vasérci az őskorban is szerepet játszhattak. *Orbán* II. 85.—86. l. — *Benkő* I. 2. rész 30. l. — *Kiss* I. k. 25. l. — Székelység 1935. 11. l.

Sáncairól *Orbán* u. o. és EM. XIII. 424. l. Tisztázni kell, hogy mire vonatkozik a *Barlangpatak* elnevezés. — A sziklafalakon rengeteg karcolat van. Székelység 1937. 155. l.

A marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. gyűjt.-ben 3 drb. bronzkori agyaggyöngy.

54. Csík megye. — Az EMER.-ban II. 8177.—98. sz. közt bronzkori cserepek.

A csíkszeredai róm. kat. főgimn. gyűjt.-ben 3 drb. határozottan ívelt fokú, 2 drb. enyhébben ívelt fokú kőfejsze és 1 agyaggyöngy.

A segesvári ev. gimn.-ban br. sarló. *Hampel* II. 21. l. (Csíkszék alatt).

55. Csíkménáság (Armășeni, Cs.). — Az EMER.-ban IV. 3066. sz. rézkori kőbalta töredéke. — A SzNM.-ban 3824. sz. kőfejsze, mandulaalakú, foka ívelt.

56. Csíkmindszent (Minsentiu, Misentea, Cs.). — A csíkszeredai róm. kat. gimn. gyűjt.-ben trachytsákány. OTÉ. 1878. 136. l. — EME. Évk. V. 130. l. — *Goos* 37. l. — *Marțian* I. 125. sz., II. 438. sz.

57. Csíkmó, I. Csígmó (Hu.).

58. Csíkrákos (Racoș, Racul, Cs.). — *Domokos Pál Péter* gyűjteményében a *Bogát-kápolna* mellől korabronzkori csésze. Képe ACMI. IV. k. 277. l. 44. ábra alatt.

Orosz E. gyűjt.-ben kőgyöngy. OTÉ. XXVI. 1901. 41.—42. l.

A *Bogáthegy*-ről *Vámszer G.* gyűjt.-ben bronzkori cserepek.

A *Várpatak* és a *Szilaspatak* közt levő 740 és 1273-as magassági ponton levő *Bogáthegy*-ről, v. *Vármezéjé*-ről és az ú. n. *Pogányvár*-ról

Orbán II. 68.—71. l. — AÉ. 1875. 123. l. — *Könyöki-Nagy* 282. l. — Mo. Műemlékei II. k. 267. l. — *Marțian* I. 126. sz., II. 518. sz. — *Vitos* 168.—169. l. — *Imecs-Becze* 302. l. — *Vámszer* 72. l. — *Benkő* I. 2. rész 25.—26. l. — OMIK. XX. (VII.) k. 56. l. — *Szabó* 375. l. — ACMI. IV. k. 274.—288. 309. 312. 313. 316. 327. 350. 354. l. (A 283. l. 3. sz. jegyzet szerint a *Pogányvár* név valószínűleg *Orbán*-tól származik). A várak dák eredetűek. A felszíni leletek az EMER.-ban. Ezek egy része neol., bronz- és koravaskori, meg kelta.

59. Csíksomlyó, I. Várdotfalva (Cs.).

60. Csíkszentdomokos (Ciuc-Sândominic, Sândominic, Cs.). — Határában *Várbükke*. *Kövári* II. 56. l. — *Benkő* I. 2. rész 46. l. — *Könyöki-Nagy* 282. l. — *Marțian* I. 128. sz., II. 178. sz. — *Kövári* 56. l. — *Vitos* 170. l. — ACMI. IV. k. 288.—290. 309. 312. 313. l. szerint dák eredetű.

61. Csíkszentgyörgy (Ciuc-Sângeorgiu, Cs.). — *Nagy Jenő* csíkszentmártoni gyűjt.-ben kőfejsze töredéke.

A templom közelében urnatemetőt tártak fel, mellékletül br. tokos baltákat leltek. — *Orbán* II. 39. l. — *Gooss* 24. l. — *Hampel* II. 21. l. adata, hogy a br. balták a község határában kerültek volna felszínre, téves. V. ö. ASL. N. F. XIV. 1877. 174. l. — *Hampel* Trouv. 4. l. — *Marțian* 129. sz., II. 179. sz. — *Vámszer Géza* gyűjt.-ben tokos füles bronzbalta.

Határában barbarus érmeket leltek. *Orbán* II. 39. l. — *Marțian* I. 129. sz. szerint a templom mellett.

Az *Óriástető*-n levő pogányvár eredete tisztázandó. V. ö. *Könyöki-Nagy* 282. l.

62. Csíkszentimre (Sântimbru, Ciuc-Sântimbru, Cs.). — *Vámszer Géza* csíkszeredai gyűjt.-ben két bronzkori őrlőkő.

63. Csíkszentkirály (Sâncreieni, Cs.). — A debreceni Déri-Múzeumban gyűjtéléses br. leletből bogrács, csésze, serpenyő, 21 karperec és 2 rög (63. kép). MKÉ. III. 134.—136. l. — *Roska* Szf. 63. kép. — Mannus XXIV. 1932. 542. 546. l. — *Nestor* 137. l. 29. kép. — *Nils Åberg* 93. l. — *Kiss* I. k. 21. l. és 6. kép. Dolg.—Arb. IV. 1928. 249. és 255. l. — AÉ. ú. f. XXXV. 124. l. — A csésze rajza még a debreceni múzeum 1909. évi jelentése 27. l. is. PZ. 1935. 47. l. — Valószínűleg ebből a gyűjtéléses leletből származik gr. *Teleki Domokos*nak egy nyitott végű bronzkarperece, amelynek külső átmérője 10,5—10,2 cm. — *Vámszer Géza* csíkszeredai gyűjt.-ben kettős ellentett élű rézcsákány, melynek kapaéle le van vágva. Ebben az állapotban 22 cm hosszú. ACMI. IV. k. 311. l. tévesen mondja bronznak. — U. o. hibásan öntött tokos füles bronzbalta. — U. o. dák dolium cserepei.

A *Szemeskő* sziklájában levő odút szemrevételezni kell. Székelység 1937. 156. l. Sáncairól EM. XIII. 424. l.

64. Csíkszentmárton (Sánmartin, Cs.). — Határában a *Hódos-patak*. *Benkő* I. 171. l. — *Schroller* 74. l. 15. sz. Wietenberg- és lencsés díszű keramikát sorol fel.

A hagyomány a régi községet *Pálfalva* nevű határrészbe helyezi. *Orbán* IV. 43. l.

(A község déli része: **Csekefalva**).

65. Csíkszentsimon (Sânşimion, Cs.). — Ellenőrizni, hogy vajjon az itteni piritbányászat nyomai, a rézszerezés miatt, nem nyúlnak-e vissza az őskorig. Székelység 1937. 156. l.

66. Csíkszenttamás (Tomesti, Cs.). — *Sztripszky* 24. l. a peremtavak közt említi, holott az Olt vidékének haltartói közé tartozik s az őskor szempontjából is fontos lehet. EM. 1911. 309. l.

67. Csíkszereda (Miercurea-Ciuc, Mercurea-Ciucului, Cs.). — A *Suta erdő* mellett ősk. telep. *Marțian* I. 130. sz., II. 430. sz.

63. kép. Serpenyő, üst, csésze és karperecek a csíkszentmártoni királyi bronzleletből.

Az EMER.-ban I. 4378.—83. sz. fenyőágas, tagolt bordás, ovális és kerek pontos aneol. cserepek, I. 4384. sz. megmunkált kő, I. 4385. sz. kovamagkő. *Vámszer Géza* gyűjt.-ben a *Suta-fenyő aljára* egy ívelt fokú, mandulaalakú kőfejsze. Az SzNM.-ban 3 bronzkori és 1 kelta cseréptörredék. *Párvan* 573. l.

A várostól K.-re, a katonai lövölde mellett levő 683-as magassági ponton ősk. telep. AÉ. ú. f. XXIII. 283. l.

Váraról *Kövári* I. 29. l., II. 100. l. — ACMI. IV. k. 324. l.

68. Csíkszék, l. Csíkmegye.

69. Csíktapolca (Csíktoplica, Toplița, Toplița-Ciuc, Cs.). — Az EMER.-ban 187. sz. rézfejsze (64. kép). Lelőhelyeként a leltárban Tápoça szerepel, ami csak Csíktapolca lehet. AK. XII. 67. l. — EM. III. 181. l. — ACMI. IV. k. 324. l.

70. Csíktoplica, l. Csíktapolca (Cs.).

71. Csíktusnád (Tusnád, Tușnad, Cs.). — A *Sólyomkő*-n levő vár, a bálványoshegyi, vagy *Bálványos vár* eredete tisztázandó. *Orbán* III. 63.—64. és 70.—71. l. — *Kövári* II. 55. l. — OMIK. XX. (VII.) k. 55. l. — Mo. Műemlékei II. k. 269. l. — *Imecs-Becze* 293. l. — *Vitos* 115. 157.—159. l. — *Könyöki-Nagy* 282. l. — *Benkő* I. 2. r. 117.—118. l. — *Gyárfás Győző*: Három-

szék vm. monogr. 253. l. — *Vámszer* 70. l. — *Szabó* 374. l. — ACMI. IV. k. 302.—307. 309. 312.—314. 318. 324. 327. 346. l. szerint is dák eredetűek. *Marțian* I. 702. sz., II. 705. sz., Urme 50. l. dák eredetűnek véli.

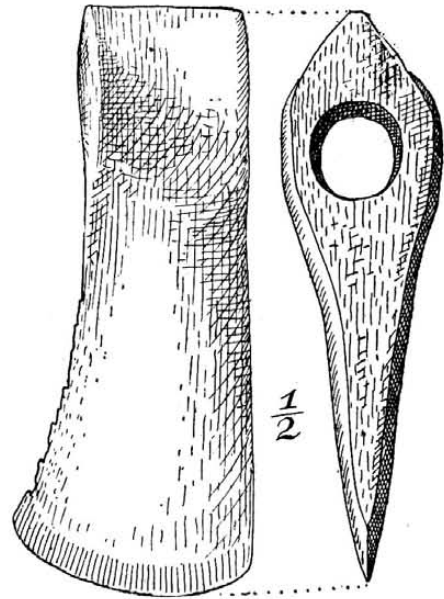
A *Bányapatak*-ban felhagyott aranybányatárók maradtak fenn. Megfigyelni, hogy vajjon eredetük nem nyúlik-e vissza az őskorig. Székelység 1937. 156. l.

72. Csíkvárdotfalva, l. Várdotfalva (Cs.).

73. Csíkverebes (Verebes, Cs.). — Határában van limonit. Szemrevételezendő, hogy vajjon az őskorban nem bányászták-e. *Kiss* I. k. 25. l.

74. Csíkszögöd (Zsögöd, Jeged, Jigodin, Cs.). — A *Kisvártető*-n és a fürdő feletti platón ősk. telep. *Marțian* I. 183. sz., II. 374. sz.

A *Három vártető*-n gúlaalakú hálónéhezéket és cserepeket lelt *Nagy Imre* festőművész. V. ö. *Orbán* II. 34.—35. l. — *Marțian* Urme 52. l.

64. kép. Rézbalta Csíktapolcáról.

A községtől nyugatra a 726-os magassági pont (*Kisvártető*) tetején egy 100 lépés hosszú és 40 lépés széles sík terület van, ezen piros, világos szürke és grafittal bevont cserepek; északi és nyugati felén 80 lépés hosszú, belül átlag 1 m, kívül 3—4 m magas töltés nyomai látszanak. AÉ. ú. f. XXIII. 283. l. — Mo. Műemlékei II. k. 269. l. — *Vámszer*: Csíki kalauz 71. l. — *Könyöki-Nagy* 282. l. — MAGW. 1901. 116. l. — *Benkő* I. 2. r. 109.—110. l. — Bericht des BSM.-s 1908.—1910. 11. l., 1913. 29. l. — *Vitos M.* Csíkmegyei füzetek 160. l. — ACMI. IV. k. 240.—267. 309.—316. 326. 330. 331. 334. 350. l. szerint mindhárom dák eredetű. — Koravaskori nyomok is vannak rajta.

Mauthner régiségkereskedő kezén volt egy ívfibula bronzból. AÉ. ú. f. XXXIII. 143. l.

A zsögödi várból *Vámszer Géza* csíkszeredai gyűjteményében bronzkori cserepek. — L. **Zsögöd-fürdő** alatt is.

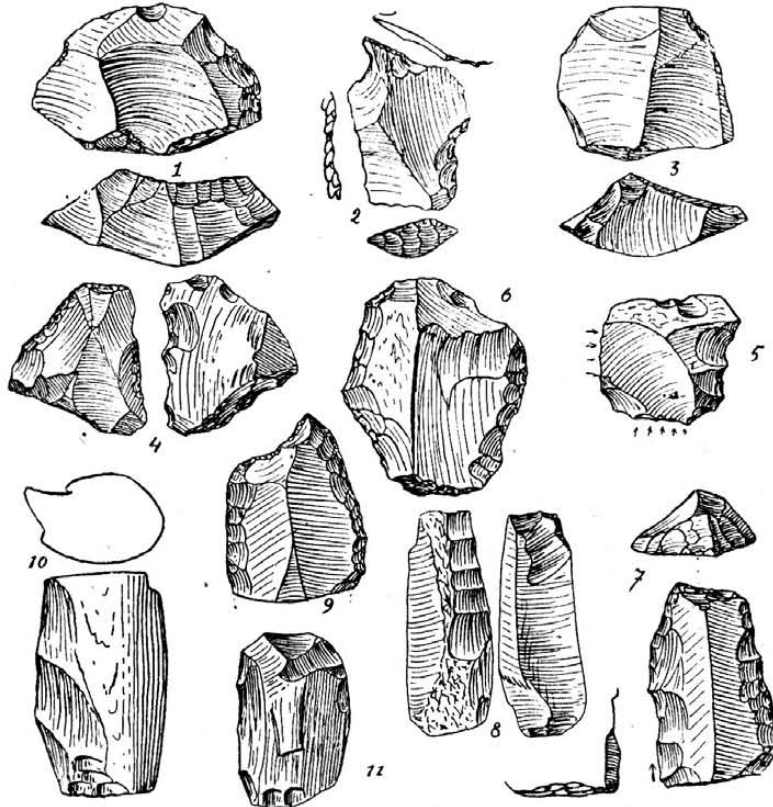
75. Csittszentiván (Sântioana, Mt.). — A SzNM.-ban egyenes fokú, ívelt oldalú, befelé kiugró élű, 9,8 cm h. rézkori kőfejsze.

A hagyomány a régi falu helyét a *Templomdomb*-ra helyezi. A *Szénafü* és *Dörgöspataka* közötti fennsíkot *Csákvára*-nak, alább egy másik hegyfokot *Pad*-nak hívnak. Mindkét helyen vastag cserepek és téglák fordulnak elő. *Orbán* IV. 218.—219. l. — *Könyöki-Nagy* 287. sz. — *Marțian* II. 603. sz.

78. Csóka, I. Csókfalva (Mt.).

79. Csókás (Ciocotîș, Szd.). — Határában 1715-ben *In halașteau*e (= a halastókban), *Balta neagră* (= fekete tócsa) nevek. *Mon.* II. 463. l.

80. Csókfalva (Csóka, Satul Cioc, Mt.). — A *Várhegy*-en ősk. telep. *Orbán* IV. 29. l. — *Marțian* I. 134. sz., II. 172. sz. Csóka alatt, s azt írja, hogy a *Várdomb*-on *Kozmánhegyes*-en ősk. cserepek fordulnak elő. V. ö. *Könyöki-Nagy* 287. l. — *Benkő* II. 218. l. — Az utóbbi

65. kép. Moustiéeri (1.—6.) és aurignaci kő- (7.—9.) és aurignaci csontemlékek (10.—11.) a csoklovinai barlangból.

Határában 1699-ben *Barta tava* név. SzO. VI. 405. l. — *Sztripszky* 58. l. 1. sz. jegyzet. A marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. gyűjt.-ben egy 20,4 cm h. kőfejsze.

76. Csizér (Cizer, Szi.). — Magánkézben *Csizér* és *Kraszna* közt agyagedényben lelt gyűjtélkes leletből a következő tárgyakat láttam 1933. áprilisában: 3 rovátkos karperecet, 1 karikatöredéket, 2 félholdas csüngőt, 1 gömbszelvény alakú, füles gombot, 1 a közepén hegyesen felkapó gombot, 1 a közepén tagoltan felkapó s gömbösben végződő gombot, 2 kúposan megvastagodó fokú tűt, 1 csonkakúpos fejű tűt. — Allítólag a víz mosta volna ki. Határában *Cetățea* (= váracska) és *Holumb* (= halom) nevek. *Mon.* III. 239.—240. l.

77. Csobánka (Alsó, vagy Felsőcsobánka? Ciubanca, Szd.). — Az EMEÁ.-ban *Cervus megaceros* ép koponyája agancsokkal. EME. Évk. V. 128. l. — *Gooss* 17. l. — OTE. IV. 1879. 150. l. szerint *Cervus elaphus* foss. agancstöredéke is.

helyen villanova-urnatöredékeket is lelt *Herepei János* EM. XXXVIII. 1933. 171.—172. l.

Határában *Halom* név. *Benkő* 139. l.

81. Csoklovina (Cioclovina, Hu.). — A 435 m hosszú barlang közepén 40 cm vastag homokos agyagrétegben a víztől odasodorva letem a fejlett moustiéeri ipart, in situ, részben tűzhelyek mellett pedig az alsó és középső aurignaci emelet iparát ástam ki. Kisérő faunája kizárólag *Ursus spelaeus*-sal van képviselve.

A felszínen a kijárat felé aeneol. cserepeket letem.

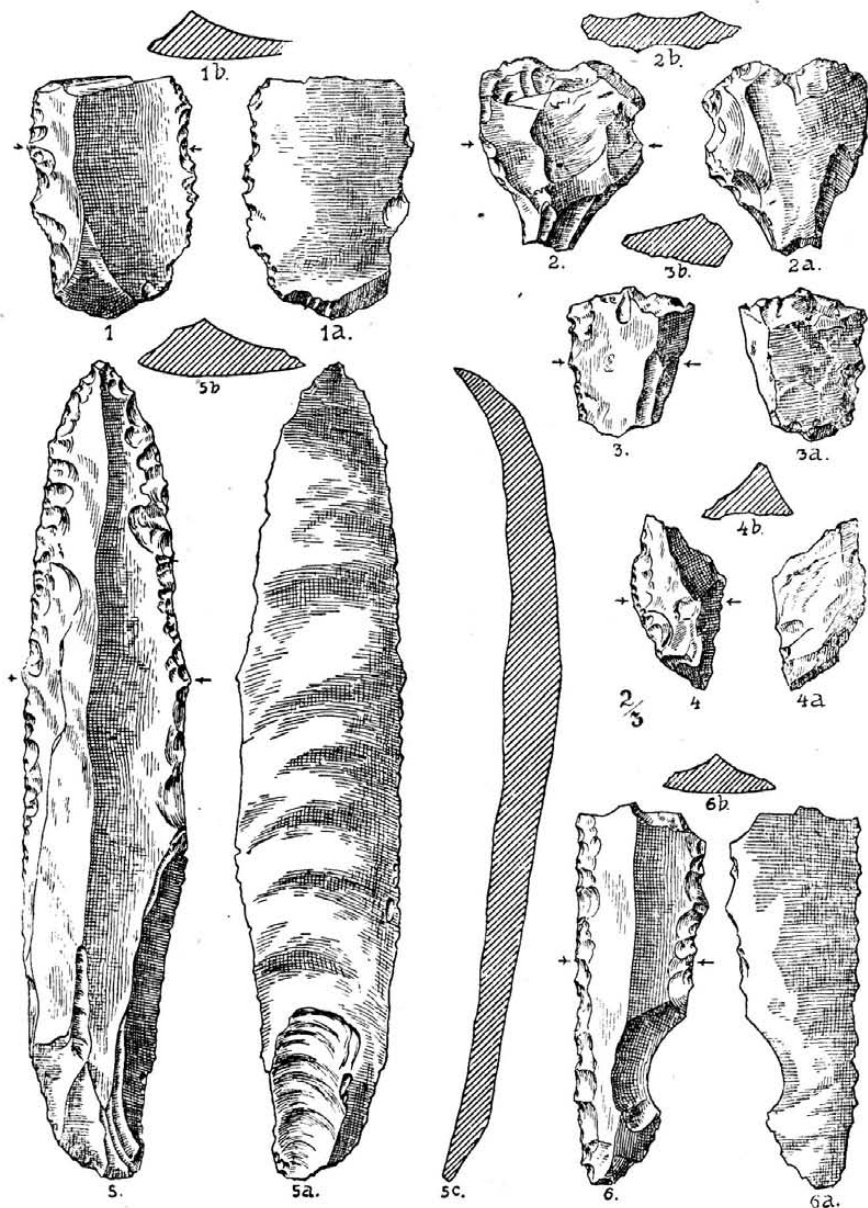
A barlang mostani bejáratánál s bejáratí kis fülkéjében és az előtte levő keskeny terráson eszközölt ásatások rendjén 70—80 cm mélyen, tűzhely mellett, mészkőtörmelékkel vegyes vörös agyagrétegben a felső moustiéeri emelet iparát ástam ki. Kisérő faunája *Ursus spelaeus*. — Fent aeneol., illetve rézkori cserepek kerültek felszínre.

A leletek részben az EMER.-ban II. 4411., II. 6472.—6618. (65. kép) és II. 6619.—30.

(aeneol. cserepek) szám alatt, részben a volt kolozsvári román egyetem gyűjt.-ben I. 1.—29., I. 98.—105., I. 1942.—2030., I. 3142.—62., I. 3163.—3474. sz. alatt (66. és 67. kép), — részben a bukaresti Földt. Intézet gyűjt.-ben.

EME. Évk. 1911. 44. l. — *Roska M.* A diluviális ember nyomai a csoklovinai Cholnoky-barlangban. Traces de l'homme diluvien dans la

lovinai barlang. B.—H. V. 1917. 175.—191. l., Die Höhle von Csoklovina, u. o. 211.—219. l. — *Roska M.* Săpăturile din peșterea dela Cioclovina. Publ. Com. Mon. Ist. Sect. pt. Transilvania, II. 1923. — Anuarul Inst. Geol. XIV. 1931. 90. és 116. l. — *Childe H.* II. 11. l. — Siebenb. Vierteljahrshr. 1932. 131. és 133. l. — *Breuil:* St. pal. en Trans. Bul. soc. nat. Cluj, II. 212.—

66. kép. Moustiéri (2.—4.) és aurignaci (1.5.—6.) emlékek a csoklovinai barlangból.

caverne Cholnoky à Csoklovina. Dolg.—Trav. III. 1912. 201.—249. l. — B.—H. I. 75. l., II. 123. 153. l., IV. 154. 200. l., V. 166. 206. l., VI. 29.—37. 74.—76. l., VII. 29. l., XIV.—XV. 22. 84. l. — Mitteilungen d. geogr. Ges. in Wien LXII. 1919. — S.—H. 596. sz. — FK. XLII. 774.—776. 887. l. — *Bielz* I. 29. sz., II. 29a. sz. *Racovitza* 506.—508. sz. — *Schréter* Z. A csok-

215. l. és 14.—15. ábra. — *Roska* I. 316.—317. l. 194.—195. kép. — *Dacia* I. 310. l. — Bull. de la Soc. Préhist. Franç. 1934. 373. l. — *Kadié* 15. 120. 123.—125. 145. l. — *H. Kühn:* Kunst u. Kultur d. Vorzeit Europas I. Das Palaeolithikum 220. l. — *Nestor* 13. 14.—15. 18. l. — *Dacia* V.—VI. k. 43. 50. 68. 77. 79. 94. 95. l. — ACMI. IV. k. 157. l.

Az EME. Évk. V. 129. l. említi a Lunkány melletti *Ponorics* barlangot. Ezen minden valószínűség szerint a csoklovinai barlangot kell értenünk. Belőle *Ursus spelaeus* csontjait sorolja fel.

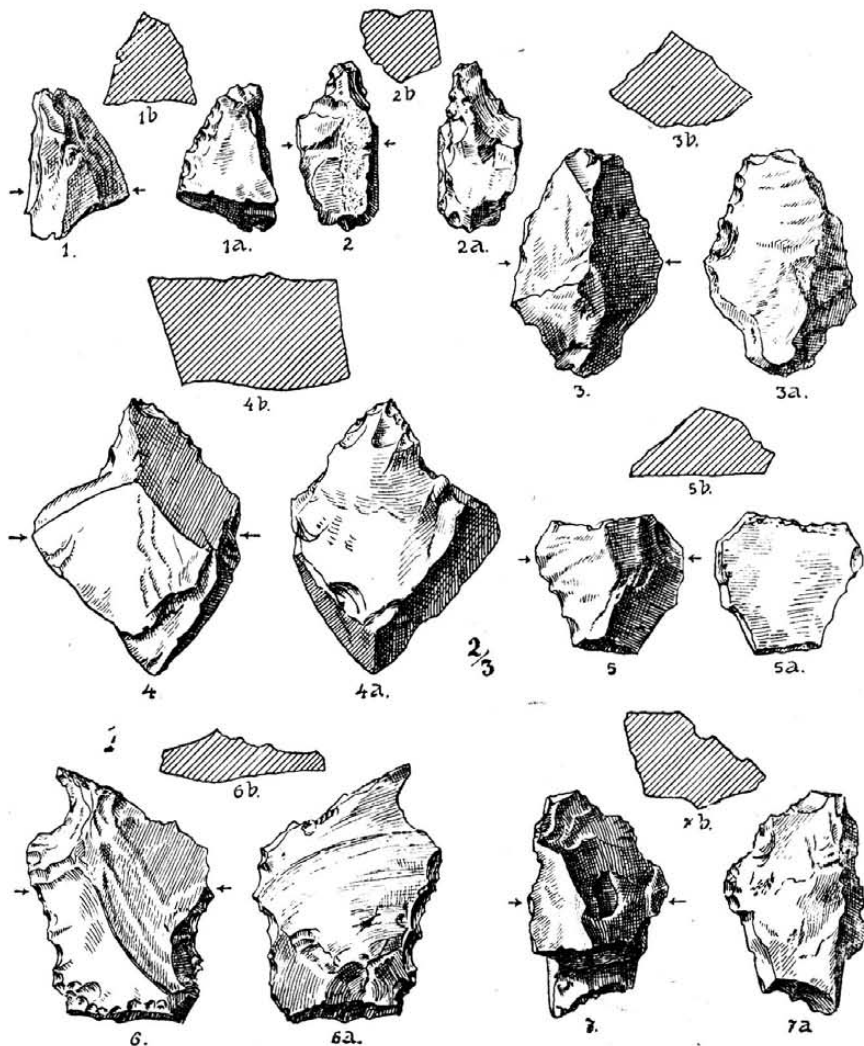
82. Csokmány (Ciocman, Szd.). — Határában 1749-ben *Balta leșii* és *Balta coșii* nevek Mon. II. 469. l. — 1910-ben *Lacuri* (= tavak) határnevet jegyeztem fel.

83. Csomafalva, l. Gyergyócsomafalva (Cs.).

bizonyos fokig rokon a muhipusztai állatalakos fülű csészével (V. ö. AÉ. ú. f. X. 192. l. és képe u. o. 140. l. — *Pârvan* 375. l. és 258. ábra.). — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 82. l. 107. sz. — Dolg.-Trav. IV. 238. és 240. l., V. 14. l. — AÉ. ú. f. XXVIII. 53. l. 1. sz. jegyzet.

86. Csomortán, l. Csíkesomortán (Cs.).

87. Csonkapapi puszta (Bi.). — A MNM.-ban belül üres br. karperec, fala kívül körben

67. kép. Moustiéri leletek a csoklovinai barlangból.

84. Csomafája (Ciumăfaia, Ko.). — A *Borsos* határrészben ősk. telep. EME. Évk. 1903. 89. l. — *Marțian* I. 135. sz., II. 184. sz. — OTÉ. XXVI. 1901. 18. l.

85. Csembord (Cimbrud, Af.). — Az EMER.-ban IV. 2530. sz. rézkori, téglaveres, talpcsöves edénytörödékek. — A NBKM.-ban a br. *Kemény* udvarból és a br. *Kemény* birtok marosszentkirályi határba nyúló széléről: 437.—449. sz. bronzkori cserepek és 3170. sz. villanova edények (1 urna, tál fele, 5 csésze). Mon. II./1. 94. l. és XVII. t. 176. 178. sz. — Sírokból származnak. Köztük a XVII. t. 178. sz. csésze füle elstilizált állatalakra emlékeztet s

hajló és sűrűn rakott geometrikus vonalkákkal van díszítve. AÉ. ú. f. VIII. 277. l. — *Hampel* II. 22. l.

88. Csóra, l. Alsócsóra (Af.).

89. Csöb (Cibu, U.). — Határában *Ördögborozda* nyomai. *Orbán* I. 158. l.

90. Csömény (Ciumeni, Szd.). — Határában 1739-ben *Peștere* (= barlang) név. Mon. II. 474. l. — 1910-ben *Pe bălți* (= a tócsákon) nevet jegyeztem fel.

91. Csömörlő (Ciumărna, Szi.). — Határában a *Rovină* (= mocsár) név esetleg tőfeneket takar. Mon. III. 253. l.

92. Csúcs, l. Maroscsúcs (Af.).

93. Csulpez (Ciulpăz, Hu.). — Az EMER.-ban II. 6174.—79. sz. cserepek az aeneol.- és bronzkorból a csulpezi barlangból. Ez a barlang 16 m hosszú. Kincskeresők alaposan feltúrták. — A nép még 2 barlangról beszél, melyek közül a felső voltaképpen csak sziklahasadék, az alatta levő (a fent említett barlang felett) nem is barlang, hanem a kincskeresők turkálása révén keletkezett kis fülke. EME. Évk. 1911. 46. l.

94. Csűrfalva (Klic, Clițiu, Szd.). — Határában *Csákibarlang*. *Bielz* I. 3.—4. l. 2. sz. 1910-ben a következő határneveket jegyeztem fel: *Lacul popii* (= a pap tava), *Peșterea roșie* (= a vörös barlang), *Peșterea Iliei* (= Illés barlangja), *Peșterea Băltănicii*, *Țălbăroaiea* (= a tolvajnö barlangja), *Peșterea lui Onisie* (= Oniszie barlangja), *Peșterea fuții*.

A megye monogr. IV. k. 381. l. a *Csáky* barlangon kívül *Peșterea vărăului*-t és *Peșterea ungurului*-t (= a magyar barlangja) ismer.

D

1. Dabjon (Domnin, Szi.). — Határában *Mormânturi* (= sírhalmok) név. Mon. III. 258. l.

2. Dalbosec, l. Dalbosfalva (Krsz.).

3. Dalbosfalva (Dalbosec, Dalboșeț, Krsz.). — A közlegelőn *Zagradia* (*grad* = vár!) nevű halom emelkedik, melyen terméskövekből készült fal maradványait, régi út nyomait s emberi telepnek más jeleit találták. *Pesty Fr.* Szörény vm. II. 370. l. — *Torma K.* dák-római eredetűnek véli. Repertórium 69. l. 594. sz. — *Milleker* II. 19. l.

4. Dales, l. Dáles (Krsz.).

5. Damokosfalva (Hsz.). — Határában 1681-ben *Gémes tócska*, 1787-ben *Bolyongós tó* és *Csikosdomb* nevek. Emlékkönyv 58. l.

6. Damos, l. Kalotadamos (Ko.).

7. Darlac (Dârlos, Draos, Draas, Kk.). — 1810—12 közt az akkori jegyző, *Matthiä*, kb. 30 bronzbaltát lelt a kertjében 1 és fél láb mélyen szabályszerű körbe helyezve, egy a földbe szúrt bronzkard körül. *Gooss* 19. l. — *ASL. N. F. XIV.* 1877. 55. l. — *Hampel* Trouv. 68. l., II. 23. l. (hibásan Daróc alatt), 26. l. pedig *Dzas* alatt. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 186. l. 172. sz. — *Marțian* I. 143. sz., II. 240. sz. — *Roska* Szf. (különlenyomat a SzNM. Emlékkönyvéből) 34. l. is tévesen az udvarhely-megyei Homoróddaróc-ra helyezi.

A MNM.-ban barbár ezüstkartekercs 4 töredéke. MNM. 1893. évi besz. n. 102. sz. AÉ. ú. f. XIV. 85. és 163.—166. l.

8. Daróc, l. Homoróddaróc (U.).

Nádasdaróc (Ko.).

9. Dáles (Dalcui, Krsz.). — 1856-ban két egymásba fűzött, spirálisan csavart sodronyból készült aranykarikat letek. Wienbe kerültek.

Súlyuk 13,9 gr. A. f. ö. G. XV. 330. l., XXIV. 405. l. — *Hampel* II. 23. l. — *Milleker* I. 32. l., Délm. ősk. rég. 16. l. (sajtóhibából 139 gr szerepel!), Délm. ősk. 66. l. — AÉ. ú. f. XII. 408. l.

10. Dálnok (Dalnic, Hsz.). — A Székely Mikó-kollégium gyűjteményében volt egy andezitbaltá és egy buzogány, melyek most a SzNM.-ban vannak. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 184. l. 159. sz. — AÉ. ú. f. VIII. 420. l. — *Marțian* I. 141. sz., II. 221. sz.

Az OTÉ. IV. 1879. 153. l. a SzNM.-ban egy nagy kőkalapácsot említ kis lyukkal. Lelőhelye a *Kantabegy*. Az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 69. l. 17. sz. szerint még 2 br. balta is van onnét.

A SzNM.-ban a *Dálnok*- és *Kantapatak* összefolyásánál levő *Tanorok* nevű magaslaton fekvő ősk. telepről az erősi felső réteggel egyező és bronzkori kerámiái emlékek és egy 44./900. sz. I. vaskori agyagcsupor. MKÉ. VIII. 172. l. U. ott *Viztisztája* nevű legelőről 7967. sz. alatt bronzkori cserepek.

Párvan 580. 582. 712. 792. l. és 424. 448. ábra alatt kelta kannát és táltöredéket mutat be a SzNM.-ból. A kanna népvándorláskori; a kelta tálperemet a *Kisvölgy*-ben lelték. — *Kiss* I. k. 31. l.

Határában 1595-ben *Nádas-tó*, 1660-ban *Varsa*, 1667-ben *Csáktava*, 1685-ben *Nádas-tető* (erdő), 1736-ban *Nádas hidja*, 1787-ben *Csáktava szere* nevek. Emlékkönyv 58.—59. l.

11. Dánfalva, l. Csikdánfalva (Cs.).

12. Dános, l. Szászdános (Nk.).

13. Dánpataka (Văleni, Szd.). — 1913-ban *Jidoveni* és *Balta lui Corui* (= Corui tócsája) határneveket jegyeztem fel.

14. Dánulesd (Dănuleşti, Hu.). — Két barlangjáról *Bielz* II. 44b. sz. — Az egyiket *Ördögbarlang*-nak is hívják. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. IV. 1888. 98. l.

15. Debrek, l. Kisdebrek (Szd.).

Nagydebrek (Szd.).

16. Debren (Dobrin, Szi.). — Határában *Déli vár* nevű hely. Mon. III. 265. l.

17. Dédrad (Dedrad, Dredat, Zepling, Deutsch-Zepling, Ko.). — A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban br. karika. AÉ. ú. f. VI. 378. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 301. l. 301. sz.

A segesvári ev. gimn.-ban II. Fülöp tetradrachmájának barbár utánzata. *Gooss* 19. l. — *ASL. N. F. XIV.* 1877. 77. l. — *Marțian* II. 241. sz.

18. Deés, l. Dés (Szd.).

19. Dellőapáti (Apatin, Apatiu, Szd.). — Határában ősk. telep. Mon. III. 261. l. — *Orosz* II. 17. sz. — *Marțian* I. 146. sz., II. 22. sz.

Az EMER.-ban D. 479. sz. kőbaltaszerű csüngődísz (*Orosz E. I.* 29. sz.) és a *Laz* határrészből IV. 2354. sz. trapezoid kővéső.

Határában 1864-ben *Cóhely* név. — A *Mobile* (= halmok) állítólag határhalmok. Hitelesítendő. Mon. III. 261. l.

20. Deményháza (Damieni, Mt.) és **Mikháza** (Călugăreni, Mt.) közt vastag cserepeket említ *Neigebaur* 248. l. 4. sz. alatt.

21. Demsus (Demuş, Hu.). — A dévai múzeumban br. gyűjtélkes leletből 5270. sz. tokos füles balta, 5259. 5269. sz. fűrésztöredékek, 5264. 5271. 5274. sz. kardtöredékek, 5350. 5352. sz. háromszöges átmetszetű br. tagok és 5267.—68. sz. br. edénytöredékek.

22. Dengeleg (Dindeleag, Szd.). — A patak partján ősk. telep. EME. Évk. 1859., 1861. 27. l. — *Marţian* I. 148. sz., II. 230. sz. szerint a telep a Kisszamos partján van, mert ott lelnek ősk. cserepeket. Innét kerülhetnek a Kisszamos medrébe azok a cserepek, andesitvő és kőbalta, amiket *Orosz E.* szerzett meg a gyűjteménye részére a parton lelt cserepekkel együtt. OTÉ. XXVI. 1901. 28. l. — *Orosz* II. 18. sz. — *Orosz E.* magánkézben egy pár csiszolt kőszerszámot látott, amiket állítólag a Kisszamosban levő kavicsszigeten leltek. Nincs kizárva, hogy az ormányi, girolti, vagy kecsedi patak hozta magával, tehát másodlagos helyről származnak. *Orosz* I. 30. sz.

Határában 1345-ben *Kaza-tó*. Mon. III. 275. l.

23. Denta (Denta, Potula, Te.). — *Milleker* II. 8. l. feltételezen idehelyezi a dák alapítású s a Ravennainál is említett *Potula*-t. — A *Csair* pusztán 1889-ben villanova-urnát leltek, mely *Baumüller Emil* dettai gyógyszerész gyűjt.-be került. *Milleker* III. 26. l.

24. Derzsida (Kis-, Nagyderzsida? Derşida, Szi.). — Az EMER.-ban a *Ćorma Zs.*-gyűjt.-ben V. 9978. sz. aeneol. cserép (Valószínűleg Kisderzsida. L. o.).

25. Detrethem (Drighiu, Szi.). — Az *Orosz E.* gyűjt.-ben gombos fülű szkíta tál. — *Orosz E.* ősk. telepet említ. Mezőség 1904. okt. 20-i sz.

26. Detta (Deta, Te.). — 1870-ben három-élű br. szkíta nyílcsúcs jutott *Büchl Róbert* mérnök gyűjt.-be. *Milleker* III. 27. l. — A községi téglavetőről br. öv a verseci múzeumban. U. o. — *Buchman L.* téglavetőjéről lyukas fenőkő (valószínűleg szkíta!) és villanova-urna a verseci múzeumban. U. o. 27. és 29. l. — Grafittal kevert edénytöredék, felálló fülű csupor, öblös tál, hornyolatos, villanova-urnák, hallstatti emberfő, br. állatalak stb. u. o. 30.—31. l. — ESA. XI. 168. l.

27. Devecser, l. Kisdevecser (Szd.).

Nagydevecser (Szd.).

28. Dezmér (Dezmir, Ko.). — A *Berek* alatt kiásott római villa területéről az EMER.-ban I. 5748.—53. sz. neolithikus cserepek.

A *Casele popii* (= a pap házai) határrészéből szarukőszilánk az *Orosz E.* gyűjt.-ben. EM. XXII. 305. l.

La butiu határrészben rézkori telep. EM. XXV. (III.) 257. l.

Az egykori *Nagyvölgy-tó*-ról *Sztripszky* 40. l. 16. sz.

A volt kolozsvári román egyetem gyűjteményében a dezmeri kavicsbányából a koravaskor végéről való edények, emberi csontok, br. karperec-töredék, homokkőből való fenőkő, valamint középkelta kard, lánc-töredék, zabla, zablakarikák, kések, sarló, olló, mérleg (?), gombok, valamennyi vasból, aztán ívelt vaslemezek, bronz karperec- és fibulatöredék, agyagedények, ez utóbbiak égetett temetkezésből. Lelt. sz. IN. 2440.—2550.

29. Déce (Deécs, Dieci, Ar.). — Apolloniai és dyrrhachiumi ezüstéremlelet, egy része a MNM.-ba került. NK. II. 1903. 14.—15. l., VII. 1908. 110. l.

Határában *Ćopasca, Balta holimbaşu* egykori tavak helyei. Mon. III. k. 1./II. rész 121. l.

30. Décese, l. Magyardéce (Szd.).

Marosdéce (Ta.).

31. Deda (Deda, Mt.). — *Kovács F.* marosvásárhelyi gyűjt.-ben volt egy tokos br. balta. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 87. l. 143. sz. — *Marţian* I. 144. sz., II. 224. sz. — Most a marosvásárhelyi róm. kat. főgimnáziumban.

U. ott egy egyenes fokú, aeneol. kőfejsze. U. ott a *Kisvár*-ból egy 12.2 cm átm., kerek átmetszetű bronzkarperec.

32. Dédács (ma Piskivel egyesítve, Hu.). — A MNM.-ban barázdás tüzdelésű, aeneolithikus bögre és 2 orsógomb. MNM. 1913. évi besz. n. 81. sz.

33. Dés (Deés, Dej; Szd.). — Az EMER.-ban I. 4276.—81. és I. 4406. sz. cserepek, jáspis ütőkő és szilánkok a réz-, ill. bronzkorból, I. 4411.—39. sz. u. a. korbelti cserepek (ujjbenyomásos perem, borda, dudor, bütykös spirális) a *Cichegy*-ről; — I. 4264.—75. sz. villanova-urnatöredékek és faltapaszmaradványok a *Rózsahegy*-ről.

A *Rózsahegy*-ről *Orosz E.* gyűjt.-ben őrlőkő és faltapasztöredékek. EM. XXII. 311.—312. l.

Egy Dés közelében levő erdőben aranykarperecet leltek, mit egy pár ökörért adtak el. *Gooss* 18. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 65. l. — *Anzeiger f. Kunde deutscher Vorzeit*. Nürnberg, 1858. 246. l. 67. sz. — A. f. ö. G. XXIV. 384. l. — *Trauschenfels*: Magazin f. Gesch. Siebenb. Kronstadt, 1861. — *Orosz* I. 27. sz. tévesen nyakperecet mond.

Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 301. l. 310. sz. az országuóra hordott kavicsból kiválogatott fekete cserepeket említ a besztercei ev. gimn.-ban.

A felsősétatéren levő ú. n. *Vezérek köve* voltaképpen csészés mélyülésekkel bíró menhírtöredék. Mostani hossza 1.7 m. V. ö. Mon. III. 87. l. — *Kövári* II. 3. 62.—63. és 313.—314. l. — *Roska* II. 298. l.

A MNM.-ban félkörösen végződő bronzkés nyéltöredéke. MNM. 1886. évi besz. n. 12. sz.

A *Szajkapatak* melletti *Rompásoldal*-on kő-sóbányászat nyomai, durva cserepek, salak, tűzhelynyomok. AÉ. ú. f. XXIII. 285. l.

A *Rózsahegy* lankás oldala mentén kb. 1 km hosszúságban égett agyagrögsáv húzódik K.

Ny. irányban, 3—5 m szélesen. Benne szórványosan durva grafitos cserepek, kvarctörmelék. 100 lépésre e vonal mögött 50 cm mélyen *Marțian Gyula* kavicsal körülvevett, durva, ujjbenyomásos és grafitall bevont urnát lelt, melybe egy piros színű, vékonyabb falú edényke volt helyezve. — Szántás közben itt két kőbaltát letek. AÉ. ú. f. XXIII. 285. l.

A *Bélabegy* fennsíkján 8 tumulus van 2 sorban. *Marțian* itt egy fehér kvarc-késtöredéket lelt. U. o.

A *Cichegy* felső részét 1—1.5 m magas töltés vette körül. Itt égett rögök, cserepek, déli lejtőjén pedig nagyobb tűzhely nyomát, sok cserepet, salakot figyelt meg *Marțian*. A cserepek korongon készült edényektől származnak. Szerinte itt lelték a fent említett s Wienbe került aranykarperecet. U. o. 285.—286. l. — V. ö. még *Kövári* I. 149. l., II. 85. l. — *Könyöki-Nagy* 291. l. — *Marțian* I. 150. sz., II. 225. sz.

Határában 1261-ben *Nemegye halma*, *Bálványköhegy*, 1487-ben *Tegeztó*, 1563-ban *Sólymostó*, 1693-ban *Gáterge*, 1720-ban *Sólymostó pataka*, 1788-ban *Tökös tó*, *Tökés tó*, (Szentbenedek felé esett), *Sólymos tó*, 1898-ban *Kerekő*, *Horgostó* nevek. — A *Cichegy*-en *Jerikó* név várnyomokkal. Mon. III. 215.—218. l. — Az Erdély 1937. 84.—86. l. még *Désvár*, *Óvár*, *Alsóhorgastó* és *Pusztafalu* neveket is említi.

Az EM. III. 181. l. a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik között bronzbuzogányt említ.

Sóbányászata bizonyosan szerepet játszott az őskorban is.

34. Désakna (Ocna Dejului, Szd.). — Az EMER.-ban I. 4180.—81. sz. aeneol. cserepek. — A kolozsvári róm. kat. gimn. gyűjt.-ben kőbalta sötétzöld és zöldes-fehér-tarka habos és foltos serpentinből, amilyent *Koch* Erdélyből a balta közlésekpr még nem ismert. OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 24. l. — *Orosz* I. 28. sz.

A *Cetatea Jidovilor* (= zsidóvár) határrészben földvár. *Marțian* I. 151. sz., II. 473. sz.

Határában 1732-ben *Várhegy*, 1751-ben *Cógát*, *Nagy Pál tója*, 1864-ben *Várhegy*, *Békás tó* nevek. — A hagyomány szerint a régi község alább keletre feküdt. Mon. III. 219. 247.—248. l.

Sóbányái az őskorban is művelés alatt állhattak.

35. Désánfalva (Dejani, Te.). — 1888-ban 4 kettős ellentett élű rézcsákányt letek egy helyen, az egyik 27 cm hosszú, súlya 1.4 kg, nyéllyuka 4 cm átm.; — a másik 24 cm hosszú, súlya 1 kg, nyéllyukátmérője 4 cm; — a harmadik csonka, nyéllyuka 4 cm átm., u. o. hosszú és súlyos lehetett, mint a második; — a negyedik 20 cm hosszú, nyéllyuka 3.5 cm átmérőjű (itt kettőtört), súlya 750 gr. — A lelőhely közelében apró húzásokkal, ujjbegybenyomással (a peremek egyszerű benyomással) ékített cserepek, mint a varadiai *Kilia* hegyen lelt csere-

pek s amilyeneket *Much*: Praehist. Atlas VIII. t. 20. 22. ábrája és Kupferzeit 32. ábrája (Mondsee!) alatt közöl. — U. ott négy drb. 4—6 cm hosszú rézhuzaltöredéket (*Milleker* tütöredékeknek véli), továbbá a rózsatónél átfúrt szarvasagancsot és égett emberi csontokat is letek. *Milleker*: Délm. ősk. 31.—33. l.

36. Déva (Deva, Hu.). — Az EMER.-ban a dévai *Várhegy*-ről I. 9342. sz. aeneol. cserép, a *Torma Zs.*-féle gyűjt.-ben u. onnét V. 9979. sz. u. o. kori cserép. — U. ott a *Maros partjáról* II. 5232.—36. sz. neolithikus és aeneol. cserepek, csontár és disznófog.

A dévai múzeumban: 1. a harói úti telepről neol. kerámika, mint a tordosi (itt nincs festés!); — 2. a *Várhegy*-ről egyszínű, vörös bevonású cserepek, aeneol. és rézkori kerámika, kőfejsze és rézkori fokostöredék; — 3. a *ref. temető* mellől 4269. sz. neol. bögre, 4271. sz. tál és 4268. sz. koraaunjetitzi bögre, továbbá részben a tordosival egyező, részben rézkori kerámika; — 4. a *Várhegy*-ről 5355. sz. korabronzkori baltatöredék, 5098. sz. kis bronzkarika, 5099. sz. négybütykű hallstatti bronztű; — 5. a *Szárhegy* alatt lelt bronz gyűjtélkes leletből 7 nyakperec, 2 kés, 2 csákány, 1 ép és 4 törött tokos füles balta, 7 karperec- és töredékeik, 3 csüngő, 2 gomb, 1 füles pityke, 1 hosszabb és 1 rövidebb tokos völgyelő véső, 3 fűrészpenge, sodronyból való és sodrott karperec-töredékek, 1 karika, 1 kampós csüngő, 2 kardtöredék, egy 60 cm h. kard (mint a sámsondi, *Nestor* 378. sz. jegyzetében azt mondja — tévesen — hogy a *Várhegy*-en letek), 1 markolatnyújtványos tör, 11 markolatlemez sarlótöredék, 4 bronzrög, bronzedény 3 töredéke, 1 dúzadt nyakú tű, 1 drb. a végén korongos spirálisban végződő, derekán egy fél és egy egész 8-ban hajlított bronztárgy (*Nestor* 525 k. sz. jegyz.); — 6. a *Szőlők* alatt határrészből 5284. sz. egymásra hajlított végű bronzkarperec, 5285.—87. sz. kerek bronzsodronyból csavart 11 cm széles csöves spirális maradványai, 5288.—89. sz. bronz lemezes karperec-töredékek, 5290. sz. bronzedény széle, 5291.—93. sz. vastöredékek; — 7. u. innét szkíta-villanova-sír (csontváza!) mellől összeesett, belül vörös, kívül fekete, lapos dudorú (villanova-) urna (*Pârvan* 358. l.); — 8. a *Karolina-szőlők*-ből 7 drb. háromélű, tokos, tüskés és 1 drb. leveles, köpüs, szakás, szkíta bronznyílhegy, neol. gyermekjáték és bekarcolt díszű agyaglap (*Nestor* 578a. sz. jegyz.) — ESA. XI. 168. 197. l.; — 9. a vasúti állomástól K.-re a *Cóállás* nevű mocsaras határrészből ősk. cserepek, kőbalták, vésők, csontárak kerültek velt ki (Mon. 12.—13. l.). — Erdély 1933. 8. l.

Őskori telep van a *Magyar-utca* fejénél is. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. III. 58.—59. l.

A *Steinmann Frigyes*-féle szőlőben rézkori temetőre bukkantak. Az egyik csontváz 3. és 4. csigolyája közt könyílhegyet kaptak. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. XIX. 1909. 40.—43. l.

A *Várhegy*-en obszidiánt is lelnek. U. o. XX. 1910. 31. l. — AÉ. XLVII. (1934) 152. 157. 209. l.

Ackner a *Várhegy* északi oldalán egy 3,8 cm átm. br. fülbevalót lelt. *Neigebaur* 69. l. 21. sz. — *Gooss* 19. l. — *Hampel* II. 24. l. — *Marțian* I. 152. sz., II. 227. sz.

Az itten lelt kőbálványról AÉ. ú. f. XXIV. 242.—243. l.

A *Várhegy* voltaképpen őskori erőd, mely ezt a szerepét később is betöltötte. *Kővári* I. 93., II. 13. 167. l. dáknak, vagy még a dákok előttinek véli. — Hunyadm. tört. I. 12. l. — *Balázs B.*: Adatok a dévai *Várhegy* őstörténetéhez. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. XXI. 1912. 43.—60. l. (V. ö. még u. o. III. 58.—59. l.) — OMIK. XX. (VII.) 21. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 59. l. 8. sz. — *Schroller* 76. l. 77. sz. alatt *Wietenberg*-, barázdás tüzdelésű és lencsés díszű keramikát említ. L. XXVI. t. 2. sz. — *Nestor* 66. l.

A *Várhegy*-en való megtelepülést, ottan való berendezkedést fekvésén kívül sok tekintetben rézben való gazdagságának köszönheti. Rézbányászatáról l. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. XX. 1910. 173.—184. l.

A *Málhegy* és *Szárhegy* közt gyakran lelnek római családi érmeket. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 62. l. — *Consularis* érmekeket 1848-ban a *Colcu*-n is leltek.

A MNM.-ban a *Várhegy*-ről agancsár, 10 cserép és 1 agyagorsógomb. MNM. 1908. évi Jelentése 36. l. — MNM. 1908. évi besz. napló 6. sz.

Az AÉ. ú. f. XXXIII. 200. l. említett csónakos fibula nem a dévai *Várhegy*-ről való, hanem *Várhely*-en (*Sarmizegetusa*-n) lelték. — *Nestor* 488. sz. jegyzet is tévesen teszi ide.

Dévától D.-re a *Kövendpataka* mellett levő *Kövendvár*-on (*Petrosa*) *Teğlás G.* amphibolandesitbányát említ, amit a dákok nyitottak. Az újgređistyei (l. o.) *Muncel* havason levő dákvár oszlopai dévai trachytról való. Hunyadm. tört. I. 13. 20. l.

37. Dézna (Dezna, Ar.). — Barlangjaiban faopál is van. Mon. II./1. 1. l. jegyzet.

Az aradi kir. kat. főgimn. gyűjt.-ben volt egy olvasztótégely és egy 23 cm hosszú, kettős ellentett élű rézcsákány. Mon. II./1. 13. l.

A MNM.-ban kőbaltatörödek. MNM. 1905. évi besz. napló 61. sz. AÉ. ú. f. XXVI. 77.—78. l. — U. o. kelta érem. Mon. II./1. 18. l. — U. o. ezüstfibula, 4 fibulatörödek és ezüstlánc-törödek. Mon. II./1. 16. l. és MNM. 1857. évi besz. n. 60. sz. A *Vár* alatt lelték.

Határában halom. Mon. II./1. 7. l.

V. ö. még *S.-H.* 332. sz. és FK. XV.

38. Déznaláz (Láz, Laz, Ar.). — Határában halom. Mon. II./1. 7. l.

39. Dicsőszentmárton (Diciosánmartin, Kk.). — A MNM.-ban két br. hengertekercs. *Hampel* II. 24. l. — MNM. 1890. évi besz. napló 3. sz.

U. ott egy 14 cm h. bronztű, melynek fejét és nyakát rovátkolt aranylemez borította. MNM. 1897. évi besz. n. 120. sz.

40. Diód (Stremț, Af.). — Váráról *Kővári* I. 150. l., II. 211.—212. l.

41. Diófás (Mireș, Szd.). — Az irodalom innét kalcitbaltát ismer. OTÉ. 1887. 331. l. — *Marțian* II. 442. sz.

42. Diósád (Diosad, Szi.). — Határában *Pájkás-tó*, *Sirhegy* és *Kincses hegy* nevek. Mon. III. 307. l.

43. Dióspataka (Valea Rea, Szd.). — Az irodalom innét kőcsákányokat említ. *Marțian* I. 154. sz., II. 728. sz. — *Orosz* I. 31. sz.

44. Diószeg, l. Bihardiószeg (Érdiószeg, Bi.).

45. Dipse (Dipsa, Dürrbach, Bn.). — A besztercei ev. gimn. gyűjteményében erdélyi típusú, félholdas kávájú tokos füles bronzbalta. A kávaüreg négyzetes. Kisméretű. *Orosz E.* gyűjt.-ben 1 leveles és 1 háromélű szakás szkíta br. nyílhegy (343. kép 3.—4. sz.). Állítólag 12 db. volt a leletben. Minden valószínűség szerint sírlelet lehetett. AÉ. ú. f. XXVI. 372.—373. l. — *Párvan* 353. l. — ESA. XI. 168.

46. Disznajó (Disnăieu, Porcești, Mt.). — A besztercei ev. gimn.-ban serpentinvéső. *Gooss* 19. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 86. l. 133. sz. — *Marțian* I. 156. sz., II. 232. sz.

47. Disznópataka (Valea porcului, Szd.). — Az EMER.-ban 14. sz. triánguláris tűzkővakaró. Határában 1766-ban *Țău lui Cimbrei* (= Csimbrei tava), 1767-ben *Mormântul* (= sírhalom) nevek. Mon. III. 318.—319. l.

48. Ditró, l. Gyergyóditró (Cs.).

49. Doba, l. Kisdoba (Szi.).

Nagydoba (Szi.).

50. Doboka (Dăbăca, Dobăca, Szd.). — Az EMEÁ.-ban *Equus caballus* foss. a *Lónapatak*-ból, diluviális kavicsból.

Orosz E. gyűjt.-ben obszidiánszilánk a *Vár* területéről. AÉ. XLVII. (1934) 152. l. — U. ő magánkézben bronz tokos füles baltát látott. *Orosz* I. 32. sz.

Az EMER.-ban D. 581. sz. br. tokos füles balta (68. kép). AÉ. ú. f. XXVI. 368. l. — *Marțian* I. 157. sz. és II. 219. sz. szerint innét a br. baltán kívül kőbalta is ismeretes. V. ö. Mon. III. 337. l. — *Orosz* II. 19. sz.

Váráról *Kővári* I. 151. l., II. 85. l. — Mon. III. 335.—336. és 340. l. — *Hodor* 616.—617. l. Egykori halastaváról *Sztripszky* 42. l. 32. sz.

51. Dobra, l. Hunyaddobra (Hu.).

52. Dobrocsina, l. Döbörésény (Szd.).

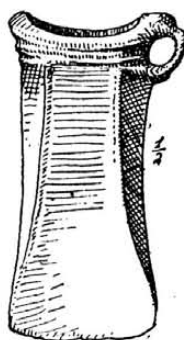
53. Dognácska (Dognecea, Krsz.). — Határában *Stirnikbarlang*. Krassó vm. tört. II./1. Bpest, 1884. 135. l. — *Milleker*: Délm. ősk. rég. 18. l.

54. Doklány (Doklin, Doclin, Krsz.). — A *Dessewffy*-gyűjt.-ben barbár ezüstérem. *Dessewffy* IV. 79. l. és LI. t. 1251. sz.

55. Doklin, l. Doklány (Krsz.).

56. Dolmány (Daia Săsească, Thalheim, Sze.). — *Ackner* (ASL. IV. 243. l.) *Elephas primigenius* maradványait említi.

57. Domahida (Domănești, Sza.). — 1883-ban a MNM. a *Péchy Jenő* gyűjteményéből 357 drb.-ból álló leletet szerzett meg. Egy részét közli *Hampel* CXXII.—CXXIV. t. — Valószínűleg ehhez a lelethez tartozott egy keskeny, fül nélküli tokos vésőnek az öntőmintája is. *Hampel* Trouv. 43. 44. l., II. 25. l. — *Nestor* 525. k. sz. jegyzet, 131. l., 530. sz. jegyzet. — PZ. 1935. 44. l.

68. kép. Tokos füles bronzbalta Dobokáról.

69. kép. Tokos füles bronzbalta Döböröcsényről.

58. Domáld (Domald, Malldorf, Kk.). — Az EMEÁ.-ban *Elephas primigenius* zápfogai. EME. Évk. V. 124. l. — *Gooss* 34. l.

59. Domb, l. Meződomb (Ko.).

60. Dombhát (Dealul Mare, Szd.). — Határában 1864-ben *Jezer* nevű tó. Mon. III. 352. l.

61. Domokos (Dămăcușeni, Szd.). — Határában 1767-ben *Nagy mocsár*, *Csukás tó*, 1864-ben *Vártető*, *Űtár útja*, *Nyikó vártető*, *Mocsárdomb*, *Nagy mocsár*, *Csikos tó*, *Feneketlen tó* és *Gátszer* nevek. Mon. III. 363.—364. l.

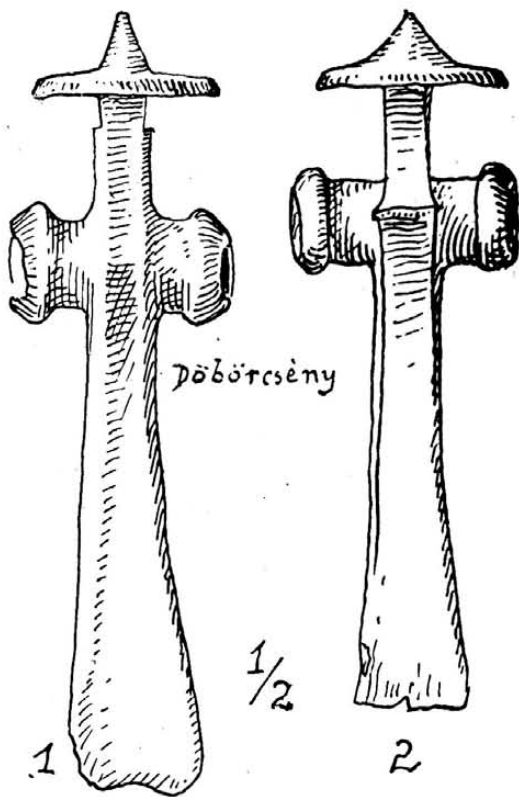
62. Doroszlófalva (Drauc, Drăuț, Ar.). — Határában *Száraz tó* név. Mon. III. k. I./II. rész 123. l.

63. Döböröcsény (Dobrocina, Dobrocina, Szd.). — Az EMER.-ban 904.—35. sz. torha aeneol. cserepek; — 936.—39. 843.—78. sz. br. karikák, 940.—41. sz. br. karikatöredékek, 942. sz. erdélyi típusú br. tokos füles balta (69. kép). A Mon. I. 119. l. csak bronzsodronyt és karikat említ, *Marțian* I. 159. sz., II. 236. sz. pedig br. karperecet és üveggyöngyökről (!) ír tévesen. — Az EMER.-ban még D. 574. és D. 576. sz. br. korongos csákányok a *La poieni* határ-részből (70. kép). Valószínűleg nagyobb gyűjtékes leletből származnak. AÉ. ú. f. XXVI. 370. l. A Mon. III. 348. l. tévesen mondja rézből valóknak. — *Orosz* I. 33. sz.

A *Podurile fântâni coastii* határ-részből említ *Orosz Endre* az EMER.-ba kebelezett egykori dési múzeumból egy kettétört övlemeztöredéket. A gyűjteményben nincs meg. AÉ. ú. f. XXVI. 370. l. — *Orosz* II. 20. sz.

1910-ben *La cetățele* (= a váracskánál) határnevet jegyeztem fel.

64. Dragomérfalva (Dragomirești, Mm.). — Dr. *Andrássy Ernő* érmihályfalvi gyűjt.-ben egy gyűjtékes lelet megmentett részeként: 1 korongos bronzcsákány, 1 másik csákány, melynek foka a nyél felé megnyúlik s arra annak idején ráfeküdt, 1 félholdas kávájú, négyzetes átmetszetű tokos füles balta, 1 bordázott felületű, 2 rovátkolt felületű egész karperec és 2 bordázott felületű karperectöredék (71. kép). A tanítóképző gyűjt.-ben volt egy bronzkard és egy csákány. AÉ. r. f. X. 294. l.

70. kép. Korongos tuskés bronzcsákányok Döböröcsényről.

65. Drauc, l. Doroszlófalva (Ar.).

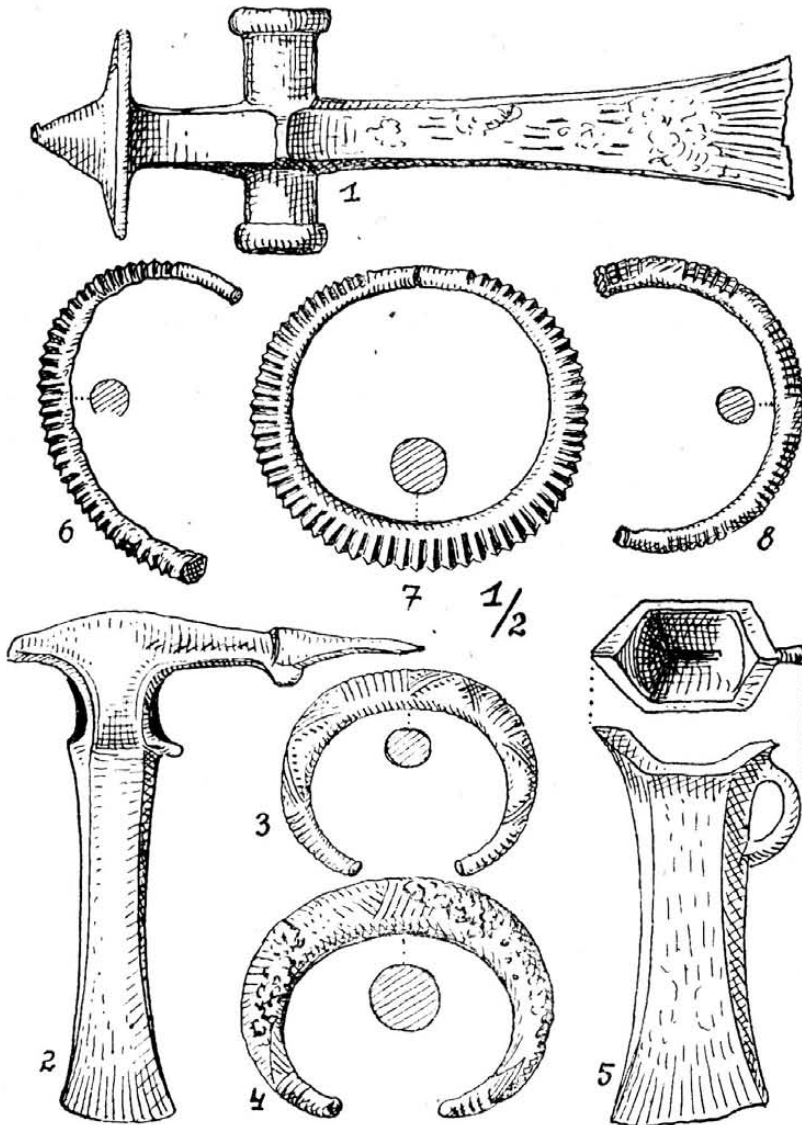
66. Drág (Drag, Ko.). — A *Părău podurilor* (=hidak pataka) és *Soci* (=bodzák) határ-részből *Elephas primigenius* maradványai kerültek dr. *Höntz Kálmán* és *Orosz E.* gyűjt.-be. OTÉ. XXVIII. 1903. 198. l.

Bulbuc és *Poduri* határ-részekben ősk. telepek. EME. Évk. 1898. 261. l. — EM. XX. 90. l. — *Marțian* I. 161. sz., II. 239. sz.

A *Szikszay*-gyűjt.-ben volt egy gránitfejsze. AÉ. ú. f. XVII. 356. l. Egy 14.5 cm h. egyenes fokú, aeneol. kőfejsze ez, mely a zilahi Wesselényi-koll. gyűjt.-ben van,

A *Lespezi* tetején aeneol. telep. AÉ. ú. f. XXIV. 244.—245. l. — Tisztázandó, hogy vajjon nem erre vonatkozik-e *Neigebaur* 234. l. 3. sz. adata, hogy Drágon sok cserepet lelnek, melyek színe fekete s vastagságuk jelentékeny.

Az EMER.-ban IV. 1880. sz. magyar típusú, lapos rézvéso (72. kép), IV. 1878. sz. br. csákány (73. kép), IV. 1879. sz. br. lándzsa, IV. 1881.—82. sz. erdélyi típusú br. tokos füles balták (74. és 75. kép).

71. kép. A dragomérfalvi bronzlelet.

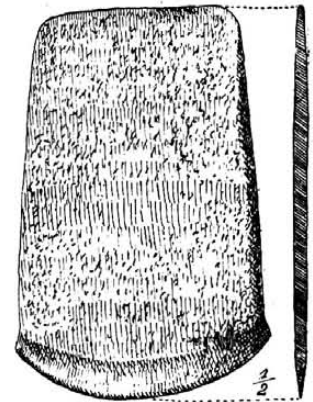
67. **Drágavilma** (Vilma-Mică, Szd.). — Határában 1864-ben *Şura malului* (= csúralakú kőszikla), *Piatra scrisă* (= írott kő), *Halastó* (jelenleg kaszáló) részek. Mon. II. 373. l.

68. **Drágeseke** (Drăgeşti, Bi.). — *Ardos Frigyes* nagyváradi gyűjteményében ívelt fokú, 7,6 cm h., a nyakán enyhén bekapó kőfejsze volt.

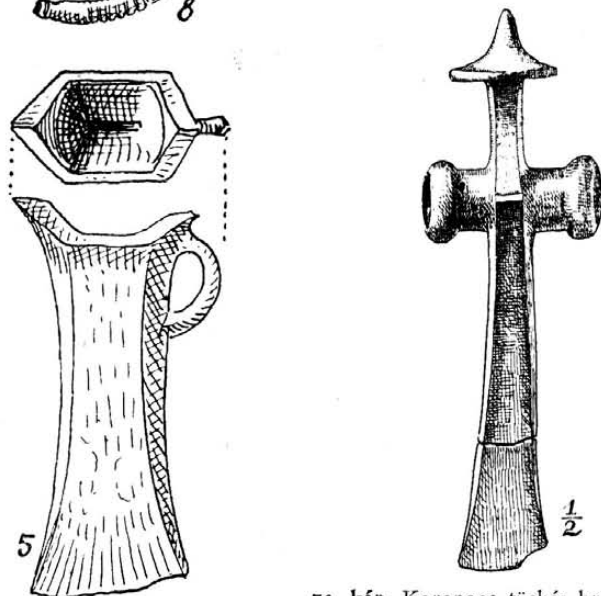
69. **Drágosfalva** (Drăghia, Szd.). — Határában *Halastău* (= halastó) nevű helyet jegyeztem fel 1913-ban. Szemrevételeztem, s egy kis

tó medrét állapítottam meg, melynek 32 m hosszú és 1,5 m magas dugása még megvolt. A tavat a maga idején a hegyoldalról lefolyó víz táplálta.

70. **Drenkova** (Drencova, Krsz. Berzászkóhoz — Bârzasca — tartozó telep). — 1890-ben vastagfalú edényben 14 síma br. karperec, 1 díszített br. karperec (képe *Milleker* I. 37. l. 1. sz.), 2 kartekercs, 2 kardpengetőredék, 2 fületlen br. tokos balta, 1 sarló, 8 kisebb karika, sok bronz-

72. kép. Rézvéso Drágról.

73. kép. Korongos tuskés bronzcsákány Drágról.

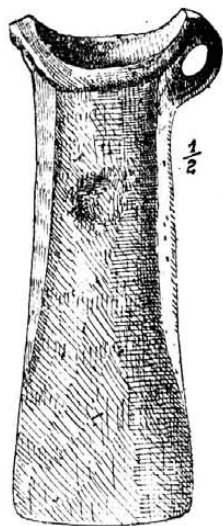
töredék és idomtalan nyers bronz-töredék került felszínre. AÉ. ú. f. XIII. 258.—259. l.

1876-ban barbár érmekeket kapott innét a temesvári múzeum. — 1882-ben 200 drb. Nagy Sándor-féle aranystatert leltek a dunai kikötőben. — *Milleker*: Délm. ősk. rég. 18. l., Délm. ősk. 27. 44. l.

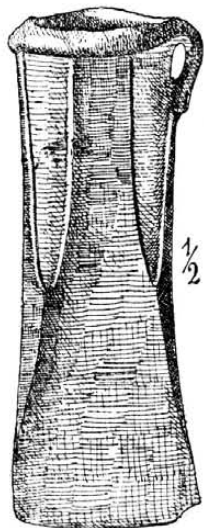
A *Munteana* mellett félholdas földsánc, előtte mély árok, mely a földsáncot egyik sziklától a másikig szegélyezi. A sánc átvágásában 15—20

cm mélységig égett agyagtömbök, pörkölt agyagréteg s ezekben karók maradványai. Elszórtan vastagfalú cserepek, égett agyagtömbök pálcák, vagy vesszőfonás után maradt lenyomatokkal.

1895. nyarán a földvárban díszes karperecöt leltek. Képe *Milleker* I. 37. l. 2. sz. — V. ö. AÉ. ú. f. XV. 447.—448. l.

74. kép. Tokos füles bronzbalta Drágról. Beütése mostkori.

75. kép. Tokos füles bronzbalta Drágról.

A *Kozla* sellőnél 1894-ben a Duna medréből 2 vaslándzsa és 2 vascsákány került ki. A MNM.-ba jutottak. AÉ. ú. f. XV. 276. l. — *Milleker* I. 36.—37. l. A földvár képe u. o. 36. l. U. o. dáknak mondja. *Milleker* I. 36. l. — *Berkeszi* 17. l. Nagy Sándor aranysekerét említi.

1899-ben a verseci múzeumba 1 vaslándzsa, 1 vas halászhorog (kelta lehet) jutott. *Milleker* III. 34. l.

71. **Dubova, I. Dunatölgye** (Krsz.).

72. **Dubovác** (Dubovăț, Te.). — A MNM.-ban agyagedények s azok töredékei. MNM. 1907. évi besz. napló 126. sz. — 1910. évi besz. napló 174. sz. — *Berkeszi* 17. l. dyrrhachiumi drachmát említ.

73. **Dumesd** (Dumesti, Hu.). — 1895-ben tokos baltákból, sarlókból és lándzsákból álló br. gyűjtékes lelet került felszínre. Hunyad vm. tört. I. 10. l.

74. **Dunatölgyes** (Dubova, Krsz.). — A *Kazán-szoros*-ban levő *Széchenyi-könyha* nevű üregből az orsovai polg. isk. gyűjt.-be serpentinbalta, serpentin fejsze foka, agyagkarika és cserepek jutottak. Az orsovai áll. polg. és elemi isk. Értesítője 1900—1901. 55. l. — *Milleker* III. 34.—35. l. — Közeliében van a *Veteráni-barlang*. *Milleker*: Délm. ősk. rég. 19. l.

75. **Dupláj, I. Temesvárja** (Te.).

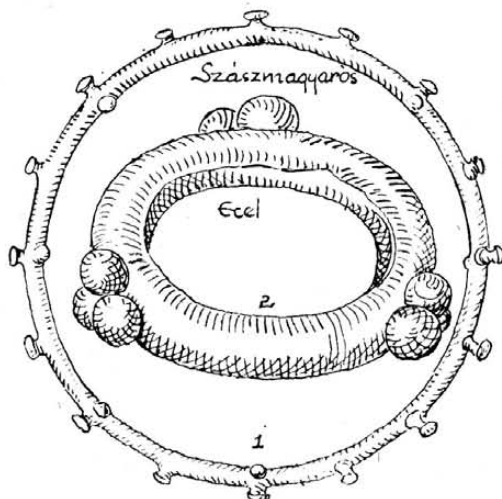
E

1. **Ebesfalva, I. Erzsébetváros** (Kk.).

2. **Ecel** (Ațel, Hetzelsdorf, Nk.). — A nagyszebeni Termtud. Társulat gyűjt.-ben volt egy amphibolfejsze.

Tóbiás felé rengeteg cserép és agyagedény került felszínre; — innét 1847-ben *Gräser* szenátor gyűjt.-ben volt 1 bronzkard, 2 br. balta, 3 br. horog, br. caduceus, 2 br. fibula (ezek rómaiak!). *Neigebaur* 254.—255. l. 1—5. sz. — ASL. N. F. XIII. 1876. 484. l. — Az egyik szárnyas balta u. o. 378. l. és I. t. 2. sz.; u. olyan a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban, u. o. 348. l.

Obert lelkész gyűjt.-ben volt egy belül üres, kívül 3 helyen egymás mellé rakott gömböccsel díszített, kelta br. karperec (76. kép 2. sz.) és 1 br. lándzsacsúcs.

76. kép. Kelta karperecek: 1. Szászmagyarosról, 2. Ecelről.

A megyesi ev. gimn.-ban van egy br. balta. A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban 2 br. talpas balta.

A segesvári ev. gimn.-ban kelta vaslándzsa. ASL. N. F. XIII. 1876. 470. l. és III. t. 11. sz.

A wieni Naturhist. Mus.-ban kelta, üreges, csuklós br. karperec. ASL. N. F. XIII. 1876. 486. l. — AÉ. ú. f. XXIV. 211. l. (Aczél alatt).

ASL. N. F. XIII. 480. l. vassarkantyút említ. V. ö. EME. Évk. V. 130. l. — Jahrb. 1856. 20. l. — Catal. d. Antikenkab. 313. l. 1405. sz. — *Neigebaur* 254. l. — *Gooss* 27.—28. l. — *Hampel* Trouv. 7. l., II. 32. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 196.—197. l. 242. sz. (összezavarja a dolgokat!). — AÉ. ú. f. XXIV. 211. l. (ahol *Téglás G.* tévesen Acél-t ír). — *Marțian* I. 162. sz., II. 33. sz. — *Párvan* 107. l. 301. l. és u. o. 5. sz. jegyzet, 470. 512. 550. l. 2. sz. jegyzet, 553. 676. 702. 708. 755. 782. 789. l. és XXXVI. t. 2. sz. (a két fibula).

A *Perthai*-on egy 32.000 négyszögöl területű magaslatot *Hadoschwald*-nak hívnak (*Nei-*

gebaur 255. l. 8. sz. szerint *Wartburg*), árok és földhányás köríti, itt sok durva cserép kerül felszínre. *Neigebaur* 254. l. szerint téglák is. *Gooss* 28. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 108. l. — *Könyöki-Nagy* 287. l.

3. Ecsellő (Aciliu, Tetscheln, Sze.). — A nagyszebeni Termtud. Társ. gyűjteményében *Elephas primigenius* majdnem teljes csontváza volt. ASL. IV. 1851. 253. l. — EME. Évk. 1874—76. 125. l. — *Gooss* 19. l. — *Hauer* u. *Stache*: Geol. Sieb. 570. l.

4. Egerbegy, l. **Szászegerbegy** (Nk.).
l. **Szilágyegerbegy** (Szi.).

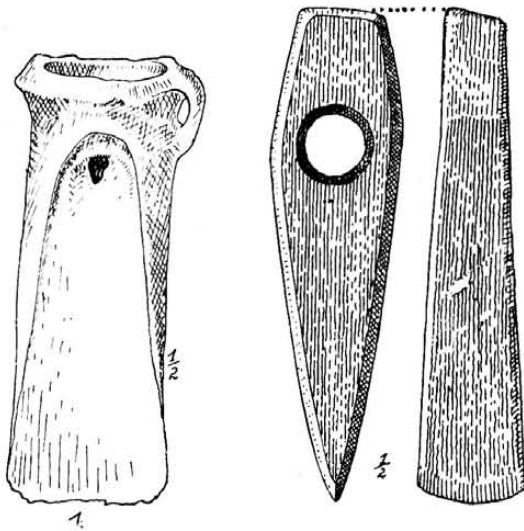
5. Egerbegy (Agribiciu, Ta.). — Egykori három halastaváról *Sztripszky* 51. l. 97.—99. l.

6. Egeres (Aghires, Ko.). — Határában *Halastó*, *Vizes völgy*, *Kigyós tó* nevek. *Jankó* I. 15. l.

7. Egerpatak (Aninoasa, Fo.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 65. l. 230. sz.

8. Egerpatak (Aninoasa, Hsz.). — A SzNM.-ban az *Ólábülés* nevű határrészből gombaalakú edénytálp, az erősi felső réteg emlékeivel egyező és bronzkori kerámika. SzNM. Jel. 1908.—909. 44. l. — *Dolg.*—*Trav.* II. 182. és 232. l. — Emlékkönyv 334. l. — *Kiss* I. k. 13. l. — *Schroller* 77. l. 127. sz. átmeneti jellegű kerámikát említ.

U. ott tokos, füles bronzbalta (77. kép) *Nyírmege* határrészből. AÉ. ú. f. L. 142. 230. l. és képe 142. l. 8. kép 1. sz.

77. kép. Tokos füles bronzbalta Egerpatakról. 78. kép. Rézbalta Erdélyből.

U. ott 6999.—7007. sz. alatt a *Veresmart* határrészből bronzkori cserepek.

A *Fergettyűvár* helyén hitelesítő kutatásokat kell végezni. *Orbán* III. 166. l.

A *Feketeügy* jobb partján Nagyborosnyón alul egykor halastó volt. *Sztripszky* 64. l. 204. sz.

Határában 1651-ben *Balaton*, 1685-ben *Fergettyűvár*, 1795-ben *Béldi tava*, 1828-ban *Bala-*

ton ponkja, *Nagy nád szege* nevek. Emlékkönyv 59. l. — EME. X. vándorgy. Emlékkönyve 94. l.

9. Egereg, l. **Felegregy** (Szi.).

Magyaregereg (Alsóegereg, Szi.).

10. Egeregborzava (Borzava, Borza, Szi.). — *Pe curte* (= a palotán) nevű határrészben a hagyomány kastélyt említ. Itten téglákat leltek. *Mon.* III. 162.—163. l.

11. Egeregyposa (Păușa, Szi.). — Határában *Rogoaze* (= sások) név esetleg tófeneket takar. *Mon.* IV. 260. l.

12. Egres, l. **Alsóegres** (Bethlenegres, Szd.).
Felsőpusztaegres (Szd.).

13. Egrestő (Agrișteu, Erlenwald, Kk.). — Az EMEÁ.-ban *Elephas primigenius* zápfogai. EME. Évk. V. 124. l. — *Gooss* 19. l. — OTÉ. IV. 1879. 150. l.

14. Előpatak (Välcele, Hsz.). — A SzNM.-ban a *Csonka-patak*ból 5490. sz. ívelt fokú, mandulaalakú, 8.5 cm h. kőfejsze.

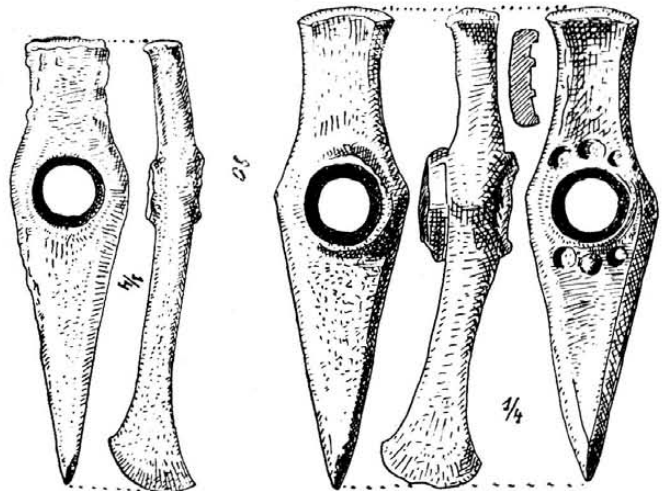
15. Ercse, l. **Nagyercse** (Mt.).

16. Erdély. — Az EMER.-ban a következő lelt. sz. alatt található:

I. 2087. mammutfog, — I. 2088. barlangi medvecsont.

8503. 8505. I. 1434. IV. 2347. neol. vésők. 8521.—23. 8539. neol. kőbalták, — IV. 2360. neol. retusáló kő, — IV. 2382. neol. ütőkő, — IV. 2524.—25. neol. hálósúlyok, — IV. 2526. neol. bögre.

8492. 8525. 8527. 8538. 8541. 10051. 3179. I. 7895. II. 489. aeneol. kőfejszék és töredékeik, — 8504. IV. 2381. aeneol. kőkapák, — IV. 2603a. aeneol. agyagtál.

79. kép. Egyélű rézcsákány Erdélyből.

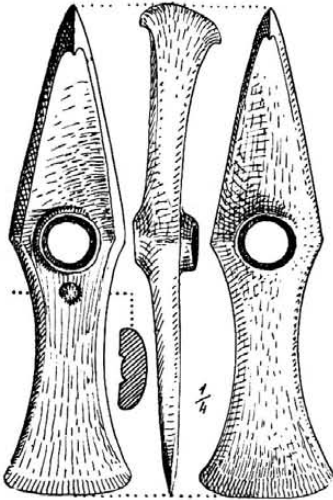
80. kép. Egyélű rézcsákány Erdélyből.

9928. 10052. rézkori kőfokostöredékek, — 10055. rézkori négykarajú kőbuzogány töredéke, — I. 3780. (?) rézbalta (78. kép), — 178. 179. (80. kép), 8101. (79. kép), 8098. egyélű rézcsákányok — 181. I. 2330. kettős ellentett élű rézcsáká-

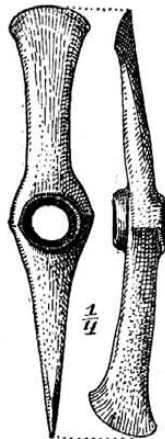
nyok (81. és 82. kép), — 188. 8100. bronzbalták (83. és 84. kép), — 84. peremes balta (85. kép), — 85. talpas balta (86. kép), — 80. szárnyas balta (87. kép), — 87. 88. 98. 130.—133. 135. 136. 142. 147. 148. 155.—157. 159. 165. 174. I. 527. II. 1532. tokos füles bronzbalták, — 121. 122. 201. 202. 244. bronzcsákányok, — 194. 197. 198. IV. 1262 a. bronzkardok (88. kép), — IV. 2592. br. kardvég, — 106. bronzdudor, — IV. 1926.—27. br. karperecek, — IV. 1928. bronzkarika, — IV. 2574.—75. br. rögök, — IV. 2571. agyaggyöngy, — IV. 2572. kőgyöngy.

A dési áll. főgimn. gyűjt.-ben 2 bronzcsákány és 2 tokos füles bronzbalta. — Valószínűleg szolnokdobokamegyeiek (l. még ott is).

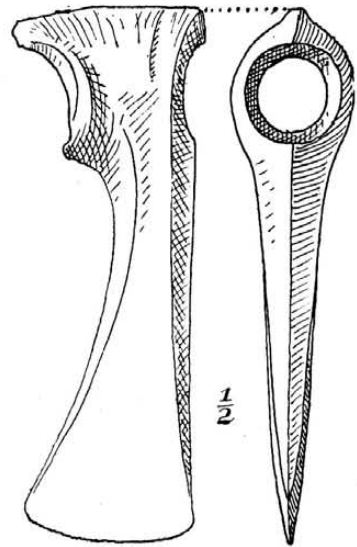
A Dési Városi Múzeumban egy mammutzáfog; — egy 22 cm h. kettős ellentett élű rézcsákány; — egy gyűjtékes bronzleletből 5 magyarországi típusú s 1 félholdas kávájú, tokos füles balta, 1 tokos füles véső, 1 lándzsatörődék, 1 négyes csavarodású karsodrony, 1 lapos ka-

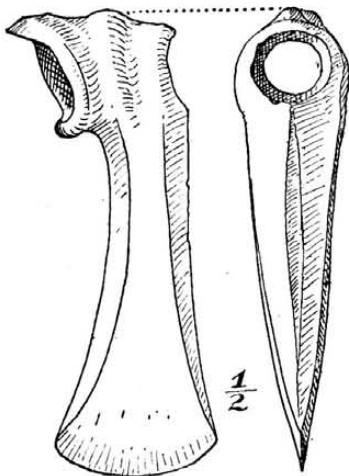
81. kép. Kettős ellentett élű rézcsákány Erdélyből.

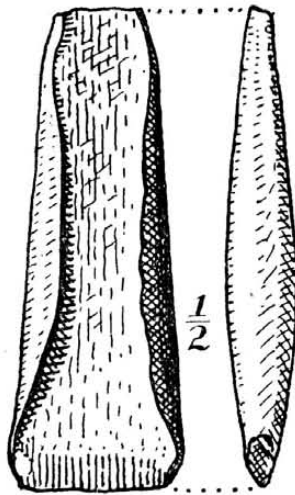
82. kép. Kettős ellentett élű rézcsákány Erdélyből.

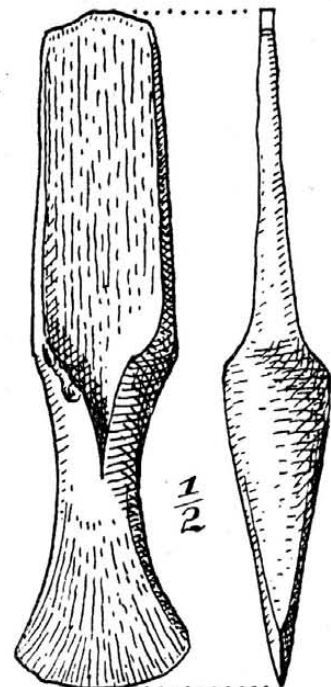
83. kép. Bronzbalta Erdélyből.

84. kép. Bronzbalta Erdélyből.

85. kép. Peremes bronzbalta Erdélyből.

86. kép. Talpas bronzbalta Erdélyből.

I. 2056. arany hajtinccszorító, — IV. 605. arany hajtinccszorító töredéke, — II. 8824. aranyoglár.

IV. 2732. szkíta bronzkarika.

IV. 1527. kelta nyaklánc, — IV. 1568.—69. kelta karperecek, — IV. 1570. kelta fibula, — IV. 1933. kelta bronzkarperec.

rika, 1 törtörödék, 2 markolatlemez s sarló s egy harmadiknak töredéke, 3 ép s egy törött, fűzfalevél alakú fűrészpenge.

Lehet, hogy ezek is Szolnok-Doboka vm. területén kerültek felszínre.

L. még Szolnok-Doboka vm. alatt is.

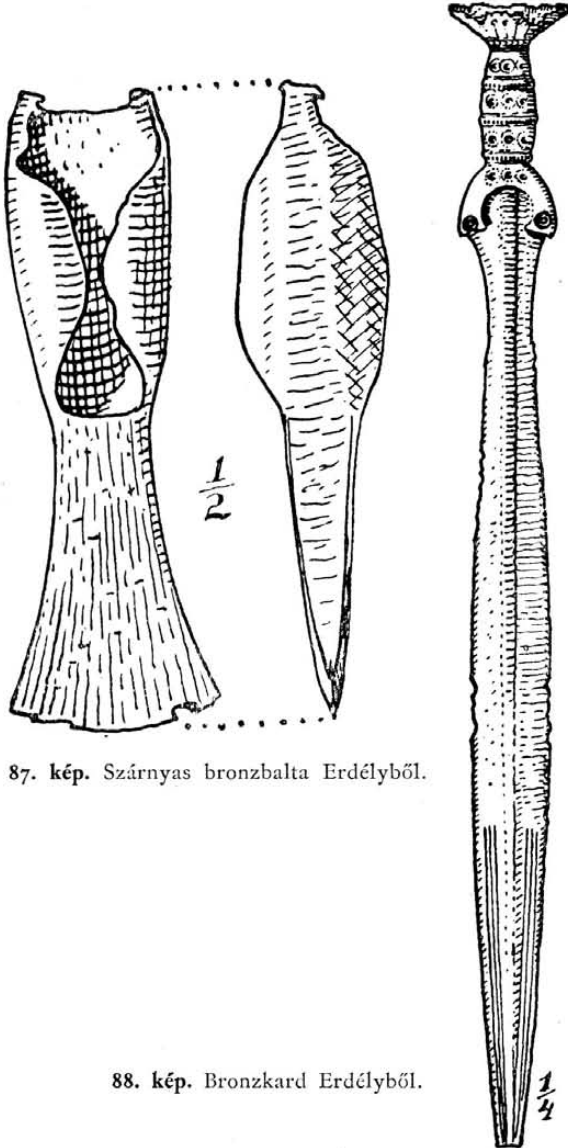
A Debreceni Déri-Múzeumban IV. 63./904. lsz. alatt egy kettős ellentett élű rézcsákány fele.

Az ASTRA. nagyszebeni múzeumában:

1801. sz. alatt s sz. nélkül neol. vésők, —

2141. sz. alatt aeneol. kőfejsze, —

1241. 2139. 2140. sz. alatt két ép s egy törött, tokos füles bronzbalta.

87. kép. Szárnyas bronzbalta Erdélyből.

88. kép. Bronzkard Erdélyből.

A Bukaresti Városi Múzeumban: kétélű rézcsákány fele; — 1 magyar típusú tokos füles bronzbalta; — 2 félholdas kávájú tokos füles bronzbalta; — 3 drb. régebbi erdélyi típusú tokos füles bronzbalta.

A NBKM.-ban 4. és 5340. sz. alatt neol. vésők, 5339. sz. alatt neol. kaptafaalakú kovápalabta, — 5183. sz. alatt ívelt fokú, 5341. és 5342. sz. alatt pedig egyenes fokú aeneol. kőfejszék, — 4733. sz. alatt egy egyélű és egy kettős ellentett élű rézcsákány; — 64. sz. alatt

bronzkard; — u. ott 3 drb. tokos füles bronzbalta; — 4733. sz. alatt egy kettős ellentett élű rézcsákány s még két roncsolt példány; — 4746. sz. alatt pedig egy szkíta bronznyílhegy van.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban pont-és dudorsorokkal ékített füles bronzcsésze. *Párvan* 273. ábra. — PZ. 1935. 51. l.

A marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. gyűjt.-ben egy hegyesnyakú, ovális átmetszetű s egy kaptafaalakú neol. kőfejsze, — 1 ívelt s 7 egyenes fokú aeneol. kőfejsze, — 1 markolatlemez bronzsarló és egy gömbszelvényes gombbal bíró, tompahegyű bronzfokos.

A marosvásárhelyi ref. kollégium gyűjt.-ben egy 20.2 cm h. hegyes nyakú, ovális átmetszetű, egy 12.3 cm h. kaptafaalakú kőfejsze van.

L. még Maros-Torda vm. alatt is.

A szamosújvári áll. főgimn. gyűjt.-ben 25.—27. sz. alatt aeneol. kaptafaalakú kővéső és 5. sz. alatt 1 ívelt fokú aeneol. kőfejsze.

L. még Szolnok-Doboka vm. alatt is.

A SzNM.-ban 2. és 86a. sz. alatt 3 drb. kaptafaalakú aeneol. véső, — 8. sz. alatt s sz. nélkül 2 ívelt fokú, aeneol. kőfejsze, — 37/889. és 147. sz. alatt két kőfokos, az utóbbi rajza *Roska* Szf. 29. kép. 2. sz. alatt (31. kép 2), — 2205. sz. alatt egy félholdas kávájú, tokos füles bronzbalta.

L. még Székelyföld alatt is.

Gr. *Teleki Domokos* gornyeszegi gyűjt.-ben egy régebbi típusú, erdélyi, tokos füles bronzbalta.

A wieni Naturhistorisches Museumban:

38778. sz. alatt egy 23.8 cm h. és 498 gr súlyú, egyélű rézcsákány. — U. ott még egy kettős ellentett élű példány is van Erdélyből.

A zilahi Wesselényi-kollégium gyűjteményében 4 drb. neol. kaptafaalakú balta, — 2 drb. bronzkori kőbuzogány (az egyik lapított gömb-, a másik kettős csonkakúp alakú), — 1 félholdas kávájú, tokos füles bronzbalta és egy bronzfokos éle.

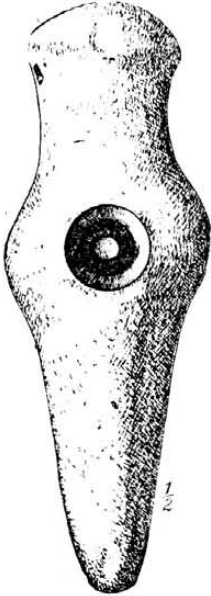
Valósz. szilágymegyei leletek. L. még ott is.

17. Erdőcsinád (Pădureni, Mt.). — Az EMER.-ban IV. 1871. sz. rézkori, félig átfűrt kőfokos (89. kép).

Gr. *Teleki Domokos* gornyeszegi gyűjt.-ben aeneol. vesszős és körömbenyomásos díszű, valamint bronzkori, fésűszerű eszközzel benyomott díszítésű hornyolt, spirális díszű kerámiai maradványok, obszidiánszilánk és vakaró, valamint egy 10.5 cm h. bronz sarlópenge, amelynek töve enyhén vastagodik. — U. ott 7 drb. bronzkori agyaggyöngy.

18. Erdőfalva (Ardeu, Hu.). — A dévai múzeumban aeneol. emlékek (köztük egy egyenes fokú 9.2 cm h. kőfejsze), kerámika az *Alsó barlang*-ból, *In tre pietri* határrészből, a *Cetate* nevű barlangból, a *Raiu* nevű szirt alatt levő, beszakadt barlangból és a községtől K.-re levő

Podu hegyhátról. *Bielz* II. 51a. sz. — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. IV. 1888. 96. l., V. 1889. 60. l. — OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 204.—206. l., XII. (2. r. IX.) 75. l. 72. sz. — AÉ. ú. f. V. 300.—303. l. — OMIK. XX. (VII.) 20. l. (kőbuzogány). — *Marțian* I. 165. sz., II. 27. sz. — A Hunyad vm. tört. I. 14. l. részben

89. kép. Kőfokos Erdőcsinádról, megkezdetett fűtással.

összezavarja az algyógyi leletekkel. V. ö. u. o. 50.—52. 56.—59. kép. — A Hunyad vm. tört. I. 14. l. bronzláncsacsúcsról is tud. — *Schroller* 76. l. 71. sz. alatt barázdás tüzelésű és lencses díszű keramikát sorol fel.

19. Erdőfüle (*Filea*, *Filia*, U.). — Az EMER.-ban a *Gál gödre* határrészéből IV. 2368. sz. kőbalta egyenes foka.

A MNM.-ban br. fibula. MNM. 1911. évi Jelentése 37. l.

A *Faluhely* határnév esetleg telepet takar. *Orbán* I. 224.—225. l.

Határában opál. Székelység 1935. 4. l.

Vasbányászata esetleg az őskorban is szerepet játszott. Székelység 1935. 11. l.

A *Ravaszkik* nevű helyen nagyobb sziklaodu. Székelység 1937. 160. l.

20. Erdőhát (*Găunoasa*, Hu.). — *Torma Zs.* szerint a *La dos* határrészben levő barlangban nincsenek emberi nyomok. Lelt azonban itten róka-, nyúl-, madár- és tulokcsontokat. Ezek a leletek a barlang alaposabb átkutatását teszik szükségessé. EM. VII. 168. l. — *Bielz* I. 42. l. 41. sz.

21. Erdőszálláspatak (*Szelnice*, *Sâlnița*, Szd.). — Határában 1898-ban *Peșteri* (= barlangok), *Cetățea* (= váracsa), *Cetățele* (= váracskák) nevek. Mon. VI. 309. l.

22. Erdőszengyel (Mt.). — Gr. *Teleki Domokos* gornyességi gyűjt.-ben a *Garda Márton* kertjéből rézkori agyagcsupor.

23. Erdőszentgyörgy (*Erdeu-Sângeorgiu*, *Sângeorgiu-Pădureni*, Mt.). — Az EMER.-ban I. 4807.—39. sz. alatt br. gyűjtélkes lelet (90. kép). Van benne: 2 tokos füles balta, melyek némelyikén vas rozsdafoltok látszanak, 1 keskeny tokos véső, 2 síma br. tányér, 1 füles br. csésze, 1 füles br. merítő csésze, 1 felálló fülű br. merítő csésze, 1 br. tányérka, 1 kétfülű bográc, 1 lószerszámdísz és 1 bordázott br. fogantyú töredéke. *Roska* Szf. 49. kép. — *Mannus* XXIV. 1932. 542. 546. l. — *Nils Aberg* V. 119. l. 202. kép.

Állítólag u. e. leletből van a marosvásárhelyi kultúrpalota ősk. gyűjt.-ben 2 bronzbogrács. — *Nestor* 135. l. 28. kép, XVI. t. 3.—5. 10. sz., 540. 547. sz. jegyzet. — PZ. 1935. 48. 54. 55. l.

A *Várhegy*-en van *Senyevára*, vele szemben *Leánymező*, ahova a hagyomány tündérvárat helyez s ahol vastag cserepek kerülnek felszínre. *Orbán* IV. 30. l. — *Könyöki-Nagy* 287. l. — *Marțian* I. 166. sz., II. 248. sz.

Határában *Gátszeg*, *Kék dombja* nevek a XVI.—XVII. sz.-ban. SzO. VI. 406. l.

A *Barlangos* határnév eredete tisztázandó. Székelység 1937. 159. l.

A marosvásárhelyi ref. kollégium gyűjt.-ben egy piszkos téglaveres színű, rézkori bögre.

24. Erdőszombattelke (*Sâmbou*, Szd.). — A debreceni Déri-Múzeumban korongos br. csákány és 2 tokos füles bronzbalta. AÉ. ú. f. XXXV. 124. l. — Mon. I. 122. l. s utána *Marțian* I. 167. sz., II. 581. sz. br. fokost, csákányt, buzogányt, baltát és lándzsát említ. — *Orosz* II. 21. sz.

Határában 1698-ban *Cetățea* (= váracsa) név. Mon. III. 420. l.

25. Erdővásárhely, l. Oláhvásárhely (Szd.).

26. Erdővidék (Hsz.). — A SzNM.-ban réz- és korabronzkori telep emlékei. — U. o. rézkori kőfokos, SzNM. Ért. I. 42.—43. l. — Emlékkönyv 334. l. — Az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 69. l. 18. sz. tévesen br. nyílhegyet is említ. — *Schroller* LI. t. 3. sz. — ESA. XI. 196. l.

27. Eresztevény (*Eresteveni*, *Eresteghiu*, *Horia*, Hsz.). — A *Zádogos tető*-n tumulusok. Az egyikben kőszekrény-sírt leltek, kettőben nem volt semmi. SzNM. Jel. 1908.—9. 48. l. — MKÉ. IV. 1910. 131. l. — Székelység 1935. 3. l. A SzNM.-ban 2166. sz. palaszürke, gombaalakú, kelta edénytalp. *Kiss* I. k. 31. l.

Az *Óriás* határrészben földvárak. *Orbán* III. 176. l. — *Könyöki-Nagy* 284. l. — *Marțian* I. 168. sz., II. 249. sz.

Határában 1576-ban *Békástó*, 1581-ben *Gátfej*, 1824-ben *Sáskert* nevek. Emlékkönyv 59. l.

28. Erked (*Archita*, *Arkedon*, U.). — Az EMER.-ban I. 7885. sz. kaptafaalakú kőbaltatöredék kiképzett oldallapokkal. — *Kiss* I. k. 13. l.

A BSM.-ban ívelt fokú, mandulaalakú kőfejsze.

A segesvári ev. gimn.-ban befejezetlen fűrású trachytfejsze jó fenntartású maggal. ASL. N. F. XIII. 1876. 424. l. és képe u. o. I. t. 17. sz. alatt.

A *Vár-on* 2 párhuzamos földhányás, lábuknál 5 láb mélyen tűzhelyeket, hamut, szenet figyeltek meg. ASL. N. F. XIV. 1877. 107. l. — *Marțian Urme* 32. és 53. l.

Hasonló tűzhelyeket fedtek fel a falu feletti vasúti hídnál is s u. o. agyagedényeket is leltek.

élű, közülük 2 szakás, három darabon nincs szakas (u. o. a 2. képen balra); — *b*) egy köpös bronznyárs (u. o. 15. l. 3. ábra); — *c*) egy füles bronzgomb (u. o. 15. l. 4. ábra); — *d*) két vastör, melyek közül az egyik elveszett (esetleg kés volt!), a másik 31.5 cm hosszú, ebből 7.2 cm

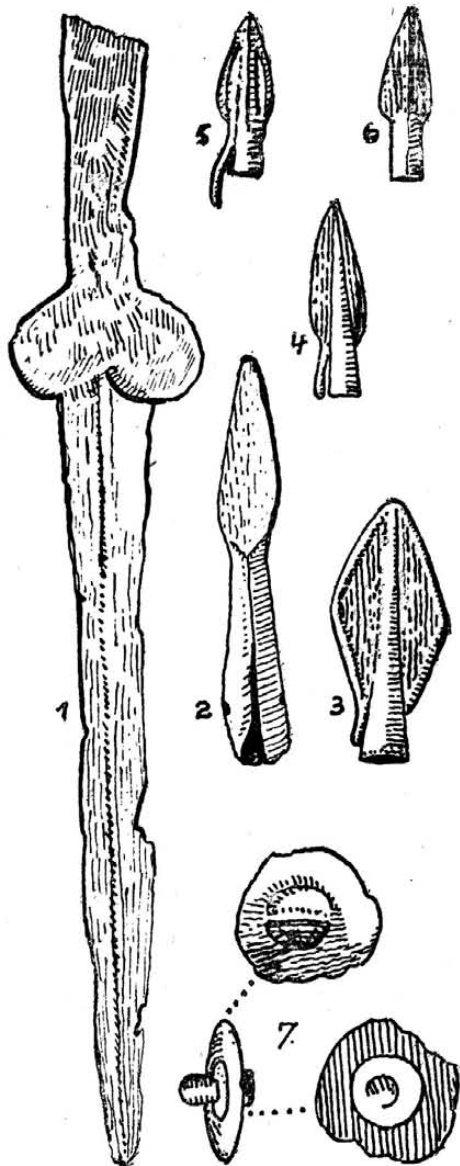

90. kép. Az erdőszentgyörgyi bronzlelet.

Ott ahol a Muzsna felől jövő völgyet a vasút átszeli, üstformájú sírokra bukkantak, amelyekben földet, hamut és hullámvonalas díszű cserepeket leltek. — Ugyanitt 1871-ben a vasút építéskor csontvázas sírt tártak fel (91. kép), mely mellől a következő tárgyak kerültek a segesvári ev. gimn.-ba: *a*) tíz drb. bronznyílhegy, melyek közül az egyik rombikus levélalakú, nagyobb, köpös, szakás példány (képe AÉ. ú. f. XVII. 15. l. 2. ábrán jobbra), négy hasonló, de kisebb leveles (u. o. a képen középtű), öt három-

esik a markolatra; szívidomú középtagja 5 cm széles és 2.5 cm hosszú (képe u. o. 14. l. 1. ábra alatt); — *e*) agyagedénytöredékek (valószínűleg urna-, csésze- és tálcserepek), melyek azonban elvesztek. — *Reinecke* (AÉ. ú. f. XVII. 14.—15. l.) után a lelőhelyet *Fettich* I. 24. és 45. l., II. 500. l., *Ginters* (a tör képe 14. t. a. alatt) az Olt és Kisküküllő közé helyezik a nélkül, hogy azt valamelyik község határához kötnék. *Gooss* 11. l. kifejezetten Erkedet mond. — V. ö. EME. Évk. V. 131. l. — ASL. N. F.

XIII. 1876. 470.—471. és 494. l. és 5 nyílhegy képe u. ott IV. t. 1.—5. sz., XIV. 1877. 162. l. — AÉ. ú. f. VI. 378. — *Hampel* Trouv. 8. l., II. 31. l. — *Dolig.-Trav.* IV. 240.—241. l. — AÉ. ú. f. XXVIII. 53. l. 1. sz. jegyzet. — *Marțian* I. 169. sz., II. 26. sz. — *Roska* Szf. 76. kép. — *Az OTÉ.* XII. (2. r. IX.) 194. l. 228. sz., XIII. (2. r. X.) 70. l. 24. sz. egy

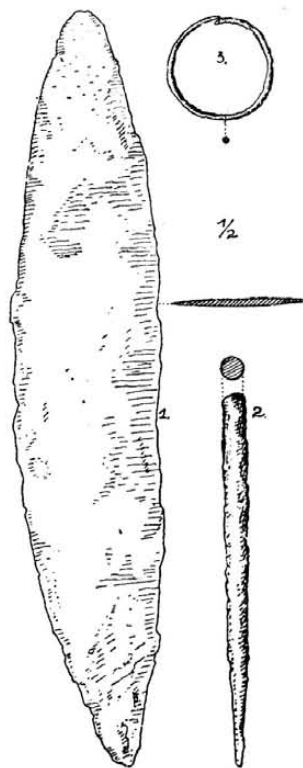
91. kép. Az erkedi szkíta sír mellékletei.

háromélű br. nyílhegyet említ a kőhalmi ev. népiskola gyűjteményéből is. — *Pârvan* 355. l. — L. még *Székelymuzsna* alatt is. — *ESA.* XI. 169. l. és 12. kép, 197. l. — *Kiss* I. k. 27. l. és 9. kép.

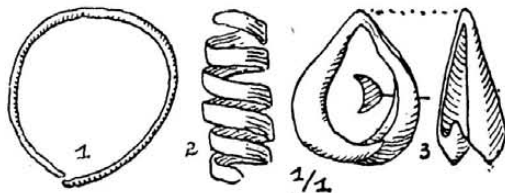
29. Erked, I. Szilágyerked (Szi.).

30. Erőd. (Ariuşd, Hsz.). — A *Cyiszk-hegy*-en erődített telep, melynek alsó öt rétege festett keramikás, a fölibök helyezkedő hatodik átmeneti jellegű, a felső (alulról a hetedik) réteg pedig rézkori.

A leletek (92.—96. kép) legnagyobb része a sepsiszentgyörgyi SzNM.-ban, kisebb része az EMER.-ban III. 1.—1878. és IV. 2420.—31. sz. alatt, továbbá a BSM.-ban, a NBKM.-ban (4083.—4186. sz. alatt) és a MNM.-ban. A SzNM. leletei közt 2371. sz. 2.75 gr súlyú aranyspirális a felső szuvatrétegből. *Dolig.-Trav.* II. 180. 230. 231. l. — *László F.* A Háromszék vármegyei

92. kép. Erődsi részletek: 1. tőr a felső terramare-rétegből, 2. ár, 3. karika az alsó terramare-rétegből.

93. kép. 1. Aranykarika az erődsi alsó terramare-rétegből, 2. aranyspirális az erődsi felső szuvatrétegből, 3. szívidomú aranycsüngő Kézdiszentlélekről.

praemykenaei jellegű telepek. Stations de l'époque pré-mycénienne dans le comitat Háromszék. *Dolig.-Trav.* II. 1911. 175.—259. l. — U. a. Ásatások az erődsi őstelepen. Les fouilles à la station primitive d'Erőd. *Dolig.-Trav.* V. 279.—417. — *Gordon V. Childe:* Erőd and Dimini. Erőd és Dimini. Emlékkönyv 338.—350. l. — *Schroller H.:* Die bemalte Keramik im Kom. Háromszék. A háromszéki festett kerámika. Emlékkönyv 327.—342. l. — *Gordon V. Childe:* Schipenitz, a late neolithic station with

painted pottery. *Journal of the Royal Anthr. Inst. of Great Britain and Ireland*. LIII. 1923. — *Childe* I. 152. 307. l., II. 98.—103. 109.—111. 128. 129. l. és 58.—64. ábra. — EME. Évk. 1913. 34. l. — MKÉ. VIII. 171. l., IX. 102. l. — AÉ. ú. f. XXXII. 57.—66. l., XLI. 48. 276. l., XLII. 49. l., XLIV. 45. 51. l. EM. XXV. (ú. f. III.) 171. l., XXVI. (ú. f.

IV.) 351. l., XXVIII. (ú. f. VI.) 150. l. — EME. Évk. 1912. 34. l. — AÉ. ú. f. XXVI. 375.—377. l., XXIV. 151.—153. l. — *Hoernes M.* *Urgeschichte d. bild. Kunst.* 2. kiadás. Wien, 1915. 302. 608. l. — *PZ.* XIX. 59. és 84. l. — *Nils Aberg* III. 21. 32. 36. l. — *ZfE.* LXII. 248.—258. l. — *ZfE.* XXXVI. 1904. 637. l. — *H.*

94. kép. Festett fezők Erősdről.

95. kép. Festetlen fazék Erősdről.

96. kép. Talpas tál Erősdről.

Schmidt: Beiträge zur Kenntnis u. zum Verständnis der jungneolithischen Gefäßmalerei Südost-Europas. ZfE. XXXIX. 1907. 121.—136. l. — U. a. Prähistorisches aus Ostasien. ZfE. LVI. 1924. 133.—157. l. — SzNm. Jelentése 1907. 112.—119. l., 1908.—09. 30.—42. l., 1910.—11. 50.—61. l. — *Roska* II. 82. 85. 86. 88. 123. 126. 136. 166. 168. kép. — U. a. Szf. 8. 11.—17. 32. 33. kép. — *Schroller* 38.—48. 50.—62. 66. 67. 72. 73. l., 77. l. 129. sz. és XXXIII. t., XXXIV. t., XXXV. t., XXXVI. t., XXXVII. t., XXXVIII. t. 1. sz.; XLI. t. 10. 13. sz., XLIII. t. 3.—6. sz., XLIV.—XLVII. t., LI. t. 12. sz., LV. t. 4. sz. — Jahrb. d. Sächs. Mus. I. 1925. 116. l. és IV. t. 6. sz. — *Párvan* 306. 385. 470. l. — *Marțian* I. 170. sz., II. 29. sz. — Siebenb. Vierteljahrschrift 1932. 135. 137.—139. 141. 142. l. — *Schmidt* 89. 95. 104. 107. 108. 110. 112. 115. 117. 118. 122. l. és XXXVII. t. 10. sz. — *Tompa* 45. 59. 63. 64. l. — *Nestor* 36.—38. 43. 44. 47. 48. 50. 51. 54. 55. 56. 61. l. — Dolgozatok-Arbeiten, Szeged, XII. 1936. 40. 51. l. — Debreceni Közlemények 1939. 2. sz. 5. l., 1940. 1. sz. 6. l. — *Kiss* I. k. 13. 15. l.

Festett kerámikás telep van a *Lenkert* határ részben is, mely az átmeneti fokozatban is lakott volt. *Dolg.-Trav.* II. 181. 232. l. — *Emlékkönyv* 334. l. — *Schroller* 77. l. 128. sz.

A SzNM.-ban 2032. sz. kőkap a *Csókás-patak*-ból (másodlagos hely). Debreceni Közlemények 1939. 1. sz. 3. l.

U. ott 7473. sz. obszidián gyártási hulladék. *AÉ.* XLVII. (1934) 152. l.

A SzNM.-ban a legalsó rétegből (L_3 sz. lakás alatt 25 cm-re) 3713. sz. 1.2 cm átm., 2 gr súlyú, nem erdélyi aranyból való aranykarika, a IV. (felső szuvat-) rétegből pedig 2371. sz. alatt egy 3 mm széles lemezből ötször csavart 2.75 gr súlyú, nem erdélyi aranyból való spirális dísz.

U. ott 2500. sz. hallstatti urna a *Várpatak*-ból.

U. ott a *Várpatak*-ból villanova-urna cserepei.

A *Csókás-hegy* nyakát sánc vágja át, kb. 400 lépés kerületű fennsíkjának nyugati oldalán gátöny és sánc van. Állítólag falak is voltak itt. Az eke cserepeket vet fel itten. *Orbán* III. 26.—27. l. — A *Vécer*-en várhelyet lehet feltételezni. — Az *Esztenabérc*-en, *Strázsatető*-n és *Barabás-tető*-n sírokat sejt *Orbán*. Az itt lelt cserepek, téglák, sarkantyúk, lándzsák is indokolják az itten megejtendő hitelesítő ásásokat. *Orbán* III. 27. l.

31. Erszeg, I. Jerszeg (Krsz.).

32. Erzsébetfalva, I. Szentersébet (Sze.).

33. Erzsébetváros (Ebesfalva, Ibaşfalú, Dumbrăveni, Kk.). — Egykori 3 halastaváról *Sztripszky* 61. l. 181.—183. sz.

34. Eskül, tévesen így szerepel **Nagyesküllő** (Ko.) az *ASL. N. F. XIV.* 65. l. és *Gooss* 20. l. az 1864-beli aranyelettel kapcsolatosan.

35. Esküllő (Aştileu, Bi.). — *Téglás G.* az *OTÉ. XIII.* (2. rész X.) 1888. 74. l. 44. sz.

alatt tévesen Esküllőről származtatja a SzNM.-nak br. tokos baltáját, melyet 1859-ben lelték a körösbarlangi (peştere-i) *Igric* barlangban.

36. Esküllő, I. Nagyesküllő (Ko.).

37. Esztény (Stoiana, Szd.). — *Orosz E.* gyűjt.-ben ősk. agyagedény fül. — 1824-ben II. Fülöp ezüst tetradrachmáinak 22 drb. barbár utánzatát lelték itten. *Seidl.* Chronik I. 27. l. — *Gooss* 20. l. — *ASL. N. F. XIV.* 1877. 77. l. *OTÉ. XII.* (2. r. IX.) 304. l. 334. sz. — *Marțian* I. 172. sz., II. 636. sz. — *Orosz* I. 34. sz.

A *Dessewffy*-gyűjt.-ben 1 drb. barbár érem. *Dessewffy* I. 20. l. és XVIII. t. 447. sz.

Határában 1598-ban *Nádasztóhely* (most kaszáló). *Mon. III.* 430. l. — 1911-ben *Kistó* határnevet jegyeztem fel.

38. Ete (Atea, Szi.). — Határában halom. *CIA.* 1876. II./I. 158. l.

39. Etéd (Atid, U.). — A SzNM.-ban tokos füles bronzbalta. A *Sajgó bérc* nevű hegyben több barlangszerű üreg van. *Orbán* I. 145. l.

A *Virgó*-ban bányáüregek vannak. Itt régen aranyat bányásztak. Ésetleg az őskorban is mívelték. *Orbán* IV. 28. l. — Székelység 1937. 158. l.

A *Várpatak* völgyének fenekén van a *Várdomb*, ennek keleti oldalán kettős sánc látszik. Itt sok téglá és durvaanyagú cserép s nagy sokaságú emberi csont került felszínre. *Orbán* IV. 29. l.

Innét II. Fülöp tetradrachmájának barbár utánzatát ismerjük. *Jahrb.* 1856. 19. l.

A *Sajgóbérc*-en sziklaodú. Székelység 1937. 158. l.

É

1. Égerhát (Arghihat, Szi.). — Határában *La răgoze* (= a sásos helynél), *La tău* (= a tónál), *Mccirlă* (= mocsár), *La țigla* (= a téglánál) nevek. *Mon. III.* 359. l.

2. Élesd (Aleşd, Bi.). — Határában ősk. telep, innét kőékek, obszidiánszilánkok ismertek. *AÉ. r. f. I.* 77.—78. l. — *CIA.* 1876. II. 12. l. — *AÉ. XLVII.* (1934) 152. l.

A MNM.-ban rézcsákány. *AÉ. ú. f. I.* 282. l.

3. Énlaka (Enloca, Inlăceni, U.). — Határában van a *Firtos vára*, ennek két csúcsát, a *Péter hegyesé*-t és *Keselyű*-t a *Földhid* köti össze. Itt egy roppant földtöltés van, mely lennt 10 lépés széles, déli oldalán mély sánc vonul el. Kiinduló pontja a Kőrispataknál látszó *Tündérek útja*-nak s a két Küküllő közti hegyéleken elvonuló *Ördögborozdá*-nak. *Orbán* I. 129. l.

A *Firtoshegy* andezittörmelékében *Kölik* nevű odú. Székelység 1937. 158. l.

4. Éradony (Adoni, Bi.). — A MNM.-ban erdélyi aranyból készült 5.3 cm átm., 7.34 gr súlyú boglár. Gömbszelvény alakú, közepén du-

dor, mely körül 7 pontos központi kör dudorodik, a legutolsó a külső szélén, mellette ritkábban álló kis bütykös pontok sorakoznak. A legalsó sávban egymásnak ellentett helyen 2 áttört lyuk van, mely a boglár felvarrására szolgált. MNM. 1904. évi besz. n. 27. sz. — AÉ. ú. f. XXIV. 434. l.

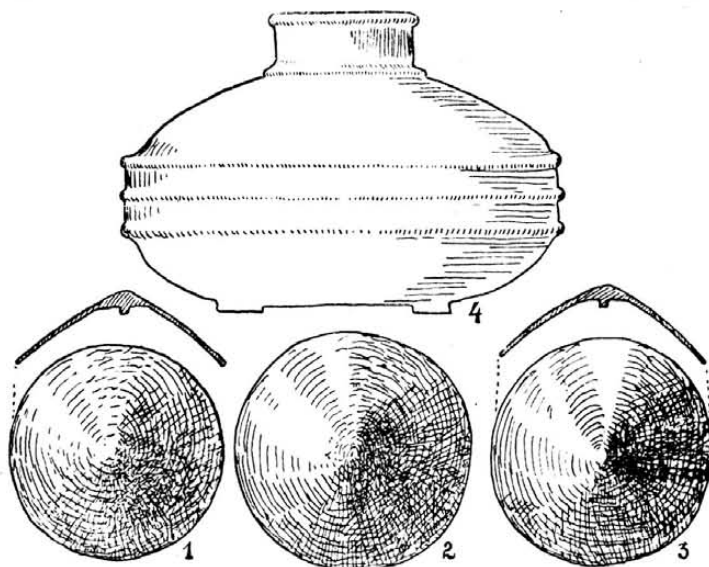
Andrássy Ernő gyűjt.-ben a Fatjanova-kultúrkörbe tartozó rézbalta, amit 1904-ben letek csontváz mellett a *Szilassy Ottó*-féle szőlőben.

U. o. u. onnét egy csavart bronzkarpercec.

Ugyanakkor egy ujjni vastag aranyláncot is letek, amit a szőlőtulajdonos Budapesten *Bachruch* ékszerésznél egy aranyóráért becsérélt.

Határában *Tóbat* rész. Mon. III. 385. l. — A nádas tóval körülvett *Sziget* határrészt állítólag a rómaiak lakták. Két láb mélységben urnadarabokat, égett csontokat, szenet és hamut lelnek itten. — A *Dinnyésdomb*-on temetkezési maradványokra, urnákra bukkantak (a Mon. szerint állítólag rómaiak!), a hetvenes években pedig az eke arany láncszemet vetett ki. Mon. III. 385.—386. l.

9. **Érkésérü** (Cheşereu, Bi.). — *Orosz Lajos* ref. lelkész gyűjt.-ben serpentinkapa. A régi fúrás irányában eltört, törési felülete kopott, tehát magtörőnek is használhatták. — Továbbá egy kőbalta kristályos palából. — Mindkettőt az

97. kép. Érkörtvélyesi kelta sírleletek a Ligetdombról.

5. **Érdőszeg**, I. **Bihardiőség** (Bi.).

6. **Érgiolt** (Ghiolt, Szi.). — Határában *Malomdomb* nevű halom. CIA. 1876. II. 158. l. — Mon. III. 366. l. — Továbbá *Tóter* és *Nádas* nevek. Mon. III. 366. l.

7. **Érhatvan** (Hotoan, Szi.). — Az EMER.-ban IV. 2340. sz. obszidiánmagkő. AÉ. XLVII. (1934) 152. l. — U. o. a *Csontos hegy*-ről IV. 2348. sz. kaptafaalakú balta; — u. o. az *Ér folyó mellől* IV. 2561. sz. ősk. agyaggyöngy és IV. 2562. sz. ősk. pásztagyöngy.

Határában *Hódostó*, *Cófarka*. A *Magastelek* határrészbe a hagyomány egykori községet helyez. Mon. III. 376. l.

8. **Érkává** (Căuaş, Szi.). — Az EMER.-ban I. 1667.—74. sz. alatt br. gyűjtéletes lelet, amelyben van 3 br. rög, 1 csákány élrésze, 1 markolatszalogos sarló és 3 sarlótöredék.

1895-ben *Kovács István* telkén agyagedények, 3 aranykarpercec (átm. 4 cm), br. balta-töredék, egy 2 cm átmérőjű, 6 cm hosszú, csonka br. csákány, egy 21 cm hosszú br. tör (pengéje 5 cm széles), 4 br. sarló és több br. lepény került felszínre. AÉ. ú. f. XVI. 191.—192. l. — Mon. I. 32.—33. l.

Ér egyik szigetén letek. — Debreceni Közlemények 1939. 1. sz. 4. l. — *Andrássy Ernő* érmihályfalvi gyűjt.-ben egy majdnem kerek átmetsetű kőbalta.

A nagyváradi múzeumban br. tör hegye. Mo. vmegyéi és városai, Bihar vm. és Nagyvárad 448. l.

A debreceni Déri-Múzeumban 1 lándzsa, 3 sarló és egy csonka tokos füles balta, mint egy gyűjtéletes br. lelet töredéke. MKÉ. IX. 51. l. — AÉ. ú. f. XXXV. 127. l. A lelet többi része elkallódott.

10. **Érkisfalu** (Chişfalău, Szi.). — Határában *halom*. Mon. III. 391. l.

11. **Érkisszöllős** (Kispacal, Păţalul-Mic, Szi.). — Határában *Sásas kút* rész. Mon. IV. 195. l.

12. **Érkőrös** (Chereuş, Szi.). — A Mon. I. k. 32. l. 6 bronzlemezt, 2 kis bronzkorongot, 1 nagyobb bronzkorongot és 1 kis bronzkarikát említ innét. — Határában *Szikhalom*. — A hagyomány a régi falut a *Szuma-pusztá*-ra helyezi. Mon. III. 397. l.

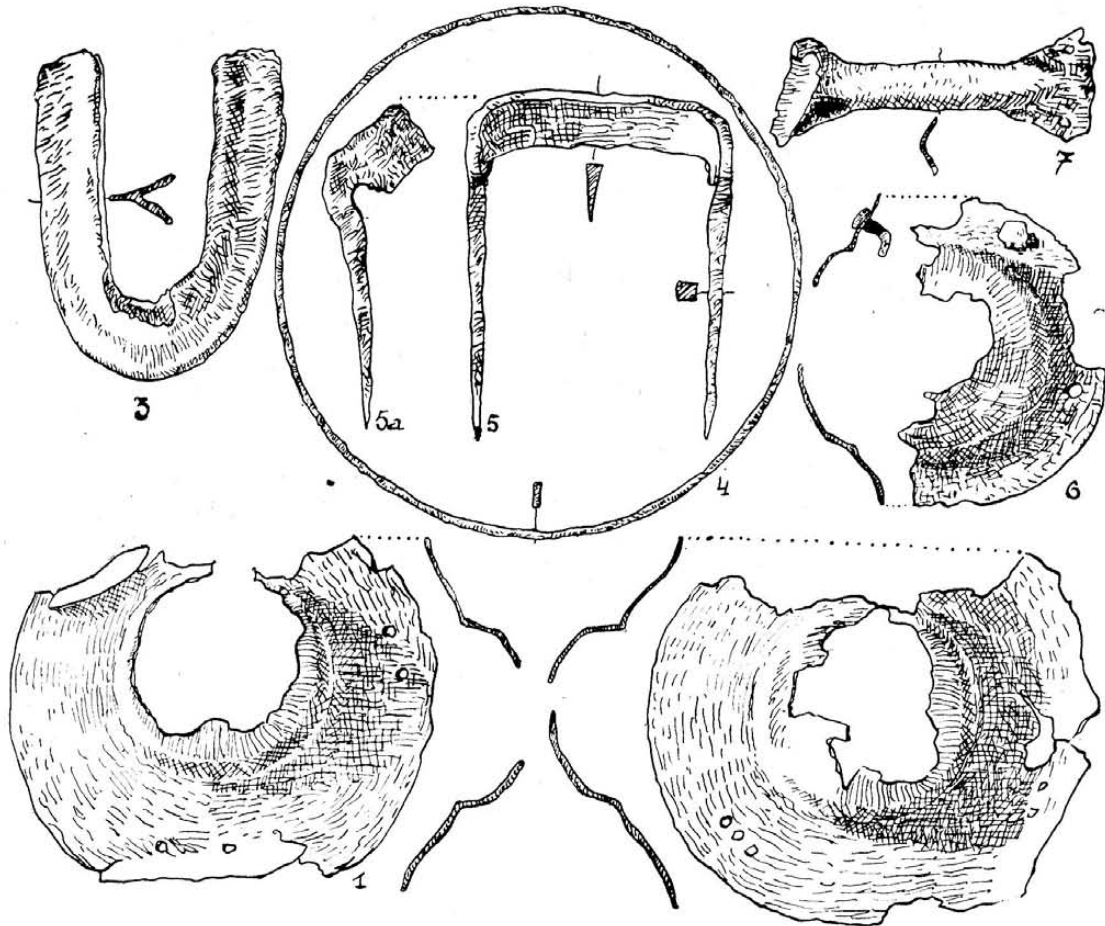
13. **Érkörtvélyes** (Curtuiuş, Curtuiuşeni, Sza.). — Az *Égetőhegy* nevű domb réz- és bronzkori telep, amelybe a kelták is temetkeztek.

— *Andrássy Ernő* érmihályfalvi gyűjt.-ben kerámiai maradványok, bronz tokos véső. — *Özv. Balásy Józsefné* gyűjt.-ben égetett, kelta szerkezetemelés emlékei. — *Kovács Lajos* ref. pap gyűjt.-ben hólyagos kelta bronz-karperecek.

Kelta temetkezéseket takar a *Ligetdomb* is, ahonnét *Kovács* tiszteletes gyűjt.-ben a következő tárgyak vannak: vasabroncs, faásó vasbélése, kézvonó, agyagedényke, 3 kúpos bronzgomb, fülük hiányzik, 3 vas paizsdudor és egy vas paizsfogantyú (97. és 98. kép).

A *Ráthonyi*-féle kert mellett 1 urnát s egy felnőtt zsugorított csontvázát lelték. Az urna lapos tányérral volt lefedve, benne egy 8—10 éves gyermek égett csontjai. — A zsugorított csontváz sírja 1.6 m mélyre volt ásva. Mellette állítólag nem letek semmit, de közvetlenül felette csillámpaladarab és cserepek voltak, meg disznó-agyar, mely utóbbiak a telephez is tartozhattak (*Andrássy E.* 1930. XII. 14-ről kelt szíves értesítése).

Az *Árpád-tér*-ről, a nagyváradi múzeumban

98. kép. Érkörtvélyesi kelta sírleletek a Ligetdombról.

14. Érmihályfalva (Valea-lui-Mihai, Bi.). — *Ráthonyi József* kertjében s a szomszédos kertekben aeneol. telep, mely belenyúlik a rézkorba és rézkori, részben bolygatott temető. A telep emlékei részben a váradi múzeumban 5602.—99. sz. alatt. *Andrássy Ernő* gyűjt.-ben 2 katlansír tartalma. Az egyikben agyagurna és csésze, vörösréz karika. Az urnában égett emberi csontok voltak. — Egy másik sírból tállal lefedett agyagurna, melyben égett emberi csontok és 9 drb. rézrozsdától megfogott csontcsüngő (ovális) gyöngy volt (99. kép) *Dacia I.* 313. l. — *Roska M.* *Stațiunea preistorică dela Valea lui Mihai.* *Anuarul Inst. de Studii Clasice pe anii 1928—1932.* I. Cluj 1932. 73.—80. l. — *Childe II.* 81. l. — *AÉ.* XLVII. (1934) 152. 157. 209. l.

5700. sz. köfejsze fele. Képe *Roska* fenti cikke 7. ábr. alatt.

U. innét az *Andrássy E.* gyűjt.-ben rézkori urna és középütt osztott rézkori tál két agyagombja. Ugyancsak az *Andrássy Ernő* gyűjt.-ben egy a szőlőkben megbolygatott rézkori sírból, mely öt edényt és egy homokkőamulettet tartalmazott, egy urna, melyben eredetileg egy 7—9 éves gyermek hamvai voltak elrejtve és egy talpcsöves tál alsó fele, egy 7 cm magas bögre, valamint a 6 cm h. amulett.

U. o. a *Sárgaföldes gödör*-nél volt s az ottományival egykorú bronzkori telepről kerámiai maradványok.

Andrássy gyűjt.-ben a *Mester-u.* 162. sz. telekről homokhordáskor felszínre került bronz

gyűjtélkes leletből 2 ép és 2 törött erdélyi típusú tokos füles balta, továbbá 1 sarlótöredék. Egy kb. 2 kg súlyú bronzrög a munkások kezén kalldott el (100. kép).

A község melletti új telepen gödör ásásakor dudoros fazékban br. fokosokat, szárnyas és tokos baltákat, karpereceket, sarlókat, bronzrögöket leltek. A debreceni Déri-Múzeumba 6 sarlótöredék, 3 csákány (kettő tüskés korongú), 5 tokos balta, 1 tokos balta töredéke, 7 karperec, 1 urna és nyers bronz jutott. Az urna és nyers bronz képe a Debreceni Múz. 1910. évi jelentése 16. l. — *Nils Åberg* V. 39. l. és 65. ábra.

Márton 87. 91. l. tévesen ide helyezi az EMER.-ban a nagyküllőmezei Mihályfalváról 6839.—48., 6899.—976. sz. alatt őrzött kelta aranykincset.

Ugyancsak *Andrássy* dr. gyűjteményében a *Gorove-tanyáról* 2 drb. hólyagos karperec, egy

99. kép. Erdőhályfalvi rézkori sír mellékletei.

lántöredék és egy középkelta fibula, valamennyi bronzból (101. kép). V. ö. *Roska M.* Bihar vm. multja a legrégebb időktől a honfoglalásig. Cegléd, 1938. 12. l. és 6. kép.

15. **Ermindszent** (Mețenți, Szi.). — Határában *Halom köre* név. CIA. 1876. II. 158. l. — Mon. III. 407. l.

16. **Érolaszi** (Olosig, Bi.). — A nagyváradi múzeumban obszidiánmagkő. AÉ. ú. t. XXI. 365. l., XLVII. (1934) 152. l.

17. **Érselind** (Șilindru, Bi.). — *Andrássy Ernő* gyűjt.-ben keskeny br. véső.

A nagyváradi múzeumban 2597. sz. alatt hólyagos bronz kelta karperec két tagja.

18. **Érsemlyén** (Șimion, Bi.). — *Andrássy Ernő* erdőhályfalvi gyűjt.-ben a Kis-u. 98. sz. telekről, minden valószínűség szerint rézkori sírból: 1 agyagtál, 1 talpas edény, 1 pohár négy kis lábbal, 1 csészetöredék, 1 kőfejsze, melynek éle kopott s ütőkőnek használták. V. ö. a pusztai-istvánházi és hajduszoboszlói temetők leleteivel.

A MNM.-ban öt agyagedénytöredék. MNM. 1851. évi besz. n. 58. sz.

19. **Érszakácsi** (Szakácsi, Socaciu, Szi.). — A hagyomány a régi községet a *Gyúró* és *Cserpes* határrészekbe helyezi. Mon. IV. 381. l.

20. **Érszentkirály** (Sâncraiu, Szi.). — Határában halom (CIA. 1876. II. 158. l.), *Anyatóhát* és *Cserpes* nevű részek. Mon. IV. 463. l.

21. **Érszodoró** (Șudurău, Szi.). — Határában *Büdös tó*. Mon. III. 412. l.

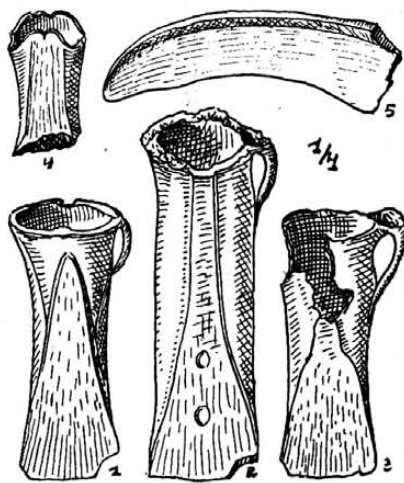
22. **Érszöllős** (Nagypacal, Pășalul Mare, Szi.). — Az EMER.-ban IV. 2365. sz. ívelt fokú, 6,5 cm h., szívidomú kőfejsze, IV. 2375. sz. rézkori, törött, újra átfűrt homokkőcsákány, IV. 2566.—67. sz. ősk. agyaggyöngyök a *Morgó patak*ból (másodlagos hely!).

Határában *Gátoldal*, *Gát völgye*, *Gyertyánkút* és *Mákavéj* nevű tavak, *Farkas-tó*, *Kerek-tó*. Mon. IV. 195. l.

A zilahi Wesselényi-kollégium gyűjt.-ben egy 10,5 cm h. kaptafaalakú, amphibolpala-balta.

23. **Értarcsa** (Tarcea, Bi.). — *Andrássy Ernő* erdőhályfalvi gyűjt.-ben 30 cm magas, kerek lyukakkal áttört, rézkori talpcső. Más, elkallódott edények társaságában lelték.

U. o. kelta urna, melynek nyaka és pereme hiányzik.

100. kép. Erdőhályfalvi bronzlelet.

24. **Étfalva** (Zoltan, Hsz.). — A SzNM.-ban *Elephas primigenius* lábszártöredéke. OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 21. l.

A *Templomdomb*-on erődített, festett kerámikás telep, mely az átmeneti fokozatban is lakott volt. Emlékei az SzNM.-ban. Dolg.—Trav. II. 179. és 230. l. — *Schroller* 78. l. 161. sz.

A SzNM.-ban az *Oldalramenő* határrészből aeneol. vesszős, vésődíszes, réz- és korabronzkori, az erődsi telep kerámikájával egyező, emlékek. U. innét u. o. hallstatt-kori csésze. *Roska Szf.* 73. kép.

A SzNM.-ban I. 122. sz. vastagnyakú trapezoid véső a festett kerámika korából.

U. ott a *Hágótető* határrészből aeneol. vesszős és rovátkaszalagos, továbbá réz- és korabronzkori cserepek.

Határában 1666-ban *Bedőházi tó*, 1821-ben *Bálvány*, 1831-ben *Pénzes gödör*, 1838-ban *Cók rétje* nevek. Emlékkönyv 59. l.